Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

Şaptesprezece conferinţe prezentate la Dornach între
6 aprilie şi 29 iunie 1924

Traducere după:
Rudolf Steiner
Esoteriche Betrachtungen karmischer Zusammenhänge. Zweiter Band
Editura Rudolf Steiner, Dornach/Elveţia 1994
GA 236

În limba franceză:
Le Karma – considérations ésotériques, II,
Traducerea în limba franceză: Henriette Bideau

Traducător: Nicolae Ioan Crăciun
Lector: Ligia Sălăgeanu

ISBN 973-8313-41-4

EDITURA TRIADE
Str. Cetăţii Nr. 9
400166 Cluj Napoca

Tel/Fax: 021.240.13.17
Mobil: 0740.216.020; 0745.086.007
edituratriade@yahoo.com

Consideraţii esoterice asupra legăturilor karmice

În legătură cu tema "Reîncarnare şi karmă" indicăm şi următoarele volume din Operele Complete ale lui Rudolf Steiner:

Reîncarnare şi karmă**, reprezentări necesare din punctul de vedere al ştiinţelor moderne ale naturii* – ***Cum acţionează karma, 1903 (în volumul «Lucifer-Gnosis», GA 34, şi ca lucrare separată)
Principiul economiei spirituale cu privire unele probleme ale reîncarnării – Un aspect al conducerii spirituale a omenirii, 1909 (GA 109/111)
Manifestările karmei, 1910 (GA 120)
***Istorie ocultă**. Consideraţii esoterice asupra unor raporturi karmice ale unor personalităţi şi evenimente din istoria lumii*, 1911 (GA 126)
Reîncarnare şi karmă şi importanţa lor pentru cultura şi civilizaţia actuală, 1912 (GA 135)

Despre publicarea conferinţelor lui Rudolf Steiner

Ansamblul operelor lui Rudolf Steiner (1861 – 1925) se împarte în trei mari secţiuni: lucrări scrise, conferinţe, opere de artă (vezi privirea generală de la sfârşitul volumului).

Între anii 1900 şi 1924, Rudolf Steiner a ţinut numeroase conferinţe şi cursuri, atât publice cât şi pentru membrii Societăţii Teosofice, mai târziu, ai Societăţii Antroposofice. Iniţial, el nu voia ca aceste conferinţe, prezentate întotdeauna liber, să fie fixate în scris, ele fiind concepute "drept comunicări orale, nedestinate tipăririi". Dar când textele acestor conferinţe au început să fie răspândite sub diverse forme incomplete şi cu greşeli, fiind redactate de unii dintre auditorii săi, el s-a simţit răspunzător să pună în ordine aceste notiţe. I-a încredinţat această sarcină Mariei Steiner von Sivers. Ei îi revenea alegerea stenografilor, revizuirea textelor şi corectarea lor în vederea editării. Deoarece, din lipsă de timp, Rudolf Steiner nu a putut să corecteze el însuşi textele decât într-un număr foarte mic de cazuri, trebuie să se ţină seama de rezerva sa faţă de toate conferinţele tipărite în acest fel: "Trebuie totuşi să se ţină seama de faptul că în stenogramele nerevizuite de mine există greşeli".

În lucrarea autobiografică ***Cursul vieţii mele*** (capitolul 35), el face referiri la raportul dintre conferinţele pentru membri, care la început nu au fost accesibile decât sub formă de manuscrise tipărite având un caracter particular, şi scrierile sale cu caracter public. Pasajul respectiv este redat la sfârşitul acestui volum. Ceea ce este spus acolo este valabil, şi pentru cursurile referitoare le diferite domenii particulare, cursuri care se adresau unui număr mic de participanţi, familiarizaţi cu bazele ştiinţei spirituale.

După moartea Mariei Steiner (1867-1948) s-a început, conform îndrumărilor date de ea, editarea Operelor Complete ale lui Rudolf Steiner. Prezentul volum face parte din această ediţie. Informaţii mai precise referitoare la documentele care stau la baza textului de faţă se găsesc, atât cât este necesar, la începutul capitolului "Note".

CUPRINS

acestor forţe cu totul diferite de forţele pământeşti. Germenele karmei, imaginile negative înscrise în eterul cosmic, le regăsim la reîntoarcere şi le integrăm voinţei noastre pământeşti.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONSIDERAŢII KARMICE CU PRIVIRE LA DEVENIREA ISTORICĂ A OMENIRII

PRIMA CONFERINŢĂ

Dornach, 6 aprilie 1924

Permiteţi-mi să fac acum legătura [Nota 1] cu ceea ce v-am prezentat în ultima vreme despre karmă. V-am arătat cum, pe parcursul istoriei, impulsurile sufleteşti ale omului se transmit de la o viaţă pământească la alta, astfel încât întotdeauna ceea ce trece dintr-o epocă mai veche într-una mai recentă este transpus prin intermediul oamenilor înşişi.

Nu trebuie să abordăm o asemenea idee doar într-un mod pur teoretic, o asemenea idee trebuie să ne cuprindă întreaga simţire, întregul suflet, întreaga inimă. Trebuie să simţim cum noi, care, de fapt, aşa cum ne aflăm aici, am fost prezenţi de mai multe ori în sânul existenţei pământeşti, am luat de fiecare dată ceva în sufletul nostru din civilizaţia în care am trăit. Am unit acest ceva cu sufletul nostru. De fiecare dată l-am transpus în încarnarea următoare, după ce l-am prelucrat din punct de vedere spiritual între moarte şi o nouă naştere, astfel că abia atunci când privim în acest fel în urmă ne simţim, propriu-zis, integraţi în mod just în ansamblul omenirii. Şi, pentru ca să putem simţi acest lucru, pentru ca să putem trece mai uşor în conferinţele următoare la ceea ce, aş spune, ne priveşte în mod absolut intim pe noi înşine şi care ne va face să înţelegem cum suntem situaţi în contextul karmic, v-am prezentat nişte exemple concrete. Prin aceste exemple am încercat să vă arăt cum ceea ce a trăit o anumită personalitate în nişte epoci mai vechi, ceea ce şi-a elaborat ea, continuă să acţioneze până în prezent, căci aceasta face parte din karma sa.

Astfel, eu v-am atras atenţia asupra lui Hârun al Rashîd; v-am arătat că *Hârun al Rashîd* [Nota 2], acest succesor remarcabil al lui Mahomed din secolul al 8-lea şi al 9-lea d.Ch., a trăit în centrul unei admirabile culturi, o cultură care depăşea cu mult ceea ce exista în Europa în acelaşi timp. Căci în Europa de atunci exista, într-adevăr, o cultură foarte primitivă. În perioada când în Europa domnea Carol cel Mare, tot ceea ce putea concentra civilizaţia asiatică fecundată de Europa venise să conflueze acolo, la curtea lui Hârun al Rashîd, în Orient: era floarea a ceea ce cultura greacă şi vechile culturi orientale realizaseseră în toate domeniile. Arhitectura, astronomia – aşa cum erau practicate pe atunci –, filosofia, mistica, artele, geografia, poezia, toate acestea înfloreau la curtea lui Hârun al Rashîd.

Şi Hârun al Rashîd a adunat în jurul său elita personalităţilor marcante din Asia acelui timp. Erau, în marea lor majoritate, oameni care se formaseră în cadrul şcolilor iniţiatice. Şi exista în anturajul califului o personalitate – o voi aminti doar pe aceasta – care, în acel timp – noi suntem acum, şi pentru Orient, tot în Evului Mediu –, a fost capabilă să asimileze sub o formă mai curând intelectuală admirabila moştenire spirituală a timpurilor trecute. La curtea lui Hârun al Rashîd trăia o personalitate care într-o epocă mult mai veche trecuse prin iniţiere.

După cum v-am spus, se poate întâmpla foarte bine ca o personalitate care a trăit ca iniţiat într-o anumită epocă să revină, dar – prin faptul că ea este obligată să utilizeze acel corp care îi stă acum la dispoziţie şi să treacă prin educaţia care îi stă la dispoziţie –, se poate întâmpla ca o asemenea personalitate de iniţiat să nu mai reapară ca iniţiat, deşi poartă în sufletul său tot ceea ce a perceput în viaţa sa anterioară de iniţiat.

Astfel, noi am aflat în legătură cu *Garibaldi* [Nota 3] cum ceea ce trăise el într-o viaţă anterioară ca iniţiat irlandez a făcut din el un vizionar al voinţei, dăruit cu totul condiţiilor epocii sale. Dar se vede clar, în cazul său, cum, integrându-se în aceste condiţii ale mediului său ambiant, el purta, totuşi, în sine alte impulsuri decât cele pe care le-ar fi putut primi un om obişnuit datorită educaţiei, mediului. În Garibaldi acţiona, într-adevăr, acel impuls care îi venea din iniţierea sa irlandeză. Acest impuls era doar ascuns şi probabil că dacă Garibaldi ar fi fost atins de o lovitură deosebită a destinului sau dacă ar fi făcut nişte experienţe care să fi ieşit din cadrul a ceea ce se putea trăi în epoca sa, atunci din adâncurile fiinţei sale ar fi ţâşnit brusc la suprafaţă sub formă de imaginaţiuni tot ceea purta în sine din iniţierea sa irlandeză.

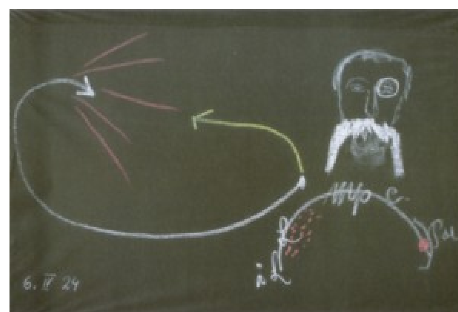
Şi aşa s-a întâmplat întotdeauna, până în zilele noastre. Cineva poate fi iniţiat într-o anumită epocă şi, din cauză că într-o epocă ulterioară trebuie să folosească un corp care nu poate primi ceea ce conţine în sine sufletul, el să nu reapară ca iniţiat în această epocă, dar impulsul ce rezultă din iniţierea anterioară să se regăsească în faptele sale sau în alte împrejurări ale vieţii. Şi aşa s-a întâmplat că o personalitate care fusese în viaţa sa anterioară un mare iniţiat a trăit la curtea lui Hârun al Rashîd. Această personalitate, deşi nu ar fi putut să transpună sub o formă clară într-o epocă ulterioară, în epoca lui Hârun al Rashîd, conţinutul iniţierii sale, ea a fost, totuşi, una dintre cele mai strălucite personalităţi ale culturii orientale din secolele 8 şi 9. Este, ca să spunem aşa, personalita-tea care a organizat tot ce se realiza la curtea lui Hârun al Rashîd în domeniul ştiinţelor şi artelor.

Am vorbit deja despre drumul urmat de individualitatea lui Hârun al Rashîd de-a lungul timpului. Când a trecut prin poarta morţii, în sufletul său a rămas imboldul de a merge mai departe spre vest, de a transporta în vest, prin propriul său suflet, arabismul care se răspândea în direcţia vest. Astfel încât Hârun al Rashîd, păstrându-şi privirea îndreptată asupra tuturor ramurilor artei şi ştiinţei orientale, s-a reîncarnat în persoana marelui *Baco de Verulam* [Nota 4], organizatorul şi reformatorul vieţii spirituale filosofice şi ştiinţifice a timpurilor moderne. Vedem reapărând la Bacon, dar occidentalizat, ceea ce Hârun al Rashîd percepuse, într-un fel, în jurul lui.

Iar acum, dragii mei prieteni, priviţi acest drum pe care l-a parcurs Hârun al Rashîd din Bagdad, din patria sa asiatică, până în Anglia. Apoi, din Anglia, s-a răspândit în Europa, cu mult mai multă forţă şi intensitate decât se crede de obicei, ceea ce a gândit Bacon cu privire la organizarea ştiinţelor (*vezi desenul, roşu*).

Planşa 1

[măreşte imaginea]

Putem spune cam aşa: aceste două personalităţi, Hârun al Rashîd şi marele său consilier, personalitatea eminentă care într-o epocă anterioară fusese un mare iniţiat, s-au despărţit; dar ele s-au despărţit, de fapt, pentru a exercita o acţiune comună după ce au trecut prin poarta morţii. Hârun al Rashîd, care dusese viaţa strălucitoare a unui prinţ, a luat drumul pe care vi l-am arătat, ajungând până în Anglia, pentru a acţiona, ca Baco de Verulam, pe tărâmul ştiinţelor. Celălalt suflet, cel al consilierului său, a ales un alt drum (*săgeata verde*), pentru a întâlni în Europa Centrală influenţa care emana de la Bacon. Chiar dacă epocile nu se potrivesc, aceasta nu are mare importanţă, căci se întâmplă adesea ca impulsuri separate de secole să acţioneze împreună în civilizaţia ulterioară.

În timpul existenţei sale dintre moarte şi o nouă naştere, consilierul lui Hârum al Rashîd a ales drumul care, traversând Estul Europei, duce în Europa Centrală. Şi el s-a reîncarnat în Europa Centrală, în sânul vieţii spirituale central-europene, în persoana lui *Amos Comenius* [Nota 5].

Este un spectacol neobişnuit, semnificativ şi plin de măreţie pe care ni-l oferă aici devenirea istorică: personalitatea lui Hârun al Rashîd evoluează pentru a duce din vest în direcţia est un curent de cultură marcat de pecetea abstractismului, legat de ceea ce este exterior-senzorial; iar Amos Comenius îşi desfăşoară activitatea venind din est, din Transilvania, prin actuala Cehoslovacie şi până în Germania, fiind apoi exilat în Olanda. Cine urmăreşte viaţa lui Amos Comenius, acela vede cum acest reformator al pedagogiei timpului său, autorul aşa-numitei "Pansophia", a adus din Orient ceea ce elaborase la curtea lui Hârun al Rashîd pornind de la o iniţiere anterioară. În perioada când a fost întemeiată Uniunea "Fraţilor Moravi" [Nota 6], când, de asemenea, rosicrucianismul acţionase deja timp de câteva secole, când au apărut "Nunta chimică" şi "Reformarea întregului Univers" de *Valentin Andreae* [Nota 7], Amos Comenius, acest spirit eminent al secolului al 17-lea, şi-a introdus importantele sale impulsuri în tot ceea ce se adăpa din acelaşi izvor.

Şi astfel, dvs. vedeţi succedându-se trei încarnări importante – iar exemplul vieţilor atât de importante ne permite să le studiem şi pe cele care sunt mai puţin importante şi să ne ridicăm, graţie lor, la înţelegerea propriei karme –, vedeţi succedându-se trei încarnări importante: mai întâi, în îndepărtata Asie, aceeaşi individualitate care apare mai târziu în persoana lui Comenius, asimilându-şi într-un vechi lăcaş de Misterii întreaga înţelepciune a străvechii Asii. Ea duce această înţelepciune până în încarnarea următoare, pe care o trăieşte la curtea lui Hârun al Rashîd, evoluând aici pentru a deveni genialul organizator a ceea ce a înflorit şi a prosperat sub protecţia şi prin grija binevoitoare a acestui prinţ. Apoi ea reapare, pentru a veni, într-un fel, în întâmpinarea lui Baco de Verluam, reîncarnarea lui Hârun al Rashîd, şi pentru a se întâlni din nou cu el în ceea ce amândoi au făcut să se reverse în cultura europeană.

Ceea ce spun aici este deja foarte important. Urmăriţi numai scrisorile [Nota 8] care au fost scrise şi care au parcurs drumul – bineînţeles, pe o cale mult mai complicată decât e cazul cu scrisorile de astăzi – de la partizanii lui Bacon, sau de la oamenii care erau apropiaţi într-un fel de cultura lui Bacon, până la partizanii şcolii lui Comenius, ai înţelepciunii lui Comenius. Veţi găsi în acest schimb de scrisori confirmarea a ceea ce am indicat aici în imagine prin câteva linii (*vezi desenul*) trasate pe tablă.

Ceea ce s-a scris în aceste scrisori care făceau drumul de la vest la est şi de la est la vest era curentul viu al celor două suflete care se întâlneau în acest fel, după ce puseseră bazele acestei întâlniri pe vremea când acţionau împreună în Orient, în secolele 8 şi 9, şi care apoi s-au unit din nou pentru a acţiona din direcţii opuse şi totuşi în armonie.

Vedeţi dvs., în acest fel putem studia istoria, în acest fel vedem forţele umane vii intervenind în istorie!

Sau să luăm un alt caz. Împrejurări absolut speciale au făcut ca privirea mea să fie îndreptată asupra unor evenimente care, cum am spune noi astăzi, se desfăşoară în nord-estul Franţei, dar ele se petrec tot în secolele 8 şi 9, la puţin timp după evenimentele despre care tocmai am vorbit. Acolo s-au desfăşurat nişte evenimente deosebite. Era, desigur, o epocă în care marile formaţiuni statale nu existau încă, o epocă în care ceea ce se întâmpla avea loc în sânul unor comunităţi umane mai restrânse.

Aşadar, o personalitate înzestrată cu un caracter energic poseda un domeniu întins tocmai în regiunea pe care o numim astăzi Franţa de Nord-Est. Acest om îşi administra domeniul său într-un mod extraordinar de ordonat, extraordinar de sistematic, aş putea spune, pen-tru acea epocă. El ştia ce voia, în fiinţa lui se îmbinau într-un mod ciudat omul ordonat şi metodic şi aventurierul, astfel că el întreprindea, cu mai mult sau mai puţin succes, mici expediţii războinice, plecând de pe domeniul său cu oamenii pe care, după obiceiul timpului, îi închiria ca mercenari. Aceştia formau o mică trupă, îi ducea în campanie şi încerca să facă jafuri.

Acest om pleacă din nord-estul Franţei cu o mică trupă de mercenari. Şi se întâmplă că un alt personaj, ceva mai puţin aventurier decât el, dar energic, profitând de absenţa proprietarului – astăzi, aşa ceva pare absurd, dar pe vremea aceea lucruri de acest fel se puteau întâmpla –, a pus mâna pe pământurile şi pe toate bunurile acestuia. Când proprietarul s-a întors înapoi – el era celibatar –, a constatat că altcineva îşi însuşise pământurile şi bunurile sale. Şi lucrurile au luat o asemenea întorsătură, încât el nu a putut face, de fapt, nimic împotriva celui care îi luase acum în stăpânire averea. Acesta din urmă era mai puternic, avea mai mulţi vasali şi mai mulţi soldaţi. Nu se putea măsura cu el.

Dar, pe timpul acela, nu se obişnuia ca atunci când nu puteai să te descurci în patria ta să pleci imediat în străinătate. Desigur, această personalitate era un aventurier; dar lucrurile nu se puteau rezolva atât de repede, nu avea mijloacele necesare, astfel încât omul respectiv a devenit, împreună cu o parte dintre partizanii săi, un fel de iobag pe domeniul pe care îl posedase nu demult. El a trebuit să lucreze acolo ca iobag, împreună cu unii dintre cei care plecaseră cu el în aventură în timp ce i se răpiseră bunurile.

S-a întâmplat atunci că la aceşti oameni, care din stăpâni deveniseră iobagi, s-a dezvoltat o mentalitate deosebit de ostilă, aş spune, faţă

de principiul autorităţii senioriale. Iar în aceste ţinuturi, care erau împădurite, uneori se aprindeau noaptea focuri, în jurul cărora aceşti oameni se adunau pentru a unelti tot felul de conjuraţii împotriva celor care le răpiseră bunurile.

S-a întâmplat, pur şi simplu, că omul care devenise, din mare proprietar, un fel de iobag, un fel de sclav, a rămas aşa tot restul vieţii, dar, pe lângă munca pe care trebuia s-o îndeplinească, el urzea tot felul de planuri pentru a putea intra din nou în stăpânirea pământurilor şi bunurilor sale. Îi ura pe cei care puseseră stăpânire pe ele.

Acum, vedeţi dvs., aceste două personalităţi de odinioară au trecut, ca individualităţi, prin poarta morţii, au participat în lumea spirituală dintre moarte şi o nouă naştere la toate evenimentele la care au putut participa în această epocă, şi au reapărut în secolul al 19-lea. Cel care îşi pierduse casa şi pământurile, devenind un fel de iobag, a reapărut în persoana lui *Karl Marx* [Nota 9], întemeietorul socialismului modern. Celălalt, care îi răpise pământurile, a reapărut în persoana prietenului său *Engels* [Nota 10]. Ceea ce aveau ei de rezolvat unul cu altul s-a transformat, în timpul lungului drum dintre moarte şi o nouă naştere, în imboldul de a com-pensa răul pe care ei şi-l făcuseră unul altuia.

Citiţi ceea ce s-a întâmplat între Marx şi Engels, consideraţi configuraţia spirituală deosebită a lui Karl Marx şi faceţi legătura cu faptul că în secolele 8 şi 9 erau prezente aceste două individualităţi, aşa cum v-am relatat. Fiecare frază a lui Marx şi Engels vă va apărea atunci într-o nouă lumină şi nu veţi mai putea fi pândiţi de pericolul de a vă spune, în mod abstract, că un anumit fapt îşi are o anumită cauză, un al-tul, o altă cauză, ci veţi vedea cum oamenii transportă într-o anumită epocă ceva ce apare atunci, ce-i drept, sub o altă formă, dar prezintă, totuşi, o anumită similitudine cu faptele anterioare.

Vedeţi clar faptul: în secolele 8 şi 9, când nişte oameni se adunau în păduri în jurul focurilor aprinse, ei se exprimau altfel decât aveau oamenii ocazia s-o facă în secolul al 19-lea, când îşi desfăşura activitatea Hegel, când totul se baza pe dialectică. Dar încercaţi să vă reprezentaţi o dată pădurea din nord-estul Franţei în secolul al 9-lea: conjuraţii aşezaţi împreună, jurând, blestemând şi înjurând în limba din timpul lor. Şi apoi, transpuneţi-vă în elementul matematic-dialectic din secolul al 19-lea şi veţi avea atunci ceea ce găsim la Marx şi Engels.

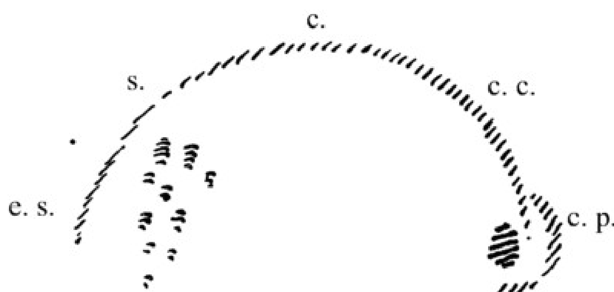
Acestea sunt lucruri care ne îndepărtează de aspectul pur senzaţional, care uşor poate apărea în legătură cu ideile referitoare la condiţiile concrete ale reîncarnării, şi ne introduc în înţelegerea vieţii istorice. Ne putem feri cel mai bine [Nota 11] de erori dacă nu căutăm senzaţionalul, dacă nu vrem doar să ştim: Cum este cu reîncarnarea? – ci dacă încercăm să înţelegem tot ceea ce este legat, în devenirea istorică, de fericirea şi nefericirea, de suferinţa şi de bucuria oamenilor, pornind de la vieţile succesive ale unor oameni individuali.

Astfel, pe când trăiam încă în Austria, deşi mă găseam într-un mediu german, pentru mine a fost întotdeauna deosebit de interesantă o personalitate, personalitatea unui deputat polonez în Parlamentul Imperiului. Mulţi dintre dvs. şi-l vor reaminti, cred că am vorbit adesea despre deputatul austriac-polonez *Otto Hausner* [Nota 12], care a fost deosebit de activ în anii ‘70. Cei care sunt aici de un anumit timp îşi vor aminti de el. Şi eu, într-adevăr, la sfârşitul anilor ‘70 sau la începutul anilor ‘80, l-am văzut şi l-am auzit vorbind în mod frecvent în Parlamentul austriac, şi de atunci îl am mereu în faţa ochilor pe acest om ciudat: El purta un monoclu; privirea celuilalt ochi era de o inteligenţă superioară, însă cu ochiul care purta monoclu stătea la pânda slăbiciunilor adversarului. În timp ce vorbea, căuta să vadă dacă săgeata şi-a atins ţinta.

El mai avea şi o mustaţă – în autobiografia mea, eu nu am vrut să intru în aceste detalii –, şi ceea ce spunea însoţea cu o curioasă mişcare euritmică a acestei mustăţi, atunci când azvârlea ceva, în modul descris, în capul unui adversar.

Spectacolul era interesant:

imaginaţi-vă extrema stângă, stânga, centrul, clubul Ceh, apoi extrema dreaptă, clubul Polonez; aici stătea Hausner şi adversarii săi dincolo. Erau toţi prezenţi; şi cel mai curios era că atunci când Hausner, fiind vorba de problema ocupării Boemiei, se pronunţa *în favoarea* Austriei, aceasta însemna un ropot de aplauze din direcţia oamenilor de stânga. Când, mai târziu, el s-a pronunţat cu privire la construirea căii ferate de la Arlberg [Nota 13], el a întâlnit o opoziţie absolută din partea aceloraşi deputaţi din extrema stângă. Şi această opoziţie s-a menţinut în legătură cu tot ceea ce a mai declarat el după aceea.

Dar multe lucruri spuse de Hausner ca avertisment, multe lucruri pe care le-a profetizat el în anii ‘70-80, s-au realizat cuvânt cu cuvânt în

zilele noastre. Tocmai astăzi avem ocazia să ne reamintim adesea de ceea ce spunea atunci Hausner.

Dar există un lucru care ieşea în evidenţă la Hausner aproape în toate discursurile sale, şi acest lucru din viaţa lui Hausner, fără a mai vorbi de alte aspecte fără prea mare importanţă, mi-au dat imboldul de a studia drumul karmic al acestei personalităţi.

Otto Hausner cu greu putea rosti un discurs fără să aducă, între paranteze, un fel de elogiu la adresa Elveţiei. Totdeauna îi dădea Austriei, ca exemplu, Elveţia. Căci, în Elveţia, trei naţionalităţi trăiesc în bune relaţii, în această privinţă ele sunt un exemplu, şi el voia ca şi cele treisprezece naţionalităţi din Austria să ia Elveţia ca model şi ca aceste treisprezece naţionalităţi să încheie un tratat ca cele trei naţionalităţi din Elveţia, să devină o federaţie. El nu înceta să revină asupra acestui lucru, era ceva ciudat. Discursurile lui Hausner erau pline de ironie, de umor şi, de asemenea, de logică interioară; nu întotdeauna, dar adesea revenea elogiul la adresa Elveţiei. Acest lucru se vedea întotdeauna: el manifesta o simpatie pură pentru Elveţia; era ca o mâncărime de limbă şi trebuia s-o spună. Iar el ştia să-şi aranjeze discursurile în aşa fel încât, la drept vorbind, nimeni nu se supăra, cu excepţia unui grup de stânga, de deputaţi liberali, dar atunci era groaznic! Era foarte interesant, după ce un asemenea deputat liberal de stânga îşi încheia discursul, să-l vezi pe Otto Hausner ridicându-se ca să răspundă şi, fără a-şi abate o clipă privirea de la el cu ochiul său cu monoclu, lansându-şi spre stânga cuvintele cele mai incredibil de jignitoare. Existau acolo oameni importanţi, dar nici unul nu era cruţat. Şi punctele sale de vedere erau, într-adevăr, măreţe; era unul dintre cei mai cultivaţi oameni din Parlamentul austriac.

Karma unui om ca Hausner are de ce să ne intereseze. Am pornit de la acest soi de pasiune pe care o avea de a reveni mereu la elogierea Elveţiei şi, de asemenea, de la faptul că într-o zi, într-un discurs despre "Spiritul german şi Imperiul german", care a apărut şi sub formă de broşură [Nota 14], el a reunit în mod absolut inutil, dar cu genialitate, tot ceea ce se putea spune pe atunci în favoarea spiritului german şi împotriva Imperiului german. Există, într-adevăr, ceva ca o profeţie grandioasă în acest discurs rostit la începutul anilor '80, în care, ca să spunem aşa, din Imperiul german, Hausner nu a lăsat piatră pe piatră, l-a încărcat cu toate păcatele şi l-a calificat drept distrugătorul spiritului german. Şi aceste fraze ale sale erau însoţite de dovezi. Acesta era pentru mine al doilea aspect, această specifică, aş spune, ură iubitoare şi această iubire amestecată cu ură pe care o purta spiritului german şi Imperiului ger-man.

Al treilea lucru a fost felul extraordinar de viu în care s-a exprimat Otto Hausner atunci când s-a pus problema construirii tunelului de la Arlberg, a căii ferate de la Arlberg, această cale ferată care duce din Austria în Elveţia şi care, aşadar, trebuia să lege Europa Centrală de Europa Occidentală. Bineînţeles, Hausner a făcut să se audă atunci elo-giul său la adresa Elveţiei, căci această cale ferată trebuia să ducă în El-veţia. Totuşi, atunci când a rostit acest discurs, care era, bineînţeles, sărat şi piparat, dar într-un mod cu adevărat delicat, puteai avea, în realitate, sentimentul: acest om ştie să vorbească despre nişte lucruri al căror germene – lucru curios – fusese depus în el cu ocazia unei vieţi pământeşti anterioare.

Era tocmai epoca în care se discuta despre marile avantaje pe care civilizaţia europeană le-ar avea de pe urma alianţei dintre Germania şi Austria. Otto Hausner a dezvoltat atunci în faţa Parlamentului austriac – ceea ce i-a provocat tunete şi fulgere din partea colegilor săi din Parlament – această idee că trebuie să fie construită calea ferată de la Arlberg, deoarece un stat aşa cum îşi reprezenta el Austria, după modelul federativ al Elveţiei, reunind treisprezece naţiuni, trebuia să aibă posibilitatea de a-şi alege aliaţii; şi, dacă acest lucru i-ar conveni, ea ar putea avea Germania ca aliat; dar, într-o altă ipoteză, dacă acest lucru i-ar conveni, ea ar trebui să aibă o cale strategică dinspre Europa Centrală spre Occident, pentru a se putea alia cu Franţa. Bineînţeles, când Hausner a emis această idee în Austria de atunci, el a fost, cum se spune în Austria, doborât la pământ. Dar discursul său era, într-adevăr, condimentat într-un mod splendid. Acest discurs m-a făcut să-mi orientez cercetările spre Vest.

Reunind atunci toate aceste date, am găsit că individualitatea lui Otto Hausner trecuse de la vest la est, via nordul Elveţiei, în aceeaşi epocă în care sfântul *Gallus* şi sfântul *Columban* [Nota 15] urmau şi ei acest drum. Misiunea sa era de a aduce creştinismul. El făcea acest drum spre est împreună cu acei oameni care îşi primiseră impulsurile de la iniţierile irlandeze. Împreună cu ei, trebuia să transplanteze creştinismul pe continent. Pe drum, cam în regiunea Alsaciei actuale, el a simţit o atracţie extraordinară pentru elementele vechi ale păgânismului germa-nic, pentru tot ceea ce supravieţuia în Alsacia, în regiunile germanice, în Elveţia, din amintirea vechilor Zei, din ritualurile cultice divine, din imaginile şi statuile Zeilor. El s-a impregnat în mod profund de toate acestea.

Şi iată că în el s-a dezvoltat, pe de o parte, ceva ce putem numi înclinaţie pentru spiritul germanic, pentru germanitate, iar pe de altă parte s-a dezvoltat forţa opusă: sentimentul că a mers prea departe. Şi ceea ce a trăit el drept puternică transformare interioară, drept profundă metamorfoză interioară, a apărut apoi sub forma acestor cuprinzătoare puncte de vedere. El putea vorbi despre spiritul german şi despre Imperiul german ca un om care odinioară fusese profund legat de toate acestea, dar care, în realitate, nu ar fi trebuit să se impregneze de ele. Misiunea sa fusese aceea de a răspândi creştinismul. El pătrunsese în aceste ţinuturi – se înţelegea acest lucru chiar din anumite aspecte ale frazelor sale –, în timp ce n-ar fi trebuit s-o facă, şi voia să revină asupra paşilor săi pentru a-şi repara greşeala. De aici provenea pasiunea sa pentru Elveţia, pasiunea sa pentru construirea căii ferate de la Arlberg. Putem spune că aceasta se exprima până şi în înfăţişarea sa exterioară – el nu avea deloc aerul unui polonez. Şi nu evita să spună cu orice ocazie că nici nu era de origine poloneză prin ereditate, ci numai prin mediul educaţiei sale, că prin venele sale circulau, cum spunea el, globule de sânge „reto-alemanic". El simţea nevoia, dintr-o încarnare anterioară, de a privi mereu spre regiunea unde se aflase odinioară, unde venise cu sfântul Columban şi cu sfântul Gallus cu intenţia de a răspândi acolo creştinismul, dar, de fapt, spiritul germanic îl reţinuse aici. Astfel, el a căutat să se reîncarneze într-o familie cât mai puţin poloneză şi să rămână departe de ţara unde trăise mai înainte, dar păstrând în acelaşi timp nostalgia după această ţară.

Vedeţi dvs., dragi prieteni, acestea sunt nişte exemple pe care voiam să vi le prezint mai întâi, pentru a vă face atenţi asupra modului ciudat în care se desfăşoară karma. Data viitoare vom discuta mai mult despre modul în care se dezvoltă binele şi răul pe parcursul şi prin intermediul vieţii istorice. În acest fel vom putea, pornind tocmai de la exemplele cele mai marcante pe care ni le oferă istoria, să aruncăm o anumită lumină şi asupra unor corelaţii ale vieţii cotidiene.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A DOUA

Dornach, 12 aprilie 1924

Este puţin cam dificil să găsim astăzi o formă adecvată de a continua cele prezentate în ultimele conferinţe antroposofice; într-adevăr, au apărut mulţi prieteni care nu au participat la conferinţele anterioare. Dar, pe de altă parte, nu ar fi bine ca tocmai astăzi, când trebuie să fie aduse unele completări la conferinţele anterioare, să abordăm un subiect nou, aşadar, prietenii noştri nou sosiţi vor trebui să accepte faptul că în consideraţiile noastre, care se leagă în mod interior, nu exterior, cu ceea ce a fost spus mai înainte, multe lucruri sunt, poate, pentru ei greu de înţeles. Ciclul de conferinţe complet va trebui să fie încheiat până la Paşti, şi atunci el va fi înţeles de la sine. Dar astăzi trebuie să continui ceea ce am început. De altfel, noi nu puteam prevedea că tocmai azi vor apărea atâţia prieteni, ceea ce, pe de altă parte, este pentru noi un lucru foarte îmbucurător.

Ultimele noastre consideraţii aveau ca obiect nişte raporturi karmice concrete, care au fost prezentate de fiecare dată nu pentru a spune ceva senzaţional în legătură cu vieţile pământeşti succesive, ci pentru a ne conduce încetul cu încetul spre înţelegerea real-concretă a raporturilor karmice din cadrul vieţii umane. Am descris câteva vieţi succesive, le-am descris, pur şi simplu, aşa cum pot fi ele observate mai ales în cazul unor personalităţi istorice, pentru a ne face o idee – ceea ce nu este tocmai uşor – despre modul în care o viaţă pământească acţionează asupra altei vieţi pământeşti. Aici trebuie să nu pierdem niciodată din vedere faptul că începând de la Congresul de Crăciun [Nota 16] în Mişcarea antroposofică a intrat un suflu nou. Şi despre acest suflu nou aş vrea să spun, foarte succint, în chip de introducere, câteva cuvinte.

Dvs. ştiţi, dragi prieteni, că după 1918 în cadrul Societăţii Antroposofice au existat tot felul de tendinţe [Nota 17]. Aceste tendinţe aveau o origine bine definită. Când, în 1913, a fost întemeiată Societatea Antroposofică, era vorba de a se pune o dată întrebarea, izvorâtă dintr-un real impuls de natură ocultă: Oare această Societate Antroposofică se va dezvolta ea în continuare prin forţa dobândită până atunci de membrii săi? Această experienţă nu putea fi făcută decât dacă eu însumi, care până atunci, ca secretar general, fusesem conducătorul Secţiei Germane – formă pe care o avea mişcarea antroposofică în cadrul Societăţii Teosofice –, dacă eu însumi nu mai aveam în mână conducerea Societăţii Antroposofice; eu voiam să văd cum s-ar dezvolta această Societate Antroposofică de acum înainte prin propriile ei forţe.

Vedeţi, dragi prieteni, ar fi fost cu totul altfel dacă atunci aş fi spus, ca şi cu ocazia Congresului de Crăciun, că îmi voi asuma eu însumi conducerea Societăţii Antroposofice. Căci se înţelege de la sine că Societatea Antroposofică este în mod necesar cu totul alta, după cum ea este condusă de mine sau de altcineva. Şi, din anumite motive profunde, Societatea Antroposofică ar fi putut fi cu atât mai bine condusă cu cât nu-mi asumam eu însumi conducerea administrativă. Dacă inimile ar fi vorbit, s-ar fi putut întâmpla multe lucruri care nu s-au întâmplat, care nu au fost făcute, şi care, tocmai din cauza împotrivirii antroposofilor, au fost făcute din exterior.

Şi astfel s-a întâmplat – în timpul războiului nu existau prea multe posibilităţi pentru a se desfăşura forţele în toate direcţiile –, s-a întâmplat că, după anul 1918, situaţia existentă, aş fi tentat să spun, a fost folosită pentru a se face un lucru sau altul în toate direcţiile posibile. Dacă atunci aş fi spus, nu trebuie să faceţi asta, astăzi s-ar spune, bineînţeles: Ei bine, dacă am fi fost lăsaţi să facem ce am vrut, acum am avea în toate domeniile întreprinderi înfloritoare.

Acesta este motivul pentru care, în toate epocile, aş putea spune, a existat obiceiul ca aceia care conduc o mişcare ocultă să-i lase să acţioneze pe cei care vor să facă ceva, pentru ca aceştia să se convingă de rezultate prin intermediul realităţilor faptice. Acesta este singurul mod posibil de a-i convinge pe oameni. Şi acest lucru trebuia să se întâmple şi în cazul nostru.

Dar toate acestea au avut ca efect faptul că tocmai după 1918 adversitatea faţă de noi a crescut până la a deveni cea de astăzi. Căci în 1918 nu exista încă această adversitate care există astăzi. Desigur, existau câţi¬va oamenii izolaţi care ne erau ostili. Nu ne nelinişteam deloc din cauza aceasta şi nu aveam de ce să ne nelinişteam. Dar, propriu-zis, adversarii s-au înmulţit abia începând din 1918. Şi acest lucru a provocat situaţia actuală, din cauza căreia, de exemplu, îmi este imposibil să ţin conferinţe publice în interiorul graniţelor Germaniei.

Tocmai în acest moment al vieţii Mişcării antroposofice nu ar trebui să ascundem nimic din toate acestea. Ar trebui să privim acest lucru cu toată claritatea, căci nu vom avansa dacă nu lucrăm cu claritate.

S-au făcut, desigur, tot felul de experimente. Gândiţi-vă numai câte experimente au fost făcute, fiindcă trebuie să fim, nu-i aşa, "oameni de ştiinţă" – ceea ce provine, în mod absolut sigur, din caracterul oamenilor. De ce nu s-ar putea ca oamenii de ştiinţă, pentru că în Societatea noastră avem şi oameni de ştiinţă, să vrea să se comporte ştiinţific? Dar tocmai acest lucru îi irită pe adversari. Căci atunci când le spui că se poate demonstra caracterul ştiinţific cu privire la un lucru sau altul, atunci ei vin cu aspiraţiile lor, pe care le numesc ştiinţifice, şi, bineînţeles, se înfurie. Trebuie să fim pe deplin edificaţi asupra acestui lucru. Nimic nu a stârnit mai mult mânia adversarilor decât faptul că ei ar fi vrut ca despre aceleaşi teme să vorbim în acelaşi fel cu ei, chiar dacă introduceam acolo, cum se spunea de fiecare dată, "un strop" de antroposfie. Acest strop de antroposofie este tocmai ceea ce ne atrage legiuni întregi de adversari.

Dar dacă ne-am lăsa pradă iluziei, să spunem, că i-am putea câştiga pentru antroposofie pe oamenii aparţinând diferitelor confesiuni religioase, păstrând acelaşi limbaj cu ei sau un limbaj analog, chiar dacă şi aici am introduce un strop de antroposofie, dacă ne-am lăsa pradă acestei iluzii, abia atunci am păcătui în mod grav chiar împotriva vieţii antroposofice.

În tot ceea ce se înfăptuieşte pe tărâm antroposofic trebuie să pătrundă, începând de la Congresul de Crăciun, un suflu cu totul nou. Cei

care au observat cum este acum prezentată antroposofia aici, cum a fost prezentată la Praga, cum tocmai a fost prezentată la Stuttgart, aceia vor fi perceput că există pe viitor impulsuri care, şi în legătură cu adversarii, fac să ia naştere ceva cu totul nou. Căci dacă am vrea să fim oameni de ştiinţă în sensul obişnuit al cuvântului, aşa cum, vai, mulţi ar vrea să fie, atunci ar însemna că pornim de la ipoteza că am putea discuta cu adversarii. Dar dacă dvs. luaţi în considerare conferinţele prezentate aici, cele pe care le-am prezentat la Praga, conferinţa pe care am prezentat-o la Stuttgart, mai puteţi crede o singură clipă că ar putea măcar fi vorba de a discuta cu adversarul? Este evident că nu putem discuta cu adversarii când vorbim despre aceste lucruri; cum am putea discuta cu un reprezentant oarecare al civilizaţiei actuale spunându-i că sufletul lui Muâwija a reapărut în sufletul lui Woodrow Wilson! [Nota 18]

Aşadar acum, în întreaga Mişcare antroposofică trăieşte un suflu nou, iar de aici nu poate rezulta altceva decât faptul de a înceta o dată pentru totdeauna să discutăm cu adversarii. În orice caz, nu ajungem la nimic cu argumentele. Se va înţelege totuşi într-o zi că în legătură cu adversarii nu poate fi vorba de nimic altceva decât de a le respinge calomniile, neadevărurile şi minciunile. Nu trebuie să ne lăsăm pradă iluziei că despre asemenea lucruri se poate discuta. Acestea trebuie să se răspândească prin propria lor putere. Aici nu decide dialectica.

Ţinând seama tocmai de atitudinea Mişcării antroposofice începând de la Congresul de Crăciun, poate că acum acest lucru va fi înţeles din ce în ce mai bine de membrii noştri. Şi iată de ce, încă de pe acum, Mişcarea antroposofică este plăsmuită în aşa fel încât ea nu mai ia în considerare nimic altceva decât ceea ce cere de la ea lumea spirituală.

Eu m-am angajat acum, din acest punct de vedere, în diferite consideraţii karmice, şi cei dintre dvs. care au fost prezenţi aici sau cei care au asistat ultima dată la conferinţa mea de la Stuttgart îşi vor aminti că eu am încercat să arăt cum individualităţile care erau prezente în secolele 8 şi 9 la curtea lui Hârun al Rashîd, în Asia, şi-au continuat după moarte evoluţia în diverse direcţii, şi apoi, în încarnările lor ulterioare, au jucat un anumit rol. În acea perioadă, pe care o putem numi şi perioada Războiului de Treizeci de Ani, cu puţin timp mai înainte, avem, pe de o parte, individualitatea lui *Hârun al Rashîd*, reîncarnată în persoana englezului *Baco de Verluam*, şi îl avem, pe de altă parte, pe marele organizator care a trăit la curtea califului, fireşte, nu în calitate de iniţiat, şi a cărui individualitate am regăsit-o în persoana lui *Amos Comenius*. Acesta din urmă a fost activ în special în Europa Centrală. Dar din aceste două curente s-au revărsat multe lucruri în viaţa spirituală a civilizaţiei moderne. Astfel că în viaţa spirituală a civilizaţiei moderne a trăit Orientul Apropiat din epoca de după Mahomed, graţie, pe de o parte, lui Hârun al Rashîd, reîncarnat în persoana lui Baco de Verulam, şi, pe de altă parte, lui Amos Comenius, marele său consilier.

Acum vrem să subliniem o dată acest lucru, şi anume faptul că omul nu evoluează numai cât timp trăieşte pe Pământ, ci evoluţia lui se desfăşoară, în esenţă, şi când el se află între moarte şi o nouă naştere. Aşadar, putem spune: Atât Bacon, cât şi Amos Comenius, după ce au consolidat, ca să spunem aşa, arabismul în civilizaţia europeană, pornind din două direcţii diferite, au intrat după moarte în viaţa dintre moarte şi o nouă naştere. Acolo s-au găsit, atât Bacon cât şi Amos Comenius, împreună cu diferite suflete care trăiseră pe Pământ mai târziu decât ei, care muriseră în special în secolul al 17-lea şi îşi urmau existenţa în lumea spirituală. Apoi, sufletele au venit pe Pământ în secolul al 19-lea, după ce se aflaseră între secolele 17 şi 19 în lumea spirituală în compania sufletelor lui Bacon şi Comenius.

Dar au existat suflete care s-au adunat de preferinţă în jurul celui mai influent, în jurul lui Bacon; altele, în jurul sufletului lui Amos Comenius. Şi, chiar dacă acest lucru este prezentat mai mult sub formă imaginativă, nu trebuie să uităm că şi în lumea spirituală există, deşi în cu totul alte condiţii, maeştri şi discipoli. Şi asemenea individualităţi au acţionat nu numai prin ceea ce au realizat ele aici, pe Pământ, de exemplu, scrierile lui Bacon sau cele ale lui Comenius, sau numai prin ceea ce s-a perpetuat prin tradiţie din opera lor aici, pe Pământ, ci aceste spirite conducătoare au acţionat, desigur, şi prin ceea ce au făcut să germineze, în timpul şederii lor în lumea spirituală, în sufletele pe care le-au trimis pe Pământ, sau care se găseau în compania lor şi au fost trimise apoi pe Pământ. Există, aşadar, printre oamenii secolului al 19-lea, suflete care deja din evoluţia lor în timpul existenţei preterestre au devenit dependente de unul dintre aceste două spirite, de Amos Comenius dezîncarnat şi de Bacon dezîncarnat.

Aş vrea să vă atrag atenţia – pentru a vă conduce, aşa cum am spus, tot mai mult spre înţelegerea felului concret în care acţionează karma – asupra a două personalităţi din secolul al 19-lea, ale căror nume pot fi recunoscute cel mai bine după faptul că una dintre ele a fost influenţată în viaţa sa preterestră în special de Bacon, cealaltă de Comenius.

Când îl privim pe Bacon, care în viaţa sa pământească a fost Lord Cancelar al Angliei, ne putem spune: El a acţionat în aşa fel încât în dosul acţiunii sale poate fi simţită prezenţa unui iniţiat. Întreaga dispută pe care o întreţin specialiştii în istoria literaturii în jurul lui Bacon şi Skakespeare, pornind de la fapte exterioare, este extraordinar de sterilă; sunt avansate tot felul de argumente frumoase care vor să arate, de exemplu, că nu actorul Shakespeare este cel care şi-a scris dramele, ci filosoful şi cancelarul Bacon.

Toate aceste consideraţii, care se folosesc de mijloace exterioare şi caută similitudini între lumea de gânduri din dramele lui Shakespeare şi operele filosofice ale lui Bacon, toate aceste consideraţii exterioare sunt, de fapt, sterile, căci ele nu ating în nici un fel miezul problemei. Adevărul este că în epoca în care îşi desfăşurau activitatea Bacon, *Shakespeare*, *Jakob Böhme* [Nota 19] şi încă o altă personalitate, exista un iniţiat care, în realitate, vorbea prin aceşti patru oameni. De aici înrudirea lor, căci totul provine dintr-un izvor unic. Dar, bineînţeles, oamenii care ajung la dispute slujindu-se de argumente exterioare nu poartă dispute cu privire la iniţiatul care rămâne în dosul evenimentelor, cu atât mai mult cu cât în istorie acest iniţiat este prezentat, ca mulţi iniţiaţi moderni, fireşte, cu trăsăturile unui personaj destul de incomod. Dar el nu era doar atât. Prin modul său de a acţiona, el era, desigur, acest personaj, dar el nu era doar atât, ci el era o individualitate din care radiau nişte forţe extraordinare şi aceste forţe sunt cele care au inspirat, în realitate, atât operele filosofice ale lui Bacon, cât şi dramele lui Shakespeare, precum şi operele lui Jakob Böhme şi, de asemenea, pe cele ale iezuitului *Jakob Balde* [Nota 20]. Dacă ţinem seama de acest lucru, atunci trebuie să vedem în Bacon iniţiatorul unui curent filosofic de o amploare extraordinară.

Dacă vrem să ne imaginăm acum ce se poate întâmpla cu un suflet care în timpul existenţei sale suprapământeşti a rămas timp de două secole în întregime sub influenţa lui Bacon dezîncarnat – aceasta este o problemă foarte interesantă –, atunci trebuie să privim modul în care a trăit Bacon după moarte. Va veni ziua când va fi important ca atunci când vom considera desfăşurarea vieţii umane să nu rămânem numai la viaţa lor pământească, pe care au dus-o până la moarte, ci să ţinem seama şi de activitatea lor de după moarte, când ei, mai ales dacă au jucat un rol important pe tărâm spiritual, continuă să acţioneze în favoarea sufletelor care coboară atunci pe Pământ.

Aceste lucruri sunt uneori, bineînţeles, puţin cam şocante pentru contemporanii noştri. Iată un exemplu – acesta este un mic intermezzo pe care îl inserez aici -: Mă aflam într-o zi în gara unui mic oraş german universitar, mă aflam la intrarea în gară, în compania unui medic, a unui medic cunoscut [Nota 21], care se preocupă mult de ocultism. În jurul nostru era multă lume. El se agita şi în entuziasmul său îmi spuse, ridicând puţin vocea, astfel încât mulţi oameni din jur l-au putut auzi: Vă voi oferi biografia lui Robert Blum, dar ea începe abia o dată cu moartea sa. În preajmă am putut remarca un fel de şoc. În zilele noastre nu se poate spune dintr-o dată oamenilor: Vă voi oferi biografia cuiva, dar ea începe abia o dată cu moartea sa.

Dar, în afară de această biografie în două volume a lui *Robert Blum* [Nota 22], biografie care nu a început cu naşterea, ci cu moartea sa, în acest sens nu s-a scris mare lucru, nu s-a mai vorbit din punct de vedere biografic despre nişte oameni după moartea lor. Se începe de la

naştere, pentru a se încheia cu moartea. Nu prea există multe lucrări care să înceapă cu moartea personajului.

Dar, din punctul de vedere al desfăşurării reale a lucrurilor, este extraordinar de important ceea ce face omul după moartea sa, când comunică sufletelor care coboară după el rezultatele activităţii sale pământeşti, transpuse în spiritual. Iar dacă nu ţinem seama de această latură a existenţei, atunci nu înţelegem absolut deloc o perioadă care urmează alteia.

Pentru mine se punea problema de a studia odată acele individualităţi care îl înconjurau pe Bacon după moartea sa. În jurul lui Bacon se aflau unele individualităţi care au devenit într-o epocă ulterioară naturalişti, dar şi individualităţi care s-au reîncarnat ca istorici. Când observăm influenţa pe care a exercitat-o Lordul Bacon asupra acestor suflete după moartea sa, vedem că ceea ce a întemeiat el pe Pământ, materialismul, cercetarea limitată la lumea simţurilor – tot restul fiind pentru el idolatrie –, o dată ridicat la un nivel superior, transpus în spiritual, se transformă într-un soi de radicalism. Astfel încât, în realitate, aceste suflete au primit în lumea spirituală nişte impulsuri care au avut ca efect faptul că după naşterea lor, după coborârea lor pe Pământ, ele nu au atribuit valoare decât faptelor accesibile simţurilor.

Mă voi exprima acum într-un mod puţin mai popular, dar vă rog să nu luaţi această exprimare populară ad litteram, căci, desigur, atunci uşor veţi putea spune: E ceva grotesc. Unele dintre aceste suflete au fost predispuse, prin vieţile lor anterioare, să devină istorici. Unul dintre ele era – vreau să spun: dincolo, în viaţa preterestră – unul dintre cele mai eminente. Sub efectul impulsurilor primite de la Bacon, toate aceste suflete şi-au spus: Istoria nu mai trebuie să fie scrisă aşa cum au scris-o predecesorii noştri, adică având idei, studiind contextele, ci cercetarea trebuie să se aplice asupra faptelor reale.

Dar vă întreb: Ce înseamnă, în istorie, a utiliza faptele reale? – Lucrul cel mai important în istorie sunt intenţiile oamenilor, şi acestea nu sunt fapte tangibile. Aceste suflete nu şi-au mai permis să facă din aceasta obiectul cercetării şi, mai puţin decât oricine, acel suflet care a devenit unul dintre cei mai mari istorici ai secolului al 19-lea, *Leopold von Ranke* [Nota 23], unul dintre elevii Lordului Bacon în viaţa sa preterestră, care a reapărut ca Leopold Ranke.

Dacă urmărim acum cariera pământească de istoric a lui Leopold von Ranke, care a fost principiul său fundamental? Principiul fundamental al lui Ranke, în calitate de istoric, este acesta: Istoria nu trebuie să conţină nimic altceva decât ceea ce citeşte istoricul în arhive; întreaga istorie trebuie să constea dintr-un ansamblu de date culese din arhive, din tratativele diplomaţilor.

Ranke este, aşa cum se ştie, un protestant german, dar acest fapt nu compromite cu nimic simţul realităţii cu care era înzestrat; Ranke lucrează cu obiectivitate, adică el redactează cu obiectivitatea arhivistului istoria papilor, cea mai bună istorie a papilor care a fost scrisă dintr-un punct de vedere pur arhivistic. Când îl citim pe Ranke suntem puţin iritaţi, suntem chiar teribil de iritaţi. Căci este oarecum lamentabil să ni-l reprezentăm pe acest bătrân domn, încă vioi şi sprinten, petrecându-şi tot timpul în arhive pentru a colecţiona tratative diplomatice. Asta nu este absolut deloc istorie adevărată. Ci este o istorie care nu ţine seama decât de faptele sensibile, şi pentru istoric tocmai acestea sunt arhivele.

Dacă, în schimb, ţinem seama şi de posibilitatea vieţii suprapământeşti, atunci putem să înţelegem şi acest fapt: Cum a ajuns Ranke la această concepţie?

Dar, când facem consideraţii de acest fel, putem să privim şi în cealaltă direcţie şi să vedem cum acţionează Amos Comenius asupra voinţei preterestre a sufletelor care s-au reîncarnat după aceea. Şi, aşa cum Leopold von Ranke a fost discipolul cel mai eminent al lui Bacon în viaţa de după moarte, *Schlosser* [Nota 24] a fost discipolul cel mai eminent al lui Comenius în viaţa de după moarte.

Luaţi acum opera istorică a lui Schlosser şi vedeţi cum îşi conduce el pana, care este tonul fundamental al operelor sale: Peste tot, cel care vorbeşte este moralistul, care vrea să emoţioneze sufletele, care vrea să vorbească inimilor. Uneori ajunge cu greu s-o facă, pentru că este, totuşi, puţin cam pedant. Da, el vorbeşte inimilor într-un mod pedant, dar el vorbeşte inimilor, pentru că este un discipol preterestru al lui Amos Comenius şi pentru că a primit de la Amos Comenius ceva din orientarea spiritului caracteristică acestuia.

Nu uitaţi că el vine, totuşi, din sânul mahomedanismului. Este un spirit absolut diferit de spiritele care s-au ataşat de Lordul Bacon; dar şi Amos Comenius s-a angajat în lumea realităţilor sensibile, când s-a încarnat sub numele de Amos Comenius. Peste tot, el cerea ca învăţământul să fie concret-intuitiv, să se sprijine întotdeauna pe imagini. El cerea prezentarea lucrurilor vizibile, să se pună accentul pe elementul senzorial, dar într-un alt mod. Căci Amos Comenius este în acelaşi timp unul dintre cei care, în perioada Războiului de Treizeci de Ani, era convins în modul cel mai viu, de exemplu, că se intra în aşa-numita "împărăţie de o mie de ani"; el este cel care a cuprins în lucrarea sa "Pansophia" nişte idei grandioase înglobând întreg Universul, el este cel care îşi propusese să influenţeze educaţia oamenilor în mod energic. Aceasta mai acţionează încă la Schlosser, se regăseşte în sufletul lui Schlosser.

Dacă am menţionat aceste două figuri, Ranke şi Schlosser, este pentru a vă arăta că nu putem înţelege ceea ce apare ca productiv din punct de vedere spiritual în fiinţa umană decât dacă ţinem seama şi de viaţa extrapământească. Abia atunci înţelegem acest aspect, tot aşa cum am înţeles multe lucruri prin faptul că am luat în considerare vieţile pământeşti succesive.

Acum, dvs. aţi putut remarca, din consideraţiile dezvoltate aici în ultimele conferinţe, că o încarnare acţionează asupra alteia într-un mod neobişnuit, şi eu menţionez aceste exemple, aşa cum am spus-o deja, pentru ca să vă conduc apoi spre înţelegerea modului în care fiecare poate să reflecteze asupra propriei sale karme. Înainte de a vedea cum acţionează binele şi răul de la o încarnare la alta, precum şi bolile, şi alte aspecte asemănătoare, trebuie să începem prin a ne face o idee despre felul în care este transpusă dintr-o existenţă în alta viaţa spirituală propriu-zisă a unei anumite civilizaţii.

Trebuie să vă mărturisesc, dragii mei prieteni, că, în cadrul vieţii spirituale moderne, una dintre personalităţile cele mai interesante din punctul de vedere al karmei sale a fost pentru mine *Conrad Ferdinand Meyer* [Nota 25]. Când îl privim pe Conrad Ferdinand Meyer în fiinţa sa, cum a trăit el în persoana poetului Conrad Ferdinand Meyer, vedem că cele mai frumoase opere ale sale se bazează pe faptul că întotdeauna, aşa cum se prezenta în întreaga sa constituţie de fiinţă umană, exista în el ceva ca o dorinţă a Eului şi a corpului astral de a-şi lua zborul din corpurile fizic şi eteric.

La Conrad Ferdinand Meyer se constată stări maladive, mergând până la limita tulburărilor mintale. Sunt stări ce reprezintă doar forma extremă de manifestare a ceea ce există la el întotdeauna în mod latent: Spiritual-sufletescul vrea să se desprindă, el nu este legat decât printr-un fir subţire de constituţia fizic-eterică.

În aceste stări, în care spiritual-sufletescul este legat doar printr-un fir subţire de constituţia fizic-eterică, iau naştere la Conrad Ferdinand Meyer cele mai frumoase creaţii ale sale, atât cele mai frumoase dintre marile sale opere, cât şi cele mai frumoase dintre micile sale poeme. Se poate spune că operele cele mai frumoase ale lui Conrad Ferdinand Meyer s-au născut în timp ce el se afla în afara corpului. Îmbinarea celor patru elemente constitutive ale naturii umane la el era absolut specifică. Există, într-adevăr, o deosebire între o personalitate ca

aceasta şi un om obişnuit din zilele noastre. La omul obişnuit al epocii materialiste suntem de obicei în prezenţa unei legături foarte robuste între spiritual-sufletesc şi fizic-eteric. Spiritual-sufletescul a intrat adânc în fizic-eteric, el se scufundă în întregime acolo. La Conrad Ferdinand Meyer, această scufundare nu avusese loc. Între aceste două elemente exista, la el, o legătură slabă. A descrie psihicul acestui om este, într-adevăr, unul dintre lucrurile cele mai interesante pe care le putem face în legătură cu evoluţia spirituală a timpurilor moderne. Este extraordinar de interesant să vedem că multe dintre lucrurile care apar la Conrad Ferdinand Meyer se prezintă ca un fel de amintire imprecisă, dar care devin frumoase tocmai graţie acestei imprecizii. Avem mereu sentimentul: Când Conrad Ferdinand Meyer scrie, el îşi aminteşte de ceva, dar nu într-un mod exact. El modifică amintirea, transformând-o în frumuseţe, dându-i o formă desăvârşită. Este minunat să observi acest lucru în unele dintre poeziile sale.

Este caracteristic karmei interne a unei persoane faptul că între cele patru elemente constitutive ale naturii umane – corpul fizic, corpul eteric, corpul astral şi Eul – există un raport precis determinat. Trebuie să examinăm această ciudată legătură intimă întorcându-ne în urmă pe firul timpului. Ajungem mai întâi în perioada Războiului de Treizeci de Ani. Mi-a apărut clar în legătură cu această personalitate: aici e vorba de ceva dintr-o existenţă precedentă, din perioada Războiului de Treizeci de Ani. Apoi, o existenţă anterioară ne face să ne întoarcem înapoi la epoca precarolingiană şi ne trimite foarte clar în Italia.

Dar când studiezi karma lui Conrad Ferdinand Meyer, estomparea caracteristică a fiinţei sale, care apare, totuşi, într-o asemenea desăvârşire a formei, se transmite, aş spune, şi asupra cercetării, astfel încât ai sentimentul: începi să devii şi tu confuz. Dar, pentru a proceda corect, eu trebuie să descriu lucrurile aşa cum rezultă ele din cercetările mele. Atunci când te întorci în urmă la secolele 7, 8 în Italia, ai sentimentul că te angajezi pe un teren extraordinar de nesigur. Ceva te respinge fără încetare, şi numai încetul cu încetul observi că acest lucru nu ţine de tine, ci de problema în sine; că în acest suflet, în individualitatea lui Conrad Ferdinand Meyer, există ceva care te derutează în cercetare. Când întreprindem o astfel de cercetare, trebuie să revenim mereu şi mereu la încarnarea prezentă, sau la cea care a precedat-o imediat, şi apoi la precedenta, pentru ca din nou, dacă pot să spun aşa, să prindă contur, şi să ne întoarcem fără încetare în trecut.

Şi atunci descoperim următoarele: Trebuie să vă reprezentaţi că tot ceea ce a trăit într-un suflet uman în încarnările precedente apare sub formele cele mai diverse, cu nişte asemănări care uneori scapă complet observaţiei exterioare. Dvs. aţi văzut acest lucru în cazul altor încarnări pe care le-am prezentat aici în ultimele săptămâni.

Am ajuns, aşadar, la o încarnare din Italia în primul secol al erei creştine, la începutul primei jumătăţi a primului mileniu, când sufletul la care trebuie să ne oprim mai întâi a trăit multă vreme la Ravenna, la curtea imperială. Şi acum suntem derutaţi, dacă trebuie să ne întrebăm: Ce trăia în acest suflet? – În momentul în care punem această întrebare, pentru a stimula cercetarea ocultă: Ce trăia în acest suflet? –, totul se şterge imediat din faţa ochilor noştri. Ajungem la trăirile pe care le-a avut acest suflet la curtea de la Ravenna, la curtea romană; pătrundem în aceste trăiri, credem că le deţinem, dar ele se şterg imediat. Suntem atunci trimişi înapoi spre acest personaj care a trăit într-o epocă recentă, Conrad Ferdinand Meyer, până în momentul când descoperim: În această ultimă încarnare, el şterge din faţa privirii noastre ceea ce trăia în sufletul său cu ocazia existenţei sale anterioare. Şi, într-adevăr, trebuie să ne dăm multă osteneală pentru a afla cine este el. Descoperim atunci acest lucru: Conrad Ferdinand Meyer, adică individualitatea care trăia în el, trăise odinioară în Italia, fiind într-o anumită relaţie cu un papă [Nota 26], care l-a trimis, împreună cu alţii, în Anglia, într-o misiune creştin-catolică. Astfel încât această individualitate, care a trăit mai târziu în persoana lui Conrad Ferdinand Meyer, îşi asimilase mai întâi acest admirabil simţ al formei ce putea fi dobândit atunci în Italia, despre care vorbeşte mai ales arta mozaicului şi arta picturală a vechilor italieni, şi care s-a distrus de atunci în cea mai mare parte – a fost, desigur, lichidată –, şi această personalitate s-a dus apoi cu o misiune creştin-catolică la anglo-saxoni.

Unul dintre tovarăşii săi a întemeiat Episcopatul de Canterbury [Nota 27], şi esenţialul a ceea ce s-a întâmplat la Canterbury se leagă de această întemeiere. Individualitatea care a reapărut în persoana lui Conrad Ferdinand Meyer era acolo împreună cu alţii, dar era atât de activă, încât a stârnit iritarea unei căpetenii anglo-saxone şi a fost asasinată la instigarea acestuia din urmă. Iată ce aflăm mai întâi. În timp ce stătea în Anglia, în sufletul lui Conrad Ferdinand Meyer exista ceva care îl împiedica să se bucure de viaţă. La drept vorbind, acest suflet îşi avea rădăcinile în arta italiană de atunci, dacă vrem s-o numim astfel, în viaţa spirituală din Italia. Sufletul său nu şi-a găsit fericirea în îndeplinirea acestei activităţi de misionar, totuşi, el s-a consacrat în mod intens acestei misiuni, ceea ce a provocat reacţia care a făcut ca el să fie asasinat.

Această neputinţă de a-şi găsi acolo fericirea, această repulsie faţă de ceva ce – îndemnat dintr-o altă direcţie, dintr-un un impuls al inimii sale – îndeplinea din toate puterile şi cu tot devotamentul, a avut, într-un fel, ca efect faptul că în cursul următoarei sale vieţi pământeşti s-a produs o întunecare cosmică a memoriei sale. Exista un impuls, dar acesta nu mai era legat de nici o idee precisă.

S-a întâmplat astfel că după aceea, în încarnarea sub numele de Conrad Ferdinand Meyer, i-a apărut un impuls fără conţinut precis; el avea sentimentul de a fi desfăşurat o activitate în Anglia, ceva în legătură cu Canterbury, şi că fusese asasinat din cauza legăturii sale cu Canterbury.

Apoi se desfăşoară viaţa extraordinară în încarnarea lui drept Conrad Ferdinand Meyer. Conrad Ferdinand Meyer studiază istoria Angliei, el studiază despre Canterbury, ce s-a întâmplat în legătură cu istoria Angliei şi cu Canterbury. Dă de figura lui *Thomas Becket* [Nota 28], cancelar al regelui Henric al II-lea în secolul al 12-lea, dă de acest destin foarte deosebit al lui Thomas Becket, care a fost mai întâi cancelar atotputernic al regelui Henric al II-lea, dar apoi a fost asasinat, din cauza uneltirilor lui Henric al II-lea. Atunci, lui Conrad Ferdinand Meyer, în încarnarea sa drept Conrad Ferdinand Meyer, i se înfăţişează în acest Thomas Becket propriul său destin, pe jumătate uitat – vreau să spun, pe jumătate uitat în subconştientul său, căci eu vorbesc, bineînţeles, de subconştient, care se manifestă aici. Şi iată că el îşi descrie propriul său destin din acele vremuri îndepărtate, îl descrie în creaţia sa "Sfântul", scriind istoria care a avut loc în secolul al 12-lea între regele Henric al II-lea şi Thomas Becket de Canterbury. Această poveste este exactă – numai că toate acestea se desfăşoară în subconştient, care cuprinde vieţile pământeşti succesive –, şi este la fel ca atunci când cineva ar fi trăit în prima copilărie, poate la vârsta de doi-trei ani, un eveniment în legătură cu un anumit loc, apoi l-a uitat, evenimentul nu mai urcă în conştienţă. Apoi se prezintă un alt destin analog, indicându-se locul: numele acestui loc are o asemenea rezonanţă, încât persoana respectivă încearcă o simpatie deosebită pentru acest destin şi el îl simte altfel decât o persoană căreia acest loc nu-i trezeşte nici o asociaţie de idei. Aşa cum se poate întâmpla în cadrul unei vieţi pământeşti, la fel s-a întâmplat în acest caz concret, pe care vi-l prezint: Acţiunea desfăşurată la Canterbury, asasinarea de către regele Angliei a unei personalităţi legate de Canterbury – căci Thomas Becket era Arhiepiscop de Canterbury. Astfel, datorită interferenţei acestor motive, Conrad Ferdinand Meyer, prin ceea ce zugrăveşte, îşi descrie propriul său destin.

Apoi lucrurile continuă, cu Conrad Ferdinand Meyer – şi iată ce este interesant: În epoca Războiului de Treizeci de Ani, Conrad Ferdinand Meyer se reîncarnează în persoana unei femei, o femeie activă, plină de interes pentru problemele spirituale şi care vede multe evenimente aventuroase. Această femeie s-a căsătorit cu un bărbat care mai întâi a luat parte la toată agitaţia din timpul Războiului de Treizeci de Ani, dar într-o zi a venit momentul când el s-a săturat; a emigrat în Elveţia, în cantonul Grizon, pentru a duce viaţa banală a unui burghez filistin. Dar soţia lui a perceput tot ceea ce s-a întâmplat în cantonul Grizon sub influenţa evenimentelor Războiului de Treizeci de Ani.

Toate acestea sunt, iarăşi, ca acoperite de un văl, căci ceea ce poartă această personalitate în sine în viaţa cosmică, aş spune, se uită uşor, şi totuşi, este ca şi cum ar fi fost readus în conştienţă, dar modificat, pentru a reapărea atunci cu mai multă strălucire şi intensitate. Iar din ceea ce a perceput această femeie s-a născut admirabilul portret al personajului "Jürg Jenatsch", al omului din cantonul Grizon. Când îl privim pe Conrad Ferdinand Meyer în ultima sa încarnare nu ne putem explica, dacă nu suntem în stare să-i studiem karma, caracterul specific al acestui om. Căci nu mă pot împiedica să spun – dar acest lucru trebuie să fie luat, bineînţeles, cum grano salis, căci cuvântul nu se potriveşte exact – că eu îi invidiez pe oamenii care îl înţeleg pe Conrad Ferdinand Meyer cu inima uşoară, fără să-şi pună prea multe întrebări. Înainte de a-i cunoaşte încarnarea precedentă, eu înţelegeam numai ... că nu-l înţeleg. Căci această admirabilă coeziune a formei, bucuria profundă pe care ţi-o dă forma, puritatea acesteia, această forţă, această putere care se află în "Jürg Jenatsch", în personalitatea extraordinar de accentuată şi vie a "Sfântului" – trebuie să fii destul de superficial pentru a crede că le poţi înţelege de la bun început.

Dar când ne dăm seama: în aceste forme frumoase, care au ceva liniar, ceva sever, care sunt şi nu sunt pictate, retrăiesc mozaicurile de Ravenna; în "Sfântul" reînvie o istorie trăită odinioară de această individualitate, dar un fel de abur a venit să-i învăluie sufletul, astfel încât acest abur este o altă formă care a ieşit din el; şi când ştim: ceea ce trăieşte în creaţia despre "Jürg Jenatsch" din cantonul Grizon este îmbibat de o sensibilitate feminină, şi că în multe lucruri care ne izbesc în această povestire trăieşte din nou luptătorul din cantonul Grizon din timpul Războiul de Treizeci de Ani, care era un domn destul de filistin, dar, totuşi, un luptător; când ştim că în acest suflet retrăiesc, într-o formă specifică, experienţe pământeşti anterioare – abia atunci începem să înţelegem. Şi atunci ne spunem: În vechile epoci ale evoluţiei omenirii, oamenii au vorbit în mod nestingherit despre felul în care spiritele suprapământeşti coboară aici, pe Pământ, cum, la rândul lor, oamenii de pe Pământ se ridică în înălţimi pentru a acţiona în continuare din lumea spirituală; şi acestea sunt lucruri care trebuie să fie găsite din nou, căci altfel omul se limitează la materialismul său de râmă târâtoare. Căci ceea ce poartă astăzi numele de concepţie naturalist-ştiinţifică este, desigur, o concepţie ce reprezintă punctul de vedere al râmei.

La drept vorbind, oamenii trăiesc pe Pământ ca şi cum numai Pământul i-ar interesa, ca şi cum Cosmosul întreg nu ar acţiona asupra lumii pământeşti şi nu ar trăi în om, ca şi cum epocile anterioare nu s-ar continua prin faptul că ceea ce a trăit omul atunci este transpus de el într-o viaţă ulterioară. A înţelege karma, asta nu înseamnă a fi în stare să vorbeşti în mod abstract de încarnări succesive, ci înseamnă a simţi în inima ta ceea ce poţi simţi atunci când vezi trecând în sufletele umane din epocile ulterioare ceea ce exista deja în epocile anterioare. Când vedem cum acţionează karma, viaţa se umple de un conţinut cu totul diferit. Ne simţim pe noi înşine integraţi cu totul altfel în viaţă.

Un spirit cum a fost Conrad Ferdinand Meyer apare şi simte în fiinţa sa prezenţa existenţelor anterioare ca pe un fel de ton fundamental, ca pe nişte subtonuri ce răsună până la el. Înţelegem asemenea lucruri numai dacă dezvoltăm înţelegere pentru aceste tonuri fundamentale. Va exista progres spiritual pentru omenire în măsura în care ea va fi în stare să privească viaţa în aşa fel încât să vadă cu adevărat ce trece, prin intermediul oamenilor înşişi, din epocile anterioare ale evoluţiei în epocile ulterioare. Atunci vom înceta să explicăm în mod stupid particularităţile unui suflet cam aşa cum o fac psihanaliştii când vorbesc despre "provinciile ascunse ale sufletului" – poţi pune tot ce vrei pe seama a ceea ce este ascuns –, şi vom porni în căutarea adevăratelor cauze. Căci practicile psihanaliştilor – care, desigur, în anumite privinţe obţin, la rândul lor, nişte rezultate foarte bune – ne fac uneori să ne gândim la cuvintele cuiva care ar spune: în anul 1749, în familia unui patrician din Frankfurt s-a născut un fiu care mai târziu a manifestat diverse talente; astăzi, se mai poate încă stabili locul din Frankfurt unde s-a născut omul pe care îl întâlnim mai târziu în persoana lui Wolfang Goethe. Să săpăm în pământ, pentru a descoperi emanaţiile cărora le datora el predispoziţiile sale. Aşa este impresia pe care ne-o fac uneori psihanaliştii! Ei sapă în solul sufletelor, în "provinciile ascunse" pe care le descoperă ei înşişi în mod ipotetic, pe când, de fapt, noi trebuie să căutăm în vieţile pământeşti anterioare şi în viaţa dintre moarte şi o nouă naştere. Atunci se deschide înţelegerea sufletelor umane. Sufletele umane sunt, în realitate, mult prea bogate pentru a le putea cunoaşte conţinutul din perspectiva unei singure vieţi pământeşti.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A TREIA

Dornach, 23 aprilie 1924

Aş vrea ca la cele spuse zilele acestea să mai adaug unele lucruri din domeniul raporturilor karmice pentru prietenii noştri veniţi la Dornach cu ocazia Cursului de Paşti, care nu au putut auzi cele spuse aici în ultima vreme. Pentru aceia dintre prietenii noştri care au fost prezenţi aici la conferinţele ce au precedat conferinţele de Paşti [Nota 29], unele lucruri vor reprezenta, probabil, o repetare; atâta doar că lucrul acesta este absolut necesar, ţinând seama chiar de natura prezentei manifestări.

Eu am subliniat aici în mod special, în ultimul timp, cum, pentru a aborda viaţa istorică a omenirii, trebuie să-l luăm în considerare pe omul însuşi. Întreaga noastră strădanie urmăreşte, în principal, a-l pune din nou pe om în centrul consideraţiilor noastre asupra lumii. Vom atinge astfel un dublu scop: În primul rând, numai astfel este posibilă o privire de ansamblu asupra lumii, căci ceea ce este răspândit în jurul omului în natura exterioară reprezintă numai o parte, numai un anumit domeniu al lumii. A ne limita doar la acest singur domeniu al naturii ar echivala cu a analiza o plantă verde limitându-ne doar la rădăcini, la frunzele verzi, la ramuri, fără a ajunge să vedem vreodată floarea şi fructul. Un asemenea mod de a privi lucrurile nu ne-ar face să vedem planta în totalitatea ei. V-aţi putea reprezenta o fiinţă care nu ar veni pe lume şi nu ar trăi decât în intervalul de timp când planta creşte până la stadiul frunzelor, care nu ar vedea niciodată o singură floare, care ar muri când se iveşte floarea, pentru a nu reapărea decât în momentul când există numai rădăcini şi frunze verzi? Această fiinţă nu ar cunoaşte niciodată planta completă, întreagă, şi nu ar vorbi despre ea decât ca despre o fiinţă înzestrată cu rădăcini şi frunze.

Într-o situaţie asemănătoare a ajuns, prin modul său de a considera lumea, gândirea materialistă modernă. Ea se mulţumeşte să urmărească numai vastul fundament al vieţii, neglijând floarea care se naşte din totalitatea devenirii şi existenţei Pământului: omul însuşi. Viziunea noastră asupra naturii trebuie neapărat să privească natura în toate întinderile sale, iar natura să ne apară ca şi cum ea ar trebui, pornind din ea însăşi, să-l creeze pe om. Prin aceasta, omul ne apare, într-adevăr, drept un microcosmos, drept concentrarea a tot ceea ce se află în întinderile Cosmosului.

De îndată ce aplicăm la istorie acest mod de a considera lucrurile, devine imposibil să-l privim pe om numai ca şi cum în el s-ar concentra forţele istoriei, să vedem în om o fiinţă având în ea însăşi forţele sale de coeziune, ci trebuie să-l considerăm parcurgând mai multe vieţi pământeşti succesive, căci una dintre aceste vieţi pământeşti îl leagă de o anumită epocă a trecutului, alta, de o epocă ulterioară. Şi această realitate îl situează pe om, dar de data aceasta pe omul întreg, individualitatea sa, în centrul observaţiei. Acesta este primul aspect la care ajungem când privim astfel natura şi istoria.

Celălalt aspect este faptul că tocmai când îl situăm pe om în centrul observaţiei ajungem la elementul etic, atunci caracterul uman dobândeşte o anumită modestie. La drept vorbind, lipsa de modestie provine numai dintr-o cunoaştere insuficientă a omului. Este absolut sigur că o cunoaştere pătrunzătoare şi cuprinzătoare a omului în raporturile sale cu evenimentele cosmice şi istorice nu-l va face să se supraestimeze, ci va avea ca urmare faptul că omul se va vedea în mod obiectiv. Tocmai atunci când omul nu se cunoaşte răsar în el acele sentimente ce rezultă din partea necunoscută a propriei sale fiinţe. În el urcă mişcări instinctiv-emoţionale, şi tocmai aceste mişcări instinctiv-emoţionale, care îşi au rădăcinile în inconştient, îl fac pe om lipsit de modestie, orgolios ş.a.m.d. Dimpotrivă, când conştienţa coboară din ce în ce mai profund în acele regiuni în care omul se recunoaşte ca participant la întinderile Universului şi la evenimentele succesive ale istoriei, atunci, prin jocul unei legi interioare, în el se dezvoltă modestia. Căci adaptarea la existenţa universală face întotdeauna să ia naştere modestia, nu trufia. Toate cercetările reale, adevărate, pe care le cultivă antroposofia au, de asemenea, un aspect moral, ele au drept roade nişte impulsuri morale. Antroposofia nu va da naştere unei concepţii de viaţă care poate fi asemănată cu aceea a epocii moderne materialiste, pentru care etica, morala, reprezintă ceva exterior, ci morala şi etica vor fi pentru ea rodul interior care ia naştere din tot ceea ce va fi cercetat.

Acum aş vrea să vă arăt cum, prin anumite individualităţi umane, nişte epoci mai vechi sunt transportate prin intermediul omului însuşi în epocile ulterioare. Pentru aceasta, voi recurge şi astăzi la câteva exemple. Avem aici, aş putea spune, un exemplu foarte captivant, care ne va conduce în această regiune a Elveţiei unde ne aflăm acum.

Îndreptându-ne privirile asupra unei personalităţi care a trăit în epoca precreştină, aproximativ cu un secol înainte de întemeierea creştinismului, găsim acolo – eu vă povestesc ceea ce am putut să găsesc prin cercetare spirituală – o personalitate care este un fel de supraveghetor de sclavi, care, cum spuneam, este un fel de supraveghetor de sclavi, în ţinuturile Europei Meridionale, cu un secol înainte de întemeierea creştinismului.

Nu trebuie să ne imaginăm un supraveghetor de sclavi din acel timp cu sentimentele pe care acest cuvânt le trezeşte imediat în noi în zilele noastre. Sclavia era în mod curent admisă în Antichitate, iar în epoca despre care vă vorbesc ea îmbrăca deja nişte forme atenuate, şi aceşti supraveghetori de sclavi erau oameni cultivaţi. În acea epocă existau adesea chiar sclavi care erau profesori ai unor personaje importante, căci şi printre sclavi era prezentă cultura literară şi ştiinţifică a acelei epoci. Aşadar, când privim Antichitatea din această perspectivă, trebuie să ne facem nişte idei mai sănătoase despre sclavie, fără să-i luăm câtuşi de puţin apărarea, aceasta se înţelege de la sine.

Avem, aşadar, o personalitate a cărei meserie este aceea de a repartiza lucrul sclavilor încredinţaţi supravegherii sale. Dar acest om, care este o fiinţă extrem de blândă şi omenoasă şi care, când poate acţiona în felul care îi este propriu, face tot posibilul pentru a le face sclavilor viaţa agreabilă, este sub ordinele unui om dur şi brutal, superiorul său, am spune noi astăzi. Trebuie să asculte de ordinele acestuia din urmă. Adesea, de aici rezultă sentimente de ură în rândul sclavilor. Aflăm după aceea că atunci când acest om, supraveghetorul, trece prin

poarta morţii, el este înconjurat, între moarte şi o nouă naştere, de toate sufletele care fuseseră legate de el pe când era supraveghetorul lor. Dar individualitatea acestei persoane este unită printr-o legătură deosebit de puternică mai ales cu superiorul său, fiindcă, pe vremea când era supraveghetor de sclavi, trebuise să asculte de el, deşi adesea fără tragere de inimă, aşa cum trebuia s-o facă în asemenea împrejurări, după obiceiurile acelui timp. Această situaţie a creat între ei o profundă relaţie karmică. S-a creat, de asemenea, o profundă relaţie karmică, datorită relaţiei existente în lumea fizică între acest supraveghetor de sclavi – am putea spune, în mai multe privinţe, şi dascălul sclavilor – şi grupul de sclavi.

Trebuie să ne reprezentăm, aşadar, că toate aceste individualităţi despre care v-am vorbit îşi continuă existenţa între moarte şi o nouă naştere.

Apoi, aproximativ în secolul al 9-lea, individualitatea acestui supraveghetor s-a reîncarnat în Europa Centrală, de data aceasta ca femeie. Aşadar acum avem de-a face cu o reîncarnare a acelui supraveghetor de sclavi în persoana unei femei, şi anume, ca urmare a raporturilor lor karmice, această femeie este acum soţia vechiului său superior, a cărui reîncarnare este masculină. Căsătoria lor nu este una dintre cele mai fericite, dar această căsătorie este compensarea karmică a ceea ce a fost întemeiat din punct de vedere karmic în perioada când între ei existau legături de la superior la inferior, la începutul primului secol înainte de Christos. Superiorul trăieşte acum, aproximativ în secolul al 9-lea, în Europa Centrală, într-o comună ai cărei locuitori au între ei relaţii extrem de familiare. El este un fel de funcţionar comunal, dar care, de fapt, este servitorul tuturor şi este ocărât din toate părţile.

Când examinăm ansamblul faptelor, descoperim că membrii acestei comune destul de mari sunt toţi sclavii care odinioară fuseseră conduşi şi trataţi în modul arătat, sclavii cărora el le distribuia munca. Aşadar, superiorul este acum servitorul tuturor şi el trebuie să vadă împlinindu-se karmic o parte considerabilă a brutalităţilor aplicate acestor oameni prin intermediul supraveghetorului.

Soţia sa, care este în prezent supraveghetorul reîncarnat, trăieşte, aş putea spune, o viaţă liniştită şi retrasă şi suferă văzând nemulţumirea permanentă a superiorului de odinioară, reîncarnat acum, şi noi putem urmări în detaliu cum se împlineşte destinul karmic, în acest caz.

Dar, pe de altă parte, vedem, de asemenea, că această karmă nu este cu totul împlinită; ea nu este împlinită în totalitate. Karma este împlinită numai în privinţa a ceea ce s-a desfăşurat între cei doi oameni, supraveghetorul şi superiorul său, această relaţie karmică se epuizează, în esenţă, în încarnarea lor medievală din secolul al 9-lea; căci, în realitate, femeia a compensat ceea ce a trăit în propriul său suflet din cauza brutalităţilor superiorului de odinioară, acum soţul ei.

Dar această femeie, încarnarea supraveghetorului de odinioară, cunoaşte o nouă încarnare; de data aceasta majoritatea acelor suflete care în trecut au fost sclavi şi care apoi s-au regăsit reunite în această comună mare, aşadar, sufletele cu care această individualitate şi-a unit de două ori destinul în viaţa pământească, sufletele oamenilor din această comună se adună în jurul supraveghetorului reîncarnat, ei trăind în acei copii de educaţia cărora se va ocupa în mod deosebit în noua sa reîncarnare. Căci această reîncarnare este cea a lui *Pestalozzi* [Nota 30]. Astfel, vedem cum tot ceea ce se manifestă acum ca blândeţe extraordinară, ca entuziasm de educator al lui Pestalozzi, în secolele 18 şi 19, sunt împlinirea karmei sale faţă de oamenii cu care, aşa cum am descris, fusese legat de două ori, împlinirea karmică a experienţelor trăite şi a suferinţelor din încarnările anterioare.

Ceea ce se manifestă la o personalitate individuală devine, într-adevăr, transparent, inteligibil, stă în faţa sufletului în toată obiectivitatea, abia atunci când observăm cum în dosul unei vieţi pământeşti actuale apar vieţile pământeşti anterioare. Se poate întâmpla ca un om să prezinte într-una din vieţile sale pământeşti trăsături care ne trimit în urmă nu numai la o încarnare anterioară, ci adesea la precedenta, sau chiar la o încarnare şi mai veche. Vedem atunci cum ceea ce a fost dobândit în încarnările precedente acţionează cu o anumită logică spirituală interioară şi îşi continuă existenţa prin faptul că omul trece prin mai multe vieţi pământeşti, dar şi prin viaţa dintre moarte şi o nouă naştere.

În această privinţă, este deosebit de interesant să examinăm o viaţă pământească pe care am descris-o deja în faţa persoanelor care se aflau la Dornach înainte de Congresul de Paşti, viaţa lui *Conrad Ferdinand Meyer* [Nota 31].

Conrad Ferdinad Meyer pune, într-adevăr, nişte enigme deosebite celui care îi priveşte viaţa din punct de vedere interior şi care, în acelaşi timp, este capabil să-i admire în cel mai înalt grad poeziile. Operele poetice ale lui Conrad Ferdinand Meyer sunt scrise într-un stil de o minunată armonie, astfel încât se poate spune: Ceea ce trăieşte la Conrad Ferdinand Meyer planează întotdeauna puţin deasupra elementului pământesc, prin stil, ca şi prin întreg modul de a gândi, prin sensibilitate şi sentiment. Când pătrundem mai profund în creaţiile sale, remarcăm că la el spiritual-sufletescul este în permanenţă pe punctul de a se desprinde puţin de organizarea corporal-fizică. Citind poemele sale cele mai elevate, sau şi poemele sale în proză, ne spunem: Aici se află o forţă creatoare ce tinde mereu să se elibereze de orice legătură cu corpul fizic. – Acest lucru s-a manifestat apoi prin faptul că această individualitate a trebuit să treacă, în realitate, în încarnarea sa în care purta numele de Conrad Ferdinand Meyer, prin nişte stări maladive în care spiritual-sufletescul se desprindea în mare măsură de organizarea corporal-fizică, el trecea atunci prin stări de alienare mintală, sau, cel puţin, prin stări asemănătoare acestora. Ceea ce ne frapează iarăşi aici este faptul că cea mai frumoasă parte a operei sale este tocmai aceea pe care a creat-o în asemenea stări, când spiritual-sufletescul său se desprindea de corporal-fizic.

Ei bine, când încercăm să căutăm înlănţuirile karmice pe parcursul existenţelor succesive ale lui Conrad Ferdinand Meyer, intrăm într-un fel de încurcătură. Am vrea să găsim firul care leagă încarnarea pe care a trăit-o sub numele de Conrad Ferdinand Meyer de încarnările anterioare, şi nu-l găsim imediat. Suntem transpuşi mai întâi în secolul al 6-lea al erei creştine, dar apoi suntem readuşi înapoi în secolul al 19-lea, la încarnarea lui drept Conrad Ferdinad Meyer, căci în timpul observării problema însăşi evoluează în aşa fel încât ajungem pe un drum greşit. Trebuie să vă imaginaţi în mod clar că în acest câmp de cercetare este extraordinar de dificil să-ţi cucereşti adevărata cunoaştere. Bineînţeles, pentru cel care se mulţumeşte cu fantasme este foarte uşar, el poate întotdeauna aranja ceva, într-un anumit fel. Dar cel care nu se mulţumeşte pe acest tărâm cu fantasme, aşa cum spuneam, ci înaintează efectiv în cercetarea sa până în punctul în care el îşi găseşte cu încredere, în timpul cercetării, structura propriului suflet, acela are o sarcină dificilă, mai ales când este vorba de o individualitate atât de complexă ca aceea care a trăit în Conrad Ferdinand Meyer. Într-adevăr, când examinăm înlănţuirile karmice de-a lungul unui anumit număr de vieţi pământeşti, nu ne este de mare ajutor să ne oprim privirea asupra unor fapte deosebit de semnificative. Ceea ce ne frapează cel mai mult la un om, ceea ce percepem cu ocazia unei întâlniri, ceea ce aflăm despre el din istorie, toate acestea ţin, de fapt, în mare măsură, de ambianţa pământească. Omul este mult mai mult decât se crede un produs al ambianţei sale pământeşti. El preia prin educaţie ceea ce trăieşte în ambianţa sa pământească. Numai trăsăturile cele mai subtile, mai intime, ale unui om, percepute în mod absolut concret, ne conduc, prin existenţa dintre moarte şi o nouă naştere, până la viaţa pământească precedentă.

Iar pentru un asemenea studiu poate fi mai important să priveşti felul în care un om face un gest, felul în care are obiceiul să ţină un obiect, decât să examinezi în el personajul celebru care poate că a fost acest om. Felul în care cineva ţine un obiect, felul în care are obiceiul să răspundă – nu ce răspunde, ci cum răspunde, de exemplu, dacă începe întotdeauna prin a refuza şi nu acceptă decât atunci când nu mai

poate face altfel, sau dacă laudă ceva cu toată bunăvoinţa ş.a.m.d. – acestea sunt trăsături importante şi, dacă le observăm cu grijă, ele devin punctul central al observaţiei şi pe baza lor putem desprinde multe lucruri. Când observăm modul în care cineva apucă un obiect, o facem în mod absolut obiectiv, procedăm la fel ca artistul; atunci pentru observaţie nu rămâne doar gestul, ci în jurul acestui gest se structurează imaginea unui alt om.

Se poate întâmpla foarte bine următorul lucru. Există oameni care au mici deprinderi, să spunem, deprinderea ca înainte de a întreprinde ceva să-şi mişte braţele într-un anumit fel. Am cunoscut oameni care nu puteau face un lucru fără ca mai întâi să-şi încrucişeze braţele. Dacă ne reprezentăm în mod absolut obiectiv un asemenea gest, dar cu simţul intim al artistului, în aşa fel încât să-l avem în mod plastic în faţa noastră, ne îndepărtăm atunci atenţia de la omul căruia îi aparţine acest gest. Dar acest gest nu rămâne singur. El se extinde până la o altă formă. Şi dacă observăm această formă, atunci această formă ne poate cel puţin sugera ceva în legătură cu încarnarea precedentă sau cea de dinainte. Se poate întâmpla ca acest gest să se refere la ceva care nu exista încă în epoca încarnării precedente, să spunem, felul cum luăm o carte în mână, sau altceva asemănător. Dar trebuie să avem simţul unui asemenea gest sau al unei asemenea deprinderi, pentru a ne putea întoarce în trecut.

Ei bine, la o individualitate cum a fost cea a lui Conrad Ferdinand Meyer, semnificativ este faptul că ea creează cu o anumită tendinţă – vreau să mă exprim în mod exact – de a slăbi legătura dintre spiritual-sufletesc şi organizarea corporal-fizică. Acesta este un punct de reper, dar, pe de altă parte, şi un moment de uşoară derută.

Suntem trimişi, aşadar, în trecut, în secolul al 6-lea. Avem mai întâi acest sentiment: el trebuie să fie aici. Apoi găsim aici o personalitate care a trăit în Italia, care a trecut în Italia, în acea încarnare, prin diferite evenimente de destin şi care a trăit într-un fel de dublă natură; pe de o parte, această personalitate este cuprinsă de un entuziasm extraordinar faţă de ceea ce pentru noi, cei veniţi mai târziu, a cam dispărut din lumea exterioară, dar care atunci era prezent în grandioasa înflorire a artei – noi nu mai putem cunoaşte aceste lucruri decât din arta mozaicului. În acest moment de înflorire artistică a Italiei de la sfârşitul secolului al 5-lea, începutul secolului al 6-lea, a trăit individualitatea la care ne-am referit adineaori. Astfel se prezintă lucrurile la început.

Dar după aceea întreaga imagine se întunecă şi suntem trimişi iarăşi înapoi la Conrad Ferdinand Meyer. Iar imaginea lui Conrad Ferdinand Meyer din secolul al 19-lea îşi răspândeşte acum lumina asupra tenebrelor care întunecaseră viziunea omului din secolul al 6-lea. Suntem constrânşi să ne îndreptăm privirea asupra a ceea ce face Conrad Ferdinand Meyer în secolul al 19-lea.

Atenţia ne este atrasă de faptul că în povestirea sa intitulată "Sfântul", este vorba de Thomas Becket, cancelarul lui Henric al II-lea al Angliei. Avem sentimentul că această alegere este de o importanţă extraordinară. Avem, de asemenea, sentimentul că ceea ce simţim în faţa acestei vechi încarnări ne trimite din nou la această alegere a lui Conrad Ferdinand Meyer. Dar acum suntem din nou trimişi în secolul al 6-lea, ceea ce nu lămureşte nimic. Astfel, suntem trimişi de mai multe ori de la o încarnare la alta, încarnarea problematică din secolul al 6-lea şi cea sub numele de Conrad Ferdinand Meyer, până în momentul când descoperim că faptele istorice i-au inspirat lui Conrad Ferdinand Meyer istoria lui Thomas Becket tocmai pentru că toate aceste fapte au o anumită analogie cu ceea ce a trăit el însuşi în secolul al 6-lea, atunci când, ca membru al unei misiuni trimise de papa Gregorius din Italia în Anglia, el venise din Italia până în Anglia. Acesta este cel de-al doilea element al dublei naturi a lui Conrad Ferdinand Meyer din încarnarea sa precedentă. În încarnarea sa precedentă, în secolul al 6-lea, el fusese, pe de o parte, un admirator entuziast a cea ce trece apoi în arta mozaicului – de aici provine talentul său absolut cuprinzător pentru formă. Pe de altă parte, el este un reprezentant entuziast al catolicismului, ceea ce explică faptul că el a făcut parte din această misiune. Membrii acesteia au întemeiat Canterbury, care mai târziu devine Episcopatul de Canterbury.

Această individualitate, care a trăit după aceea în persoana lui Conrad Ferdinand Meyer, a fost asasinată în secolul al 6-lea de o căpetenie anglo-saxonă, în nişte circumstanţe care sunt extrem de interesante. Ceea ce s-a întâmplat cu ocazia acestui asasinat este întemeiat pe calomnii şi şmecherii juridice, la drept vorbind destul de grosiere.

Dar dvs. ştiţi, dragii mei prieteni, că şi în viaţa curentă, când ceva a intrat în orizontul nostru, ceva care, ca să spunem aşa, cheamă în amintire o anumită nuanţă – am auzit un nume căruia abia i-am dat atenţie – atunci poate apărea mai târziu, în legătură cu acest nume, o întreagă serie de asociaţii de idei. Datorită circumstanţelor deosebite care l-au legat pe acest membru al unei misiuni catolice în Anglia de viitorul Arhiepiscop de Canterbury, căci oraşul Canterbury a fost întemeiat de această misiune, toate acestea au trăit mai departe, au trăit mai departe, propriu-zis, la sunetul numelui Canterbury. Şi astfel, au reînviat în încarnarea lui Conrad Ferdinand Meyer.

Aşadar, Conrad Ferdinand Meyer a fost atras printr-o asociaţie de idei de personajul Thomas Becket, Lordul Cancelar de Canterbury, cancelarul lui Henric al II-lea Plantagenet, şi care a fost asasinat prin uneltiri. După ce mai întâi fusese favoritul său, regele Henric al II-lea a pus să fie asasinat, fiindcă el refuza să-i împărtăşească unele puncte de vedere. Aceste două destine, asemănătoare şi neasemănătoare, au avut drept consecinţă faptul că scriitorul Conrad Ferdinand Meyer a reprodus, plecând de la datele istoriei, în cu totul alte personaje, ceea ce trăise el în corpul său în încarnarea din secolul al 6-lea, departe de ţara sa natală.

Gândiţi-vă ce interesant este acest lucru! Când am găsit acest lucru, nu am mai fost trimis dintr-o parte în alta. Dar atunci vedem cum tocmai prin faptul că în Conrad Ferdinand Meyer trăieşte şi în secolul al 19-lea un fel de dublă natură, la el spiritual-sufletescul se desprinde uşor de organizarea corporal-fizică. Datorită acestei duble naturi, faptelor trăite în mod real li se substituie alte fapte, care numai se aseamănă cu cele trăite, la fel cum adesea imaginile se modifică în fantezia omului. În fantezia obişnuită a unui om, imaginile se modifică în cursul unei existenţe pământeşti, astfel încât fantezia creează în mod liber. Trecând prin vieţile pământeşti succesive, aspectul respectiv se modifică în aşa fel încât un alt eveniment istoric, care nu are în comun cu evenimentul trăit decât natura sa de imagine, se substituie adevăratului eveniment

Ei bine, individualitatea care a trăit această experienţă ce s-a păstrat, continuând să acţioneze de-a lungul a două existenţe dintre moarte şi o nouă naştere, apărând în povestirea intitulată "Sfântul", această individualitate s-a reîncarnat mai târziu, în perioada Războiului de Treizeci de Ani, dar acum ca femeie. Ne va fi suficient să ne reamintim situaţia haotică ce stăpânea Europa Centrală în perioada Războiului de Treizeci de Ani, pentru a simţi ceea ce se putea întâmpla în sufletul acestei femei sensibile, care în această situaţie haotică din timpul Războiului de Treizeci de Ani se căsătoreşte cu un mic burghez filistin şi pedant; acesta din urmă nu a putut suporta situaţia din Germania, el a emigrat şi şi-a găsit o patrie în Elveţia, în cantonul Grizon. El şi-a lăsat căminul în grija soţiei sale. Iar el însuşi a dus o viaţă de vagabondaj destul de brutală. Dar soţia sa avea ocazia să observe multe, multe lucruri; atât evenimentele istorice de mare importanţă, cât şi ciudata situaţie care domnea în cantonul Grizon, au acţionat asupra sufletului ei. Şi experienţele pe care le-a avut acest suflet de femeie, colorate şi nuanţate de trăirile datorate convieţuirii cu acel bărbat filistin, mic-burghez, toate acestea coboară în adâncurile individualităţii şi au continuat să trăiască în timpul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere. Avem aici de-a face cu o încarnare feminină, în perioada Războiului de Treizeci de Ani, a celui care trăise în secolul al 6-lea şi devine apoi Conrad Ferdinand Meyer. Această individualitate a trăit din nou în persoana lui Conrad Ferdinand Meyer. Iar ceea ce a trăit odinioară această femeie, reapare, transformat printr-o fantezie de o mare bogăţie, în povestirea intitulată "Jürg Jenatsch" a lui Conrad Ferdinand Meyer.

Astfel, în fiinţa sufletească a lui Conrad Ferdinand Meyer găsim ceva care este o continuare şi căruia îi obţinem sinteza adunând elementele prezente în încarnările sale anterioare. Dar ceea ce apare astfel ca individualitate clar conturată când îl privim pe Conrad Ferdinand Meyer din punct de vedere literar – fiindcă el apare aici în forme clare, astfel încât îl putem caracteriza pe artist cu precizie, căci el are nişte forme clar conturate –, tocmai acest lucru derutează, dat fiind că de la această formă precis conturată, atenţia este orientată imediat spre natura labilă, dublă, a omului însuşi.

Dacă nu îl vedem decât pe poetul Conrad Ferdinand Meyer, personalitatea celebră care a creat nişte opere, rămânem, fără îndoială, incapabili să ştim ceva despre încarnările anterioare ale acestei personalităţi. Trebuie să ne întoarcem privirea de la aspectele care ţin de personalitatea poetului şi s-o îndreptăm asupra omului; atunci, în dosul imaginii, apar figurile încarnărilor trecute.

Vedeţi dvs., oricât de paradoxal li se poate părea contemporanilor noştri, nu vom putea aprofunda cu adevărat ceea ce este viaţa umană decât dacă o vom aprofunda în aşa fel încât să orientăm studiul istoriei, această istorie exterioară, care astăzi este numită adesea istorie, spre observarea omului în cadrul istoriei. Dar noi nu putem să-l privim pe om legat de o singură epocă, el nu trăieşte numai o singură viaţă pământească, ci noi trebuie să-l privim pe om observându-i individualitatea care trece dintr-o viaţă pământească în alta şi văzând apoi cum acţionează în intervalul dintre două încarnări, în timpul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere, transformând tocmai ceea ce în viaţa de pe Pământ se desfăşoară mai mult în subconştient, dar care se află în strânsă legătură tocmai cu formarea propriu-zisă a destinului uman. Căci destinul uman se plăsmuieşte nu din ceea ce se manifestă la nivelul ideilor clare ale intelectului, ci din ceea ce trăieşte şi urzeşte în subconştient.

Aş vrea să vă dau un alt exemplu în legătură cu felul în care acţiunea individualităţilor umane se prelungeşte în istorie. În primul secol, aproximativ la o sută de ani după naşterea creştinismului, avem un scriitor eminent în persoana scriitorului roman *Tacitus* [Nota 32].

În operele sale, mai ales în scrierea sa “Germania”, Tacitus a arătat că ştie să scrie într-un stil extraordinar de precis şi concis; în prezentarea faptelor istorice, ca şi în descrierile sale geografice, frazele sunt minunat rotunjite, lapidare, absolut lapidare. Ne putem aminti, de asemenea, că el, acest mare cetăţean al lumii, care ştie, de fapt, tot ceea ce timpul său considera demn de ştiut, care a trăit la un secol după întemeierea creştinismului, nu aminteşte de Christos decât cu totul în treacăt [Nota 33], ca despre cineva pe care evreii l-au crucificat, dar care nu avea nici o importanţă deosebită. Şi totuşi, Tacitus este, în realitate, unul dintre cei mai mari romani.

Tacitus era prieten cu o personalitate pe care istoria o cunoaşte sub numele de *Plinius cel Tânăr* [Nota 34], care este autorul a numeroase scrisori şi care avea o mare admiraţie pentru stilul lui Tacitus, astfel că Plinius cel Tânăr, el însuşi scriitor, îl admira pe Tacitus fără rezerve.

Acum, să ne oprim mai întâi pe Plinius cel Tânăr. El trece, desigur, prin poarta morţii, trece prin viaţa dintre moarte şi o nouă naştere şi se reîncarnează în secolul al 11-lea al erei noastre în persoana unei prinţese toscane, în Italia, care se căsătoreşte cu un prinţ din Europa Centrală. Acesta este jefuit de pământurile sale de către Heinrich cel Negru, din familia imperială a francilor salieni, şi trebuie să se reîntoarcă în Italia. Această *Beatrice* [Nota 35] este proprietara castelului de Canossa, unde mai târziu Heinrich al IV-lea, succesorul lui Heinrich al III-lea, cel Negru, a trebuit să-şi facă celebra penitenţă în faţa papei Gregorius.

Această margrafă Beatrice este o personalitate extraordinar de activă, care se interesează de tot ceea ce se întâmplă în jurul ei. Şi trebuie să se intereseze de toate, căci soţul ei, Gottfried, care, înainte de a o lua în căsătorie, fusese alungat din Alsacia în Italia de către Heinrich cel Negru, unde s-a căsătorit cu Beatrice, este din nou urmărit de Heinrich al III-lea, cel Negru. Heinrich este, într-adevăr, un senior plin de energie care, pur şi simplu, îi destituie unul după altul pe prinţii şi seniorii din vecinătatea sa şi face într-o mare măsură ceea ce vrea; el nu este satisfăcut o dată ce a alungat un adversar, ci el o face şi a doua oară, atunci când celălalt s-a stabilit undeva. Aşadar, el este, cum spuneam, un senior plin de energie, un suveran medieval de mare anvergură. Atunci când Gottfried s-a stabilit în Toscana, mai întâi îl alungă, iar apoi o şi ia pe margrafă cu el în Germania.

Datorită acestui fapt, ceea ce Beatrice observase cu multă fineţe în Italia s-a unit în spiritul ei cu ceea ce a observat în Germania. Astfel că avem deja în această margrafă o personalitate foarte reprezentativă a epocii sale, o femeie care observă cu acuitate, excepţional de activă, energică, dar care are, totodată, o inimă largă şi o privire pătrunzătoare.

În momentul când Heinrich al IV-lea a trebuit să meargă la Canossa pentru a-şi face penitenţa, stăpâna castelului era fiica Beatricei, *Mathilde* [Nota 36], care se înţelegea foarte bine cu mama ei, fiica întrunind şi ea toate calităţile mamei, era o femeie încă şi mai remarcabilă. Sunt două femei extrem de simpatice şi care, tocmai din cauza a tot ceea ce s-a desfăşurat sub Heinrich al III-lea şi Heinrich al IV-lea, se interesează în mod profund de aspectul istoric al evenimentelor.

Dacă mergem acum mai departe cu cercetarea, descoperim un fapt ciudat: Margrafa Beatrice este Plinius cel Tânăr reîncarnat, iar fiica sa, Mathilde, este Tacitus reîncarnat. Îl aflăm, aşadar, pe Tacitus, care în vechile timpuri a scris istorie, îl găsim – femeia, când este o femeie superioară, are darul observaţiei – ca martor al istoriei la scară mare, ca participant, ca participant direct la istorie; căci Mathilde este chiar proprietara castelului Canossa, şi aici se desfăşoară întreaga scenă, un eveniment care a decis în Evul Mediu un număr considerabil de lucruri. Îl găsim ca martor al istoriei.

Aceste două personalităţi, mamă şi fiică, sunt în mod intim legate; vechea activitate de scriitor le face capabile, în inconştientul lor, să înţeleagă în profunzime istoria şi, prin aceasta, să se unească în mod instinctiv foarte intens cu mersul lumii, atât în natură, cât şi în desfăşurarea istoriei.

Şi iată ceea ce se întâmplă mai târziu: Îl vedem pe Plinius cel Tânăr, care este în Evul Mediu margrafa Beatrice, reîncarnându-se în secolul al 19-lea într-un mediu romantic, într-o ambianţă romantică. El îşi asimilează romantismul, nu putem spune că o face cu un mare entuziasm, dar cu o mare bucurie estetică, se regăseşte la început în tot ce este romantic, deoarece el, pe de o parte, este tocmai acest romantic, pe de altă parte, în virtutea mediului său familial, el are un stil cam savant. Adoptă acest stil savant – vreau să spun un stil savant în ceea ce priveşte scrisul, nu un stil de viaţă savant –, dar acest stil nu se acordă cu natura sa. Încearcă mereu să se elibereze de el, să-l respingă.

Destinul vrea ca această personalitate, Plinius cel Tânăr reîncarnat şi margrafa Beatrice reîncarnată, aflându-se într-o zi în vizită la cineva, să răsfoiască o carte în engleză pusă acolo pe o masă; stilul acestei lucrări o captivează şi în acest moment are impresia: Celălalt stil, cel pe care l-am moştenit de la rudele mele, nu mi se potriveşte. Acesta este stilul meu, stilul de care am nevoie, care merită să fie admirat, pe care eu trebuie să mi-l însuşesc!

El devine scriitor, el imită acest stil, bineînţeles îl imită în mod artistic, nu pedant, în cel mai bun sens al cuvântului, el imită acest stil într-un sens artistic-estetic.

Şi, vedeţi dvs., cartea care era acolo deschisă pe masă şi care a făcut ca această personalitate să simtă nevoia să citească cât de repede posibil toate lucrările disponibile ale acestui scriitor, această carte era “Representative Men” de Emerson. Personajul nostru i-a asimilat

stilul, a tradus imediat două pasaje ale lucrării, a devenit un admirator entuziast al lui Emerson, şi nu s-a lăsat până nu a putut să-l întâlnească şi în realitate.

În cazul acestei personalităţi, care se află pe sine, care şi-a găsit propriul său stil datorită admiraţiei sale pentru cealaltă personalitate, în cazul acestei personalităţi, care este reîncarnarea lui Plinius cel Tânăr şi a margrafei Beatrice, noi avem de-a face cu *Herman Grimm* [Nota 37]; în ceea ce-l priveşte pe *Emerson* [Nota 38], el este reîncarnarea lui Tacitus, reîncarnarea margrafei Mathilde.

Şi, iarăşi: În admiraţia lui Herman Grimm pentru scriitorul Emerson, în felul în care cei doi oameni se întâlnesc, regăsim relaţia de odinioară dintre Plinius cel Tânăr şi Tacitus. Aş spune că în fiecare frază scrisă ulterior de Herman Grimm vedem reînviind vechea legătură dintre Plinius şi Tacitus. Iar admiraţia pe care Plinius i-o mărturiseşte lui Tacitus o vedem reapărând, într-o concordanţă deplină, în admiraţia pe care Herman Grimm o are faţă de Emerson.

Şi noi înţelegem abia acum ce se află la originea marelui stil al lui Emerson, şi cum retrăieşte Emerson, într-un mod deosebit, ceea ce a trăit Tacitus în modul său propriu. Cum lucra Emerson? Oamenii care îl vizitau pe Emerson descopereau cum lucra. El se afla într-o cameră mobilată cu numeroase scaune şi cu mai multe mese. Peste tot erau cărţi deschise, în mijlocul cărora el se plimba. Citea uneori o frază, se îmbiba de ea: pornind de aici, el îşi construia marile sale fraze lapidare, îşi plăsmuia lucrările. Avem aici imaginea exactă a vieţii lui Tacitus: Cum era Tacitus în timpul vieţii, cum călătorea el pretutindeni, noi vedem toate acestea iarăşi în cărţile lui Emerson. Toate acestea prindeau din nou viaţă.

Apoi avem imboldul irezistibil care l-a împins pe Herman Grimm spre Emerson. Destinul a făcut ca el să descopere "Representative Men". El îşi dă seama imediat: Aşa trebuie să scrii, acesta este stilul tău. – El avea, cum spuneam, un stil de erudit, pe care îl moştenise de la unchiul său Jakob Grimm, de la tatăl său Wilhelm Grimm. El îl abandonează. Destinul îl face să îşi asimileze un altul, cu totul diferit.

În sfârşit, vedem interesul lui Herman Grimm pentru istorie manifestându-se în conţinutul lucrărilor sale; el reunea în persoana sa o relaţie sufletească intimă cu Germania şi un profund interes pentru Italia.

Acestea sunt nişte aspecte care ne arată cum se întâmplă lucrurile în acest domeniu. Şi cum suntem conduşi spre asemenea lucruri? Ei bine, vedeţi dvs., este vorba de a primi o anumită impresie, în jurul căreia totul se cristalizează. Mai întâi prinde formă o reprezentare: Herman Grimm deschizând "Representative Men" de Emerson. Acum, Herman Grimm citea într-un mod curios. El citea, şi imediat avea ca o mişcare de retragere faţă de ceea ce citea. El a făcut-o, în mod sigur, şi de data aceasta, căci ai impresia, văzând acest gest, că el înghiţea frază după frază din ceea ce citea. Acesta este gestul interior care ne poate conduce de la Herman Grimm la încarnările sale anterioare. Iar perindarea prin faţa cărţilor deschise şi atitudinea puţin cam exagerată, "romană", cu care l-a întâmpinat pe Herman Grimm pentru prima dată, ca şi cum ei s-ar fi întâlnit în Italia, acesta este aspectul care ne permite să ne întoarcem în trecut de la Emerson la Tacitus. Trebuie să avem o viziune plastică, pentru a putea urmări astfel de lucruri.

Şi, vedeţi dvs., dragii mei prieteni, prin acest exemplu voiam să schiţez felul în care trebuie să fie aprofundată cercetarea istorică. Şi o aprofundare de acest fel trebuie să apară printre noi. Căci aceste lucruri trebuie să fie un rezultat al acelui suflu nou care, prin Congresul de Crăciun, trebuie să-şi facă intrarea în Societatea noastră antroposofică. În viitor, noi trebuie să trecem, cu curaj şi îndrăzneală, la studiul marilor contexte spirituale; trebuie să ne situăm pe acea poziţie de unde aceste contexte spirituale pot fi observate cu adevărat. Pentru aceasta, noi avem nevoie, înainte de toate, de seriozitate, seriozitate în felul în care trăim, toţi împreună, cauza antroposofică.

Şi această seriozitate se va instaura în Societatea Antroposofică dacă cei care vor să fie activi în cadrul ei vor ţine seama tot mai mult de ceea ce este acum difuzat în fiecare săptămână în cercurile tuturor prietenilor noştri antroposofi, de ceea ce este conţinut în "Foile pentru membri", alăturate la "Goetheanum". Aici se descrie cum trebuie să se lucreze şi să se studieze în spiritul Congresului de Crăciun în Ramuri, în cadrul întâlnirilor membrilor, şi ele relatează, de asemenea, ce se întâmplă în Societatea Antroposofică. Căci doar ele sunt intitulate: „Ce se întâmplă în Societatea Antroposofică". Obiectivul lor este acela de a răspândi în Societate Antroposofică o gândire comună, de a face să domnească o atmosferă comună între miile de antroposofi. Când vom trăi în această atmosferă comună, când vom înţelege ce vrea să însemne faptul că ***Tezele*** [Nota 39] sunt făcute pentru a stimula gândirea, când vom înţelege că prin aceasta Goetheanumul trebuie să fie, de fapt, în mod real şi concret, situat în centru prin iniţiativa Comitetului director esoteric – îmi revine misiunea de a sublinia mereu faptul că noi avem acum de-a face cu un Comitet director care îşi concepe activitatea drept inaugurare a unei munci esoterice –, când vom fi înţeles în mod just acest lucru, atunci ceea ce acum poate curge prin Mişcarea antroposofică va fi propagat în mod just prin ea. Mişcarea antroposofică şi Societatea Antroposofică trebuie să fie una. Societatea Antroposofică trebuie să-şi însuşească pe deplin cauza antroposofică.

Se poate spune: Când va exista această comuniune, când ea va acţiona ca o gândire comună, atunci ea va fi capabilă, de asemenea, să fie purtătoarea unei cunoaşteri spirituale cu adevărat vaste şi cuprinzătoare. Dar atunci în Societatea Antroposofică va trăi acea forţă care trebuie de fapt să trăiască în ea, căci, dacă vrem să evităm decăderea iremediabilă a civilizaţiei moderne, noi trebuie să-i dăm un puternic elan.

Oricât de paradoxal ar putea să pară ceea ce trebuie să spunem în legătură cu vieţile pământeşti succesive ale unor personalităţi, cel care poate vedea lucrurile mai exact, cel care poate vedea până şi paşii acestor oameni despre care este vorba în legătură cu asemenea vieţi pământeşti succesive, acela va putea vedea cât de întemeiate pe realitate sunt cuvintele pe care le rostim în legătură cu aceste lucruri şi că noi putem pătrunde cu privirea în realitatea vieţii şi acţiunii Zeilor şi oamenilor atunci când ne străduim în acest fel să cuprindem cu privirea spiritului forţele spirituale.

Toate acestea, dragii mei prieteni, aş vrea să le depun în sufletele dvs., aş vrea să le fac să coboare în inimile dvs. şi aş vrea ca acesta să fie acum sentimentul pe care să-l duceţi cu dvs. de la acest Curs de Paşti. Atunci, acest Curs de Paşti va fi ca un fel de reînnoire a Congresului de Crăciun. Pentru ca acest Congres de Crăciun să poată acţiona în mod just, el trebuie să fie reînnoit mereu, ca şi cum ar fi prezent, prin tot ceea ce izvorăşte din el.

Fie ca, pornind de la acest Congres de Crăciun, multe lucruri să se dezvolte în continuare, reînnoindu-se. Şi, înainte de toate, fie ca acest lucru să poată fi realizat graţie acelor suflete sincere, inimoase, curajoase, care apără în viaţă cauza antroposofică, drept reprezentanţi ai ei, graţie sufletelor curajoase ale antroposofilor. Dacă, prin ceea ce organizăm noi, curajul nu va înceta să crească în sufletele şi inimile prietenilor noştri antroposofi, atunci va creşte, de asemenea, şi ceea ce îi este necesar Societăţii Antroposofice – trupul antroposofiei – drept suflet antroposofic: a introduce în mod curajos în lume ceea ce, născut din revelaţiile spiritului în zorii epocii luminii, care succede epocii Kali Yuga, este necesar pentru evoluţia ulterioară a omenirii. Dacă simţim în noi conştienţa acestui lucru, vom acţiona cu curaj pornind chiar de la această conştienţă. Fie ca fiecare din manifestările noastre să fortifice un asemenea curaj. Fie ca noi să putem privi într-adevăr cu seriozitate ceea ce li se pare paradox şi nebunie celor care astăzi încă mai dau, de cele mai multe ori, tonul. Dar ceea ce a dat tonul într-o anumită epocă, adesea a fost foarte curând înlocuit de ce ceea se încercase a fi înăbuşit. Fie ca dintr-o recunoaştere a istoriei, unită cu

activitatea umană care se continuă de la o viaţă la alta, să ia naştere curajul de a acţiona în spiritul antroposofiei, curajul necesar progresului civilizaţiei umane. [Nota 40]

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A PATRA

Dornach, 26 aprilie 1924

Cercetările care ne introduc în domeniul karmei umane – desigur, ne introduc tocmai cercetând – trebuie să fie primite cu gravitate şi prelucrate sufleteşte. Căci, în fond, important este nu numai să cunoaştem anumite raporturi karmice, important este ceea ce rezultă din aceste cercetări, însufleţind fiinţa umană, stimulând-o să se integreze în mod plenar în viaţă. Asemenea cercetări pot fi rodnice numai dacă ele nu conduc la o indiferenţă faţă de om mai mare decât aceea care există de obicei, ci dimpotrivă, dacă ele trezesc mai multă iubire, mai multă înţelegere decât atunci când, privindu-l pe om, ne dăruim numai impresiilor unei singure vieţi pământeşti.

Cel care îşi îndreaptă privirea asupra epocilor succesive ale evoluţiei omenirii îşi poate forma destul de bine o impresie despre faptul că de-a lungul istoriei omenirii multe lucruri s-au schimbat în modul de a gândi, de a simţi, ca şi în întregul mod de a privi şi de a concepe viaţa. Desigur, trecutul nu face asupra oamenilor o impresie tot atât de profundă ca ceea ce trebuie să se întâmple, ca ceea ce abia de acum înainte trebuie să fie întemeiat. Dar cel care sesizează cu suficientă profunzime cât de mult s-au schimbat sufletele pe parcursul evoluţiei Pământului, acela nu se va teme să întreprindă, ca pe un lucru necesar, acea transformare a propriei sale mentalităţi, care constă în a nu te mulţumi să iei în considerare, la un om sau altul, doar o singură viaţă pământească, ci succesiunea vieţilor pământeşti, în măsura în care ele pot fi percepute.

Eu cred că astfel de exemple cum au fost cele pe care le-am avut în vedere ultima dată cu privire la *Conrad Ferdinand Meyer*, *Pestalozzi* ş.a.m.d., ne pot arăta cum înţelegerea pur umană a unei personalităţi şi iubirea faţă de această personalitate pot creşte când îi privim ultima viaţă pământească pe fundalul din care această viaţă a rezultat.

Aş vrea acum, o dată în plus, pentru a vă arăta cât de rodnice sunt, propriu-zis, asemenea lucruri, să revin asupra unei întrebări pe care am abordat-o deja în faţa unui mare număr dintre cei prezenţi aici. Este vorba de întrebarea care ia naştere în legătură cu faptul că ştiinţa spirituală ajunge adesea să vorbească despre existenţa, în epocile vechi, a unor clarvăzători, a unor personalităţi de iniţiaţi, care puteau comunica celorlalţi oameni misterele lumii spirituale, aşadar, despre existenţa iniţiaţilor. Astfel că se iveşte în mod absolut firesc întrebarea: Unde trăiesc în epoca noastră aceşti iniţiaţi? Cum stau lucrurile cu reîncarnarea lor?

Pentru a răspunde la această întrebare este neapărat necesar să arătăm cât de diferită poate fi o viaţă pământească mai recentă faţă de o viaţă anterioară în privinţa gradului de instruire, în privinţa cunoaşterii, precum şi în privinţa altor activităţi ale sufletului acelui om; aşadar, cât de diferite sunt vieţile pământeşti succesive în aceste privinţe. Într-adevăr, atunci când între moarte şi o nouă naştere se apropie momentul în care omul trebuie să coboare din nou pe Pământ, să se unească, aşadar, cu organizarea fizic-eterică, în om se întâmplă, de fapt, multe lucruri. Desigur, direcţia pe care o ia el spre o familie sau alta, spre un popor sau altul, este deja fixată de multă vreme; dar decizia de a săvârşi extraordinara schimbare de existenţă care constă în a trece din lumea spiritual-sufletească în lumea fizică, această decizie necesită un număr considerabil de lucruri. Trebuie să vă gândiţi, dragii mei prieteni: Nu se întâmplă ca aici, pe Pământ, unde omul, după ce şi-a trăit viaţa sa obişnuită, devine încetul cu încetul tot mai slab, contribuind, mai mult sau mai puţin, în funcţie de experienţele pe care le-a făcut pe Pământ, la luarea deciziei de a primi, trecând prin poarta morţii, o nouă formă de viaţă. Aceasta vine asupra omului, ca să spunem aşa, dă peste el.

Aici, pe Pământ, moartea vine pe neaşteptate. Cu totul altfel este atunci când coborâm din lumea spirituală. În acest caz, este vorba de un act înfăptuit în deplina lumină a conştienţei, de un act chibzuit, ieşit din cele mai profunde adâncimi ale sufletului. Trebuie să vedem cât de extraordinară este transformarea care intervine în fiinţa umană atunci când ea trebuie să schimbe formele de viaţă sufleteşti-spirituale din existenţa preterestră cu existenţa pământească. Şi, cu ocazia acestei coborâri, omul vede că va trebui să se apropie, vrând-nevrând, de condiţiile culturii şi civilizaţiei, dar şi de cele corporale, pe care i le poate oferi o anumită epocă. Epoca noastră, făcând abstracţie de condiţiile generale ale culturii şi civilizaţiei, nu ne furnizează uşor corpuri în care un om să-şi poată duce viaţa aşa cum o făceau iniţiaţii din trecut. Şi, când se apropie momentul în care sufletul, chiar cel al unui vechi iniţiat, trebuie să se folosească de un corp uman, el trebuie să ia acest corp aşa cum este şi să se dezvolte în el în acea formă de educaţie, în acel mediu de viaţă care i se oferă. Totuşi, nimic din ceea ce se afla odinioară în acest suflet nu este pierdut pentru el. Numai că aceasta se exprimă într-un alt mod. Configuraţia fundamentală a acestui suflet rămâne, dar se manifestă în alt mod.

Vedeţi dvs., în secolele 3, 4 ale erei noastre, sufletul omului încă se mai putea adânci foarte mult prin cunoaştere în adevărurile iniţiatice, căci corpurile umane din secolele 3, 4 ale erei noastre, mai ales în regiunile meridionale ale Europei şi ale Asiei de Sud-Vest, urmau sufletele, fiindcă funcţiunile organice interne se efectuau în aşa fel încât corpurile puteau să urmeze sufletele. Astăzi, cel care a trăit în timpul primelor secole ale creştinismului poate ca iniţiat, cu sufletul foarte interiorizat, plin de înţelepciune, este obligat să coboare într-un corp care, înainte de toate din cauza mersului evoluţiei de până acum, este orientat spre lumea exterioară, trăieşte în lumea exterioară. Din cauza acestui corp, astăzi nu mai este posibilă acea meditaţie profundă, acea concentrare intimă a forţelor sufletului, care mai era încă posibilă în secolele 3, 4 ale erei noastre. Şi aşa au putut să se petreacă în evoluţia Pământului următoarele. Vă voi relata nişte lucruri care se revelează privirii clarvăzătoare.

Imaginaţi-vă, dragii mei prieteni, un centru de Misterii din Asia de Sud-Vest, un centru de Misterii cu toate caracteristicile unui centru de Misterii din Asia de Sud-Vest în timpul primelor secole de după întemeierea creştinismului. Peste tot existau încă tradiţii în acele timpuri vechi, când participanţii erau iniţiaţi în cea mai profundă înţelepciune a Misteriilor. Peste tot mai exista încă, mai mult sau mai puţin, conştienţa regulilor care trebuiau aplicate vieţii sufletului, pentru ca el să dobândească anumite cunoştinţe, şi anume cele care conduceau

foarte adânc în temeliile sufletului uman, şi de aici în Univers. Şi tocmai în aceste Misterii din Asia de Sud-Vest, în primele secole după apariţia creştinismului, spiritele erau preocupate de o întrebare importantă.

Aceste Misterii au văzut revărsându-se la altarele lor de jertfă o înţelepciune infinită. Va fi suficient să citiţi ceea ce am descris în lucrarea mea "Creştinismul ca fapt mistic şi Misteriile Antichităţii", în măsura în care aceste lucruri puteau fi caracterizate într-o lucrare destinată publicării, şi veţi vedea că această întreagă înţelepciune năzuia, în cele din urmă, să înţeleagă Misteriul de pe Golgotha. Marea întrebare care se punea în aceste Misterii din Asia de Sud-Vest era următoarea: Cum se va putea dezvolta în continuare în sufletele umane prodigioasa grandoare a conţinutului, a conţinutului de realitate care s-a revărsat pe Pământ prin Misteriul de pe Golgotha? Cum se va putea uni vechea, străvechea înţelepciune originară care se ridica până la cunoaşterea fiinţelor care locuiesc stelele, ce includea în sine cunoaşterea entităţilor spiritual-divine de diferite ranguri care conduc Universul şi viaţa omului, cum se va uni această străveche înţelepciune cu ceea ce s-a concentrat, s-a condensat, în Misteriul de pe Golgotha şi ale cărui impulsuri, care emană de la o înaltă Entitate Solară, Christos, trebuie să intre acum în omenire? – Aceasta era întrebarea arzătoare care se punea în aceste Misterii din Asia de Sud-Vest.

Ei bine, exista un iniţiat a cărui înţelepciune şi simţire cultivate în Misterii erau profund afectate de această întrebare. Trebuie să spun că atunci când, fiind în căutarea raporturilor karmice, îl întâlneşti pe acest om, care a fost, într-adevăr, un asemenea iniţiat în Misteriile din Asia de Sud-Vest la începutul erei creştine, îţi face o impresie zguduitoare. Întâlnirea este zguduitoare, căci acest iniţiat, cu toate că îşi asimilase întreaga înţelepciune iniţiatică din acel timp, era preocupat de un singur gând, acela de a înţelege întreaga importanţă a Misteriului de pe Golgotha: Ce se va întâmpla acum? Cum vor putea primi sufletele umane atât de slabe acest Mister?

Şi, vedeţi dvs., într-o zi, cu sufletul apăsat de arzătoarea întrebare a destinului creştinismului, acest iniţiat se plimba la o mare depărtare de centrul Misteriilor şi a văzut ceva care l-a zguduit teribil. El a văzut, graţie clarvederii sale de iniţiat, cum *Iulian Apostatul* [Nota 41] era ucis mişeleşte de un om. El a fost martor la această faptă prin cunoaştere iniţiatică.

El ştia că Iulian Apostatul era iniţiat până la un anumit grad în Misteriile antice, că el voia să păstreze şi să propage în viaţa spirituală a omenirii ceea ce se cultiva şi trăia în vechile Misterii; el voia să unească vechea înţelepciune a Misteriilor şi creştinismul, pe care el îl vestea chiar în spiritul acestei înţelepciuni: Există, alături de Soarele fizic, un Soare spiritual, şi cel care cunoaşte Soarele spiritual îl cunoaşte pe Christos. Dar, în epoca în care trăia Iulian Apostatul, o asemenea afirmaţie era considerată ceva foarte periculos şi aceasta a făcut ca el să fie asasinat mişeleşte cu ocazia campaniei sale împotriva Perşilor. La aceasta a fost martor acel iniţiat; la acest simptom semnificativ din istoria lumii.

Aceia dintre dvs. care au urmărit de-a lungul anilor diferitele lucruri pe care le-am spus despre raporturile karmice din istoria lumii, îşi vor aminti că eu am ţinut la Stuttgart – am menţionat acest fapt şi cu ocazia Congresului de Crăciun [Nota 42] – nişte conferinţe despre unele capitole ale istoriei oculte; cu această ocazie, eu am arătat întregul tragism al intervenţiei lui Iulian Apostatul în istoria omenirii.

Aşadar, acest eveniment l-a trăit acel iniţiat, la care întreaga ştiinţă iniţiatică asimilată într-un centru de Misterii din Asia de Sud-Vest era inundată şi dominată de această întrebare: Ce va deveni creştinismul? – Şi acest simptom, asasinarea lui Iulian, îi arată clar şi limpede: Va veni o vreme când oamenii vor înţelege mai întâi greşit creştinismul, când creştinismul va mai trăi doar sub forma tradiţiilor, când nu se va mai şti nimic despre sublimul Spirit Solar Christos care a trăit în Iisus din Nazareth.

Toate acestea apăsau greu asupra sufletului acestui om. Şi, până la sfârşitul vieţii sale de atunci, în sufletul său a persistat o anumită dispoziţie sufletească, un fel de tristeţe elegiacă, în legătură cu evoluţia creştinismului. Acest simptom l-a tulburat, aşa cum poate fi tulburat un iniţiat în faţa unui asemenea fapt. Şi suntem noi înşine teribil de zguduiţi când îl percepem. Apoi, individualitatea acestui om şi-a continuat drumul. Impresia pe care o primise acest iniţiat era atât de puternică, încât ea a făcut ca el să se reîncarneze neapărat cât mai curând, el s-a reîncarnat tot în perioada Războiului de Treizeci de Ani; multe încarnări excepţionale, interesante, care au jucat un rol important în evoluţia omenirii, se situează, într-adevăr, în această epocă.

El a cunoscut o încarnare feminină, de fapt, cu puţin înainte de Războiului de Treizeci de Ani, la începutul secolului al 17-lea, el a trăit apoi numai în timpul acestui război, a luat parte la iniţiativele prin care unii rosicrucieni voiau să aducă un corectiv epocii Războiului de Treizeci de Ani, să o pregătească, aş putea spune, din punct de vedere spiritual; dar toate acestea au fost acoperite de brutalitatea şi barbaria războiului. Reamintiţi-vă că "Nunta chimică a lui Christian Rosenkreuz" [Nota 43] a apărut cu puţin timp înainte ca acest război să fi izbucnit. În afara acestui impuls, au pătruns atunci în omenire încă multe alte impulsuri importante, înainte ca Războiul de Treizeci de Ani să fi şters şi să fi barbarizat totul.

Şi apoi a venit secolul al 19-lea. Această personalitate care percepuse prin iniţiere simptomul important pe care-l reprezenta moartea lui Iulian Apostatul, care a trecut apoi printr-o reîncarnare feminină în secolul al 17-lea, această personalitate s-a reîncarnat. Şi acum, din această personalitate radiază tot ceea ce îşi interiorizase şi mai mult în încarnarea sa feminină, tot ceea ce trăise odinioară nu datorită înţelepciunii sale iniţiatice, ci datorită zguduirii pe care a suferit-o sufletul său de iniţiat cu ocazia acelui simptom. Toate acestea radiază din sufletul personalităţii respective în timpul ultimei treimi a secolului a 19-lea în viziunea sa specifică asupra lumii, o viziune care pătrundea profund în contradicţiile existenţei umane.

Dar tendinţa epocii noastre este de-aşa natură încât cel care aduce din vieţile sale anterioare în viaţa secolelor 19 şi 20 vechea înţelepciune iniţiatică să nu poată acţiona într-un mod eficace asupra prezentului nemijlocit prin faptele sale. Acesta este motivul pentru care, aş putea spune, tot ceea ce se metamorfozează puternic şi se manifestă pe plan exterior, fiind, totuşi, ceva interior, tot ceea ce se deplasează dinspre inima omului, în care trăia vechea înţelepciune iniţiatică, spre simţurile sale şi spre ce observă ele, toate acestea tind acum să se exteriorizeze sub formă poetică, literară.

Iată de ce am avut în ultimul timp nişte exemple cu adevărat remarcabile – numai că ele sunt insolite, epoca noastră nu le înţelege deloc –, în cazul cărora nu vedem acţionând numai ceea ce se manifestă în personalitatea prezentă la sfârşitul secolului al 19-lea sau la începutul secolului 20, ci vedem acţionând şi lucruri de felul acelei zguduiri pe care a simţit-o un iniţiat în Misterii, Misterii deja în decadenţă, este adevărat. Această zguduire sufletească acţionează în continuare, se revarsă în creaţia poetic-artistică, şi ceea ce vine aici din trecut şi acţionează într-un mod atât de caracteristic se manifestă în personalitatea lui *Ibsen* [Nota 44].

Când avem această perspectivă, atunci evoluţia omenirii trăieşte în aspectele ei tainice în ceea ce, mai ales la sfârşitul secolului al 19-lea, nu poate fi opera unui singur om, ci în care omul se situează în aşa fel încât prin el acţionează epocile pământeşti trecute.

Abordând o asemenea temă, nu vom risca să ne pierdem respectul nici pentru evoluţia istoriei universale, nici pentru o astfel de personalitate individuală, care stă în faţa omenirii în toată măreţia ei. Când lucrăm cu seriozitatea necesară, trăim, pe acest tărâm, lucruri zguduitoare.

Desigur, aţi auzit adesea vorbindu-se de *Basilius Valentinus* [Nota 45], un fel de alchimist care trăia cam pe la începutul Evului Mediu. Când studiem din perspectiva istoriei universale înlănţuirile karmice referitoare la Basilius Valentinus, acest călugăr benedictin, autor al unor lucrări de medicină şi de alchimie de o extremă importanţă, descoperim ceva foarte ciudat, care ne arată în mod clar cât de dificil de înţeles este, de fapt, epoca noastră.

În zilele noastre vedem atâtea lucruri nu numai de neînţeles, dar şi respingătoare, urâte, în anumite privinţe înfiorătoare, şi care nu pot provoca, dacă vreţi, decât indignare şi dezgust în sufletul celui care priveşte viaţa aşa cum se oferă ea percepţiei nemijlocite a simţurilor noastre.

Dar lucrurile nu se prezintă, totuşi, în acest fel, pentru cel care percepe relaţiile umane de-a lungul istoriei. Nu, lucrurile nu se prezintă în acest fel! Şi astăzi apare uneori, într-un domeniu oarecare al vieţii, ceva în faţa căruia – putem înţelege foarte bine acest lucru – oamenii nu pot decât tuna şi fulgera, ei nu pot considera decât că acest lucru este respingător, îngrozitor; şi, totuşi, nu se pot împiedica să încerce în faţa acestui lucru respingător, îngrozitor, o intensă fascinaţie. Aşa se va întâmpla din ce în ce mai des.

Aşadar, la începutul Evului Mediu trăieşte acest medic şi alchimist, Basilius Valentinus, călugăr benedictin, care lucrează enorm de mult în laboratorul mănăstirii sale şi face o serie de experienţe importante. Există acolo anumiţi oameni, ei sunt discipolii săi, care scriu imediat cuvintele rostite de Basilius Valentinus. Şi, astfel, nu există propriu-zis nici o lucrare autentică a lui Basilius Valentinus, ci noi avem scrieri ale discipolilor săi şi ele conţin o mare parte a înţelepciunii sale autentice, a înţelepciunii sale de alchimist.

Când, într-o anumită perioadă a vieţii mele, l-am văzut pe unul dintre discipolii lui Basilius Valentinus care mă frapase în mod deosebit, mi s-a revelat următorul lucru: El este – în mod ciudat metamorfozat în ceea ce priveşte fiinţa sa spirituală –, sigur că da, el este din nou aici! El a revenit în secolul al 19-lea şi începutul secolului 20.

Dar ceea ce trăia în alchimia de odinioară a reapărut într-un mod dezordonat, orientat spre percepţia senzorială, spre exterior, într-o viziune asupra lumii în care, într-un fel, noţiuni alchimice sunt amestecate în permanenţă cu observaţiile bazate pe simţuri; astfel încât, la această personalitate, observaţia bazată pe simţuri se traduce într-un anumit mod de a grupa faptele exterioare, ce fac oamenii, modul în care se petrec lucrurile între ei, lucrurile despre care ei vorbesc unii cu alţii, ceea ce, în multe privinţe, este respingător. Şi este respingător tocmai pentru că într-o încarnare anterioară acest om a practicat alchimia imitându-l pe Basilius Valentinus şi el azvârle acum toate acestea în viaţă. Cum se comportă oamenii unul cu altul în viaţă, ce îşi spun, ce fac ei, el nu observă toate acestea ca un filistin obişnuit din zilele noastre – el este foarte departe de a le privi ca un filistin obişnuit –, ci el priveşte toate acestea cu privirea interioară a cuiva care poartă în sine impulsul din perioada când a fost alchimist. Şi el aruncă unele peste altele la întâmplare evenimentele care se petrec între oameni, face din ele drame, şi acesta este *Frank Wedekind* [Nota 46].

Nu-i aşa, noi avem voie să privim aceste lucruri numai din punctul de vedere al unei năzuinţe după o adevărată cunoaştere a omului; şi atunci viaţa nu devine mai săracă, ci devine mai bogată. Luaţi, de exemplu, "Hidalla" de Wedekind sau orice altă dramă de Wedekind; sunt lucrări la citirea cărora ţi se învârte capul când vrei să găseşti legătura dintre început şi ceea ce urmează. Dar putem fi şi fascinaţi, în mod straniu, de ele, astfel încât să fim siguri: Ceea ce contează aici nu este să fii aşezat în stal ca un filistin şi să judeci. Bineînţeles, cineva poate fi îndreptăţit s-o facă din punctul de vedere al filistinului, dar nu despre asta este vorba. Ci aici este vorba de faptul că istoria universală a produs ceva curios: şi anume, faptul că modul de gândire al alchimiştilor, proiectat prin secole, este aplicat de Wedekind vieţii umane, şi că faptele oamenilor şi felul lor de a vorbi sunt aici amestecate de-a valma, tot aşa cum odinioară, în laboratoarele alchimiştilor, într-o epocă în care alchimia era deja în decadenţă, erau amestecate în retorte substanţele şi forţele pentru a le încerca virtuţile.

Vieţile umane sunt determinate, de fapt, prin destin, prin nişte corelaţii karmice, chiar şi în ceea ce priveşte momentul în care apar pe Pământ. Şi, pentru a vă da şi în acest sens un exemplu grăitor, vreau să vă atrag atenţia asupra a ceea ce urmează.

Să ne întoarcem privirile spre epoca în care în Grecia exista şcoala platoniciană: *Platon*, înconjurat de un anumit număr de discipoli. Aceşti discipoli ai lui Platon aveau, în realitate, caractere foarte diferite, şi ceea ce însuşi Platon descrie în dialogurile sale, unde caracterele cele mai diverse apar în scenă prin personalităţile care dialoghează, aceasta este deja, din multe puncte de vedere, o imagine a şcolii platoniciene. În această şcoală, în funcţie de diferitele epoci, au existat cele mai diferite caractere.

Ei bine, existau acolo două personalităţi care primeau în mod foarte diferit învăţăturile măreţe şi luminoase care ieşeau din gura lui Platon şi pe care el le dezvolta în discuţiile cu discipolii săi.

Una dintre aceste două personalităţi care aparţineau cercului discipolilor era, aş spune, de o extremă fineţe în acea epocă de odinioară din Grecia, era o personalitate deosebit de deschisă faţă de teoria platoniciană a Ideilor, prin care maestrul trezea în sufletele umane dorinţa de a se desprinde de Pământ. Va fi suficient să ne imaginăm cum Platon spunea mereu: Faţă de ceea ce este efemer, care ne întâmpină în evenimentele particulare ce au loc în jurul nostru, există Ideile eterne. Materia este efemeră, ea nu este decât o imagine a Ideii veşnice care trece prin metamorfoze succesive în fenomenele efemere. Astfel, Platon îşi ridica discipolii deasupra observaţiei obiectelor sensibile, efemere, până la nivelul Ideilor veşnice, care planau oarecum, ca element ceresc, deasupra Pământului.

În această concepţie platoniciană, omul însuşi nu îşi prea avea locul. Căci omului, în care Ideea devine în mod nemijlocit vie şi obiectivă, nu i se poate aplica în mod just modul de a gândi al lui Platon. La Platon, Ideile sunt, ca să spunem aşa, ceva ce pluteşte deasupra lucrurilor. Mineralele, cristalele, cristalele de cuarţ, corespund bine acestei Idei, ca şi celelalte obiecte ale lumii sensibile neînsufleţite. Acest mod de a privi mai există şi la *Goethe*, care caută planta originară şi studiază tipurile. Cu animalele, încă se mai poate proceda în acest fel. Dar la un om, lucrurile stau altfel: la om, în fiecare individualitate umană trebuie să căutăm Ideea vie a acestei individualităţi. Abia *Aristotel*, şi nu Platon, a fost cel care a văzut Ideea activă în om, sub formă de "entelehie".

Dar în şcoala lui Platon exista un discipol care participa cu toată fervoarea şi cu toată credinţa la acest avânt spre cer al concepţiei platoniciene, un discipol care, în viziunea asupra spiritului, nu putea decât să-l însoţească pe maestrul său în acest avânt, în această înălţare, în acest zbor deasupra Pământului, şi ale cărui cuvinte, în realitate, atunci când vorbea în şcoala lui Platon despre sublimitatea Ideii vii ce planează deasupra obiectelor acestei lumi, aveau savoarea şi dulceaţa mierii. Acest discipol, al cărui suflet se ridica întotdeauna până la înălţimile acestei Idei, avea, totuşi, când nu era cufundat în contemplare, ci când mergea într-un loc sau altul, printre greci, aşa cum o făcea cu infinită bucurie, din toată inima, cu toată simţirea –, acest discipol avea pentru orice om pe care îl întâlnea interesul cel mai cald. El nu putea îndrepta spre oameni, pentru care avea o atât de mare iubire, decât forţele sentimentului; când s-a întors din nou la viaţă, simţirea lui s-a concentrat asupra fiinţelor umane, şi el iubea mulţi oameni; căci contemplarea sa îl îndepărta tot mai mult de Pământ. Erau mulţi, pe care îi iubea. La acest discipol al lui Platon exista, aşadar, o anumită disonanţă între sentimentele sale faţă de oameni şi contemplarea sufletească a Ideilor eterne în sens platonician, atunci când el asculta la Academie cuvintele lui Platon sau când formula el însuşi în cuvintele sale, de dulceaţa şi savoarea mierii, ceea ce îi oferea contemplarea platoniciană. La această personalitate s-a dezvoltat o sensibilitate minunată.

Ei bine, această personalitate a legat prietenie, o prietenie intimă, cu un alt discipol al şcolii lui Platon. Dar la început, prin faptul că la acel prieten s-a dezvoltat tot mai mult şi o altă trăsătură, pe care o voi caracteriza numaidecât, ei s-au îndepărtat unul de altul. Aceasta nu înseamnă că afecţiunea lor s-ar fi răcit, dar cum, prin întreaga lor atitudine spirituală, ei evoluau diferit, viaţa i-a separat. La început, ei se înţelegeau bine, apoi ei nu s-au mai înţeles. Astfel încât unul dintre ei, cel pe care tocmai l-am descris, devenea nervos, am spune noi astăzi, de îndată ce celălalt se exprima în felul său.

Şi pentru celălalt era la fel. El nu era mai puţin înclinat să-şi înalţe privirea spre Ideile eterne, despre care era vorba într-un mod atât de viu în şcoala lui Platon. Şi el putea să-şi ia zborul spre înălţimi, dar el nu simţea profundul interes activ pe care îl avea celălalt pentru mulţi dintre semenii săi. Dimpotrivă, el avea interesul cel mai viu pentru vechile mituri şi legende cu Zei, mereu vii în sânul poporului, de la care le-a şi aflat. El nutrea un interes profund pentru ceea ce noi numim mitologia greacă, pentru Zeus, Athena şi celelalte zeităţi. El trecea pe lângă oamenii vii, ca să spunem aşa, aproape fără să-i vadă, dar el se interesa profund, infinit de profund, de Zeii care, aşa cum îi vedea el în contemplarea sa, trăiseră odinioară pe Pământ, şi el trebuia să-i considere ca pe strămoşii oamenilor ce trăiau în prezent. Astfel, el voia să folosească ceea ce trăia sufletul său în acest avânt, pentru a înţelege legendele cu Zei şi cu eroi care ascundeau un sens adânc. Bineînţeles, în Grecia, unde legendele cu Zei şi eroi mai erau încă vii nu numai în cărţi şi prin tradiţie, atitudinea faţă de aceste lucruri era cu totul alta decât în zilele noastre.

Şi la această personalitate, care se împrietenise în mod intim cu cealaltă, a slăbit legătură de prietenie. La amândoi a slăbit această legătură de prietenie. Dar şi unul şi celălalt aparţineau şcolii platoniciene. Şi această şcoală avea o particularitate. Discipolii săi dezvoltau într-adevăr forţe care îi făceau să se îndepărteze întru câtva unii de alţii, după ce fuseseră strâns apropiaţi pentru un timp în şcoala platoniciană. Astfel, se formau nişte individualităţi diferite care, după ce fuseseră intim unite sufleteşte, urmau drumuri de dezvoltare diferite.

Cele două personalităţi s-au reîncarnat în Italia, în epoca Renaşterii, ca femei, şi au revenit în epoca actuală, dar în aşa fel încât una dintre ele, cea pe care am descris-o prima, a coborât pe Pământ prea curând, iar a doua pe care am descris-o, puţin prea târziu. Pentru a se reîncarna e nevoie de o puternică hotărâre.

La unul dintre aceşti doi oameni, la primul pe care l-am descris, lucrurile s-au întâmplat astfel: după ce a trecut prin poarta morţii – căci el se ridica mereu cu spiritul său spre suprapământesc, dar fără să-l însoţească omul întreg, pe care el nu-l sesiza decât cu simţirea –, el a ştiut, între moarte şi o nouă naştere, să perceapă foarte bine tot ceea ce trăieşte, să spunem, în prima Ierarhie, Serafimi, Heruvimi, Tronuri –, ceva mai puţin din ceea ce revelează a doua Ierarhie, dar nu şi ceea ce trăieşte în Ierarhia cea mai apropiată de om, prin intermediul căreia putem înţelege cum este organizat aici, pe Pământ, corpul uman.

S-a dezvoltat o personalitate care în viaţa sa preterestră nu a avut decât o viziune incompletă asupra corpului uman şi care, din această cauză, când s-a reîncarnat, nu a mai primit ultimele impulsuri, a coborât incomplet în corpul uman, nu s-a cufundat în întregime în corp, ci plana mereu puţin pe deasupra lui.

Prietenul său din şcoala platoniciană a aşteptat cu reîncarnarea. Această aşteptare îşi avea motivele sale: aceşti doi oameni, dacă ar fi venit împreună, dacă ar fi fost în mod nemijlocit contemporani, nu s-ar fi suportat. Totuşi, cel care atât de des îi povestise despre întâlnirile pe care le avea cu oamenii celui care mersese prea puţin în mijlocul oamenilor, ocupându-se doar cu mituri şi legende despre Zei, cel care îi povestise prietenului cu vocea sa suavă şi în mod atât de viu, care producea, probabil, asupra celuilalt o impresie puternică, el trebuia să-l preceadă pe Pământ, iar celălalt să-i urmeze.

Iar celălalt, fiindcă trăise deja pe Pământ printre Imaginaţiuni, printre Imaginaţiunile Zeilor, el a adus o percepţie prea puternică, aş putea spune, a ceea ce este în legătură cu omul, a ceea ce este în om. Iată de ce el a vrut să adune, înainte de a veni timpul să coboare, impulsuri care să-i permită să perceapă corpul uman în ultimele sale profunzimi. S-a întâmplat că el a mers prea departe pe această cale, el s-a cufundat prea adânc în corp.

Astfel, noi vedem doi membri ai şcolii platoniciene dând destinului lor două forme diferite: unul îşi ia prea puţin în stăpânire corpul, la a doua reîncarnare, celălalt se încarnează prea profund. Unul nu poate intra complet în corpul său, el este numai împins spre acesta în tinereţe, şi curând este alungat din corp şi trebuie să rămână în afara lui: *Hölderlin* [Nota 47].

Celălalt a intrat atât de adânc în corpul său, s-a cufundat atât de adânc, ca urmare a ceea ce a fost el odinioară, încât el este cufundat prea adânc în organele sale şi este bolnav aproape toată viaţa: *Hamerling* [Nota 48].

Suntem astfel în prezenţa a două mari destine umane la răscrucea epocilor, şi a impulsurilor pe care le purtau şi putem avea o presimţire despre felul cum acţionează, propriu-zis, impulsurile spirituale. Căci trebuie să avem în mod clar în faţa sufletelor noastre: O asemenea individualitate cum este cea a lui Hölderlin, care, provenind din şcoala platoniciană, nu poate intra în trupul său, ci este obligată să rămână în afara acestuia, ea trăieşte, în apatia demenţei sale, impulsurile care o pregătesc pentru viitoarele sale vieţi pământeşti şi o predestinează pentru o soartă excepţională. La fel este şi cu Robert Hamerling, datorită bolii sale trupeşti.

Noi percepem boala şi sănătatea, bineînţeles, într-o altă lumină, în funcţie de modul în care le privim, dacă le privim într-un context karmic sau numai între limitele unei singure vieţi pământeşti.

Eu cred, dragii mei prieteni, că acest mod de cercetare poate face să apară în suflete o sfântă sfială în faţa evenimentelor pline de taină care acţionează din lumea spirituală, pătrunzând în inimile umane tocmai printr-un asemenea mod de cercetare. Într-adevăr, trebuie să o spun iar şi iar: Noi nu ne consacrăm acestor consideraţii pentru a satisface setea de senzaţional, ci pentru a pătrunde tot mai profund în cunoaşterea vieţii spirituale. Şi numai prin această pătrundere mai profundă în viaţa spirituală se poate explica viaţa exterioară-senzorială, viaţa omului.

Mâine voi continua aceste consideraţii.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A CINCEA

Dornach, 27 aprilie 1924

Noi am studiat o serie de destine legate între ele, care pot explica, pot arunca o lumină asupra vieţii omenirii pe parcursul istoriei. Consideraţiile pe care le-am făcut au urmărit să arate cum ceea ce a fost trăit, elaborat, primit de oameni în nişte epoci pământeşti anterioare este transportat de oamenii înşişi în nişte epoci pământeşti ulterioare. Înlănţuirile karmice ne-au apărut în aşa fel încât să înţelegem că oamenii au înfăptuit ceea ce este important pornind de la nişte cauze de ordin moral, pe care le-au creat oamenii înşişi pe parcursul timpurilor.

Dar, prin asemenea consideraţii cu privire la karmă, în faţa sufletului nu trebuie să apară numai ceea ce aş numi raporturi de la cauză la efect; multe alte lucruri ne pot apărea în plină lumină, care, dacă am considera lumea numai din exterior, ne-ar părea confuze şi de neînţeles.

Dar dacă vrem, în această privinţă, să participăm la importanta transformare care va fi necesară în viitorul apropiat în domeniul simţirii şi al gândirii umane, pentru ca civilizaţia să-şi continue progresul său în loc să decadă, atunci trebuie să ne cucerim mai întâi un simţ nou, acel simţ capabil să înţeleagă lucruri care de obicei rămân de neînţeles şi pentru a căror înţelegere este nevoie de o privire în adâncurile fiinţei umane şi în corelaţiile legice ale Universului. Cel care consideră că totul este inteligibil, acela nu simte nevoia să înţeleagă cauzele profunde ale lucrurilor. Dar înţelegerea sa nu este decât aparentă, căci a considera că în lume totul este inteligibil înseamnă a fi superficial. Pentru conştienţa obişnuită, majoritatea lucrurilor sunt, în realitate, inexplicabile. Şi a te putea opri uimit în faţa inexplicabilului care se află în existenţa cea mai cotidiană, abia acesta este, de fapt, începutul adevăratei năzuinţe spre cunoaştere.

De câte ori, de la acest pupitru, nu s-a auzit oftatul: Dacă s-ar putea ca în cercurile antroposofice să se pună entuziasm în această căutare, să ne entuziasmăm pentru aspiraţiile antroposofiei... Şi acest entuziasm trebuie să înceapă prin a percepe ce este miraculos în realitatea cotidiană. Căci numai atunci, aşa cum spuneam, vom simţi imboldul să căutăm cauzele, forţele profunde care se află la baza existenţei lumii care ne înconjoară. Aceste stări de uimire în faţa ambianţei cotidiene pot rezulta, pentru om, din nişte consideraţii de ordin istoric, dar şi din ceea ce putem observa adesea în prezentul nemijlocit. În cazul consideraţiilor istorice trebuie să ne oprim adesea în faţa evenimentelor istorice care ne sunt relatate din trecut şi care ne apar ca şi cum, aici sau acolo, viaţa umană ar conduce la adevărate absurdităţi.

Viaţa umană nu are, într-adevăr, sens dacă ne mulţumim să privim un eveniment istoric fără să ne întrebăm: Cum ni se revelează din acest eveniment anumite caractere umane, cum ni se prezintă ele atunci când reapar într-o încarnare ulterioară? – Dacă nu ne punem această întrebare, anumite evenimente istorice par total lipsite de sens, şi ele par lipsite de sens fiindcă ele nu se împlinesc, ele îşi pierd sensul fiindcă nu se pot consuma până la capăt dacă nu devin impulsul unei vieţi ulterioare, dacă nu îşi află compensarea şi nu continuă să acţioneze pe parcursul existenţelor următoare.

Astfel, cu siguranţă, apariţia unei asemenea personalităţi cum a fost aceea a lui *Nero* [Nota 49], împăratul roman Nero, apare drept o absurditate istorică. În cadrul mişcării antroposofice încă nu am vorbit despre el.

Evocaţi numai în sufletele dvs. ce ne relatează istoria în legătură cu împăratul Nero. În ochii unei personalităţi cum a fost Nero, viaţa apare ca ceva ce ar putea fi luat fără urmări neplăcute în râs, ca şi cum o poţi lua în râs, şi ca şi cum nu ar avea vreo consecinţă faptul că, deţinând autoritatea, te comporţi cu o frivolitate fără măsură.

Nu-i aşa, ar trebui să avem spiritul complet stins dacă, văzând ce face Nero, nu ne-am întreba absolut deloc: Ce s-a întâmplat cu un suflet ca cel al lui Nero, care ia lumea întreagă în râs, care consideră viaţa celorlalţi oameni, existenţa unui întreg oraş, aproape ca un obiect cu care te poţi juca? – Ce artist [Nota 50] pierde lumea în mine! – Acestea sunt, se ştie, cuvintele care i se atribuie şi care, cel puţin, corespund perfect mentalităţii sale. Aşadar, chiar şi în mărturisirea spontană despre sine vedem o frivolitate fără limită, o voinţă şi un instinct al distrugerii împinse la extrem, dar în aşa fel încât sufletul găseşte plăcere în asta.

Ei bine, ce impresie pot să facă aceste lucruri respingătoare asupra oamenilor? Din personalitatea lui Nero nu emană altceva decât radiaţii distrugătoare. Şi noi ne întrebăm: Ce se întâmplă cu un asemenea suflet?

Trebuie să ne fie clar acest lucru: Tot ceea ce descarcă un om, ca să spunem aşa, asupra lumii se întoarce înapoi asupra lui în viaţa dintre moarte şi o nouă naştere. Trebuie ca aceasta să se descarce din nou, într-un fel, asupra sufletului; căci tot ce a fost distrus de un asemenea suflet este prezent în timpul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere. Câteva secole mai târziu, sau relativ la puţin timp după aceea, Nero revine în această lume pentru a duce o existenţă banală, în care a fost compensat numai ceea ce era la el nebunia distrugerii, nebunia manifestată în mod spontan pe baza autorităţii sale de suveran, fiindcă el era stăpânul şi aşa voia el; la el era în acţiune furia, entuziasmul, am putea spune, nebunia distrugerii. Într-o existenţă următoare, s-a produs deja o anumită compensare a acestui fapt, aceeaşi individualitate aflându-se acum într-o poziţie în care trebuia să distrugă, dar într-o poziţie subalternă, fiind supusă unor ordine. Şi acest suflet a fost astfel obligat să simtă cum este atunci când nu poţi acţiona din voinţă liberă, în deplină suveranitate.

Asemenea lucruri se cere să fie privite cu toată obiectivitatea, fără nici un fel de emoţii. Văzut sub un anumit unghi, un asemenea destin, aş putea spune – căci şi o cruzime ca aceea a lui Nero, o astfel de nebunie a distrugerii, înseamnă, desigur, un destin –, un asemenea destin este, în fond, vrednic de milă. Nu trebuie să-i purtăm ranchiună, să-l criticăm sever; atunci nu am avea acele trăiri care sunt necesare pentru a putea înţelege cursul ulterior al lucrurilor, căci nu putem vedea clar în toată această problemă decât dacă privim obiectiv, dacă, în loc să

acuzăm, încercăm să înţelegem cum sunt destinele umane. Dar faptele vorbesc în mod clar, cu condiţia să avem un simţ pentru aceste lucruri. Faptul că destinul lui Nero s-a prezentat în faţa sufletului meu a fost, într-adevăr, o întâmplare – cel puţin în aparenţă. Dar numai în aparenţă a fost o întâmplare faptul că destinul lui Nero mi-a apărut odată deosebit de intens în faţa sufletului.

Căci, vedeţi dvs., tocmai în vremea când s-a produs un eveniment zguduitor, despre care vă voi vorbi imediat, care a trezit o imensă emoţie în regiunea în care a avut loc, tocmai în acele zile îi făceam o vizită unei personalităţi despre care am vorbit adesea în autobiografia mea, *Karl Julius Schröer* [Nota 51]. În momentul când am sosit la el, l-am găsit, ca pe mulţi oameni, profund zguduit de acest eveniment. Şi el a rostit – pur şi simplu, aşa, fără motiv aparent –, ca venind din întunecate profunzimi spirituale, cuvântul "Nero". S-ar fi putut crede că o făcuse absolut fără nici un motiv. Dar mai târziu s-a putut vedea clar că acesta era, nici mai mult, nici mai puţin decât un cuvânt venit din Cronica Akasha şi pronunţat de o gură umană. Iată despre ce era vorba.

Prinţul *Rudolf* [Nota 52], moştenitorul coroanei Austriei, era celebru ca o personalitate strălucitoare, şi se puneau în el mari speranţe pentru ziua când s-ar fi urcat pe tron. Deşi se puneau în seama acestui prinţ tot felul de lucruri, acestea erau, aşa se credea, lucruri care se înţelegeau de la sine pentru un "mare senior". În tot cazul, nimeni nu-şi imagina că acestea ar fi putut duce la nişte conflicte grave, chiar tragice. Astfel, stupefacţia a fost considerabilă, o surpriză teribilă a fost atunci când s-a aflat la Viena că prinţul moştenitor a murit într-un mod misterios, în vecinătatea mănăstirii Heiligenkreuz (Sfânta Cruce), nu departe de Baden, aproape de Viena. Au apărut la lumina zilei detalii din ce în ce mai numeroase; s-a vorbit mai întâi de un accident; da, chiar aceasta a fost versiunea oficială, un "accident".

Apoi, după ce versiunea accidentului fusese deja publicată în mod oficial, s-a aflat că prinţul plecase în compania baronesei Vetsera la proprietatea sa de vânătoare şi că îşi găsiseră acolo moartea amândoi.

Detaliile sunt bine cunoscute, nu este nevoie să le povestesc aici. Ceea ce s-a întâmplat după aceea făcea ca nici o persoană la curent cu circumstanţele să nu se poată îndoi că era vorba de sinuciderea prinţului moştenitor Rudolf. Căci, înainte de toate, împrejurările erau de-aşa natură încât, în realitate, după apariţia buletinului oficial vorbind de un accident, preşedintele Consiliului ungar *Koloman Tisza* a luat poziţie împotriva acestei versiuni şi a obţinut de la însuşi împăratul Austriei asigurarea că nu se va rămâne la o declaraţie inexactă. Căci acest Koloman Tisza refuza să susţină această declaraţie în faţa naţiunii ungare şi a spus acest lucru cu energie. Apoi, în colegiul medicilor se afla un om care făcea parte pe atunci dintre medicii cei mai curajoşi din Viena şi care trebuia să participe la autopsie; el a declarat că nu ar semna nimic care să nu fie atestat de faptele obiective.

Ei bine, faptele obiective indicau o sinucidere. S-a restabilit adevărul şi sinuciderea a fost în mod oficial admisă; iar faptul că într-o familie atât de catolică cum era familia imperială a Austriei a fost admisă versiunea sinuciderii, era singur suficient pentru a arăta că nu mai exista, propriu-zis, nici o îndoială asupra faptelor.

Dar aici se iveşte întrebarea: Cum a fost posibil ca cineva în faţa căruia se deschideau perspective atât de strălucitoare să fi recurs la sinucidere din cauza unor relaţii pe care, având în vedere poziţia lui socială, le-ar fi putut uşor ascunde? – Nu există nici o îndoială că aici nu suntem absolut deloc în prezenţa unui motiv obiectiv – vreau să spun, un motiv obiectiv şi necesar în raport cu circumstanţele exterioare – care să-l fi condus pe prinţul moştenitor la sinucidere din cauza unei poveşti de dragoste.

Nu exista nici un motiv obiectiv, ci acest fapt, faptul că o personalitate care urma să se urce foarte curând pe tron a găsit că viaţa nu are nici o valoare, acest lucru se pregătise, bineînţeles, pe nişte căi ce ţin de psihopatologie. Dar, în cazul de faţă, psihopatologia cere şi ea să fie explicată; căci, la urma urmei, şi psihopatologia ţine tot de destin. Şi faptul esenţial care a acţionat asupra sufletului prinţului, este, totuşi, acesta: un om căruia viitorul îi surâdea strălucitor a considerat că viaţa şi-a pierdut orice valoare.

Acest fapt, dragii mei prieteni, face parte dintre acelea despre care trebuie să spunem în mod clar că trebuie să le considerăm inexplicabile în viaţă. În ciuda a tot ceea ce s-a scris şi s-a spus în legătură cu acest eveniment, aici este capabil să judece în mod sănătos numai acela care îşi spune: Această sinucidere şi elementul psihopatologic care i-a fost cauza imediată nu sunt explicabile pornind de la această viaţă umană luată în mod izolat, pornind de la această viaţă a prinţului moştenitor Rudolf. Dacă vrem să o înţelegem, trebuie să fie altceva la mijloc.

Şi acum, reprezentaţi-vă sufletul lui Nero – după trecerea sa prin cealaltă viaţă, despre care am vorbit – încarnându-se în acest prinţ moştenitor care se autodistruge, suportând, prin sinuciderea sa, consecinţele trecutului; acum, situaţia se inversează. Dvs. vedeţi în acest suflet tendinţa care îşi are originile în vieţile anterioare; acest suflet vede, în mod nemijlocit, în intervalul petrecut între moarte şi o nouă naştere, că din el nu au ieşit decât forţe distructive şi că de data aceasta, tot într-un mod strălucit, aş spune, el trebuie să facă experienţa inversă.

Această răsturnare, cum este ea trăită? Este trăită prin faptul că o existenţă care conţine, din punct de vedere exterior, tot ceea ce este mai de preţ, se reflectă în interior în aşa fel încât ea îi pare celui care o trăieşte lipsită de orice valoare, astfel încât el îşi pune singur capăt zilelor. Pe lângă aceasta, sufletul este atins de o boală mintală, este pe jumătate nebun. El caută în mod exterior să se implice într-o poveste de dragoste ş.a.m.d. Dar toate acestea nu sunt decât consecinţa faptului că sufletul se străduieşte, ca să spunem aşa, să întoarcă împotriva lui însuşi toate săgeţile pe care el le îndreptase odinioară spre lume. Vedem atunci, dacă privirea noastră se cufundă până în miezul acestei situaţii, desfăşurându-se o tragedie îngrozitoare, dar o tragedie care este justă, o tragedie de o extraordinară justeţe. Şi cele două imagini ajung să concorde în faţa ochilor noştri.

Eu am spus adesea: Acestea sunt detalii care constituie fundamentul lucrurilor şi care ne permit, într-adevăr, să facem în acest domeniu cercetări absolut serioase. Trebuie ca aici să colaboreze multe detalii ale vieţii.

După cum spuneam, în momentul în care se petrecea acest eveniment care a produs o impresie atât de zguduitoare, eu mă duceam la Schröer. Nu mă duceam la el din cauza evenimentului, ci fiindcă îmi era în drum. Schröer a fost prima persoană cu care am vorbit despre acest lucru. El a spus absolut fără nici un motiv: "Nero" –, astfel încât nu am putut să nu mă întreb: De ce se gândeşte tocmai la Nero? – El a angajat imediat o discuţie despre "Nero". Cuvântul "Nero" m-a zguduit profund atunci, şi aceasta cu atât mai mult cu cât cuvântul "Nero" fusese pronunţat de Schröer sub influenţa unei impresii deosebite, căci cu două zile mai înainte, acest fapt este, de altfel, şi el foarte bine cunoscut, într-o seară, avusese loc la ambasadorul german la Viena, prinţul Reuß, o serată. Prinţul moştenitor se aflase acolo, ca şi Schröer, şi acesta din urmă a văzut cum s-a comportat prinţul cu două zile înainte de catastrofă. Şi acest comportament ciudat cu două zile înainte de catastrofă, la acea serată, pe care Schröer mi l-a descris într-un mod foarte dramatic, apoi sinuciderea care a urmat două zile mai târziu: toate acestea, în contextul în care a fost rostit cuvântul "Nero", au acţionat în aşa fel încât să-mi pot spune: Acum există un prilej să examinez problema. – Dar de ce m-am dăruit atâtor cercetări în urma cuvintelor care au ieşit din gura lui Schröer? Nu pentru că aş fi luat orice ar fi venit de la Schröer – care, fireşte, nu cunoştea asemenea lucruri – drept o prevestire sau ceva asemănător. Dar multe lucruri, şi tocmai cele care veneau de la el în aparenţă fără motiv, erau importante pentru mine din cauza unui fapt ciudat care s-a petrecut într-o zi.

Tocmai vorbeam cu Schröer despre frenologie, şi Schröer mi-a povestit, nu într-un fel umoristic, ci cu o anumită gravitate pe care o avea

când vorbea despre asemenea lucruri – puteai recunoaşte această gravitate după stilul elevat pe care îl adopta, chiar în conversaţia cotidiană, când voia să spună ceva cu toată seriozitatea –, Schröer a povestit următoarele: Eu însumi am fost examinat odată de un frenolog, el mi-a examinat craniul, în vârf a găsit o ridicătură, despre care a spus: La dvs., aici se află teosoful! – În acea perioadă, era în anii '80, nu se vorbea încă de antroposofie; cuvintele de mai sus se referă nu la mine, ci la Schröer. El fusese examinat şi lui i se spusese: Aici se află teosoful.

Realitatea este că, din punct de vedere exterior, Schröer era orice, în afară de teosof; eu cred că aceasta rezultă foarte clar din autobiografia mea. Dar, tocmai când el vorbea despre nişte lucruri care, de fapt, ieşeau din cadrul subiectului, tocmai atunci spusele sale aveau de cele mai multe ori o profundă semnificaţie. Astfel încât puteam apropia două lucruri: pe de o parte, faptul că pronunţase acest cuvânt "Nero", şi că, pe de altă parte, prin această constatare a acestui semn exterior care aparţine de teosofie, se impunea să treacă drept cineva care trebuia ascultat, căruia trebuie să-i dai atenţie, să vezi despre ce e vorba, atunci când spune ceva fără motiv aparent.

Şi atunci s-a întâmplat, într-adevăr, că cercetarea mea asupra destinului lui Nero i-a clarificat destinul ulterior, care s-a jucat la Mayerling, şi am putut descoperi că în persoana prinţului moştenitor austriac Rudolf aveam de-a face, într-adevăr, cu sufletul lui Nero.

Această cercetare, care a durat multă vreme – căci eşti foarte prudent, când e vorba de asemenea lucruri –, a fost pentru mine deosebit de dificilă, căci eram, fireşte, în permanenţă indus în eroare de tot felul de oameni – puteţi să mă credeţi sau nu, dar aşa este – care se dădeau drept Nero şi susţineau acest lucru cu fanatism. Astfel încât eu aveam de luptat mai întâi împotriva forţei subiectivităţii care emana de la aceşti aşa-zişi Nero reîncarnaţi. Trebuia să trec prin acest hăţiş.

Dar poţi fi de părerea, dragii mei prieteni, că ceea ce vă spun în acest moment este mult mai important, fiindcă se referă la un fapt istoric – tocmai la Nero –, şi că, în desfăşurarea ulterioară a lucrurilor este mult mai important să înţelegi acest lucru decât, de exemplu, catastrofa de la Mayerling. Căci vedem atunci cum nişte lucruri la început revoltătoare, ca existenţa lui Nero, se consumă până la capăt în perfect acord cu dreptatea universală, şi vedem cum dreptatea universală se împlineşte, într-adevăr, şi cum nedreptatea se întoarce înapoi, dar în aşa fel încât individualitatea este condusă să compenseze nedreptatea. Şi acesta este aspectul teribil al karmei.

Şi apoi mai este altceva care se poate revela când o asemenea nedreptate este compensată pe parcursul mai multor existenţe pământeşti, cum ea va fi aproape în întregime compensată în cazul prinţului. Trebuie să ştim, într-adevăr, că în ce priveşte compensarea, karma trebuia să se împlinească în întregime, o împlinire – gândiţi-vă numai – care are loc într-o viaţă care se consideră lipsită de valoare, atât de lipsită de valoare încât să sacrifice un mare imperiu – şi Austria era pe atunci un mare imperiu – şi stăpânirea acestui imperiu! A te maltrata singur pe tine însuţi în asemenea împrejurări, şi apoi, după ce ai străbătut poarta morţii, să-ţi continui existenţa având percepţia spirituală nemijlocită a ceea ce s-a întâmplat, în acest fel s-a împlinit, ce-i drept, într-un mod îngrozitor, ceea ce se poate numi dreptatea destinului: cu alte cuvinte, compensarea nedreptăţii comise.

Dar, pe de altă parte, dacă facem abstracţie de conţinut, există la Nero o forţă prodigioasă care nu trebuie pierdută pentru omenire; ea trebuie să fie purificată. Tocmai despre această purificare am vorbit.

Un asemenea suflet, o dată purificat, transferă această forţă acum purificată în epocile ulterioare ale Pământului într-un mod benefic. Şi tocmai dacă simţim karma ca pe o compensare echitabilă, nu vom mai putea greşi niciodată văzând cum acţionează karma asupra omului punându-l la încercare; el singur se pune la încercare, dacă el însuşi s-a situat în viaţă într-un fel revoltător. Compensarea echitabilă are loc, dar forţele omului, totuşi, nu se pierd. Ci atunci când omul trece printr-o justă compensare, faptele rele pe care le-a săvârşit într-o viaţă se pot transforma, în anumite condiţii, într-o forţă îndreptată spre bine. De aceea este atât de zguduitor un asemenea destin ca acela pe care l-am prezentat astăzi.

Toate acestea, dragii mei prieteni, ne conduc în mod direct la cercetarea a ceea ce se poate numi binele şi răul în lumina karmei: bine şi rău, fericire şi nefericire, bucurie şi suferinţă, aşa cum le vede omul licărind sau aruncând o lumină în viaţa sa individuală.

Epocile trecute, epocile istorice trecute, erau mult mai sensibile decât omenirea de astăzi la starea morală a unui om. Omenirea de astăzi nu este absolut deloc sensibilă la problema destinului. Desigur, întâlnim din când în când pe câte cineva care simte intervenţia destinului în viaţă; dar, pentru civilizaţia actuală, care consideră fiecare viaţă pământească un ansamblu închis în sine, marile întrebări pe care le ridică destinul sunt un lucru extraordinar de obscur şi de neînţeles. Se întâmplă tot felul de lucruri. Pe cineva îl loveşte o nenorocire, aceasta devine un subiect de conversaţie, oamenii vorbesc despre faptul că unuia i s-a întâmplat o nenorocire, dar ei nu meditează mai profund la ea. Ei nu fac acest lucru nici atunci când un om aparent foarte bun, care n-a făcut nimic rău, moare în urma unei împrejurări care acţionează asupra lui din exterior ca din întâmplare, sau poate nu moare, dar trebuie să îndure suferinţe teribile din cauza unei răni, sau alte lucruri de acest fel. Oamenii nu se întreabă cum poate interveni aşa ceva într-o viaţă aşa-zisă fără păcat.

Omenirea nu a fost întotdeauna la fel de puţin receptivă la problema destinului. Nu este nevoie să ne întoarcem înapoi prea departe de momentul de răscruce al vremurilor, pentru a afla că pentru oamenii de atunci loviturile de destin veneau din alte lumi, şi că, de asemenea, destinul pe care oamenii şi-l pregătesc ei înşişi vine şi el din alte lumi.

De unde provenea el? El provenea de la faptul că în epocile vechi oamenii nu posedau numai o clarvedere instinctivă şi, după ce aceasta a dispărut, tradiţiile au păstrat rezultatele acestei clarvederi – nu, pe atunci şi viaţa exterioară era organizată în aşa fel încât oamenii nu vedeau lumea tot atât de superficial, tot atât de banal ca astăzi, în epoca materialismului. În zilele noastre, vorbim mult despre efectul negativ al concepţiilor pur materialiste exterioare despre natură, care au sfârşit prin a invada toate domeniile, inclusiv diferitele confesiuni religioase. Căci religiile au devenit şi ele materialiste. Civilizaţia exterioară nu mai vrea să ştie nimic despre o lume spirituală, în nici un domeniu; şi auzim spunându-se că trebuie să combatem această atitudine cu ajutorul teoriei. Dar nu acesta este acum lucrul cel mai important; o combatere teoretică a concepţiilor materialiste nu duce la mare lucru. Ceea ce contează aici înainte de toate este faptul că din cauza materialismului – care, ce-i drept, l-a condus pe om spre libertate şi va continua s-o facă, prin aceea că el constituie o perioadă de trecere în evoluţia istorică a omenirii –, s-a pierdut şi ceea ce în epocile anterioare era un remediu pentru om când el se dăruia percepţiei sensibil-exterioare.

Grecul primelor secole ale civilizaţiei elenice – care a durat destul de mult – a perceput, bineînţeles, şi el lumea fenomenelor din natura înconjurătoare. El şi-a îndreptat privirea asupra naturii ca şi omul de astăzi. El vedea natura puţin altfel, căci şi simţurile au cunoscut o evoluţie, dar nu acest aspect este acum important. Grecul avea, totuşi, un remediu împotriva prejudiciilor cauzate în organismul uman prin simplul fapt de a-şi îndrepta privirea asupra naturii.

Noi nu devenim prezbiţi la bătrâneţe numai din punct de vedere fiziologic, dacă privim mult natura exterioară; ci din cauza faptului că privim pur şi simplu asupra naturii, sufletul nostru primeşte o anumită configuraţie. El îşi adânceşte privirea în natură şi ceea ce vede nu-i satisface toate nevoile văzului. Există nevoi ale văzului care nu sunt satisfăcute. Şi acest lucru este valabil, în general, şi pentru ansamblul percepţiilor, auz, pipăit ş.a.m.d.; pentru aceste simţuri, este acelaşi lucru: dacă privim pur şi simplu natura, rămâne un anumit rest care nu

este satisfăcut de percepţie. Acest fel de a privi pur şi simplu în natură este, aproximativ, ca şi cum un om ar vrea să-şi petreacă viaţa întreagă fără să mănânce suficient. Dacă omul ar vrea să trăiască fără să mănânce suficient, el ar pieri încetul cu încetul în sensul fizic al cuvântului. Ei bine, când omul nu face decât să privească natura, sufletul său se ruinează în ceea ce priveşte percepţia. Există aici o slăbire a sufletului în ceea ce priveşte lumea simţurilor sale. Înţelepciunea vechilor Misterii ştia acest lucru, că se produce o slăbire a sufletului.

Dar oamenii ştiau şi cum să compenseze această slăbire a sufletului. Ei ştiau că, privind arhitectura unui templu, armonioasele proporţii dintre elementele de susţinere şi elementele care apasă, sau, în Orient, formele a căror plastică reprezenta elementul moral, privind ceea ce în formele arhitecturii se oferea ochiului, percepţiei, sau ceea ce se oferea în arhitectură ca un element muzical, ei ştiau că acesta este remediul împotriva slăbirii sufletului prin simţuri când simţurile privesc, pur şi simplu, natura. Atunci când grecul era condus în templul său, unde el vedea elementele de susţinere şi elementele care apasă, coloanele, arhitravele de deasupra ş.a.m.d., când el percepea ceea ce îl întâmpina drept mecanică şi dinamică interioară, privirea sa găsea atunci unde să se oprească. În schimb, în natură, omul priveşte ţintă în faţa lui, privirea se pierde, propriu-zis, în infinit, nu ajunge niciodată la un capăt. În domeniul ştiinţelor naturii, fiecare problemă o putem prelucra la infinit: întotdeauna se poate merge mai departe. Dar privirea se opreşte când avem în faţa noastră o adevărată lucrare arhitecturală, care urmăreşte să capteze această privire, să o denaturalizeze. Vedeţi dvs., aici aveţi ceea ce au cunoscut vechile timpuri: această captare a privirii orientate spre exterior.

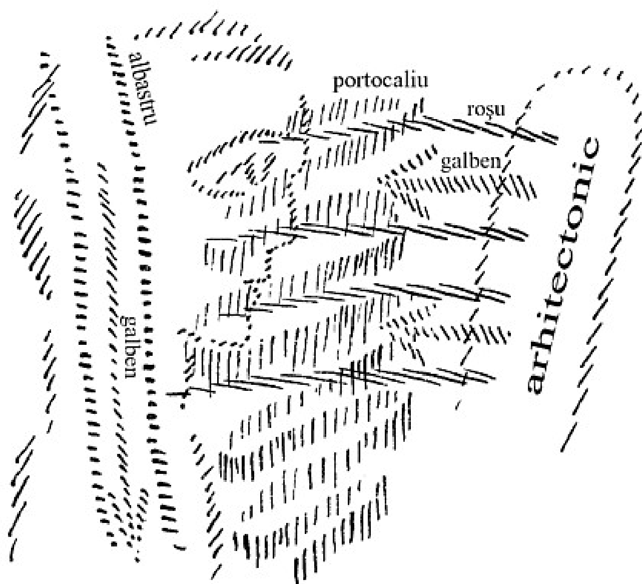
Iar pe de altă parte, introspecţia, aşa cum se practică ea în prezent, nu ajunge să coboare cu adevărat în fiinţa interioară a omului. Când omul vrea astăzi să se exerseze asupra cunoaşterii de sine, el nu vede decât un tumult de tot felul de sentimente şi impresii de origine exterioară. Aici nu este nimic clar. Omul este incapabil să se perceapă în fiinţa sa interioară. Nu poate ajunge la fiinţa sa interioară pentru că nu are destulă forţă pentru a o percepe pe cale spiritual-imaginativă, aşa cum ar trebui să o perceapă dacă vrea să ajungă în mod real la fiinţa sa interioară.

Ceea ce acţionează aici este cultul, care i se adresează omului cu o adevărată fervoare. Tot ceea ce ţine de cult, nu numai cultul exterior, ci înţelegerea lumii sub formă de imagini, acţionează în aşa fel încât îl face pe om să pătrundă în fiinţa sa interioară. Atâta vreme cât vrea să se cunoască pe sine cu ajutorul conceptelor şi reprezentărilor abstracte, el nu ajunge la nimic. De îndată ce se adânceşte în fiinţa sa interioară cu ajutorul imaginilor care conferă concreteţe experienţelor sufletului, el se cufundă în această fiinţă interioară. Atunci ne sesizăm fiinţa, din interior.

Cât de des a trebuit să spun: Omul trebuie să mediteze în imagini dacă vrea să pătrundă cu adevărat în fiinţa sa interioară. Este o temă despre care am vorbit destul, chiar şi în conferinţele publice.

Astfel, atunci când ne întoarcem în trecut la omul de odinioară, găsim la acest om de odinioară următoarele: Pe de o parte, privirea şi simţirea îndreptate spre exterior, oprite, sprijinite într-un fel de formele arhitecturale (*vezi desenul de mai jos*); spre interior, privirea este oprită prin faptul că omul îşi reprezintă, în mod interior, viaţa sufletului său, aşa cum o poate găsi reprezentată în exterior, în imaginile cultului (*albastru*).

Pe de o parte, omul coboară în fiinţa sa interioară; pe de altă parte, privirea îndreptată spre lumea exterioară întâlneşte formele arhitecturale, cele ale templului, ale bisericii. Şi ele se îmbină una cu alta într-un mod minunat. Între ceea ce trăieşte în interior şi ceea ce reflectă privirea se află un câmp intermediar (*oranj, portocaliu*), pe care omul nu-l percepe în starea sa de conştienţă obişnuită, pentru că, în zilele noastre, el nu face în aşa fel încât privirea îndreptată spre exterior să fie captată de o adevărată arhitectură, de o arhitectură interiorizată, şi pentru că el nu reuşeşte ca viziunea sa interioară să fie captată de elementul imaginativ, de Imaginaţiuni.

Planşa 2

[măreşte imaginea]

Cât despre ceea ce se situează între cele două, faceţi ca acestea să fie întotdeauna prezente în dvs., să fie prezente, pe de o parte drept cunoaştere interioară aprofundată prin forţa imaginativă şi, pe de altă parte, drept viaţă a simţurilor purificată cu ajutorul formelor arhitecturale construite cu adevărat pornind de la om; dvs. veţi dobândi atunci sentimentul pe care îl aveau oamenii de odinioară faţă de loviturile destinului. Când dezvoltăm acest câmp intermediar dintre simţul unei adevărate arhitecturi şi simţul unei coborâri în sine prin intermediul adevăratelor simboluri, atunci devenim receptivi faţă de loviturile destinului. Simţim că ceea ce ni se întâmplă vine din vieţile pământeşti anterioare.

Aceasta este, la rândul ei, o introducere pentru alte consideraţii karmice, pe care le vom aborda în zilele ce urmează, iar în consideraţiile karmice vom mai integra şi noţiunile de "bine şi rău".

Dar, vedeţi dvs., important este ca în Mişcarea antroposofică să gândim în mod realist. Arhitectura adaptată omului modern, care ar fi fost capabilă să-i capteze în mod just privirea şi care i-ar fi putut transforma în mod treptat viziunea naturalistă, care îi întunecă privirea şi îi ascunde karma, în viziune clarvăzătoare, se înălţa aici, afară, într-o anumită formă. Şi ceea ce s-ar fi rostit în cadrul întâlnirilor antroposofice în interiorul acestor forme ar fi condus spre viziunea interioară. De altfel, printre toate celelalte lucruri care au fost scoase în evidenţă,

tocmai acest Goetheanum [Nota 53], acest edificiu al Goetheanumului, cu întregul mod în care am fi cultivat din ce în ce mai mult, în interiorul lui, antroposofia, ar fi fost o educaţie în sensul viziunii karmice. Această educaţie în sensul viziunii karmice trebuie să fie integrată civilizaţiei moderne.

Dar adversarii a ceea ce trebuie să fie integrat acestei civilizaţii moderne, bineînţeles, ei ţin ca ceea ce îl educă pe om în adevăratul sens al cuvântului, ceea ce este necesar pentru civilizaţie, să fie distrus prin foc. Putem descoperi şi aici nişte corelaţii profunde. Dar noi sperăm că în curând se vor înălţa în faţa noastră, în acelaşi loc, nişte forme capabile să trezească viziunea karmică!

Aceste lucruri voiam să le spun drept cuvânt de încheiere astăzi, când mulţi dintre prietenii noştri veniţi din străinătate au rămas după întâlnirea noastră de Paşti.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONSIDERAŢII KARMICE CU PRIVIRE LA VIAŢA UMANĂ INDIVIDUALĂ

CONFERINŢA A ŞASEA

Dornach, 4 mai 1924

După ce am studiat o serie de raporturi karmice din devenirea istorică a omenirii, şi după ce aceste consideraţii ne-au arătat cum un aspect sau altul al unei vieţi pământeşti îşi prelungeşte efectele în vieţile pământeşti următoare, vom trece acum la altceva şi vom aborda raporturile karmice dintr-un alt punct de vedere, care, aş spune, ne introduce şi mai mult în viaţa umană aşa cum ni se oferă ea în mod nemijlocit. Căci studiul karmei nu are o adevărată valoare decât dacă el ne poate conduce până la elementul etic viu, până la întreaga noastră constituţie vitală şi sufletească, astfel încât noi, situându-ne în lume ca oameni, să putem găsi în aceste consideraţii karmice o fortificare şi în acelaşi timp o aprofundare a vieţii. Viaţa conţine multe enigme, şi nu toate enigmele vieţii pot fi privite ca destinate să rămână nedezlegate. Căci omul ar fi atunci rupt, încetul cu încetul, de propria sa entitate. Ignorând soluţia acestor enigme, el şi-ar duce existenţa ca o fiinţă lipsită de conştienţă. Dar misiunea omului este de a deveni din ce în ce mai conştient. El nu poate să devină mai conştient decât dacă este în stare să pătrundă, bineînţeles, până la un anumit punct, tot ce este legat de fiinţa sa, de sufletul său şi de spiritul său. Şi cum karma constituie unul dintre elementele vieţii şi existenţei noastre, se înţelege de la sine că studiul karmei constituie un studiu cu privire la însăşi temelia vieţii noastre umane.

Dar pentru conştienţa umană actuală este un lucru extraordinar de dificil să aplice consideraţiile karmice în mod nemijlocit asupra vieţii. Căci orice consideraţii karmice câtuşi de puţin valabile cer ca în viaţa care ne înconjoară, în viaţa în care suntem situaţi noi înşine, să fim capabili de o atitudine faţă de viaţă mult mai obiectivă decât îi este posibil unei conştienţe care s-a dezvoltat în condiţiile actuale de viaţă, în condiţiile actuale de educaţie.

Există, într-adevăr, în condiţiile de viaţă actuale atâtea lucruri care ascund raporturile karmice, care ne împiedică să le vedem, încât este extraordinar de dificil să ne îndreptăm privirea, fie şi într-o mică măsură, asupra a ceea ce ne permite să înţelegem viaţa din perspectiva karmei, din punctul de vedere al destinului.

Omul de astăzi este atât de puţin înclinat să se detaşeze de el însuşi şi să se dăruiască celuilalt! Omul actual este extraordinar de puternic ancorat în sine însuşi. Iar aici este caracteristic faptul că tocmai atunci când omul actual are nişte aspiraţii spirituale, când se deschide spiritului, el se expune pericolului de a trăi şi mai mult în sine însuşi. Să ne gândim, dragii mei prieteni, la ceea ce se întâmplă adesea, în cazul aprofundării vieţii antroposofice. Mulţi vor putea spune, după intrarea lor în Mişcarea antroposofică: Pe când eram încă în afara acestei mişcări, aveam anumite relaţii cu viaţa, care constituiau întreaga mea existenţă şi pe care le consideram ca pe ceva intim unit cu fiinţa mea. Eu apreciam un lucru sau altul, pe care îl credeam necesar vieţii. Aveam, de asemenea, nişte prieteni, care îmi erau apropiaţi, în cadrul obişnuinţelor mele de viaţă, în cadrul a ceea ce îmi aducea viaţa cotidiană. Acum am intrat în domeniul antroposofiei. O mare parte din toate acestea au încetat cu totul să existe. Vechile legături s-au rupt – sau cel puţin nu-mi mai sunt tot atât de preţioase ca înainte. Multe lucruri pe care le făceam bucuros odinioară acum îmi displac. Eu nu le mai consider ca pe ceva cu care aş mai putea avea vreo legătură.

Dar celui care, dăruindu-se acestui gen de consideraţii, merge mai departe cu reflecţia sa şi se întreabă ce anume a luat pentru el, de acum înainte, locul tuturor acestor lucruri, nu îi va fi greu să îşi dea seama: În realitate, egoismul său nu s-a diminuat deloc. Ceea ce spun nu este o blamare, eu o spun fără cea mai mică nuanţă de blamare, ci o spun pur şi simplu ca un fapt pe care, nu-i aşa, omul îl poate foarte bine observa la sine însuşi: În realitate, egoismul său a crescut! În realitate, el dă acum mult mai multă atenţie dispoziţiilor fiinţei sale interioare, dispoziţiilor sale sufleteşti. Se întreabă acum mult mai des decât o făcea înainte: Ce impresie face asupra mea semenul meu?

Mai înainte accepta ce făceau alţii alături de el ca pe ceva, într-un fel, de la sine înţeles. Acum, el nu mai face aşa. Se întreabă ce impresie fac aceste lucruri asupra lui. Sau, el trăia înainte într-un anumit context de viaţă pe care îl considera absolut acceptabil. Se achita de îndatoririle sale ş.a.m.d. Acestea acum îi displac, ar vrea să se elibereze de ele, fiindcă el consideră că nu sunt destul de spirituale. Astfel, se poate întâmpla ca tocmai aspiraţiile spirituale cultivate în antroposofie să conducă foarte uşor la un fel de egoism, să-l facă pe om să se ia mult, mult mai în serios decât înainte.

Dar totul se bazează pe faptul că într-un caz de acest fel, dacă interesele de viaţă s-au extins, această extindere nu este orientată spre exterior, ci spre fiinţa interioară. Eu am spus adesea că acela care intră cu adevărat în viaţa antroposofică, acela care se implică în mod real în viaţa antroposofică, acela nu simte mai puţin interes pentru viaţa exterioară, ci dimpotrivă, un interes crescut, chiar datorită antroposofiei; toate celelalte fiinţe încep să devină pentru el infinit mai interesante, încep să dobândească o valoare mult mai mare. Dar, pentru ca să fie astfel, el nu trebuie să se retragă din viaţa exterioară, ci să vadă cum se manifestă în viaţa exterioară spiritul.

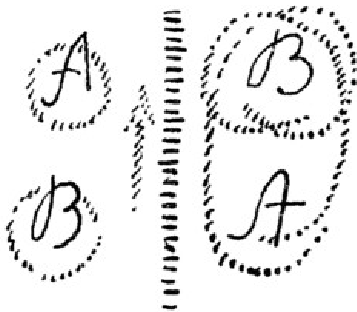
Fără îndoială, tocmai acum ne întâmpină lucruri pe care înainte nu le observam. Dar trebuie să avem curajul să le observăm, nu să ne întoarcem privirea de la ele. Dacă vrem să observăm viaţa din punctul de vedere al karmei, este absolut necesar să dobândim într-o anumită măsură darul de a ieşi din noi înşine şi de a intra în celălalt. Desigur, este deosebit de dificil să facem acest lucru atunci când celălalt este în viaţa noastră un instrument de compensări karmice care sunt dezagreabile, poate, sau chiar dureroase. Dar, atâta timp cât nu ştii să ieşi din tine însuţi cu ocazia lucrurilor care sunt dezagreabile şi dureroase, nu este posibilă nici o observaţie karmică valabilă cu adevărat. Gândiţi-vă, într-adevăr, la condiţiile care trebuie să fie împlinite în lume pentru ca să ia naştere karma.

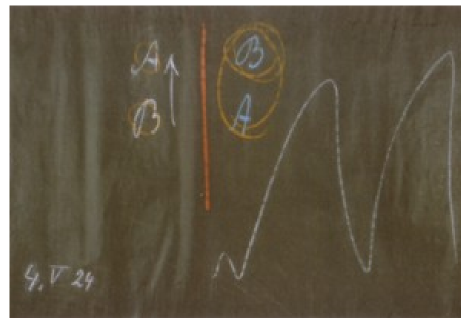
Suntem situaţi într-o anumită viaţă de om. În această viaţă, noi acţionăm, gândim, simţim un lucru sau altul. Intrăm în relaţii cu alţi oameni, şi în cadrul acestor relaţii se desfăşoară un lucru sau altul. Gândim, simţim, voim, facem lucruri care cer o compensare karmică. Stabilim cu semenii noştri relaţii ce au ca urmare nişte evenimente, care, la rândul lor, cer o compensare karmică. Cuprindeţi cu privirea, din acest punct de vedere, ansamblul unei vieţi umane şi luaţi în seamă că la sfârşitul acestei vieţi pământeşti omul respectiv trece prin poarta morţii şi intră în lumea spirituală.

El trăieşte acum în lumea spirituală. În lumea spirituală lucrurile se petrec altfel decât în lumea fizică. În lumea fizică, noi ne aflăm în afara celorlalţi oameni. Chiar şi faţă de cei cu care eram omeneşte foarte apropiaţi suntem în afară. În lumea fizică, între doi oameni se află cel puţin aerul şi pielea fiecăruia dintre ei. Oricât de apropiaţi ar fi oamenii în lumea fizică, ei se pot menţine întotdeauna, într-un anumit sens, în ei înşişi.

Dar iată că acest lucru nu mai este posibil după ce am trecut prin poarta morţii şi trăim în lumea spirituală. Luaţi un exemplu tipic. Aţi nedreptăţit pe cineva; acest fapt cere o compensare karmică. Continuaţi să trăiţi împreună după ce aţi străbătut amândoi poarta morţii. Nu datorită bunăvoinţei, nici datorită perfecţiunii dvs. morale trăiţi acum în celălalt – aşadar, nu numai în dvs. înşivă, ci şi în celălalt –, ci prin constrângere, dacă mă pot exprima astfel, trăiţi acum în celălalt om.

Presupuneţi că doi oameni, A şi B, trec prin poarta morţii. Ei se află după aceea în lumea spirituală. B şi A se află faţă în faţă în lumea spirituală. Pe când aici, în lumea fizică, A trăia în sine însuşi, şi B trăia în sine însuşi, acum A trăieşte în B tot aşa cum trăia în sine însuşi, şi B trăieşte în A tot aşa cum trăia în sine însuşi. În lumea spirituală, oamenii trăiesc în întregime unul într-altul, şi forţele pe care le poartă sunt tocmai cele pe care le-au acumulat în timpul vieţilor lor pământeşti. După moarte, noi nu intrăm în relaţie cu orice oameni, ci exact cu acei oameni cu care am avut relaţii, în sens bun sau în sens rău. Dar aceste relaţii fac ca noi să trăim nu numai în noi înşine, ci şi în celălalt.

Planşa 3

[măreşte imaginea]

Imaginaţi-vă acum că aţi făcut cuiva un rău, sau, să spunem, că B i-a făcut lui A un rău care cere o compensare karmică. B trece prin poarta morţii, apoi, după moarte, în intervalul dintre moarte şi o nouă naştere, el trăieşte în A. Simte, fiind în A, răul pe care i l-a făcut. Şi, pe durata acestei vieţi în afara lui însuşi, el pune bazele a ceea ce trebuie să se întâmple pentru compensarea karmică. Aşadar ceea ce trebuie să se realizeze în existenţa următoare, prin compensare karmică, prin intermediul persoanei A, a fost determinat de dvs. atunci când aţi trăit în A. Numai prin faptul că revine în lumea pământească, persoana A face din ceea ce, în realitate, dvs. înşivă aţi depus în ea, acţiunea sa personală. Şi, în încarnarea următoare, persoana A va veni în întâmpinarea dvs. cu ceea ce, în realitate, dvs. vă aplicaţi dvs. înşivă prin intermediul ei.

Dacă, aşadar, într-o viaţă pământească ulterioară, trebuie să îndur ceva drept compensare karmică, aceasta se petrece prin faptul că, în timp ce, între moarte şi o nouă naştere, mă aflam în acest om, am depus eu însumi în el, picătură cu picătură, suferinţa care mă atinge acum. Nu era deloc fapta sa, această faptă a devenit a sa abia când a coborât din nou în viaţa pământească. Astfel, condiţiile karmice în viaţa Universului îşi au originea în această trăire unul într-altul, în intervalul dintre moarte şi o nouă naştere, a oamenilor care sunt legaţi prin karmă.

Acum, când considerăm viaţa pământească obişnuită, noi nu vedem în această viaţă pământească obişnuită foarte profund. Ceea ce percepem noi în mod conştient din semenul nostru este foarte puţin. Noi, de exemplu, abia dacă remarcăm nişte diferenţieri în comportamentul altora faţă de noi. Întâlnim pe cineva; acest om se comportă faţă de noi, să spunem, într-un anumit fel. Abia dacă remarcăm că acest om se poate comporta cu noi într-un anumit mod şi că impulsuri şi motive foarte diferite pot determina acest comportament. Cineva poate avea faţă de mine un comportament ostil. Acesta poate proveni din faptul că simpla mea existenţă îl irită, din faptul că, în virtutea predispoziţiilor sale profunde, aşteaptă de la un om cu totul altceva decât ceea ce-i pot oferi eu. Din această cauză, el mă tratează într-un anumit fel. Dar acest mod în care mă tratează este posibil să nu se compenseze karmic decât în următoarea existenţă. Poate fi ceva care se naşte în acest moment, care nu este în nici un fel condiţionat de existenţele precedente.

În schimb, eu pot suferi un tratament absolut asemănător, poate chiar identic, din partea unui om în care eu am depus, strop cu strop, în timpul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere, ceea ce rezultă pentru mine din acest mod în care mă tratează acest om.

Simţul care ne permite să diferenţiem între două atitudini aparent identice este un simţ foarte puţin dezvoltat la omul de astăzi. Altfel am vedea apărând mult mai des ceea ce în realitate abia se poate constata în zilele noastre, dar care trebuie să apară din nou, pentru ca etica vieţii să se purifice, pentru ca simţul moral să se poată fortifica. Trebuie să apară din nou ceva care în vremurile trecute, şi chiar nu atât de îndepărtate, exista ca sentiment, şi anume faptul că în prezenţa unui anumit om poţi avea sentimentul: el te urăşte şi face o acţiune sau alta din ură faţă de tine; iar în prezenţa altui om, în schimb, ai sentimentul: el trebuie să întreprindă ceva împotriva ta pentru simplul motiv că nu poate face altfel. Primul om ar putea să se poarte altfel; cel de-al doilea, pur şi simplu, nu se poate purta altfel, el este predestinat din punct de vedere interior să se poarte în acest fel.

Acest sentiment care poate face asemenea diferenţieri subtile între faptele vieţii trebuie să se generalizeze. Acest sentiment va introduce în viaţă multiple nuanţe, care sunt de o importanţă extraordinară.

Dar mai există şi altceva. Dvs. aţi putea foarte uşor admite, nu-i aşa, că relaţiile pe care le are un om cu alţi oameni sunt însoţite de multe lucruri care nu îl interesează în acelaşi fel ca aceste relaţii înseşi. Aş vrea să imaginăm o situaţie absolut edificatoare. Presupuneţi că aţi intra într-o societate – în afară de Societatea Antroposofică, pentru motive care se vor arăta în cursul acestor conferinţe despre karmă – aşadar, dvs. intraţi într-o societate. Motivul aderării dvs. la această societate poate fi faptul că aveţi cu unul sau doi dintre membrii acestei societăţi, poate numai cu unul singur, o legătură karmică. Dar, intrând în această societate, dvs. sunteţi obligat, pentru a vă apropia de acest om în măsura în care o cer legăturile karmice, să acceptaţi tot ceea ce se face în această societate. În timp ce pentru dvs. are o

importanţă karmică numai relaţia cu acest om, dvs. acceptaţi tot ceea ce rezultă din contactul cu celelalte persoane pe care le întâlniţi acolo.

Noi trebuie să mai ştim şi următoarele: Viaţa, aşa cum ni se prezintă, este făcută din relaţii infinit de nuanţate, de la relaţiile cele mai neînsemnate până la cele mai importante, în sensul cel mai profund al cuvântului; ele îşi stau alături în mod nemijlocit.

Dar mai există, iarăşi, şi altceva. Viaţa exterioară este, în diverse feluri, maya, marea iluzie. Se poate întâmpla – imaginez acum o altă situaţie – să intraţi într-o societate, dar relaţia dvs. cu un anumit om, care este, bineînţeles, determinată în mod karmic, să se lege foarte greu. Trebuie să începeţi prin a intra în relaţii cu diferiţi alţi oameni, pentru a ajunge la cea care vă interesează. Stabiliţi, aşadar, relaţii cu diferiţi oameni, pentru a ajunge la această persoană unică. Stabiliţi, pentru aceasta, relaţii cu alţi oameni, care, aş putea spune, dacă privim viaţa într-un sens robust, ei bine, se dovedesc extraordinar de activi, se manifestă cu forţă, sunt prezenţi cu toată tăria, în timp ce, poate, aceste relaţii pe care reuşiţi în cele din urmă să le stabiliţi, care pot fi importante din punct de vedere karmic, se desfăşoară încet şi fără zgomot, imperceptibil sau aproape imperceptibil.

Aşadar se poate întâmpla, de fapt, ca ceea ce este important din punct de vedere karmic să apară într-un anumit context al vieţii ca o colină mică alături de nişte munţi gigantici, dar de puţină importanţă. Bineînţeles, colina cea mică îşi arată adevărata sa importanţă numai observaţiei spirituale. Într-adevăr, evenimentele care intervin în viaţa noastră provoacă multe amăgiri. În general, dacă nu ţinem seama decât de o singură viaţă pământească, noi nu ştim să le apreciem la justa lor valoare. Trebuie să vedem şi alte vieţi pământeşti în dosul ei; abia atunci putem judeca în mod just evenimentele care s-au produs în cursul uneia dintre ele.

Aş vrea să vă indic ceva printr-un exemplu. În epoca noastră am văzut apărând, nu-i aşa, personalităţi foarte ciudate. În afara celor pe care vi le-am prezentat deja din perspectiva karmei, mai multe personalităţi extraordinar de ciudate au trăit într-un loc sau altul. Un mod exterior de a privi lucrurile este adesea absolut incapabil să clarifice raporturile lor karmice; o poate face numai o observaţie care este în stare să sesizeze punctele importante ale unei existenţe. Atunci se dezvăluie, aş putea spune, cu deplină claritate acele fapte care ne permit să observăm în ce măsură este viaţa exterioară, în multe privinţe, o sursă de iluzii, dacă nu îi luăm în consideraţie temeiurile spirituale. Recent am menţionat aici un exemplu care v-a putut părea foarte straniu, cel al unui alchimist, al unui vechi alchimist din şcoala lui Basilius Valentinus, care a reapărut în persoana lui *Frank Wedekind*.

Ceea ce m-a condus spre observarea acestei karme ciudate – punctul de pornire nu are întotdeauna mare importanţă decât dacă ne-a condus la o claritate interioară, atunci, fireşte, lucrurile stau altfel –, ceea ce m-a condus să studiez această karmă este faptul că eu nu am mai văzut niciodată mâini asemănătoare cu mâinile lui Frank Wedekind, şi că apoi, la München, l-am văzut într-o zi pe Wedekind slujindu-se de mâinile sale pe scenă, în timp ce juca el însuşi în drama sa intitulată "Hidalla". Haosul aparent care domnea în această piesă, obiect de oroare pentru sufletul unui filistin, aşa cum spuneam recent, alături de impresia pe care o păstram despre mâinile lui Wedekind, toate acestea au făcut ca privirii mele să-i apară operaţiunile alchimice efectuate odinioară de el. Tocmai pe fundalul acestei "Hidalla", în legătură cu aceste mâini ciudate ale lui Wedekind, a apărut atunci vechea încarnare, căreia eu am avut după aceea posibilitatea să-i urmăresc cursul.

Dvs. vedeţi: trebuie să ai ochi pentru a putea percepe ceea ce poate fi extraordinar de semnificativ la o fiinţă, mai ales la o fiinţă umană. Există oameni la care elementul caracteristic este faţa. Dar există şi alţi oameni la care acest element caracteristic nu este deloc faţa, ci, de exemplu, mâinile; nu putem deduce nimic după faţă, ci numai după mâini. Când trecem de la individual la general, tocmai în cazul exemplului pe care l-am menţionat adineaori, atunci putem atinge cu mâna, ca să zicem aşa, miezul problemei. Ei bine, aceşti alchimişti din Evul Mediu trebuiau să dobândească o extraordinară iscusinţă manuală.

Eu am arătat aici în alte conferinţe că din ceea ce este omul drept cap nimic nu dăinuie după moarte. Dar ceea ce constituie restul organismului său, aceasta îşi imprimă după aceea amprenta sa în cap. Dar, la copil, întreaga formare a omului pleacă de la cap. Mai ales aceste organe atât de expresive care sunt mâinile se formează conform impulsurilor celor mai intime care pornesc de la cap. Aşadar, ne putem aştepta ca la cineva care a lucrat aşa cum o făceau alchimiştii, să apară ceva deosebit de caracteristic fie la mâini, fie la picioare. Toate acestea trebuie să ne arate cât este de important să considerăm anumite lucruri ca semnificative, iar altele, în schimb, ca nesemnificative, în timp ce în lumea sensibilă ele ne apar adesea drept cele mai expresive, drept esenţiale, drept cele mai mari ş.a.m.d.

În epoca noastră, cum spuneam, au apărut personalităţi foarte ciudate; le avem aici în faţa noastră, dar nu ne putem forma o viziune de ansamblu asupra relaţiilor lor karmice. Tocmai în cazul unor asemenea personalităţi trebuie să putem privi ce este la ele frapant, semnificativ. Faptul, de exemplu, că una dintre ele devine un mare artist nu e necesar să fie determinat decât într-o foarte mică măsură de karma sa. Dar *ceea ce* face acest artist prin arta sa, *cum* se comportă prin arta sa, acest lucru este condiţionat în mod cu totul special de karma sa. Acestea sunt, între altele, lucruri care dau vieţii o atmosferă poetică, şi care se revelează unui studiu karmic.

Vedeţi dvs., putem să ne întoarcem în trecut la vieţile anterioare ale unui om. În anumite clipe, ele se situează faţă de viaţa prezentă ilustrând-o într-un mod absolut minunat. Dar ştim să ne orientăm în aceste lucruri numai dacă luăm în considerare ceea ce se cere de obicei pentru a înţelege viaţa. Căci această viaţă devine realitate într-un cu tot alt sens, atunci când ne angajăm serios în studiul karmei.

Un exemplu. Mai întâi o să vi-l relatez foarte simplu. Mergeam pe stradă şi aveam în faţa mea o imagine, imaginea unui naufragiu. Nava a cărei imagine îmi apăruse era foarte îndepărtată, dar ea se scufunda. Un om se afla într-o barcă de salvare şi se grăbea să ajungă la o insulă destul de mare. Lucru curios: deşi se mai îndoieşte încă de faptul că va putea ajunge cu barca sa la această insulă şi să fie astfel salvat, privirea îi rămânea fixată în mod ciudat – descriu aici o imagine – asupra clocotului valurilor acoperite de spumă, astfel încât aveam sentimentul: omul acesta mai are chef să privească valurile, deşi poate în orice clipă să se scufunde. Un suflet puternic zguduit, dar, în această zguduire, eliberat de corpul său, unit cu natura în mod profund.

Drumul pe care mi-a apărut această imagine, care nu avea nici o legătură cu ceea ce mă înconjura, m-a condus apoi la acea expoziţie de pictură unde am văzut pentru prima dată "Insula Morţilor" de Böcklin [Nota 54].

Vă povestesc acest fapt numai pentru a vă arăta că atunci când abordăm asemenea lucruri trebuie să ne extindem viziunea asupra vieţii. Nu trebuie să luăm în considerare numai ceea ce putem simţi sau ne putem reprezenta în legătură cu Böcklin când avem posibilitatea să luăm ca punct de plecare pentru studiul karmei sale tabloul "Insula Morţilor". Nu trebuie să considerăm astfel lucrurile, ci, eventual, trebuie să ne întoarcem înapoi la ceea ce am văzut mai înainte, ca într-un mod profetic, şi să facem după aceea apropierea.

La fel, atunci când în viaţă întâlnim un om, este important, pentru a descoperi corelaţiile karmice, să nu luăm în considerare numai ceea ce trăim chiar în momentul întâlnirii, ci poate fi edificator ceea ce am trăit mai înainte în adâncul sufletului şi vom înţelege doar mai târziu în ce fel se leagă această trăire de ceea ce vedem după aceea la acest om, de ceea ce percepem la el sau prin intermediul lui.

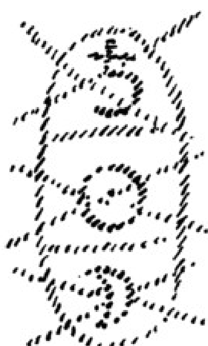
Edificator pentru karmă este tocmai ceea ce îşi proiectează umbrele, sau şi luminile. Dacă nu avem un simţ pentru aceste subtilităţi ale vieţii, care fac ca uneori să fie necesar nu numai să legăm viitorul de trecut, dar şi invers, să privim trecutul drept ceva care ne informează asupra viitorului, dacă nu ţinem seama de aceste aspecte intime ale vieţii, atunci nu vom dezvolta cu uşurinţă acea mobilitate interioară a sufletului care este necesară pentru a pătrunde în înlănţuirile karmice.

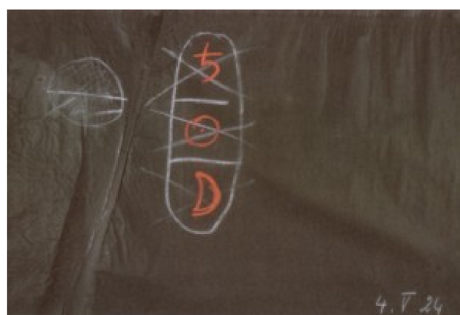
Putem chiar spune: Când în viaţa unui om intervin nişte evenimente karmice de o importanţă deosebită, ele sunt de-aşa natură încât, dacă este vorba de evenimente exterioare, acestea sunt în legătură cu nişte evenimente ale vieţii interioare care s-au petrecut, poate, cu mai mulţi ani înainte. Trebuie, într-adevăr să învăţăm să privim viaţa dintr-o asemenea perspectivă, o perspectivă extinsă. Căci, gândiţi-vă la următoarele: Dacă luaţi în considerare inteligenţa umană, aşa cum se prezintă ea în conştienţa obişnuită, dvs. vedeţi numai raporturile pe care le are ea cu trecutul. Inteligenţa este, într-adevăr, un Epimetheus [Nota 55], ea are legătură numai cu trecutul. Dar dacă luaţi în considerare simţirea, observând câte nuanţe scoate ea din adâncurile sufletului, viaţa vă oferă atunci taine minunate. Putem spune că dacă ne luăm după ceea ce gândeşte omul, nu putem aprecia decât în mică măsură cum se desfăşoară viaţa lui; dar dacă ţinem seama de ceea ce simte el, atunci putem aprecia foarte multe. Şi dacă aţi lua în considerare o existenţă, cea a lui *Goethe*, de exemplu, şi dacă v-aţi pune întrebarea: Ce sentimente putea să aibă Goethe, să spunem, în 1790? –, atunci aţi putea deduce din configuraţia particulară a simţirii sale din 1790 toate nuanţele ulterioare ale vieţii sale, căci ele se află în germene deja în simţirea sa din 1790. Imediat ce coborâm în adâncurile sufletului uman, noi percepem, de fapt – nu în detalii, bineînţeles, ci în nuanţele sale –, toată viaţa ulterioară a unui om. Şi omul însuşi ar putea ajunge să-şi clarifice multe aspecte ale propriei vieţi, dacă ar fi mai atent la nuanţele inexplicabile ale sentimentelor sale, care nu sunt provocate din exterior, ci care urcă din interior.

Dar omul se va obişnui în mod deosebit cu o atenţie de acest fel dacă pătrunde lucrurile pe care le-am menţionat astăzi şi cele pe care le voi menţiona în continuare ca importante pentru observarea vieţii, lucrurile care vor să atragă atenţia asupra înlănţuirilor karmei, fie cele ale propriei sale vieţi, fie cele, nu mai puţin importante, referitoare la oamenii care îi sunt apropiaţi. Vedeţi dvs., atunci este vorba, într-adevăr, dacă vrem să studiem karma, să privim într-un fel prin oameni. Atâta timp cât în câmpul viziunii noastre, ca să spunem aşa, în faţa noastră stă omul fizic obişnuit, cu opacitatea sa, atâta vreme cât ne mulţumim să-i privim fizionomia, gesturile, modul de a vorbi sau chiar de a gândi – desigur, în cea mai mare parte acestea nu sunt decât o reflectare stereotipă a educaţiei, sau a ceea ce a trăit omul respectiv –, atâta timp cât considerăm numai aceste aspecte, motivaţiile karmice nu apar viziunii noastre. Aceste motivaţii karmice nu apar decât dacă omul devine, într-un anumit sens, transparent.

Dar atunci când omul devine în acest fel transparent, avem, în primă instanţă, sentimentul că el pluteşte în aer. În primă instanţă, ne dezobişnuim să credem că el merge sau îşi mişcă braţele şi mâinile: Acestea se pierd mai întâi. Înţelegeţi-mă bine, dragii mei prieteni: În viaţa obişnuită, este extraordinar de important ce face omul cu braţele şi cu picioarele. Dar acest lucru îşi pierde importanţa dacă ne propunem să vedem până în profunzimile fiinţei. Luaţi aceasta într-un sens cât mai general. Dacă aţi putea face abstracţie de ceea ce face un om cu braţele şi cu mâinile sale, dacă l-aţi putea vedea, într-un fel, planând – vă rog să nu vă reprezentaţi acest lucru sub formă de imagine spaţială, ci în mod viu, aşadar, dacă l-aţi putea vedea, într-un fel, planând, cu alte cuvinte, dacă nu acordaţi nici o importanţă călătoriilor pe care le-a făcut, deplasărilor sale, mişcărilor pe care le-a făcut cu picioarele sale, dacă nu acordaţi nici o importanţă muncii exterioare pe care a efectuat-o cu braţele sale, dar dacă sunteţi atenţi la dispoziţiile sale, la temperamentul său, la toate aspectele la care braţele şi picioarele nu participă, atunci aceasta este prima transparenţă la care puteţi ajunge în legătură cu omul. Imaginaţi-vă că aveţi aici un obiect oarecare. Dvs. nu vedeţi mai întâi decât acest obiect. (*Desenează.*) Bun. Apoi desenăm pe acest obiect ceva. Acum ştergem ce am desenat. Aşa este şi cu omul, atunci când ajungeţi la prima transparenţă, atunci când faceţi abstracţie în viaţa omului de braţele şi de picioarele sale. Trebuie, aşadar, să-l smulgeţi din relaţiile în care s-a angajat datorită acţiunilor membrelor sale. Dacă îl observaţi atunci, ceva din el devine transparent. Vedeţi atunci prin om ceea ce mai înainte era ascuns de activitatea braţelor şi a picioarelor.

Dar ce vedeţi dvs. atunci? Începeţi să înţelegeţi că în dosul omului apare Luna. Desenez schematic omul cu structura sa tripartită; să presupunem că mai întâi devine transparent ceea ce este aici (*vezi desenul, conturul sub formă de elipsă, împărţit în trei*); noi nu mai ţinem seama de braţe, nici de picioare. Atunci omul nu ne mai apare tot atât de clar delimitat de Univers cum ne apare de obicei, căci în dosul său începe să se arate Luna, cu toate impulsurile care acţionează din Lună asupra omului. Noi începem să ne spunem: desigur, omul are o anumită fantezie, dezvoltată sau nu.

[măreşte imaginea]

Planşa 4

În cest sens, el nu poate face nimic. În dosul a ceea ce este aici se află forţele lunare. Ele sunt ascunse pentru noi numai prin ceea ce rezultă din activitatea braţelor şi picioarelor sale. (*Partea de jos este tăiată.*) Acum, această parte nu mai este aici, şi în dosul ei ne apare Luna creatoare. (*Este desenată Luna*).

Să continuăm. Încercăm să-l facem pe om şi mai transparent şi ne imaginăm că nici această parte nu mai este aici. Noi ne sugerăm, să spunem, că a dispărut tot ceea ce face din om o fiinţă capabilă de viaţă emotivă, tot ceea ce îl înzestrează pe om cu un anumit temperament, cu manifestările din viaţa cotidiană care ţin mai curând de sufletesc. Din om mai dispare ceva, el devine şi mai transparent. Şi

putem continua, putem face abstracţie de tot ceea ce există în om datorită organelor de simţ. Mai înainte aţi lăsat la o parte tot ceea ce există în om datorită braţelor şi picioarelor. Acum întrebaţi-vă ce mai rămâne din om dacă faceţi abstracţie de faptul că el a perceput ceva cu ajutorul organelor de simţ? Atunci mai rămâne o anumită orientare a gândirii, un anumit impuls al gândirii, o anumită direcţie a vieţii sale. Dar aici devine transparent pentru dvs. întregul sistem ritmic al omului, toracele. Acum şi acesta a dispărut, şi în dosul lui vă apare tot ceea ce este prezent aici sub formă de impulsuri solare (*vezi schiţa, partea mediană*). Când faceţi abstracţie de tot ceea ce a perceput omul prin intermediul simţurilor, atunci priviţi prin el şi vedeţi, propriu-zis, Soarele. Puteţi face această experienţă cu dvs. înşivă. Vă puteţi întreba: Ce datorez eu simţurilor mele? – Dacă faceţi abstracţie de aceasta, vedeţi prin dvs. înşivă şi vă percepeţi drept o creatură solară. Şi dacă acum faceţi abstracţie şi de gânduri, dacă faceţi cu totul abstracţie de orientarea dvs. de gândire, atunci dispare şi capul. Întregul om a dispărut. Priviţi prin el şi îl vedeţi în cele din urmă în dosul lui pe Saturn. Dar în acest moment nu mai aveţi în faţa dvs. decât karma acestui om, sau propria dvs. karmă. Căci în aceeaşi clipă în care observaţi influenţele lui Saturn în om, în clipa în care omul a devenit absolut transparent şi când dvs. îl priviţi în aşa fel încât îl percepeţi pe fundalul întregului sistem planetar, pe fundalul Lunii, al Soarelui şi al lui Saturn, în această clipă aveţi karma în faţa dvs. Şi când vorbim de exerciţii practice cu privire la karmă [Nota 56] – am relatat deja că încă de la începuturile Societăţii Antroposofice eu voiam să fac acest lucru, dar atunci nu mi-a reuşit –, trebuie să începem în aşa fel încât să spunem: Trebuie să facem mai întâi abstracţie, la noi sau la celălalt, de tot ceea ce este omul în viaţă prin faptul că este o fiinţă înzestrată cu braţe şi picioare. Toate acestea trebuie să le eliminăm prin gândire.

Aşadar, ceea ce aţi dobândit cândva prin faptul că sunteţi o fiinţă înzestrată cu braţe şi picioare, acum trebuie să eliminaţi prin gândire. Acum, dvs. veţi spune: Da, dar noi ne împlinim karma tocmai datorită faptului că avem braţe şi picioare! Exact aşa este! Atâta vreme cât priviţi braţele şi picioarele nu vedeţi ceea ce faceţi datorită faptului că aveţi braţe şi picioare. Vedeţi ce realizaţi prin faptul că aveţi braţe şi picioare abia atunci când nu mai priviţi nici braţele, nici picioarele. Dar dacă priviţi ceea ce provine în activitatea braţelor şi picioarelor din impulsurile Lunii, acum trebuie să mergeţi mai departe şi să faceţi abstracţie de ceea ce primeşte omul prin simţurile sale, de ceea ce are el în suflet datorită simţurilor sale, fie la dvs. înşivă, fie la alţii. Noi îl vedem pe om ca fiinţă solară, vedem în el impulsurile Soarelui. După aceea, trebuie să facem abstracţie de faptul că avem o anumită orientare de gândire, o anumită orientare sufletească ş.a.m.d. Atunci vedem în ce fel este el o fiinţă saturniană.

Dacă ajungem până aici, avem din nou în faţa noastră omul, dar acum ca spirit. Acum merg şi picioarele, braţele lucrează şi ele, dar în mod spiritual; ele ne arată din nou ceea ce fac; dar ele ne arată ce fac conform forţelor care urzesc în ele. Şi acesta este un lucru pe care trebuie să-l aflăm.

Când fac cel mai mic lucru, când iau această bucată de cretă, atâta timp cât văd numai acest fapt – "apucarea cretei" –, nu ştiu nimic despre karmă. Trebuie să elimin toate acestea. Trebuie să ajung la punctul în care aceasta poate să ia naştere din nou pentru mine sub formă de imagine, când aceasta îmi apare într-o imagine. Nu prin forţa care se află acum în muşchii mei – asta nu explică nimic –, ci în imaginea care apare atunci în locul său devine vizibil ceea ce, venit din încarnări anterioare, face ca mâna să se mişte pentru a apuca creta.

Aşa se întâmplă atunci când, în modul descris mai sus, elimin treptat omul vizibil şi văd în dosul lui impulsurile care-i vin de la Lună, de la Soare, de la Saturn. Atunci imaginea omului îmi vine în întâmpinare din Univers. Dar acesta nu este omul din încarnarea sa prezentă, ci omul dintr-una sau din câteva din încarnările sale anterioare. Trebuie să ajung mai întâi să-l fac pe acest om pe care-l văd aici mergând alături de mine să devină transparent pentru mine, din ce în ce mai transparent, prin faptul că fac abstracţie de întreaga sa viaţă. Atunci, în acelaşi loc, dar venind din depărtări cosmice, îmi apare omul aşa cum a fost el în vieţile anterioare.

Poate dvs. nu veţi găsi cu totul transparent şi inteligibil ceea ce am spus acum despre aceste corelaţii. Nu voiam astăzi decât să indic câteva fire călăuzitoare pentru ceea ce vom aborda în următoarele întâlniri, când vom prezenta nişte consideraţii din ce în ce mai exacte despre esenţa karmei, aşa cum curge ea în viaţa omului din încarnare în încarnare.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A ŞAPTEA

Dornach 9 mai 1924

Vom începe astăzi prin a vorbi despre activităţile intime ale sufletului care îl pot conduce pe om, în mod treptat, la intuiţii, la gânduri cu privire la karmă. Dar omul poate ajunge la aceste gânduri, la aceste intuiţii, numai dacă este în stare să privească în lumina karmei trăirile care au origine karmică.

Când privim în jur la mediul nostru ambiant uman vedem, nu-i aşa, numai ceea ce se află în lumea fizică drept produs, rezultat pe cale fizică, al unei forţe fizice. Şi chiar atunci când vedem în lumea fizică ceva care nu este rezultat prin acţiunea unor forţe fizice, noi îl vedem prin intermediul substanţelor fizice exterioare, prin intermediul obiectelor fizice perceptibile pe cale exterioară. Desigur, când un om acţionează sub impulsul propriei sale voinţe, acest lucru nu este produs de nişte forţe, de nişte cauze fizice, căci această acţiune rezultă, în multe privinţe, din voinţa liberă a omului. Dar tot ceea ce vedem din punct de vedere exterior se consumă integral în fenomenele fizic-senzoriale din sânul lumii pe care le observăm în acest fel. Din întregul domeniu pe care îl putem observa în acest fel nu ni se poate revela contextul karmic al unui eveniment trăit. Căci imaginea completă a acestui context karmic se află în lumea spirituală, ea este, propriu-zis, înscrisă în lumea eterică, în ceea ce se află, apoi, la baza lumii eterice, drept lume astrală exterioară, sau chiar drept lume a entităţilor spirituale care locuiesc în această lume astrală exterioară. Toate acestea nu le vedem dacă ne îndreptăm simţurile numai asupra lumii fizice.

Tot ceea ce percepem în lumea fizică este perceput cu ajutorul organelor de simţ. Organele noastre de simţ acţionează fără ca noi să putem interveni prea mult în lucrarea lor. Ochiul nostru primeşte impresiile luminoase, impresiile colorate, fără ca noi să putem face mare lucru în acest sens. Noi putem, cel mult – şi aceasta pe jumătate involuntar –, să ne aţintim ochii într-o anumită direcţie, ne putem îndrepta privirea spre ceva, ne putem întoarce privirea de la ceva. Însă şi în aceasta există o mare parte de inconştienţă, dar şi o mică parte de conştientă. Dar ce putem spune cu privire la ceea ce trebuie să facă ochiul din punct de vedere interior pentru a vedea o culoare, cu privire la această activitate interioară minunată, de o neobişnuită înţelepciune, care se săvârşeşte atunci când privim ceva? Noi, ca oameni, nu suntem în stare s-o realizăm, dacă ar trebui s-o facem în mod conştient. Despre aşa ceva nici nu poate fi vorba. Toate acestea trebuie să se petreacă mai întâi în mod inconştient, deoarece în această activitate există mult prea multă înţelepciune, pentru ca omul să poată contribui aici cu ceva.

Pentru a ne cuceri un punct de vedere just faţă de cunoaşterea omului, noi trebuie să ne pătrundem o dată de toate lucrurile lumii organizate într-un mod plin de înţelepciune, pe care omul nu le poate realiza. Dacă omul se gândeşte numai la ceea ce este el în stare să realizeze, atunci el îşi închide toate căile care duc la cunoaştere. Calea cunoaşterii începe, de fapt, prin încercarea de a ne lămuri, cu toată modestia, asupra a ceea ce noi nu suntem în stare să facem, şi care, cu toate acestea, trebuie să se întâmple în Univers. Ochiul, urechea, chiar şi celelalte organe de simţ sunt opere impregnate de o înţelepciune atât de profundă, încât oamenii vor avea nevoie de studii îndelungate pentru a presimţi într-o infimă măsură această înţelepciune în timpul existenţei lor pământeşti. Acest lucru trebuie să îl avem în vedere în deplină conştienţă. Dar observarea aspectelor spirituale nu se poate face într-o asemenea stare de inconştienţă. În epocile trecute ale evoluţiei umane altfel stăteau lucrurile cu privire la observarea lumii spirituale; exista atunci o clarvedere instinctivă. Dar aceasta s-a stins pe parcursul evoluţiei omenirii.

În viitor, omul trebuie să-şi cucerească în mod conştient o poziţie în Univers care să-i permită să contemple elementul spiritual. Şi, bineînţeles, când vrem să contemplăm corelaţiile karmice ale unui anumit eveniment trebuie să contemplăm un element spiritual.

Acum trebuie să începem, cel puţin când e vorba de observarea propriei noastre karme, prin a deveni atenţi la ceea ce se poate petrece în noi când vrem să scoatem din adâncuri observarea relaţiilor karmice. Atunci trebuie să contribuim şi noi cu ceva pentru a ridica aceste observaţii în conştienţă. Trebuie să facem ceva mai mult decât facem, de exemplu, în privinţa ochiului pentru a deveni conştienţi de culoare. Dragii mei prieteni, ceea ce trebuie să învăţăm mai întâi în această împrejurare se rezumă la un singur cuvânt: să aşteptăm. Trebuie să ştim să aşteptăm evenimentele interioare.

Eu am vorbit deja odată despre această capacitate de a aştepta. Era prin în anul 1889 – va trebui să povestesc acest lucru în *Autobiografia* mea [Nota 57] –, când mi s-a prezentat pentru prima dată structura internă, spirituală, a "Basmului despre Şarpele cel verde şi frumosul Crin" de Goethe. Şi atunci a fost pentru prima dată că mi-a apărut, într-un fel, viziunea unui context mai vast, mult mai vast decât cel pe care îl oferă basmul însuşi. Dar atunci eu ştiam, de asemenea: Ceea ce aş putea face într-o zi din acest context, acum nu pot încă s-o fac. Şi astfel, ceea ce mi s-a revelat atunci prilejuit de basmul lui Goethe a rămas, pur şi simplu, în adâncul sufletului.

Acest lucru a mai ieşit la lumină încă o dată în 1896, şapte ani mai târziu, dar încă nu în aşa fel încât să-i pot da o formă. Apoi, iarăşi, şapte ani mai târziu, prin 1903. Nici acum, deşi mi-a apărut cu o mai mare claritate şi într-un ansamblu, nu i-am putut da formă. Când am conceput prima mea creaţie misterială, ***Poarta iniţierii*** [Nota 58], după alţi şapte ani, acest lucru mi s-a prezentat astfel metamorfozat, încât abia atunci am putut să-l modelez în mod plastic într-o formă absolut adecvată.

Aşadar asemenea lucruri cer să ştim aştepta cu adevărat, să le lăsăm să se maturizeze. Trebuie să transpunem, în acest caz, cu privire la evenimentele propriei vieţi, ceea ce se întâmplă de altfel şi în lume. Când nu avem decât sământa unei plante, încă nu avem planta întreagă. Trebuie să punem sământa în condiţiile necesare, trebuie s-o punem în condiţiile care îi permit să crească şi apoi să aşteptăm până când din sământă va da floarea, apoi fructul. În acelaşi fel trebuie să fim în stare să procedăm cu evenimentele pe care le trăim. Nu trebuie să ne situăm pe acest punct de vedere: Când apare un anumit eveniment, care ni se întâmplă tocmai în clipa aceasta, îl trăim şi apoi

îl uităm. Cine procedează în acest fel cu evenimentele vieţii sale şi nu vrea să le aibă decât sub forma lor de moment, acela va putea realiza foarte puţin în ceea ce priveşte pătrunderea în lumea spirituală pentru a face acolo observaţii. Trebuie să ştii să aştepţi, trebuie să ştii să laşi evenimentele să se maturizeze în suflet.

Ei bine, există o posibilitate de a dobândi relativ repede o anumită maturitate care să ne permită înţelegerea corelaţiilor karmice; aceasta constă în a încerca, timp destul de îndelungat, cu răbdare, cu o mare energie interioară, să faci să se desfăşoare în conştienţă, într-o conştienţă mereu mai vie, ceea ce altfel se desfăşoară, pur şi simplu, fiind prezent, dar nu este înţeles în mod just şi se şterge pe parcursul vieţii. Aşa se întâmplă, în cele din urmă, cu evenimentele vieţii. Ce face, de fapt, omul cu evenimentele, cu evenimentele care vin spre el în cursul zilei? El le trăieşte observându-le doar pe jumătate. Vă veţi putea face o imagine despre felul în care evenimentele sunt observate doar pe jumătate, dacă vă aşezaţi o dată – şi vă sfătuiesc s-o faceţi – într-o după-amiază, sau chiar seara – şi vă întrebaţi: Ce am trăit azi dimineaţă pe la ora nouă şi jumătate? – Dar încercaţi să evocaţi o asemenea trăire în toate amănuntele, cu toate detaliile sale, ca şi cum ar fi din nou prezentă, să spunem, pe la ora şapte şi jumătate seara, ca şi cum ar fi în faţa dvs. sub o formă spiritual-artistică. Veţi vedea câte lipsesc, câte nu aţi observat, veţi vedea cât de greu este. Dacă luaţi o peniţă sau un creion, ca să notaţi totul pe hârtie, nu veţi întârzia să muşcaţi creionul sau tocul peniţei fiindcă detaliile nu vă vin în minte, şi parcă aţi vrea să le faceţi să răsară din creionul pe care îl muşcaţi.

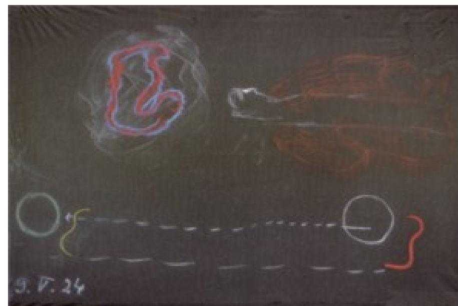
Da, acest lucru trebuie să-l facem mai întâi, să ne luăm sarcina de a evoca în faţa sufletului nostru, cu întreaga acuitate – nu în clipa în care se întâmplă, ci după aceea –, un eveniment pe care l-am trăit, ca şi cum am vrea să-l pictăm în spirit; să-l evocăm în aşa fel încât, dacă, de exemplu, cineva ne-a vorbit, să ne reprezentăm în mod absolut obiectiv: sunetul vocii sale, modul mai mult sau mai puţin ingenios în care a aşezat cuvintele ş.a.m.d., să ne reprezentăm aceasta în mod intens şi cu energie, într-un cuvânt, să transpunem în imagine ceea ce am trăit. Dacă transpunem astfel în imagine o experienţă făcută în timpul zilei, atunci, în noaptea următoare, când corpul astral se află afară din corpul eteric şi din corpul fizic, corpul astral se ocupă de această imagine. El însuşi este, propriu-zis, purtătorul acestei imagini, el modelează această imagine în timp ce este în afara corpului. O ia cu sine când iese din corp în prima noapte. O modelează în timp ce se află afară din corpul fizic şi din corpul eteric.

Aceasta ar fi prima etapă, dacă vrem să luăm aceste etape în mod exact: Corpul astral, în timpul somnului, modelează, în afara corpului fizic şi a corpului eteric, imaginea evenimentului trăit. Unde face el aceasta? El o face în etericul exterior. Imaginea se află acum în lumea eterică exterioară.

Reprezentaţi-vi-l acum pe om: Corpul său fizic şi corpul său eteric sunt în pat, şi corpul astral se află în afara lor. Să facem abstracţie de Eu. Aici, în exterior, se află corpul astral, ocupat să reproducă imaginea pe care şi-a făcut-o omul; dar el o reproduce în etericul exterior. Prin aceasta, se petrece următorul lucru.

Reprezentaţi-vă corpul astral, care se află aici, în exterior (*vezi desenul, galben*). Acum, el modelează aici, în exterior, această imagine, pe care vreau să o desenez în roşu – toate acestea sunt, bineînţeles, schematice. El modelează această imagine. Toate acestea se întâmplă în etericul exterior; etericul exterior încrustează, într-un fel, cu propria lui substanţă ceea ce a fost modelat, ca imagine, în corpul astral. Aşadar, etericul exterior modelează aici, peste tot, forma eterică (*albastru*), drept imagine sesizată cu claritate de ochiul spiritual.

Planşa 5

[măreşte imaginea]

Dimineaţa, când vă întoarceţi în corpurile fizic şi eteric, dvs. introduceţi în ele ceea ce şi-a primit substanţa sa din etericul exterior. Aşadar: corpul astral, în timpul somnului, modelează, în afara corpurilor fizic şi eteric, imaginea evenimentului trăit; etericul exterior impregnează această imagine cu propria sa substanţă.

Dvs. vă puteţi reprezenta că prin aceasta imaginea se consolidează şi că acum, în momentul în care, dimineaţa, corpul astral revine cu această imagine mai bogată în substanţă, el poată să lase o amprentă în corpul eteric. Cu ceea ce provine de la forţele eterului exterior, el lasă acum o amprentă asupra corpului eteric al omului. Astfel că a doua etapă este aceasta: Imaginea este imprimată de către corpul astral în corpul eteric.

Acestea sunt evenimentele: prima zi, prima noapte (*vezi* schema de la pagina 108). Ajungem acum la ziua a doua. În timpul acestei zile, pe când dvs. sunteţi ocupat, în deplină conştienţă de veghe, cu mărunţişurile vieţii, se întâmplă următoarele: sub nivelul conştienţei, în inconştient, imaginea se depune în corpul eteric. Iar în noaptea următoare, corpul eteric, pe care nimic nu-l tulbură, deoarece corpul astral se află din nou în afară, prelucrează această imagine. Astfel, în cursul celei de-a doua nopţi, imaginea este prelucrată de propriul corp eteric al omului. Aşadar, a doua etapă: Imaginea este imprimată de corpul astral în corpul eteric şi, în noaptea următoare, corpul eteric prelucrează această imagine.

Cu acestea avem: Ziua a doua şi noaptea a doua (*vezi* schema).

Iar acum, dacă dvs. faceţi această experienţă, dacă, într-adevăr, nu renunţaţi să vă ocupaţi în continuare de imaginea pe care aţi format-o în ajun – şi veţi putea să vă ocupaţi în continuare de ea dintr-un motiv pe care îl voi indica îndată –, dacă nu renunţaţi să vă ocupaţi în continuare de ea, atunci dvs. veţi trăi în continuare cu această imagine.

Ce înseamnă a te ocupa în continuare de ea? Vedeţi dvs., dacă vă străduiţi cu adevărat să vă faceţi în prima zi o imagine în linii

caracteristice, clar conturate, într-un mod absolut plastic, după ce aţi trăit evenimentul respectiv, atunci aţi fi făcut deja un efort de natură spirituală. Un asemenea lucru cere un efort spiritual. Iertaţi-mă, aici nu fac referire la cineva anume – când e vorba de asemenea lucruri, persoanele prezente sunt întotdeauna exceptate –, dar trebuie totuşi să o spun: Majoritatea oamenilor nu ştiu absolut deloc ce înseamnă efortul spiritual, căci efortul spiritual, adevăratul efort spiritual se realizează prin activitatea sufletului. Când ne mulţumim să lăsăm lumea să acţioneze asupra noastră, când lăsăm gândurile să se desfăşoare în voia lor, fără a le stăpâni, aici nu avem nici un efort spiritual. Dacă ne simţim obosiţi, aceasta nu înseamnă că am făcut un efort spiritual. Nu trebuie să ne imaginăm că dacă suntem obosiţi din cauza unui lucru, asta înseamnă că am făcut un efort spiritual. Te poţi simţi obosit, de exemplu, doar prin faptul că ai citit ceva. Dar dacă nu eşti activ tu însuţi într-un fel în timp ce citeşti, dacă te mulţumeşti să laşi ca asupra ta să acţioneze numai ideile conţinute în carte, atunci nu faci nici un efort. Dimpotrivă, cel care face într-adevăr un efort spiritual, cel care a făcut un efort prin activitatea sufletului, acela va putea lua o carte, şi o carte foarte interesantă; şi atunci, citind-o, îi va dispărea cel mai bine, ca după un somn bun, efortul spiritual pe care l-a făcut. Dar, bineînţeles, putem adormi pe o carte atunci când suntem obosiţi. Această oboseală care vă apucă atunci nu este deloc semnul efortului spiritual.

Dar un semn al efortului spiritual este faptul că ne simţim creierul uzat, tot aşa cum simţim, după ce am ridicat de mai multe ori braţele, că am recurs la muşchii braţului. Activitatea de gândire obişnuită nu afectează creierul în acest fel. Acum, această imagine vă urmăreşte, şi dvs. chiar remarcaţi, dacă exersaţi o dată, apoi a doua, a treia şi a zecea oară, că sunteţi cuprinşi de o uşoară durere de cap. Nu că obosiţi sau adormiţi, ci dimpotrivă; nu mai puteţi adormi, mai curând această situaţie vă dă o uşoară durere de cap. Nu trebuie să consideraţi această durere de cap ca ceva ce să detestaţi, ci ca o dovadă că v-aţi pus creierul să facă un efort.

Ei bine, această imagine vă urmăreşte, ea vă urmăreşte până când aţi adormit. A doua zi, dacă aţi făcut într-adevăr în ajun ceea ce am spus, vă treziţi cu următorul sentiment: Există ceva în mine! Nu ştiu precis ce, dar există ceva în mine şi aceasta cere ceva de la mine. Desigur, nu este fără importanţă faptul că ieri mi-am făcut această imagine, acest lucru înseamnă ceva: Această imagine s-a transformat. Ea se află la originea faptului că eu am astăzi absolut alte sentimente decât cele pe care le aveam până acum; această imagine trezeşte în mine nişte sentimente absolut precise.

Aceasta rămâne în dvs. pentru ziua următoare ca o trăire reziduală a imaginii pe care v-aţi făcut-o. Şi ceea ce simţiţi aici, de care toată ziua nu vă puteţi desface, este dovada faptului că acum imaginea coboară, în felul descris adineaori, în corpul eteric, şi că acesta o preia.

Apoi, trezindu-vă după noaptea următoare – aşadar, strecurându-vă din nou în corp, aici (*vezi schema*), după aceste două zile –, vă veţi da seama, probabil că regăsiţi această imagine puţin transformată, puţin metamorfozată. O regăsiţi tocmai când vă treziţi în ziua a treia, o regăsiţi în dvs.; ea vă pare un vis foarte real. Dar ea a suferit o modificare, nu a rămas aceeaşi, ea este acum altceva. Ea va lua diverse înfăţişări, până când devine altceva. Vi se va înfăţişa înveşmântată în imagine, ca şi cum aţi fi în prezenţa unor fiinţe spirituale care vă aduc acum acest eveniment pe care l-aţi trăit. Şi dvs. aveţi pur şi simplu impresia următoare: Da, acest eveniment pe care l-am trăit, pe care mi l-am transpus în imagine, acest eveniment, în realitate, mi-a fost adus. – Dacă este vorba de un eveniment în legătură cu un anumit om, după ce totul s-a întâmplat, avem sentimentul: Propriu-zis, acesta nu a fost un eveniment pe care l-am trăit numai prin intermediul acestui om, ci este ceva care a fost adus până la mine. Alte puteri, nişte puteri spirituale sunt aici în joc, ele sunt cele care mi-au adus acest eveniment.

Vine acum ziua următoare. În ziua următoare, imaginea este coborâtă de corpul eteric în adâncurile corpului fizic. Corpul eteric imprimă în această zi imaginea în corpul fizic, el o imprimă, propriu-zis, proceselor nervoase, proceselor sanguine. A treia zi, imaginea se imprimă în corpul fizic. Aşadar, trebuie să spunem, în al treilea rând: Imaginea este imprimată de către corpul eteric în corpul fizic al omului.

Vine apoi noaptea următoare, după ce, în timpul zilei – când vă ocupaţi iarăşi de mărunţişurile obişnuite ale existenţei –, în adâncurile fiinţei dvs. se întâmplă acest lucru important, faptul că această imagine este transportată în corpul fizic. Aceasta se petrece în subconştient. Apoi, când vine noaptea următoare, ea este prelucrată în corpul fizic. Şi anume, în corpul fizic ea este spiritualizată. Mai întâi, în timpul zilei, această imagine coboară în procesele nervoase şi sanguine; dar în timpul nopţii ea este spiritualizată. Cel care are aici capacitatea de a vedea, vede cum această imagine este prelucrată acum de către corpul fizic, dar ea apare ca imagine total transformată, spiritualizată. Putem spune: În noaptea următoare, corpul fizic prelucrează imaginea.

Prima zi *Prima noapte*	1. Corpul astral, în stare de somn, în afara corpurilor fizic şi eteric, modelează imaginea evenimentului trăit. Eterul exterior impregnează această imagine cu propria sa substanţă.
Ziua a doua *Noaptea a doua*	2. Imaginea este imprimată de către corpul astral în corpul eteric. Iar corpul eteric prelucrează imaginea în timpul nopţii următoare.
Ziua a treia *Noaptea a treia*	3. Imaginea este imprimată de către corpul eteric în corpul fizic. Iar corpul fizic prelucrează imaginea în timpul nopţii următoare.

(înapoi)

Trebuie să vă reprezentaţi aceste lucruri foarte exact. Corpul fizic prelucrează într-adevăr imaginea în mod spiritual. El o spiritualizează. Astfel încât, dacă aţi trecut cu adevărat prin toate acestea, atunci intervine următorul lucru: când sunteţi adormit, corpul fizic prelucrează întregul ansamblu, dar nu în aşa fel încât acesta să rămână în corpul fizic. Din toate părţile ia naştere şi se degajă din corpul fizic o imagine transformată, o imagine transformată puternică, mărită. Iar când vă treziţi, este prezentă această imagine, în interiorul căreia, la drept vorbind, dvs. plutiţi, care este ca un fel de nor în interiorul căruia vă aflaţi. Vă treziţi cu această imagine.

Aceasta este, aşadar, a treia zi şi a treia noapte. Cu această imagine, total transformată, ieşiţi în a patra zi din pat. Dvs. vă treziţi ca închis în acest nor (*vezi desenul, roşu*). Şi dacă în prima zi aţi format într-adevăr imaginea cu intensitatea necesară, dacă în ziua a doua aţi fost atent la ceea ce v-a dat sentimentul dvs., acum remarcaţi acest lucru: Aici, în imaginea actuală, se află voinţa dvs. În interiorul acestei imagini se află voinţa, dar această voinţă nu se poate exercita, ea este ca încătuşată. De fapt, este ca şi cum, exprimându-ne puţin cam radical, ne-am fi propus – ca un alergător de viteză incredibil de îndrăzneţ care-şi propune, cu o anumită bravură: o să cobor, o să cobor cu toată viteza colina până la Oberdornach, îmi reprezint deja acest lucru, eu îl am în mine. Asta este voinţa mea; dar exact în clipa în care vreau să mă lansez, când voinţa este concentrată la maximum, cineva mă leagă şi eu nu mă pot urni din loc; întreaga mea voinţă este concentrată, dar nu pot da frâu liber voinţei să se realizeze. Cam aşa ceva se întâmplă aici.

Dacă ne continuăm această experienţă şi ne simţim ca prinşi într-o menghină – căci aşa ne simţim, ca într-o menghină, după a treia noapte –, dacă ne trezim din nou simţindu-ne astfel ca prinşi într-o menghină, simţind că voinţa ne este total încătuşată, atunci, dacă ne putem îndrepta atenţia asupra ei, această voinţă se metamorfozează: ea devine viziune. Ea este neputincioasă, dar ne conduce la a vedea ceva. Ea devine ochi sufletesc iar imaginea cu care ne trezim, această imagine devine obiectivă. Şi atunci evenimentul vieţii pământeşti precedente sau al unei vieţi pământeşti anterioare să află la originea a ceea ce am schiţat în imagine în prima zi. Obţinem, prin această metamorfoză care s-a săvârşit pe baza simţirii şi voinţei, imaginea evenimentului care a fost cauza într-o viaţă anterioară.

Toate aceste lucruri, când le descriem, au ceva puţin forţat. Însă nu-i de mirare, căci ele sunt total necunoscute omului de astăzi. Dar ele nu erau necunoscute celor care trăiau în epocile de civilizaţie mai vechi. Numai că aceşti oameni erau, în întreaga lor viaţă – din punctul de vedere al oamenilor de astăzi, care sunt inteligenţi –, nişte proşti. Dar aceşti oameni proşti aveau deja asemenea experienţe în epocile de cultură mai vechi. Omul de astăzi nu face decât să întunece toate acestea prin intelectul său, care îl face inteligent, dar, în mod sigur, nu înzestrat cu înţelepciune.

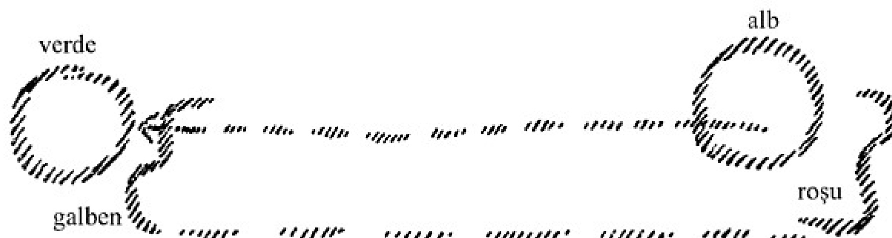
Ei bine, când relatăm lucrurile în acest fel, pare ceva destul de tulburător. Dar trebuie să folosim, desigur, asemenea cuvinte. Căci, fiind vorba despre nişte lucruri total necunoscute astăzi, nu le-am putea prezenta într-un mod atât de caracteristic dacă ne-am exprima într-un mod mai comod. Dar ele trebuie să fie prezentate într-un mod caracteristic. Întreaga experienţă, de la început şi până la sfârşit, aşa cum am descris-o de-a lungul celor trei zile, trebuie să se desfăşoare în intimitatea sufletului în toată liniştea şi cu tot calmul. Căci experienţele pe care le numim oculte – şi acestea sunt experienţe oculte – nu se desfăşoară în aşa fel încât să ne putem lăuda cu ele. Când începem să ne lăudăm, ele încetează imediat. Ele trebuie să se desfăşoare cu calm şi în linişte. Cel mai bine este, înainte de toate, ca nimeni să nu remarce nimic dintr-o asemenea succesiune de experienţe, în afara celui care le trăieşte.

Acum, să nu credeţi că experienţa o să va reuşească de prima dată. Putem observa întotdeauna: Când descriem asemenea experienţe, acest lucru place oamenilor. Putem înţelege foarte bine aşa ceva – este atât de frumos de auzit! Putem învăţa toate aceste lucruri! Şi oamenii se aruncă asupra lor cu mare zel. Ei încep: nu merge. Şi iată că le lipseşte deja curajul. Poate mai încearcă, de patru-cinci ori – iar nu merge. Dar, în realitate, dacă cineva încearcă, să spunem, de patruzeci şi nouă de ori, sau o altă persoană încearcă de şaizeci şi nouă de ori, a cincizecea sau a şaptezecea oară reuşeşte. Căci despre ce este vorba în toate acestea? Este vorba, în primul rând, să ne formăm un fel de obişnuinţă a sufletului. În primul rând, trebuie să pătrundem într-adevăr în aceste lucruri, să ne formăm nişte obişnuinţe sufleteşti. Ar trebui să observăm cu grijă că acest lucru a devenit, în cadrul Societăţii Antroposofice, începând de la Congresul de Crăciun, expresia deplină şi integrală a Mişcării antroposofice.

În Societatea Antroposofică s-au oferit într-adevăr foarte multe lucruri membrilor societăţii. Ţi se învârte capul când vezi ordonate una după alta toate ciclurile care au fost tipărite. Cu toate acestea, diferiţi oameni individuali vin mereu şi mereu să ne caute pentru a pune întrebări în legătură cu diferite amănunte. În majoritatea cazurilor, acest lucru nu corespunde absolut deloc unei necesităţi, căci dacă ei ar studia cu adevărat conţinutul ciclurilor, majoritatea întrebărilor şi-ar găsi de la sine răspunsul, şi pe o cale mult mai sigură. Trebuie numai să avem răbdare, să avem cu adevărat răbdare. În literatura antroposofică găsim deja multe lucruri care pot fi prelucrate sufleteşte. Trebuie să avem mult curaj pentru a realiza, sub impulsul Comitetului director esoteric care a fost constituit acum, ceea ce trebuie să realizăm, şi ceea ce avem de făcut ne va umple tot timpul. Dar, pe de altă parte, în privinţa multor lucruri pe care oamenii doresc să le ştie, trebuie să vă amintiţi că există cicluri vechi, cursuri vechi, care acum, după ce au fost prezentate, au fost abandonate şi mulţi oameni nu se preocupă decât să ceară un ciclu "nou". Ciclurile şi cursurile vechi sunt, pur şi simplu, abandonate. Aceste lucruri au o strânsă legătură tocmai cu subiectul pe care trebuie să-l tratez astăzi.

Când alergăm astfel de la o noutate la alta nu ne putem cuceri o continuitate în urmărirea a ceea ce germinează şi dă roade în suflet; este într-adevăr important ca lucrurile să se maturizeze în suflet. Trebuie să ne dezobişnuim cu totul de multe lucruri care, în multe privinţe, au devenit curente. Trebuie să ne obişnuim cu o muncă interioară activă a sufletului, o muncă în spirit. Aceasta ne poate ajuta să fim în stare să realizăm lucruri cum sunt cele pe care le-am expus astăzi, şi anume, în esenţă, să ne cucerim, după a treia zi, dispoziţia sufletească legată de un anumit eveniment trăit, pe care vrem să-l pătrundem din punct de vedere karmic.

Şi trebuie să procedăm în acest fel întotdeauna când vrem să ajungem la cunoştinţe spirituale. Trebuie să ne spunem încă de la început: În primul moment, când abordăm acest element spiritual prin gândire, aici nu avem decât un prim început. Dacă vrei să obţii un rezultat imediat, aşa ceva este absolut imposibil – trebuie să ştii să aştepţi. Nu-i aşa, când trăiesc astăzi un eveniment care îşi are cauza karmică într-o viaţă pământească anterioară, noi putem desena acest lucru în mod schematic astfel: Aici sunt eu, aici este evenimentul pe care l-am trăit astăzi (*vezi desenul, alb, roşu*).

Acolo este cauza, provenind de la o personalitate diferită, purtătoare a aceluiaşi Eu, dintr-o viaţă anterioară (*verde, galben*). Ea se află aici. A încetat de multă vreme să facă parte din personalitatea mea, dar s-a înscris în eterul cosmic, respectiv în lumea astrală care se află în dosul lumii eterice. Acum eu trebuie să merg înapoi, să fac drumul invers.

Eu v-am spus deja: În primă instanţă, eu am impresia că acest eveniment mi-a fost adus de cineva. Aşa se prezintă situaţia în special a doua zi. Dar apoi, în a treia zi, lucrurile se schimbă, acele fiinţe care mi-au adus acest eveniment, acele fiinţe spirituale se retrag, şi atunci îmi dau seama că ceea ce am perceput îmi aparţine mie, că eu am depus acest lucru drept cauză într-o existenţă anterioară. Şi de aceea eu

îmi apar mie însumi, situat acolo înăuntru, ca încătuşat, pentru că acest eveniment nu se mai află în prezent, ci eu trebuie să-l văd într-o viaţă anterioară. Această impresie de a fi încătuşat nu încetează decât atunci când văd că am o imagine a ceea ce s-a petrecut în viaţa anterioară, şi când, după aceea, îmi îndrept privirea asupra evenimentului pe care nu l-am pierdut din vedere în timpul acestor trei zile şi îl privesc din nou; atunci, revenind la acest eveniment, îmi regăsesc libertatea, căci acum efectul nu-mi mai ia libertatea de mişcare. Atâta timp cât nu fac decât să rămân la cauză, aceasta mă încătuşează. Eu revin, aşadar, la viaţa anterioară, sunt încătuşat de cauză, şi numai când mă întorc la viaţa pământească prezentă această încătuşare dispare.

Să luăm un exemplu. Să presupunem că într-o zi, la o anumită oră, cineva îl aude pe un prieten spunându-i ceva destul de dezagreabil; poate nu se aştepta din partea lui la aşa ceva. Acum, el se pune în starea de spirit în care l-a adus ceea ce a auzit din partea prietenului, îşi face o imagine vie despre ceea ce a simţit: cum a avut un uşor şoc, a fost puţin agasat, poate chiar s-a simţit ofensat ş.a.m.d. Există aici un proces interior, şi acest proces interior trebuie să ia forma unei imagini.

Acum, el lasă să treacă cele trei zile. Pe parcursul zilei a doua, el îşi spune: această imagine pe care mi-am făcut-o ieri a acţionat asupra mea într-un mod ciudat. Toată ziua am avut în gură ca o acreală, ceva mi-a creat o proastă dispoziţie – o impresie ca aceea care se degajă din această imagine nu am mai avut până acum. La sfârşitul întregului proces, în dimineaţa zilei a treia, mă trezesc, şi această impresie, despre care simt în mod precis că vine de la această imagine, mă leagă fedeleş. Rămân pentru moment astfel încătuşat. Apoi, mi se revelează acest eveniment din viaţa anterioară: îl văd în faţa mea. Ajung acum la acest eveniment, care este încă absolut proaspăt, absolut întreg. Atunci, această impresie de a fi încătuşat încetează şi eu îmi spun: Aha, aşadar, aceasta mi s-a întâmplat în viaţa mea anterioară! Aici este cauza: eu trăiesc acum efectul. Eu pot trăi din nou cu acest efect, faptul este din nou aici.

Acest exerciţiu trebuie refăcut fără încetare, căci de obicei firul se rupe încă de la prima încercare, chiar din prima zi. Atunci nu ajungem la nimic.

Ar fi foarte bine, când facem ca lucrurile să se desfăşoare unul alături de celălalt, să nu rămânem la *un singur* eveniment, ci să transpunem astfel în imagine mai multe evenimente ale zilei. Dvs. vă veţi spune: Atunci a doua zi sunt nevoit să trăiesc având cele mai diferite sentimente. – Dar puteţi să faceţi acest lucru. Nu vă dăunează cu nimic. Încercaţi numai, aceste sentimente vor merge foarte bine împreună. Şi atunci eu trebuie să fiu de tot atâtea ori încătuşat la capătul zilei a treia? – Nici asta nu vă dăunează cu nimic. N-o să vi se întâmple nimic. Lucrurile se vor disocia iarăşi unele de altele. Ceea ce, dintr-o existenţă anterioară, se referă la cea de astăzi, îi va reveni în mod firesc.

Dar nu ne atingem imediat scopul, de la prima încercare; firul se rupe. Trebuie să avem răbdarea de a începe mereu şi mereu, fără încetare. Atunci simţim că în suflet se fortifică ceva. Simţim atunci că ceva se trezeşte în suflet, astfel încât putem spune: Până acum erai umplut doar cu sânge, simţeai pulsaţia sângelui şi a respiraţiei. Acum mai există şi altceva în afară de sânge, eşti umplut cu ceva.

Puteţi avea senzaţia de a fi umplut cu ceva despre care vă spuneţi foarte clar: Este ceva ca un metal care a devenit gazos. Simţiţi într-adevăr ceva ca un metal, simţiţi asta în dvs. Nu putem descrie acest fapt altfel, chiar aşa este. Avem impresia de a fi impregnat de metal, întregul corp este impregnat, tot aşa cum putem spune despre anumite ape pe care le bem că ele au gust de metal, ne simţim întregul corp ca şi cum ar fi impregnat interior de un metal, ca şi cum ar fi străbătut de o substanţă subtilă, dar care în realitate este de natură spirituală.

Acest lucru îl simţiţi atunci când descoperiţi ceva care, bineînţeles, s-a aflat totdeauna în dvs., dar la care abia acum deveniţi atent. Iar dvs. prindeţi curaj când simţiţi aşa ceva. Căci atunci când firul se rupe şi lucrurile rămân ca înainte – aţi vrea mult să sesizaţi undeva un raport karmic, dar firul se rupe –, v-aţi putea pierde curajul. Dar atunci când aveţi sentimentul de a fi umplut cu ceva, prindeţi din nou curaj şi vă spuneţi: Se va întâmpla, desigur, într-o zi.

Dar, dragii mei prieteni, aceste lucruri trebuie să fie trăite în toată liniştea, cu calm. Cel care nu le poate trăi în linişte şi cu calm, cel care se enervează, care se lasă stăpânit de emoţii, acela aşterne el însuşi o ceaţă asupra a ceea ce ar trebui să se întâmple, şi de aici nu va mai rezulta nimic.

S-ar putea spune următoarele: Există astăzi în lume oameni care nu cunosc antroposofia decât din auzite, care poate nu au citit nimic despre ea, sau numai ceea ce scriu adversarii antroposofiei. Este, într-adevăr, teribil de comic: Multe lucrări ale adversarilor noştri – ele răsar, într-adevăr, aşa cum răsar ciupercile din pământ – sunt însoţite de o bibliografie; dar în această bibliografie nu se suflă nici un cuvânt despre lucrările mele, numai despre cele ale adversarilor. Oamenii mărturisesc că nu au absolut deloc acces la adevăratele surse, că nu cunosc decât literatura adversarilor. Sunt lucruri care se întâmplă astăzi. Şi aceşti oameni din exterior vorbesc despre toate acestea şi ei spun: Ah, antroposofii sunt nebuni! – Dar lucrul care ne-ar permite cel mai puţin să ajungem la ceva în lumea spirituală este tocmai nebunia. Nu avem voie să fim câtuşi de puţin nebuni. Să fii puţin nebun este deja un obstacol. Trebuie să evităm aşa ceva. Trebuie să evităm chiar şi să ne lăsăm în voia micilor noastre toane şi capricii. Căci toate acestea: A te lăsa în voia dispoziţiilor zilei, a te lăsa în voia toanelor, a capriciilor zilei, toate acestea sunt adevărate obstacole şi piedici în calea celui ce vrea să înainteze pe drumul lumii spirituale. Dacă vrem să progresăm pe tărâmul antroposofiei, nu putem face altfel decât să ne păstrăm capul şi inima perfect echilibrate. Cu exaltarea, care este deja începutul nebuniei, nu ajungem la nimic.

Toate lucrurile despre care v-am vorbit astăzi, oricât de ciudat sună, trebuie să fie trăite în lumina prudenţei absolute, a stării pe deplin echilibrate a capului şi a inimii. Şi dacă ele sunt trăite în mod just, atunci, într-adevăr, nu există mijloc mai sigur împotriva celor mai uşoare forme de dezechilibru cotidian decât tocmai antroposofia. Orice rătăciri de acest gen ar putea fi vindecate prin antroposofie, dacă ne-am dărui acesteia într-un mod intens. Aşadar dacă i-ar veni cuiva ideea că şi-ar pierde echilibrul din cauza antroposofiei, aşa ceva s-ar putea întâmpla în mod sigur dacă cineva ar aborda-o cu mijloace improprii.

Nu spun acest lucru în glumă, ci îl spun pentru că acesta trebuie să fie un aspect al atitudinii interioare a celui ce năzuieşte spre cunoaşterea spiritual-ştiinţifică. Trebuie să adoptăm atitudinea pe care tocmai am indicat-o, exprimându-mă pe jumătate ironic, dacă vrem să abordăm acest domeniu în mod just, având o orientare justă. Cât mai puţină nebunie, aceasta este atitudinea justă. Dar trebuie cel puţin să ne străduim să ajungem la această atitudine, mai ales cu privire la micile nebunii ale existenţei.

Eu am fost odinioară prieten cu un profesor de filosofie foarte deştept – el a murit deja de multă vreme –, care spunea la cea mai mică ocazie: Fiecare om are un dram de nebunie! – El voia să spună că toţi oamenii au un pic de nebunie. Era un om foarte inteligent. Am crezut întotdeauna că în dosul acestui lucru se ascunde ceva: că el nu făcea această afirmaţie fără motive întemeiate! El nu a devenit niciodată antroposof.

Vom continua mâine aceste consideraţii.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A OPTA

Dornach, 10 mai 1924

Ne vom consacra astăzi unui anumit gen de consideraţii, care ne vor arăta cum poate fi abordată evoluţia karmei omului din exterior. Dacă spun din exterior, asta înseamnă: pornind de la forma exterioară a omului, aşa cum ni se oferă ea în fizionomie, în gesturi, în tot ceea ce este manifestare a omului şi a lumii fizice. Căci eu am arătat deja, studiind anumite raporturi karmice individuale, cum putem observa nişte raporturi karmice tocmai prin examinarea unor detalii în aparenţă de mică importanţă. Şi putem observa, de asemenea, că aspectul exterior al unui om ne oferă, în multe privinţe, o imagine a comportamentului moral al acestui om, a comportamentului său spiritual, fie într-o viaţă anterioară, fie într-o serie de vieţi anterioare. În acest sens, putem observa că există anumite tipuri de oameni şi tocmai prin studierea acestor tipuri de oameni vom afla că un anumit tip corespunde unui anumit comportament într-una din existenţele sale anterioare.

Pentru a nu ne pierde în abstracţiuni, vom recurge la nişte exemple. Să presupunem că cineva şi-a petrecut una din vieţile sale pământeşti ocupându-se cu o mare precizie de lucrurile care l-au întâmpinat în viaţă, că el a manifestat pentru multe lucruri un interes profund, pozitiv, că el nu a trecut pe lângă nici unul dintre semenii săi fără să-i vadă, pe lângă nici un obiect sau fenomen. Aveţi ocazia să observaţi în viaţa actuală, nu-i aşa, oameni de acest fel.

Putem găsi nişte oameni care, să spunem, de exemplu, îi cunosc mai bine pe oamenii de stat ai Greciei antice decât pe cei ai timpului prezent. Când îi întrebi despre Pericle, sau Alcibiade sau Miltiade, ei sunt la curent, fiindcă au învăţat acest lucru la şcoală. Dar când îi întrebi despre ceea ce se întâmplă astăzi în acelaşi domeniu, abia dacă sunt informaţi.

Observăm acelaşi lucru dacă privim viaţa obişnuită. În legătură cu aceasta, am menţionat deja câteva fapte care, desigur, li se par ciudate celor care se cred ajunşi pe culmile idealismului. Există, de exemplu, oameni, bărbaţi, care vă povestesc după amiază că în cursul dimineţii au întâlnit pe stradă o doamnă, şi care, dacă îi întrebi ce rochie purta această doamnă, vă declară că nu mai ştiu nimic despre asta! Incredibil, dar adevărat: există asemenea oameni.

Un fenomen ca acesta poate fi interpretat, nu-i aşa, în multe feluri. Putem spune: Acest om este de o spiritualitate atât de înaltă încât, găsindu-se în situaţia descrisă mai sus, toate acestea îi par prea insignifiante pentru ca el să le acorde vreo atenţie. Dar aici nu este vorba de o spiritualitate cu adevărat pătrunzătoare. Poate fi vorba de o înaltă spiritualitate; dar nu trebuie să fie vorba numai de înălţime, ci şi de profunzimea sau superficialitatea acestei spiritualităţi. Dar în acest caz nu e vorba de o spiritualitate foarte profundă, căci modul în care se îmbracă cineva însemnă deja foarte mult şi, într-un anumit sens, este tot atât de important ca, de exemplu, ce nas are sau ce gură are. Există oameni atenţi la tot ceea ce se întâmplă în viaţă. Ei judecă lumea în funcţie de ceea ce află despre ea. Alţi oameni traversează lumea alergând ca şi cum nimic nu i-ar interesa. Ei primesc tot ce le iese în întâmpinare ca pe un vis ce se risipeşte repede.

Aceştia sunt doi poli ai existenţei umane. Dar, oricum am judeca lucrurile, dragii mei prieteni, are puţină importanţă faptul că numim superioară sau inferioară atitudinea celui care nu ştie cum era rochia doamnei întâlnite în cursul dimineţii, nu acest lucru este important, ci important este să arătăm acum ce influenţă exercită această atitudine asupra karmei omului. Căci există o mare deosebire, după cum suntem atenţi la ceea ce se întâmplă în jurul nostru, ne interesăm de toate, sau nu dăm nici o atenţie lucrurilor pe care le întâlnim în viaţă. Tocmai detaliile sunt importante, extraordinar de importante, pentru întreaga structură a vieţii spirituale; nu amănuntele în sine, ci amănuntele sunt importante prin faptul că ele sunt revelatoare pentru o anumită dispoziţie generală a sufletului.

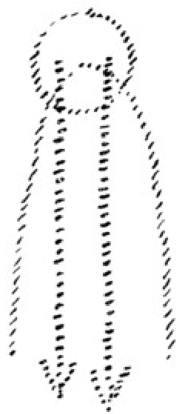
Gândiţi-vă numai la acel profesor care ţinea întotdeauna nişte cursuri foarte bune, cu ochiul fixat asupra unui punct în partea superioară a bustului unuia dintre auditorii săi. El nu îşi pierdea firul niciodată, expunerile sale erau întotdeauna foarte bune. Într-o zi, el şi-a pierdut firul expunerii: privea auditoriul, apoi privea în altă parte – şi, după curs, el a mers spre acel auditor al său şi i-a spus: De ce v-aţi cusut nasturele care vă lipsea? Asta m-a făcut să-mi pierd firul! – Până atunci el privea mereu locul acelui nasture lipsă, acest lucru îi permitea să se concentreze. Este fără importanţă, nu-i aşa, faptul că privim sau nu locul în care lipseşte un nasture. Dar pentru întreaga dispoziţie sufletească este important dacă privim sau nu acel loc. Şi, când vrem să observăm liniile pe care le urmează o karmă, acest lucru este desigur de o importanţă extraordinară.

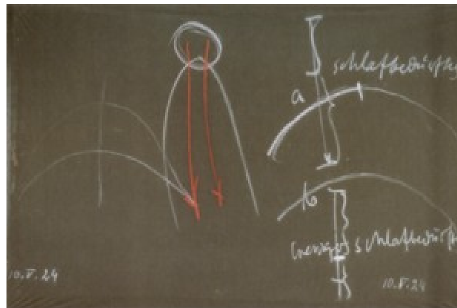
Aşadar să luăm în considerare, în primul rând, aceste două tipuri de oameni despre care v-am vorbit. Va fi suficient să vă amintiţi ceea ce am spus adesea despre trecerea omului dintr-o existenţă pământească în alta: În timpul uneia dintre vieţile sale pământeşti, omul are, pe de o parte, un cap, pe de altă parte, restul organismului, iar restul organismului, exceptând capul, posedă un anumit complex de forţe. La moarte, corpul fizic este abandonat elementelor. Bineînţeles, omul nu duce cu sine dintr-o viaţă pământească în alta materia sa fizică. Dar complexul de forţe pe care îl are un om în organismul său, în afară de cap, el îl duce cu sine de-a lungul existenţei sale între moarte şi o nouă naştere, şi acest complex devine capul din existenţa următoare, pe când capul din viaţa pământească prezentă se constituie pornind de la sistemul membrelor şi de la restul organismului din viaţa pământească precedentă. Astfel, dacă trebuie să exprim ce se întâmplă aici, ceea ce nu era cap într-o viaţă pământească se transformă întotdeauna în cap în viaţa următoare. Şi capul este întotdeauna rezultatul a ceea ce nu era cap în viaţa precedentă. Acest lucru este valabil pentru întregul complex de forţe din structura entităţii umane.

Dacă un om a trecut prin viaţă cu o mare capacitate de atenţie şi el nu a dus un mod de viaţă exclusiv sedentar – asemenea oameni sunt foarte greu de observat astăzi din punct de vedere karmic, fiindcă în trecut nu exista acest mod de viaţă sedentar; trebuie să aşteptăm să vedem cum se vor prezenta în existenţa următoare oamenii care duc o existenţă exclusiv sedentară, căci acest mod de viaţă nu apare decât în epoca noastră –, aşadar dacă omul şi-a îndreptat atenţia spre lucrurile din jurul său, el a trebuit întotdeauna să se îndrepte spre

aceste lucruri, să-şi pună membrele în mişcare, în activitate. Întregul corp intră în activitate, nu numai organele de simţ, care fac parte din sistemul capului; întregul corp intră în activitate. Tot ceea ce se manifestă în participarea întregului corp atunci când omul este atent trece în formaţiunea capului din viaţa următoare, şi are o influenţă precis determinată. În existenţa următoare, capul este constituit în aşa fel încât el are un imbold foarte puternic de a integra asemenea forţe în restul organismului care se uneşte în această viaţă următoare cu el, astfel încât forţele pământeşti să acţioneze foarte puternic asupra acestui organism.

Şi acum, trebuie să vă gândiţi la aceasta: Dacă aveţi aici, în mod schematic desenat, capul unui om şi restul organismului, tot ceea ce este prezent în restul organismului, muşchi, oase ş.a.m.d., în timpul primelor şapte ani de viaţă, toate acestea se formează pornind de la cap. Capul îşi trimite forţele în restul organismului. Fiecare os este constituit aşa cum trebuie să fie pornind de la cap. Ei bine, când capul are tendinţa, datorită modului de viaţă pe care l-am descris, să dezvolte o puternică afinitate cu forţele Pământului, ce se întâmplă? Se întâmplă că printr-o favoare a capului, aş zice, forţele pământeşti beneficiază, cu ocazia edificării omului, şi chiar începând din viaţa embrionară, dar mai ales până la schimbarea dentiţiei, de o protecţie sporită. Forţele pământeşti beneficiază de o mare, de o foarte mare protecţie; consecinţa este că la un asemenea om tot ceea ce depinde de forţele pământeşti este deosebit de dezvoltat. Aceasta înseamnă că va avea oase mari, o osatură puternică, de exemplu, omoplaţii deosebit de mari, coastele bine formate. La acest om, totul va avea caracterul unei conformaţii bine dezvoltate. Toate acestea vă arată cum atenţia exercitată în viaţa pământească precedentă este transferată în viaţa actuală asupra felului în care este modelat organismul. Din punct de vedere spaţial, totul îşi are punctul său de plecare în cap, dar, în realitate, provine din suflet şi spirit. Sufletul şi spiritul participă într-adevăr la toate forţele formatoare, şi iată de ce, pornind de aici, putem întotdeauna percepe ceva despre elementul sufletesc-spiritual. De aici provine faptul că la asemenea oameni noi vedem: capul s-a înrudit cu Pământul datorită circumstanţelor vieţii precedente, aşa cum am descris. Noi putem citi aceasta pe frunte, care nu este deosebit de înaltă – frunţile înalte nu sunt înrudite cu Pământul –, dar ea este în mod fin şi puternic modelată, şi multe alte lucruri de acest fel.

[măreşte imaginea]

Planşa 7

Astfel, noi vedem că omul se dezvoltă în aşa fel încât va avea o osatură robustă. Şi apoi, caracteristic este următorul lucru: Când aceste forţe înrudite cu Pământul îşi trimit în mod intens influenţele din viaţa precedentă, părul creşte foarte repede. La copiii al căror păr creşte foarte repede trebuie întotdeauna să punem acest fapt în legătură cu atenţia pe care au manifestat-o în existenţa pământească precedentă. Situaţia este de-aşa natură încât omul îşi dă formă corpului în funcţie de comportamentul său moral-spiritual dintr-o încarnare precedentă.

Spiritual-sufletescul participă la această formare a omului şi noi găsim în permanenţă confirmarea acestui fapt. Noi vedem cum un om având karma pe care am descris-o – faptul că el, datorită unei tendinţe deosebit de puternice spre atenţie, are în viaţa următoare oase robuste, muşchii bine dezvoltaţi –, vedem cum un asemenea om traversează viaţa cu curaj. El şi-a însuşit totodată, în mod treptat, aş spune, un element natural, forţa naturală a unei vieţi curajoase.

Odinioară, chiar şi în epoca în care oamenii au încetat să mai descrie vieţile pământeşti succesive, încă mai existau cunoştinţele pe care le posedă numai cel care are în vedere vieţile succesive, aşa cum era cazul, de exemplu, în epoca lui Aristotel. Aristotel mai era încă în stare să descrie într-un mod admirabil în "Physiognomia" sa [Nota 59] cum configuraţia exterioară a feţei are legătură cu atitudinea morală, cu moralitatea unui om.

Să-i luăm acum în considerare, prin contrast, pe oamenii laşi, fricoşi. Aceştia sunt cei care în viaţa precedentă nu s-au interesat de nimic. Dvs. vedeţi, consideraţiile asupra karmei au, de asemenea, o anumită importanţă în ceea ce priveşte atitudinea de viaţă care se adoptă în perspectiva viitorului. La urma urmei, mergând înapoi de la viaţa noastră actuală la vieţile anterioare, noi ne satisfacem dorinţa de cunoaştere, dar nu e vorba numai de acest lucru. Căci dacă ne trăim existenţa pământească actuală înarmaţi cu unele cunoştinţe despre noi înşine, ne putem pregăti pentru următoarea viaţă pământească. Dacă un om nu face decât să treacă prin viaţă în mod superficial, fără să se intereseze de nimic, putem fi siguri că în viaţa pământească următoare el va fi un iepure fricos. Şi aceasta deoarece, din cauza indiferenţei absolute, omul neatent se uneşte foarte puţin cu mediul său ambiant şi, în consecinţă, în încarnarea sa următoare organizarea capului nu are afinitate pentru forţele pământeşti. Oasele rămân puţin dezvoltate, părul creşte încet; omul respectiv are foarte frecvent picioarele în O sau în X.

Asemenea lucruri ne arată în mod clar legătura dintre elementul spiritual-sufletesc, pe de o parte, şi elementul natural-fizic, pe de altă parte. Da, dragii mei prieteni, luând în considerare până în amănunt conformaţia capului, putem arunca o privire asupra întregului om din încarnările precedente.

Dar aceste lucruri nu sunt menţionate pentru a face observaţii asupra lor. Toate observaţiile pe care vi le-am comunicat spre a vă pregăti pentru consideraţiile de ordin karmic nu au fost obţinute pe cale exterioară, ci pe calea interioară adecvată metodelor spiritual-ştiinţifice. Şi tocmai aceste metode spiritual-ştiinţifice arată că omul, în înfăţişarea sa exterioară, nu trebuie să fie privit absolut deloc aşa cum o fac în zilele noastre fiziologia şi anatomia. A te limita la cunoaşterea organelor şi a raporturilor lor reciproce nu are, de fapt, nici un sens. Căci omul este o imagine. În parte, el este o imagine a forţelor care acţionează între moarte şi o nouă naştere şi, în parte, o imagine a vieţii sale anterioare, şi nu are nici un sens să practicăm fiziologia sau anatomia aşa cum se face în zilele noastre, adică să ne mulţumim să luăm omul aşa cum se prezintă, şi apoi să examinăm una după alta părţile care îl compun. Căci capul, de exemplu, se află mult mai mult în legătură cu viaţa precedentă decât corpul pe care îl primeşte omul în viaţa actuală.

Aşadar putem spune: Anumite procese fizice nu devin inteligibile decât dacă privirea se întoarce înapoi la vieţile pământeşti anterioare. Unui om care, într-o viaţă anterioară, a învăţat să cunoască lumea, părul îi va creşte repede. Altuia, care a cunoscut puţin lumea într-o viaţă

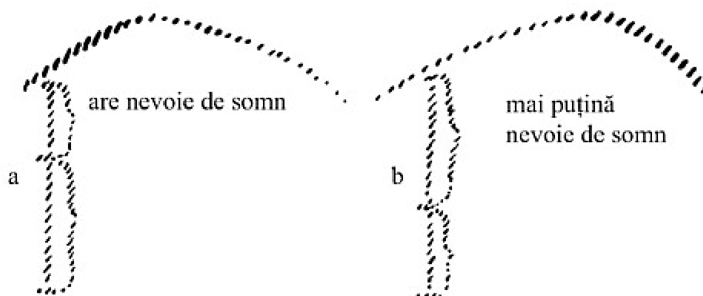
anterioară – dvs. puteţi observa acest lucru –, părul îi va creşte foarte încet. Părul va sta atunci întins pe suprafaţa corpului, pe când cel care s-a interesat de lucruri foarte intens într-o viaţă pământească anterioară, care s-a interesat într-un mod extraordinar de intens, care şi-a vârât nasul peste tot, va avea părul zbârlit. Exact aceasta este relaţia. Astfel, diversele conformaţii corporale pot fi puse în legătură cu evenimentele trăite în timpul unei existenţe pământeşti anterioare. Acest lucru se aplică în realitate până în detaliile conformaţiei corporale. Să luăm de exemplu un om care în timpul uneia din vieţile sale cugetă mult, reflectează mult. În viaţa următoare, el va fi mai uscăţiv, mai slab. Cine într-o viaţă pământească reflectează puţin, şi dimpotrivă trăieşte mai mult astfel încât să cuprindă lumea exterioară, în viaţa următoare va avea tendinţa de a se îngrăşa. Şi acesta este un lucru important în perspectiva viitorului. Nu se poate face deloc o cură de slăbire spirituală într-o *singură* viaţă pământească; trebuie, eventual, să se recurgă la cure fizice, în măsura în care ele pot fi eficace; dar se poate face foarte bine o cură de slăbire în vederea viitoarei vieţi pământeşti, pentru aceasta fiind necesar să reflectăm mult, să facem un efort de genul celui despre care am vorbit ieri. Nu este vorba neapărat de meditaţie, este suficient să reflectăm mult, să dezvoltăm multă voinţă pentru a lua decizii interioare. Există, într-adevăr, un asemenea raport între viaţa spiritual-morală dintr-o existenţă pământească şi constituţia fizică a unui om din încarnarea următoare. Nu pot să subliniez îndeajuns acest lucru.

Să luăm un alt caz. Să luăm, de exemplu, cazul cuiva care, într-una din vieţile sale pământeşti, este un gânditor. Nu înţeleg prin aceasta un profesor – şi nu o spun în glumă –, ci un om care, să spunem, mergând în spatele plugului, este în stare totuşi să gândească mult. Situaţia pe care o ocupă omul în viaţă nu este atât de importantă, poţi fi un adevărat gânditor şi mergând în spatele plugului sau practicând o meserie manuală. Dar un asemenea gânditor, prin faptul că în gândire angajează mai cu seamă ceea ce este lepădat o dată cu viaţa pământească şi că lasă neajgajat ceea ce transpune forţele în încarnarea următoare şi participă la formarea capului, datorită acestui fapt, el va reveni într-o nouă viaţă pământească cu o carne foarte fragedă, foarte delicată. Dar ciudat este acest lucru: Dacă gândeşte mult, pielea sa, întreaga suprafaţă a corpului său, va fi bine constituită. Dimpotrivă, dacă găsiţi persoane care au, de exemplu, pete pe piele, a căror piele nu este curată, din aceasta puteţi deduce întotdeauna – trebuie, bineînţeles, să intervină şi alte motive, nu se pot trage concluzii absolute pornind de la un singur indiciu; cu toate acestea, indicaţiile pe care le dau astăzi cu privire la raporturile sufletesc-spiritualului cu fizicul sunt, în general, exacte –, din aceasta puteţi deduce întotdeauna că aici este vorba de oameni care într-o existenţă anterioară au gândit puţin. Oamenii care au mulţi pistrui nu au fost, cu siguranţă, gânditori într-o viaţă anterioară.

Toate acestea demonstrează totodată că ştiinţa spirituală nu se preocupă numai de un element abstract-spiritual, ci şi de influenţa elementului spiritual asupra fizicului. Aşa cum am subliniat adesea: Nu este atât de grav că materialismul nu studiază decât materia; tragic este faptul că materialismul nu poate înţelege materia, fiindcă el nu recunoaşte activitatea spiritului în materie. În observarea omului, materialismul ar avea un motiv în plus să privească materia, căci în materie se exprimă – tocmai în forma omului, în întreaga fiinţă a omului – activitatea spiritului. Materia este manifestarea exterioară a spiritului.

Dvs. puteţi vedea, din ***Teze***, publicate în Foaia pentru membri alăturată "Goetheanumului", că nu avem o concepţie justă despre cap decât dacă aplicăm formelor exterioare cunoaşterea imaginativă; căci capul uman, în conformaţia sa, în forma urechilor, ca şi, mai ales, în cea a nasului şi a ochilor, este plăsmuit conform modelului Imaginaţiei. El constă în Imaginaţiuni devenite vizibile în mod exterior.

Acest lucru este valabil şi cu privire la modul în care este construit omul. Există oameni care au partea inferioară a trunchiului mai lungă decât partea superioară; partea cuprinsă între baza trunchiului şi piept este mai lungă, şi atunci partea superioară, cuprinsă între mijlocul pieptului şi gât este mai scurtă.

Când această parte de la mijlocul pieptului până la gât este mai scurtă decât partea inferioară a trunchiului, atunci avem de-a face cu un om care în perioada dintre moarte şi o nouă naştere a trăit spiritual în aşa fel încât el s-a înălţat foarte repede până la mijlocul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere. El a ajuns aici foarte repede. Apoi el a coborât lent, fără să se grăbească, spre o nouă existenţă pământească.

În schimb, dacă avem de-a face cu un om la care partea superioară, de la gât până la mijlocul pieptului, este mai lungă decât partea inferioară, de la mijlocul pieptului până la baza trunchiului, este vorba atunci de un om care a urcat încet, cu grijă, până la mijlocul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere, şi apoi a coborât mai repede spre viaţa pământească. Astfel încât în fizionomie, mai mult chiar, în proporţiile părţii mediane a corpului, se răsfrânge modul în care a fost parcursă prima jumătate a drumului dintre moarte şi o nouă naştere în raport cu a doua jumătate.

Lucrurile stau, în realitate, în acest fel: Ceea ce este fizic la om este, în toate privinţele, imaginea a ceea ce stă la baza omului ca element spiritual. Şi acest lucru are o consecinţă pentru viaţă. Căci dacă dvs. îi luaţi, pe de o parte, pe oamenii de tipul *a*, la care partea superioară a pieptului este mai scurtă şi partea inferioară mai lungă şi, pe de altă parte, pe oamenii de tipul *b*, la care partea superioară a trunchiului este mai lungă şi partea inferioară este mai scurtă – acest lucru este desenat, desigur, în mod radical –, găsiţi următoarele: Acei oameni la care partea superioară a pieptului este mai scurtă şi partea inferioară mai lungă arată, încă de la începutul vieţii lor, că au nevoie de mult somn. Nu aşa stau lucrurile cu ceilalţi; ei au mai puţină nevoie de somn. Vedeţi că, după cum un om are mai multă sau mai puţină nevoie de somn, ceea ce, la rândul său, se exprimă în proporţiile trunchiului, el a parcurs mai repede sau mai puţin repede prima jumătate a drumului între moarte şi o nouă naştere, mai repede sau mai puţin repede cea de-a doua jumătate.

Dar acest fapt se află, la rândul său, în legătură cu viaţa pământească precedentă. Un om care în existenţa sa precedentă, nu din cauza predispoziţiilor sale, ci mai degrabă din cauza educaţiei şi a modului în care a trăit, a rămas obtuz în viaţă, nu atât faptul că nu se interesa de nimic, dar el era obtuz – el nu putea face nimic corect, nu era în stare să înţeleagă cu adevărat lucrurile, el putea chiar să fie capabil de atenţie, să-şi bage nasul peste tot, dar fără să treacă dincolo de curiozitate şi de o sesizare superficială a lucrurilor, el rămânea obtuz –, un asemenea om nu va avea după aceea nici un interes pentru prima jumătate a vieţii dintre moarte şi o nouă naştere. Interesul nu-i va veni decât atunci când va fi depăşit Miezul de noapte al lumilor şi va coborî din nou spre Pământ.

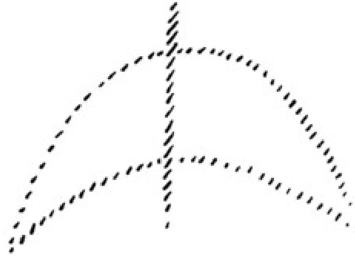
Dimpotrivă, un om care este obişnuit să pătrundă totul cu mintea şi cu sufletul său, un asemenea om va simţi un profund interes pentru prima jumătate a drumului, pentru urcuş, şi coborârea va fi pentru el rapidă. Astfel încât putem spune din nou: Când întâlnim în viaţă un om

care doarme ca o marmotă, această nevoie de somn provine de la faptul că acest om a fost obtuz în viaţa precedentă. Invers, un om care este întotdeauna activ, care nu este o marmotă, care chiar poate avea nevoie să facă ceva pentru a adormi – există cărţi, nu-i aşa, care pot fi folosite ca somnifer –, un asemenea om care are nevoie de acest lucru nu a fost apatic, ci activ; el a fost profund activ cu mintea şi cu sufletul.

Putem merge şi mai departe. Există oameni – ei bine, cum să-i numesc? Să spunem că aceştia apreciază mâncarea, le place să mănânce; altora nu le place atât de mult să mănânce. Nu vreau să spun: mâncăcioşi, şi alţii, care nu sunt mâncăcioşi, aceasta nu s-ar potrivi, nu-i aşa, cu seriozitatea consideraţiilor noastre. Voi spune că există oameni cărora le place să mănânce şi, alţi oameni, cărora nu le place atât de mult să mănânce.

Şi acest lucru depinde într-un anumit sens de experienţele făcute în timpul trecerii prin viaţa dintre moarte şi o nouă naştere, înainte şi după Miezul de noapte al lumilor. Mijlocul acestei existenţe este Miezul de noapte al lumilor.

Există oameni care, ca să mă exprim astfel, urcă foarte sus în lumea spirituală, şi alţii care nu urcă foarte sus, pentru care Miezul de noapte al lumilor nu este atât de sus. Primii vor mânca pentru a trăi, cei din categoria a doua vor trăi pentru a mânca.

Acest lucru ne indică deja anumite diferenţe în viaţa oamenilor. Putem spune că modul în care cineva se comportă faţă de asemenea lucruri, care sunt legate de promovarea sau nepromovarea propriei existenţei fizice, ne permite deja să vedem cum intervine karma sa dintr-o viaţă pământească anterioară.

Dacă ne dezvoltăm facultatea de a observa în această direcţie, vedem, pur şi simplu, în felul în care cineva se serveşte la masă, în felul în care întinde mâna, un gest puternic revelator al felului în care viaţa precedentă îşi proiectează licărirea sa în viaţa prezentă.

Astăzi vă vorbesc despre aspectul fizic; mâine vreau să vă vorbesc mai mult despre aspectul moral, dar trebuie să ţinem seama neapărat şi de aspectul fizic, altfel nu vom înţelege prea bine celălalt pol. Oamenii care se aruncă asupra mâncărurilor, care, atunci când iau doar o pară de pe masă, vedem că ei o fac cu un adevărat entuziasm – aceştia sunt oameni care în viaţa lor anterioară s-au ataşat mai ales de banalităţile existenţei, care nu puteau depăşi acest nivel, care erau împiedicaţi să se ridice până la o înţelegere morală a vieţii, care rămâneau la aspectul banal, convenţional ş.a.m.d. Iar acest lucru este, de asemenea, de o mare importanţă pentru practica vieţii. Din cauză că nu suntem obişnuiţi cu acest gen de consideraţii, aceste lucruri ne par uneori foarte curioase şi râdem de ele. Dar ele trebuie să fie privite cu cea mai mare seriozitate; într-adevăr, sunt astăzi anumite clase sociale a căror întreagă viaţă se rezumă la aceste banalităţi; ele nu îşi însuşesc bucuros nimic care iese din tiparele obişnuite ale vieţii.

De altfel, dragii mei prieteni, aceste lucruri nu se aplică numai obişnuinţelor comportamentale; le putem aplica, de exemplu, şi limbajului. Există limbi în cadrul cărora nu ne putem lua nici o libertate; totul, în construcţia frazei, este determinat aici în mod riguros; nu putem pune subiectul în alt loc ş.a.m.d. În schimb, sunt limbi în care subiectul poate fi plasat unde vrei, ca şi predicatul: aceste limbi sunt construite în aşa fel încât oamenii se pot dezvolta în mod individual în interiorul lor.

Acesta nu este decât un exemplu destinat să arate cu ce forţă se înrădăcinează aceste obişnuinţe banale, de care după aceea nu ne mai putem elibera. O viaţă pământească trăită la acest nivel al obişnuinţelor banale are drept consecinţă într-o altă viaţă faptul că devenim nişte mâncăcioşi. Nu urcăm foarte sus în viaţa dintre moarte şi o nouă naştere – devenim nişte mâncăcioşi.

În zilele noastre trebuie să înceapă epoca în care oamenii nu vor mai ţine seama numai de o singură viaţă pământească, aşa cum era cazul în epoca materialistă, ci privirea lor se va îndrepta asupra ansamblului evoluţiei pământeşti, şi ei vor şti că ceea ce face şi realizează un om într-o viaţă pământească este transportat într-o viaţă pământească următoare, că omul însuşi transportă dintr-o epocă în alta evenimentele, şi acum, când trebuie să apară conştienţa acestor realităţi, este deja necesar ca asemenea lucruri să fie integrate principiilor educative, atât în ceea ce-i priveşte pe copii, cât şi pe adulţi.

Aş vrea să vă atrag acum atenţia asupra altor două tipuri de oameni. Unul este acel tip de om capabil să ia totul în serios – nu vreau să spun o gravitate pur exterioară. Putem să ne imaginăm foarte bine nişte oameni gravi, al căror suflet are chiar ceva profund tragic, şi care, cu toate acestea, sunt în stare să râdă; căci, dacă un om nu ştie să râdă – şi doar există în viaţă lucruri caraghioase –, dacă lumea se perindă prin faţa lui fără ca el să fie în stare să râdă de nimic, atunci înseamnă că e un prost. Aşadar, e vorba de un om care ştie să râdă. Dar el, chiar dacă e un om care ştie să râdă sincer de ceea ce este de râs, poate fi totuşi, pe baza însuşirilor profunde ale sufletului, un om grav.

Există apoi celălalt tip de om, care nu face decât să râdă, totul îl face să râdă; când povesteşte ceva, râde, şi nu are nici o importanţă că lucrul este caraghios sau nu. Putem întâlni oameni care fac o strâmbătură şi le vine să râdă imediat ce încep să povestească ceva; chiar faptul cel mai grav se traduce prin rânjet, printr-un fel de râs. Aici am descris nişte cazuri extreme, dar asemenea cazuri extreme există.

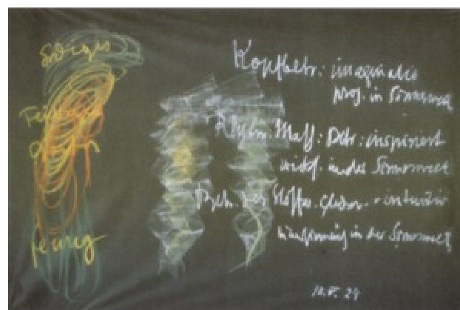
Vedeţi dvs., un asemenea comportament provine dintr-o trăsătură fundamentală a sufletului. Vom vedea mâine că acest fapt îşi are latura sa morală. Astăzi aş vrea să abordez în principal aspectul fizic. Iar acesta ne trimite în trecut, la curentul evoluţiei karmice a omului. În cazul omului care manifestă seriozitate în viaţă, deşi el poate să şi râdă, sunt active nişte forţe puternice, solide, aş spune, care au trecut din viaţa precedentă în viaţa actuală. Când întâlnim un asemenea om serios, un om care are un simţ pentru aspectele serioase ale vieţii, care se opreşte pentru a le examina, căruia aceste aspecte serioase ale vieţii îi dau de gândit, atunci ne putem spune: La acest om putem simţi că el îşi poartă în fiinţa sa încarnările anterioare. Omul devine serios în atitudinea sa faţă de viaţă prin faptul că vieţile anterioare se răsfrâng asupra vieţii actuale, ele se răsfrâng asupra vieţii actuale în mod corect. Dacă influenţa vieţilor anterioare nu se prelungeşte în viaţa prezentă, omul devine un vorbăreţ căruia nu-i mai tace gura, şi care începe să râdă chiar povestind lucrurile cele mai serioase. Când un om a traversat ca în semisomn o serie de vieţi pământeşti, sau cel puţin una dintre ele, el va fi în viaţa următoare incapabil să-şi păstreze seriozitatea, el nu va putea aborda problemele vieţii cu seriozitatea necesară. Astfel încât putem vedea după comportamentul său dacă un om şi-a folosit bine vieţile anterioare sau dacă le-a trăit într-un somn mai mult sau mai puţin letargic.

Toate acestea ne fac să ne spunem: Noi nu trebuie să-l privim pe om aşa cum ne apare el ca om, în mod mecanic, sau numai în funcţie de modelul organismului uman obişnuit. Nu trebuie să-l privim astfel, ci trebuie să-l considerăm pe om, în ceea ce priveşte forma sa, silueta sa, chiar şi posibilităţile sale de mişcare, ca pe o imagine a lumii spirituale.

Avem mai întâi organizarea-cap. Această organizarea-cap este determinată în principal de vieţile pământeşti anterioare. Şi putem spune: Noi privim un cap uman în modul cel mai just când aflăm tot ce se poate afla despre el pe calea reprezentării imaginative. Nu putem aplica nicăieri în altă parte, în lumea sensibilă, reprezentarea imaginativă, ci numai capului uman, această reprezentare de care avem, de altfel, întotdeauna nevoie pentru ca privirea să pătrundă în lumea spirituală. Dacă vrem să privim în lumea spirituală, trebuie să începem cu Imaginaţia; numai atunci apar mai întâi imaginile spiritual-eterice ale entităţilor spirituale. În lumea fizică nu există nimic în afară de cap care să ne amintească de Imaginaţiuni; în capul uman, în schimb, până în organizarea sa internă, până în minunata construcţie a creierului, totul este, propriu-zis, o imagine fizic-sensibilă a elementului imaginativ.

Dacă mergeţi mai departe, ajungeţi atunci să observaţi la om ceva care în realitate este mult mai dificil de observat – numai că, în general, oamenii îşi fac sarcina uşoară –, vreau să spun că este mult mai dificil să ne facem o idee despre modul în care omul respiră, aşadar, despre modul în care îşi pune în mişcare sistemul ritmic, despre modul în care el face ca respiraţia să treacă în circulaţia sanguină. Acest joc extraordinar de viu, care pătrunde întregul corp, este chiar mult mai complicat decât se crede, căci mai întâi lucrurile se petrec, nu-i aşa, în acest fel: omul inspiră (*vezi desenul, galben*), apoi aerul este integrat circulaţiei (*roşu*); dar, pe de altă parte, aerul inspirat se duce iarăşi în cap şi se află într-un anumit raport cu întreaga activitate a creierului (*verde*). Activitatea gânditoare este pur şi simplu o respiraţie mai subtilă. Şi, la rândul său, circulaţia trece în impulsurile care pun în mişcare membrele (*verde-albăstrui*).

Planşa 8

[măreşte imaginea]

Când examinăm acest sistem ritmic al omului, care nu se manifestă printr-o stare de imobilitate, ci se află într-o mobilitate permanentă, când examinăm acest sistem ritmic al omului trebuie să ţinem seama de această deosebire faţă de cap. Cea mai bună imagine pe care ne-o putem face despre cap este aceea a unei forme în repaus, închisă în sine; putem examina, parte cu parte, conţinutul său interior, de exemplu, creierul, şi atunci vedem cum se află în repaus o parte alături de cealaltă. Nu ştim nimic despre cap atâta timp cât rămânem, de exemplu, în legătură cu circulaţia sângelui în cap, la ceea ce afirmă fiziologia sau anatomia; căci ceea ce îndeplineşte circulaţia sângelui în cap nu se referă absolut deloc la capul în sine, ci numai la ritmul de care are nevoie capul. În această privinţă, capul este exact la fel ca circulaţia sângelui. Ceea ce am putea vedea dacă am ridica o parte a cutiei craniene şi am privi circulaţia nu se referă deloc la cap, capul trebuie să fie considerat un organ în repaus, ale cărui părţi sunt situate una lângă cealaltă.

Nu putem face la fel atunci când trecem la sistemul ritmic, localizat în principal în piept. Aici trebuie să privim totul în mişcare, mobilitatea circulaţiei, a respiraţiei, a gândirii, a motricităţii. Acest proces poate fi urmărit până în fizic mult mai departe.

Examinaţi procesul respirator. Prin faptul că el trece în procesul circulator, apoi ajunge până în creier, se formează acid carbonic; aşadar, în organismul uman se formează un acid. Dar prin faptul că procesul respirator ajunge până în creier, până în sistemul nervos, pornind de la acizi se formează săruri; aici se depun săruri.

Astfel încât putem spune: Prin faptul că omul gândeşte, el secretă un element pământesc. În circulaţia propriu-zisă avem un element lichid. În respiraţie, un element gazos. Iar în motricitate, când toate acestea se transformă în mişcări, aici trăieşte elementul foc. Elementele sunt peste tot prezente, dar într-o vie mobilitate; ele se ivesc şi dispar fără încetare. Acest proces nu poate fi sesizat prin percepţia sensibilă. Cei care, în anatomie, vor să-l sesizeze prin percepţia sensibilă, nu-l vor înţelege în realitate niciodată. Trebuie să fii în stare să pui în activitate multă forţă creatoare pentru a înţelege acest proces. Când auzim ceea ce se spune despre procesul ritmic în cursurile obişnuite de anatomie şi fiziologie, avem într-adevăr sentimentul – cei care au asistat la asemenea cursuri vor putea depune mărturie – că aceste descrieri moarte sunt foarte îndepărtate de realitate. Da, când ascultăm aceste cursuri cu imparţialitate şi îi privim pe auditori, avem sentimentul că ei toţi, din pricina acestui vid care li se prezintă aici, nu ar putea să facă altceva decât să se stingă încet, să rămână fixaţi în băncile lor fără să mai poată nici să meargă, nici să se mişte. Căci tocmai acest sistem circulator ar trebui să fie descris într-un mod extrem de viu din toate direcţiile, pentru ca omul să treacă fără încetare de la sensibil la suprasensibil, apoi să revină de la suprasensibil la sensibil, şi în el să se trezească, la această descriere, un fel de dispoziţie sufletească muzicală.

În acest caz sufletul dobândeşte obişnuinţe profunde, care îi permit să înţeleagă karma. Vom vorbi despre aceasta mâine. Dar ceea ce avem aici este atunci o imagine sensibilă a Inspiraţiei.

Tot aşa cum, observând capul, avem o imagine sensibilă a Imaginaţiei, când observăm sistemul ritmic, dacă observaţia este făcută corect,

avem o imagine sensibilă a Inspiraţiei.

Iar dacă trecem la sistemul metabolismului şi al membrelor – ei bine, în ceea ce examinează în zilele noastre anatomia şi fiziologia din acest sistem al metabolismului şi al membrelor nu găsim în acest sistem forţele active, ci numai ceea ce se desprinde, ceea ce este eliminat. Tot ceea ce consideră ştiinţa de astăzi drept conţinut al acestui sistem nu este parte integrantă a structurii şi a organizării omului, ci este ceva eliminat – conţinutul intestinului nu este decât ultimul deşeu; în general, absolut nimic din ceea ce este perceptibil în mod fizic din acest sistem nu este parte integrantă a omului, ci este ceva eliminat de om, numai că un anumit element rămâne oarecum mai mult timp în organism şi altul mai puţin timp. Conţinutul intestinal rămâne mai puţin timp în organism; ceea ce este eliminat din muşchi, din nervi, rămâne mai mult timp în organism. Ceea ce poate fi dovedit prin mijloace fizice, sensibile, ca fiind prezent în acest sistem nu face parte din om, ci este eliminare şi depunere. În schimb, tot ceea ce face parte din acest sistem este de natură suprasensibilă. Astfel, când vorbim despre sistemul metabolismului şi al membrelor, când îl examinăm pe om, trebuie să trecem la ceea ce trăieşte ca element pur suprasensibil în cele sensibile.

Aşadar când ne reprezentăm sistemul metabolismului şi al membrelor trebuie să ne spunem că, în realitate, braţele fizice ş.a.m.d. sunt spirituale şi că în acest element spiritual ele dezvoltă forţa Eului. Când îmi mişc braţele şi picioarele, sunt eliminate în permanenţă substanţe şi noi pe acestea le vedem. Dar nu ele sunt esenţialul. Dacă vreţi să explicaţi cum apucă mâna, nu puteţi să vă referiţi la fizic, ci la spiritual; tot ceea ce de-a lungul braţelor este spiritual, acest lucru este important la om. Ceea ce vedeţi nu este decât eliminare (*vezi desenul, haşura întunecată: ceea ce este vizibil; haşura deschisă: ceea ce este "spiritual"*)(*planşa 8*).

Cum să ne consacrăm unor consideraţii karmice dacă credem că ceea ce se vede din sistemul metabolismului şi al membrelor este omul? Acesta nu este absolut deloc omul. Nu ne putem consacra unor consideraţii karmice decât dacă ştim ce este omul. Şi ceea ce trebuie să obţinem atunci este o imagine a Intuiţiei, prezentă desigur în lumea sensibilă şi, totuşi, suprasensibilă.

Aşadar dvs. puteţi spune, dragii mei prieteni: Contemplarea capului este în realitate proiectată în mod imaginativ în lumea simţurilor. Contemplarea sistemului ritmic al omului trebuie să fie, în realitate, inspirată, activă în cadrul observaţiei prin simţuri, activă în lumea sensibilă. Contemplarea omului metabolismului şi al membrelor trebuie să fie intuitivă, suprasensibilă, în lumea sensibilă.

Este un lucru foarte interesant, căci atunci când îl contemplăm pe om în acest fel avem imaginile pentru Intuiţie, Inspiraţie şi Imaginaţie. Printr-o contemplare justă a omului metabolismului şi al membrelor putem învăţa ce este propriu-zis, în suprasensibil, Intuiţia. Printr-o contemplare justă a omului ritmic, putem învăţa ce este în suprasensibil Inspiraţia. Printr-o contemplare justă a capului putem învăţa ce este o contemplare imaginativă în suprasensibil.

Contemplarea capului: imaginativă, proiectată în lumea sensibilă.
Contemplarea ritmului: inspirată, activă în lumea sensibilă.
Contemplarea omului metabolismului şi al membrelor: intuitivă, suprasensibilă, în lumea sensibilă.

Acest lucru este indicat în ***Teze*** din ultima Foaie pentru membri, şi pe care de altfel fiecare îl poate afla singur, cu condiţia să studieze cu adevărat în mod asiduu ciclurile apărute până în prezent.

Astăzi, dragii mei prieteni, am încercat să examinăm corelaţiile karmice ţinând seama de elementul fizic. Mâine vom studia mai îndeaproape corelaţiile karmice ţinând seama de elementul moral-spiritual al omului.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A NOUA

Dornach, 11 mai 1924

Ne vom ocupa încă o vreme de corelaţiile legice ale evoluţiei karmice a omului şi voi începe astăzi prin a expune unele lucruri cu privire la configuraţia internă a formării karmei, şi anume cu privire la acea parte a karmei care este legată mai ales de aspectul moral, etic şi spiritual al vieţii umane.

Acum, dvs. trebuie să ţineţi seama de faptul că în momentul în care privim dincolo de lumea fizică – şi tocmai acest lucru îl facem când examinăm karma, raporturile karmice sunt de natură spirituală, chiar dacă ele se manifestă în domeniul fizic, să spunem, de exemplu, prin boli – atunci ceea ce ţine de karmă în cazul unei boli are o cauză spirituală. Aşadar intrăm oricum în domeniul spiritual, când abordăm karma. Noi vom avea astăzi în vedere îndeosebi partea etic-spirituală a karmei, cea care se referă la suflet.

Cândva, eu v-am atras deja atenţia asupra raportului care există între karmă, formarea karmei, şi acele entităţi care în nişte vremuri foarte vechi ale evoluţiei pământeşti erau prezente pe Pământ; ele au părăsit apoi Pământul, cu ocazia plecării Lunii, pentru a-şi ocupa locul în Univers ca locuitori ai Lunii, ca entităţi lunare.

Trebuie să privim ceea ce numim Lună şi a cărei parte fizică, cea pe care o descriem de obicei, nu este, aş spune, decât un rudiment, noi trebuie să privim Luna ca fiind purtătorul anumitor entităţi spirituale, dintre care cele mai importante sunt entităţile care au locuit Pământul drept marii Învăţători originari ai omenirii; sunt acele entităţi care au întemeiat pe Pământ, printre oameni, această înţelepciune primordială despre care eu am vorbit foarte adesea. Aşadar aceste entităţi au trăit odinioară pe Pământ. Ele erau aici din timpul în care Luna nu era încă separată de Pământ. Ele, aşa cum am descris acest lucru mai demult, le-au inspirat oamenilor, într-un fel, înţelepciunea primordială, astfel încât oamenii au avut acces la această înţelepciune printr-un fel de iluminare interioară. Şi modul în care au acţionat aceste fiinţe este cu totul diferit de modul în care pot acţiona astăzi oamenii pe Pământ.

Căci, vedeţi dvs., ar trebui să spunem despre modul de a acţiona al acestor vechi Învăţători originari ai oamenilor că era vorba de un fel de efect magic, de efecte care se produceau, fiindcă voinţa umană avea atunci o influenţă mult mai mare decât astăzi, inclusiv asupra a ceea ce se poate întâmpla în lumea exterioară. Astăzi, voinţa noastră nu poate acţiona asupra lumii exterioare decât prin intermediul unor mijloace fizice. Când vrem să împingem un obiect, când vrem să ne manifestăm voinţa, trebuie să atingem obiectul cu ajutorul braţului şi al mâinii. Acţiunea directă a voinţei asupra fenomenelor exterioare, pe care le-am numi astăzi fenomene ale naturii, exista încă din epoca vechilor Învăţători originari, dar într-un mod pe care l-am numi astăzi magic. Putem spune aproximativ următoarele: Au mai existat, până la o dată relativ recentă, nişte ultime resturi ale unor asemenea efecte produse de voinţa umană. Astfel, de exemplu, *Rousseau* relatează şi el [Nota 60] cum, în anumite regiuni mai calde, el era în stare să paralizeze şi chiar să omoare broaştele râioase care se apropiau de el, numai aţintindu-şi asupra lor, în mod intens, o privire fixă. Această eficacitate a voinţei umane, care s-a menţinut în regiunile calde încă până în secolul al 18-lea, a sfârşit prin a dispărea. Ea mai exista în vechiul Egipt, unde voinţa umană era în stare să acţioneze asupra creşterii plantelor; voinţa mai putea stimula creşterea plantelor. Iar atunci când mai existau încă pe Pământ vechii Învăţători originari ai omului, era absolut posibil, de asemenea, ca procesele lumii neînsufleţite să se afle în puterea voinţei umane.

Aceste lucruri ţin, bineînţeles, sau ţineau, de faptul că oamenii posedau o privire instinctivă şi precisă asupra corelaţiilor din Univers, care rămân total ascunse ştiinţei grosiere de azi. Faptul că trebuie să ţinem seama neapărat de influenţele căldurii, de exemplu, asupra efectelor voinţei umane, acest lucru îl vedem clar din faptul că acelaşi Rousseau, care era în stare să omoare cu privirea o broască râioasă într-o ţară caldă, n-a mai reuşit, fiind apoi la Lyon, să fixeze în ochi o broască, în aşa fel încât măcar s-o paralizeze. Ba, mai mult, nu numai că el nu a mai paralizat-o, dar această broască râioasă l-a fixat cu o asemenea acuitate, încât el însuşi a fost ca paralizat şi a trebuit ca medicul să-l readucă la viaţă administrându-i venin de şarpe. Acest mod de manifestare a voinţei este legat de cunoaşterea instinctivă a ceea ce se întâmplă în ambianţa omului.

Vechii Învăţători originari, chiar prin temeiurile fiinţei lor spirituale, aveau o cunoaştere a naturii absolut diferită de aceea pe care o au oamenii de astăzi, mai intimă, mai pătrunzătoare. Într-un cuvânt, aceşti Învăţători originari erau înzestraţi în realitate cu ceva ce nu poate fi exprimat sub formă de legi ale naturii. În epoca în care ei acţionau pe Pământ nici nu era necesar ca această cunoaştere să fie transpusă sub formă de legi ale naturii, căci, bineînţeles, ştiinţa, aşa cum o cunoaştem noi astăzi, nu exista pe atunci. De altfel ea li s-ar fi părut oamenilor absolut inutilă, ei n-ar fi fost în stare să înţeleagă ce se urmărea cu această ştiinţă. Căci orice acţiune se baza pe o cunoaştere şi o ştiinţă mult mai interioară decât astăzi.

Aceşti Învăţători originari, cum spuneam, şi-au mutat scena activităţii lor de pe Pământ pe Lună, şi ei au acum de îndeplinit în Univers o mare misiune în ansamblul evenimentelor cosmice. Ei au de îndeplinit o muncă extraordinar de importantă în ceea ce priveşte karma, formarea karmei omului. Căci o parte componentă importantă în formarea karmei este aceea pe care o putem observa atunci când omul, după moarte, după ce şi-a depus la câteva zile corpul eteric, îşi retrăieşte existenţa în sens invers – nu viaţa sa de veghe, ci timpul în care a dormit. Aşadar imediat după ce a trecut pragul morţii, omul are o viziune clară, ca un tablou puternic de o dimensiune considerabilă, a ceea ce a trăit în timpul vieţii. Dar aceasta este o retrospectivă în imagini. După câteva zile, corpul eteric se dizolvă în eterul cosmic, şi atunci această retrospectivă se şterge treptat. Dar abia acum începe o adevărată retrospectivă.

Nu-i aşa, viaţa noastră pe Pământ se desfăşoară în aşa fel încât noi am avea, bineînţeles, o iluzie, dacă în amintirea noastră am considera-o ca pe o unitate; căci desfăşurarea vieţii noastre nu este o unitate, ci noi trăim întotdeauna în stare de conştienţă în timpul zilei, în stare

inconştienţă în timpul nopţii, în stare de conştienţă în timpul zilei, în stare inconştienţă în timpul nopţii, şi aşa mai departe. Când ne dăruim amintirii, uităm că între momentele în care suntem conştienţi se intercalează nopţile. În cursul acestor nopţi se întâmplă multe lucruri cu sufletul, cu corpul astral şi cu Eul, despre care omul nu ştie, în general, absolut nimic. Ceea ce se întâmplă atunci, ceea ce trăieşte omul în mod inconştient în timpul existenţei sale pământeşti, aceasta regăseşte el când parcurge drumul în sens invers, astfel încât, după moarte, timpul îi pare într-adevăr că merge înapoi; el îşi retrăieşte atunci, dar în deplină conştienţă, nopţile.

Fiindcă omul doarme aproximativ o treime din viaţa sa, el parcurge acest drum în sens invers într-un interval de timp egal cu o treime din timpul pe care l-a trăit. Aşadar dacă cineva moare la vârsta de şaizeci de ani, drumul înapoi va dura pentru el aproximativ douăzeci de ani. Apoi va intra în lumea spirituală propriu-zisă; acolo, el va trăi într-alt fel. Dar ceea ce trăieşte omul mai întâi după moartea sa este această retrospectivă, viziunea a ceea ce s-a petrecut în timpul nopţilor. Suntem frapaţi să vedem cât este de diferită această trăire retrospectivă de ceea ce trăieşte omul de obicei în timpul nopţii.

Cu excepţia viselor care apar în somn şi care nu reproduc foarte fidel experienţele vieţii, ci le prezintă adesea sub o formă iluzorie, sub forma unor fantasme, aşadar, cu excepţia a ceea ce apare astfel ca vise în viaţa nocturnă, omul are foarte puţin conştienţa diverselor lucruri care se întâmplă cu el. Eu am descris acest lucru şi aici mai demult [Nota 61], ce se întâmplă cu el în timpul somnului; dar după moarte omul trăieşte aceste lucruri cu o extraordinară claritate, sub o formă extraordinar de concretă. Astfel încât putem spune că această viaţă în lumea sufletelor după moarte ne impresionează mult mai mult decât viaţa pământească. Imaginile pe care le percepem, modul în care participăm la această percepţie, toate acestea sunt extraordinar de intense şi nu au nimic dintr-un vis, ci sunt extraordinar de intense. Trăim ca şi cum ar fi vorba, ca să spunem aşa, de un fel de negativ fotografic. Aşadar dacă în timpul vieţii pământeşti aţi provocat cuiva o suferinţă, în timpul vieţii pământeşti dvs. aţi trăit această acţiune din propriul dvs. punct de vedere. Aţi săvârşit şi aţi trăit ceva care emana de la fiinţa dvs. Dar când vă retrăiţi viaţa în sens invers, nu mai trăiţi ceea ce aţi trăit în timpul vieţii pământeşti, ci dvs. simţiţi acest fapt ca şi cum v-aţi fi strecurat în celălalt, în ceea ce a simţit celălalt.

Astfel, dacă aş alege un exemplu dur, presupuneţi că aţi dat cuiva o palmă; dvs. nu trăiţi acum ceea ce aţi simţit în intenţia dvs., apoi în actul de a da o palmă, în absenţa durerii pentru dvs. înşivă – numai să nu fi făcut un efort excesiv care să vă fi provocat o durere la mână –, ci dvs. trăiţi ceea ce a simţit cel căruia i-aţi dat palma. Trăirea celuilalt devine trăirea dvs., extraordinar de concretă, cu o forţă intensificată.

Astfel încât, de fapt, cu ocazia acestei întoarceri în urmă, ne spunem: Vai! ceea ce trăiesc acum este extraordinar de impresionant! Nici o impresie simţită pe Pământ nu acţionează tot atât de puternic ca impresiile simţite astfel în acel interval de timp de după moarte corespunzător unei treimi din viaţa pământească. Astfel, pe durata acestui timp, trăiţi împlinirea karmică a tuturor faptelor şi gesturilor vieţii dvs., dar din punctul de vedere al celuilalt. Aşadar acum trăiţi împlinirea karmică a întregii dvs. vieţi pământeşti, dar încă nu pe Pământ – veţi face acest lucru în timpul existenţei următoare –, dar o trăiţi, chiar dacă, în ceea ce priveşte acţiunea ca atare, nu atât de intens cum o veţi trăi mai târziu pe Pământ, dar, ca impresie, mai puternic decât se întâmplă în orice viaţă pământească.

Există aici ceva frapant, dragii mei prieteni. Această saturaţie, dacă pot spune, această intensitate a trăirii este, într-adevăr, ceva extraordinar, ceva ciudat.

Dar dacă omul nu ar putea dezvolta în Eul său şi în corpul său astral decât forţa pe care o posedă în momentul în care trece pragul morţii, el ar trăi acest drum de întoarcere cel mult ca un vis foarte viu. La prima vedere ne-am putea aştepta, dacă ţinem seama numai de viaţa pământească şi de ceea ce poate face ea din noi –, ne-am putea aştepta ca acest drum de întoarcere, pe care îl parcurgem după ce am murit, să nu fie trăit decât ca în felul unui vis foarte, foarte viu. Dar lucrurile nu stau deloc în acest fel. Nu este un vis mai viu, ci este o trăire extraordinar de intensă, mult mai intensă decât trăirile pământeşti.

Acum nu avem nici corp fizic, nici corp eteric, aceste corpuri cu ajutorul cărora ne facem experienţele pe Pământ. Reprezentaţi-vă ceea ce aţi trăi pe Pământ, în starea de conştienţă obişnuită, dacă nu aţi avea nici corp fizic, nici corp eteric. Aţi pluti pe deasupra Pământului, un vis venindu-vă din când în când; apoi v-aţi continua somnul.

Ne putem imagina foarte bine faptul că un vis pe care l-ar avea un sexagenar după viaţa pământească ar dura în mod continuu timp de douăzeci de ani, o treime din viaţa sa; dar tocmai că aici nu e vorba de un vis, ci avem o trăire foarte puternică, foarte intensă. Şi de unde provine acest lucru? Vedeţi dvs., acest lucru provine din faptul că în momentul în care omul a trecut pragul morţii şi şi-a depus corpul eteric, în acest moment când începe întoarcerea sa înapoi în trecut, imediat locuitorii Lunii se apropie de om şi ei sunt cei care, cu vechea lor putere magică, pătrund în el, pătrund în ceea ce trăieşte el atunci şi îi impregnează imaginile cu substanţă cosmică.

Vedeţi dvs., este exact ceea ce s-ar întâmpla, ca să fac o comparaţie, dacă aş picta un tablou. La început eu doar pictez un tablou – acest lucru nu face rău nimănui, numai să nu fie prea groaznic, şi încă nu ar fi vorba decât de o impresie morală –, aşadar, acest lucru nu-i face rău nimănui. Dar imaginaţi-vă că într-un tablou eu vă pictez, să zicem, pe trei dintre dvs., şi că, prin faptul că eu am impregnat tabloul cu o forţă magică, aceşti trei oameni ies din pânză şi pun imediat în aplicare ceea ce urzeau împotriva unuia dintre oamenii prezenţi aici. Ei s-ar arăta mai puternici, mai activi decât sunt de obicei antroposofii. Astfel se prezintă lucrurile. Întreaga trăire este legată de o extraordinară vivacitate, deoarece aceste entităţi lunare impregnează cu întreaga lor fiinţă imaginile pe care le trăieşte omul – aş spune că ele le pătrund şi le saturează cu o "supraexistenţă"

Aşadar după moarte noi traversăm regiunea acestor fiinţe lunare. Dar, prin aceasta, în eterul cosmic se fixează puternic ceea ce simţim în acest fel drept compensare pe care trebuie s-o realizăm pentru propriile noastre fapte, exact aşa cum am descris. Această întoarcere în urmă, dacă nu ne mulţumim să-i arătăm numai principiul, aşa cum am făcut în cartea ***Teosofia***, ci dacă încercăm, aşa cum aş vrea s-o fac acum, s-o descriem într-un mod concret-intuitiv – atunci această trăire retrospectivă este extraordinar de interesantă, aşa cum, în general, trăirea retrospectivă pe care o avem imediat după moarte este o parte a vieţii de o extremă importanţă.

În epoca noastră, trăirile pe care le poate avea omul sunt extraordinar de complicate. Dar gândiţi-vă cât de diferită este, în esenţă, dispoziţia sufletească generală la aceste fiinţe lunare faţă de aceea a locuitorilor Pământului. Aceste fiinţe lunare cu care, aşa cum am descris, avem atât de mult de-a face după moarte, sunt acele fiinţe care le-au dat oamenilor această înţelepciune primordială, care, tocmai în epoca noastră, s-a stins; ea nu a durat cu o anumită intensitate decât până în secolele 3 şi 4 d.Chr., apoi ea a fost prezentă în tradiţie, pentru a se stinge după aceea complet. Eu am arătat în repetate rânduri că oamenii nu ar fi putut ajunge niciodată la libertate dacă ar fi dăinuit grandioasa şi puternica înţelepciune a acestor Învăţători originari. Aşadar, ea s-a stins. În locul ei a apărut altceva, a apărut gândirea abstractă. Omul gândeşte astăzi cu ajutorul conceptelor, care, în realitate, nu mai au aproape nimic comun cu lumea spirituală. Aş vrea, în legătură cu aceasta, să folosesc o comparaţie pe care am mai folosit-o deja aici: *Aristotel* a stabilit zece concepte, care erau propriu-zis vestigiile vechii înţelepciuni: fiinţa, cantitatea, calitatea, relaţia, poziţia, spaţiul, timpul, posesia, acţiunea, pasiunea. El le-a numit categorii. Acestea sunt zece concepte simple. De obicei, aceste zece concepte simple se găsesc în manualele noastre de logică. Liceenii trebuie să le înveţe pe dinafară, iar profesorii de filosofie le cunosc. Dar tocmai că ei cunosc doar aceste zece concepte: fiinţa, posesia, poziţia, spaţiul, timpul ş.a.m.d. Dar ce ştim, când cunoaştem aceste zece concepte? Pentru oamenii de astăzi, aceste zece concepte sunt,

bineînţeles, ceva plictisitor, dar pentru cel care le pătrunde semnificaţia, ele nu sunt mai plictisitoare decât cele douăzeci şi două sau douăzeci şi trei de litere ale alfabetului nostru.

Dacă nu aţi cunoaşte din alfabet decât aceste litere: a, b, c, d, e, f, g şi aşa mai departe, până la z, şi nimic altceva, imaginaţi-vă ce ar fi pentru dvs. "Faust" de Goethe! Deschideţi cartea, găsiţi acolo în dezordine aceste douăzeci şi două de semne. De fapt, "Faust" nu conţine nimic altceva decât aceste douăzeci şi două de semne, însă combinate în cele mai diferite feluri. Dar dacă nu aţi şti nimic altceva, dacă nu aţi fi învăţat niciodată să citiţi, dacă v-aţi mulţumi să deschideţi cartea şi să faceţi acum cunoştinţă cu aceste litere, cât de diferit ar fi totul faţă de astăzi, când ştiţi să citiţi, şi luaţi în mână "Faust"! Este cu totul altceva, nu-i aşa? Dar nici o carte din lume pe care o puteţi citi nu conţine altceva decât aceste douăzeci şi două de semne şi, totuşi, ce nu faceţi cu aceste douăzeci şi două de semne dacă ştiţi să citiţi! Întreaga lume sensibilă vă este deschisă datorită faptului că ştiţi să vă slujiţi de ele, puteţi jongla cu ele, le puteţi combina într-un anumit fel.

Ei bine, logicienii care cunosc astăzi cele zece categorii: fiinţa, cantitatea, calitatea, relaţia, poziţia, spaţiul, timpul, posesia, acţiunea, pasiunea, ei nu ştiu cu nimic mai mult la ce slujesc ele decât cel care, din cauză că nu a învăţat niciodată să citească, nu ar vedea niciodată în toate cărţile din lume altceva decât literele a, b, c, d, e, f şi aşa mai departe. Este exact acelaşi lucru. Căci noi trebuie să înţelegem cele zece concepte fundamentale, cele zece concepte ale logicii lui Aristotel, pentru a le putea întrebuinţa în diferite feluri, aşa cum, în lumea fizică, noi trebuie să combinăm în diferite feluri literele alfabetului. Atunci, cu aceste zece concepte putem citi în lumea spirituală. Ele sunt nişte litere!

Dar, în epoca noastră, noi am ajuns încetul cu încetul să nu mai cunoaştem decât conceptele, ca şi cum nu am mai cunoaşte din alfabet decât succesiunea literelor. Gândiţi-vă la tot ce aţi pierde dacă nu aţi şti să citiţi, ci aţi vedea numai a, b, c, d. La fel, tot ceea ce există în lumea spirituală îi scapă omului care nu ştie să se slujească, modificându-le, de cele zece concepte ale lui Aristotel pentru a citi în lumea spirituală.

În legătură cu acest subiect, filosofilor chiar li se întâmplă de multă vreme un lucru teribil de ciudat. Pe la mijlocul Evului Mediu trăia un om foarte deştept, *Raimundus Lullus* [Nota 62], care mai cunoştea încă, pe baza tradiţiei, ceva în legătură cu folosirea categoriilor logice, a conceptelor fundamentale ale logicii; el a făcut cunoscut ceea ce ştia, dar cu ajutorul imaginii, după obiceiul timpului. Dacă ar fi formulat ceea ce voia să spună în realitate, s-ar fi exprimat astfel: Contemporanii mei sunt toţi nişte capete încuiate, căci ei nu ştiu spune decât a, b, c, d, dar nu ştiu citi cu ajutorul acestor concepte originare, fundamentale. Trebuie să fim capabili să punem aceste concepte de bază în legătură unele cu altele, prin gândire, tot aşa cum punem în legătură unele cu altele literele, pentru a face din ele cuvinte şi fraze. Atunci putem citi în lumea spirituală. – Dar el n-a spus acest lucru tot atât de deschis, aşa ceva nu era în obiceiul acelor vremuri. El a spus: Să scriem aceste concepte fundamentale pe nişte bucăţi de hârtie, să luăm după aceea un fel de ruletă şi să învârtim, şi atunci aceste concepte se vor amesteca; şi apoi să citim. Atunci, de aici va ieşi ceva.

Dar aceasta nu era decât o comparaţie, căci Raimundus Lullus nu voia să vorbească de o ruletă moartă, ci el voia să spună că cel care trebuie să amestece aceste concepte este capul spiritual. Însă cei care au auzit vorbindu-se despre aceasta au luat povestea în serios, şi de atunci ea îi face să râdă. Ei găsesc că aici e vorba de ceva extraordinar de pueril. Dar puerilă este filosofia modernă, care nu înţelege despre ce este vorba.

Vedeţi dvs., în realitate, s-a pierdut aproape tot din ceea ce aduseseră omenirii în timpurile vechi aceşti Învăţători originari, despre care noi trebuie să vorbim astăzi ca despre locuitorii Lunii. Iar omul face cunoştinţă într-un mod cu totul special cu această altă formă de cunoaştere când îşi parcurge drumului vieţii în sens invers imediat după moarte. El ştie atunci, de fapt, în ce mod gândeau şi cunoşteau aceşti înţelepţi ai timpurilor vechi. De unde caracterul intuitiv, concret, a ceea ce-i apare atunci.

Dar tocmai în epoca noastră lucrurile se complică. Se complică din cauză că există un fel de neînţelegere între oamenii care trăiesc acum pe Pământ – de când s-a stins vechea înţelepciune –, cu noţiunile lor abstracte, pe de o parte, şi dispoziţia sufletească pe care o au aceşti Învăţători originari acum, după ce s-au unit cu Luna, pe de altă parte.

Şi aşa se şi întâmplă: când un savant modern traversează existenţa pământească, el vorbeşte o altă limbă decât aceşti Învăţători originari, care, în realitate – aşa cum voi arăta mai departe în detaliu –, au mult de-a face cu formarea karmei sale. Aceşti Învăţători originari şi oamenii care mor după ce au trecut prin educaţia şi civilizaţia timpului nostru, nu se înţeleg bine.

Este extraordinar de dificil să înţelegem asemenea lucruri, căci a observa ceea ce se întâmplă atunci cu omul nu este foarte uşor. Dar, în cazuri caracteristice, putem ajunge, totuşi, să vedem ce se întâmplă. De exemplu, ne putem face o idee despre astfel de lucruri, dragii mei prieteni, dacă observăm doi oameni care au murit în epoca noastră şi care şi-au parcurs drumul invers după moarte, care, aşadar, într-un anumit sens, erau în întregime integraţi în cultura şi civilizaţia timpului nostru, fiind, cu toate acestea, foarte diferiţi unul de altul.

Vedeţi dvs., putem lua un savant modern plin de geniu, da, genial în felul său, dar asemenea savanţi există, totuşi, cu duzina, de exemplu, putem să-l luăm pe *Du Bois-Reymond* sau pe un altul, şi putem observa drumul pe care îl face în sens invers după moarte. Dar putem lua o altă personalitate. O personalitate foarte interesantă pentru această călătorie prin lumea sufletelor este cea care îmi plutea în faţa ochilor atunci când, scriindu-mi dramele-misterii, am creat personajul Strader. În dramele-misterii, Strader este copia unui personaj autentic care a intrat în tinereţea sa în condiţia monahală, de unde evoluţia sa personală l-a făcut după aceea să iasă; el şi-a consacrat apoi activitatea unui fel de filosofie a luminilor, şi el a activat şi ca profesor la Universitate, predând această filosofie modernă a luminilor.

Ei bine, această personalitate – care a scris numeroase lucrări –, în întregul mod în care dezvoltă conceptele este, propriu-zis, un om abstract, la el găsim adevăratul abstractism al gânditorului modern; dar el gândeşte pătrunzător, extraordinar de pătrunzător şi din toată inima. Este, de fapt, o adevărată binefacere să întâlneşti la un gânditor modern o asemenea dăruire.

Desigur, a pune în aceasta tot atâta inimă ca *Hegel*, de exemplu, care a prezentat cu o teribilă emoţie, dar şi cu o extraordinară claritate, conceptele cele mai abstracte – omul modern nu mai este în stare de aşa ceva; Hegel a fost, de fapt, un om care putea sparge lemne cu conceptele sale, atât erau de solide şi de concrete, încât putea sparge lemne cu ele, dar omul modern, bineînţeles, nu mai poate fi tot atât de concret. Însă cel despre care vorbesc punea multă inimă în mânuirea noţiunilor abstracte. Acum, fireşte, plutindu-mi prin faţa ochilor, cum spuneam, viaţa acestui om, atunci când am creat personajul Strader din dramele-misterii, am găsit foarte interesant drumul vieţii parcurs în sens invers al acestei personalităţi. Un lucru s-a arătat aici foarte important, faptul că la această personalitate exista, în tot ceea ce gândea, o trăsătură care reamintea de atitudinea teologului; era, pe de o parte, ceva foarte abstract, în felul naturalistului sau cel puţin al filosofului modern al naturii, dar, pe de altă parte, străbătea peste tot ceva din atitudinea teologului – această trăsătură provenea, bineînţeles, de la încarnările anterioare ale acestei personalităţi –, ceva din conştienţa că putem vorbi, cel puţin, despre o lume spirituală reală.

Ideile proprii acestei personalităţi au, aşadar, o mai mare înrudire cu dispoziţia sufletească a fiinţelor lunare, decât ideile unui savant dintre aceia pe care îi găsim cu duzina, cum a fost, de exemplu, Du Bois-Reymond. Putem vedea că pentru aceşti învăţaţi, din care găsim cu

duzina, traversarea lumii sufletelor, a sferei lunare, se face într-o stare de totală neînţelegere, ca atunci când trăim într-o ţară străină, a cărei limbă nu o putem învăţa niciodată: ceilalţi nu-l înţeleg şi el nu-i înţelege pe cei¬lalţi. Cam aşa stau lucrurile, pentru cel care a fost format în întregime de civilizaţia modernă, când îşi parcurge în sens invers viaţa.

Dar în cazul acestei personalităţi, în cazul acestui "model" al personajului meu Strader [Nota 63], lucrurile s-au întâmplat altfel. Şi tocmai la el putem percepe, când ne îndreptăm privirea asupra acestui drum parcurs în sens invers, că fiinţele care ţin de Lună aveau un interes extraordinar – eu sunt nevoit, fireşte, să mă folosesc de expresii împrumutate de pe Pământ, deşi ele sunt de o teribilă platitudine faţă de ceea ce trebuie să descriu –, aceste fiinţe aveau un anumit interes pentru felul în care îşi introducea el gândurile, gândurile sale abstracte, în această lume a sufletelor. Iar el, în ceea ce-l priveşte, cunoştea o trezire ciudată, cu totul ciudată, ca şi cum şi-ar fi spus: Ce păcat! tot ce am combătut – el combătuse multe idei tradiţionale –, toate acestea nu sunt absolut deloc ceea ce credeam, sunt de fapt cu totul altceva. Ele au devenit astfel numai treptat, deoarece vechea şi adevărata înţelepciune s-a transformat în enunţuri abstracte; în realitate, eu m-am luptat adesea cu morile de vânt. Dar acum văd realităţi.

Vedeţi dvs., aici începe ceva, când, mai ales în cazul unei asemenea personalităţi – şi, în cadrul vieţii moderne, putem descrie o întreagă serie de asemenea personalităţi –, acest drum în sens invers, în cursul căruia se pregăteşte karma, devine extraordinar de interesant pentru viaţă.

O personalitate şi mai frapantă în această privinţă este filosoful care a scris "Fantezia ca principiu fundamental al procesului cosmic", pe care eu l-am menţionat adesea, *Jakob Frohschammer* [Nota 64]. El mai era foarte impregnat de concepte abstracte, era, ca şi personalitatea pe care tocmai am descris-o, un gânditor abstract. Dar el însuşi putea suporta atât de puţin abstracţiunile modernismului – nu atribui modernismului sensul pe care îl are în terminologia catolică –, încât pentru el puterile creatoare ale lumii nu erau conceptele, ci fantezia. El vedea peste tot fantezia activă: plantele cresc, animalele există, datorită fanteziei ş.a.m.d. În această privinţă, cartea lui Frohschammer este extrem de interesantă.

Este ceva absolut admirabil: o asemenea personalitate, care mai era încă impregnată de ceea ce exista în evoluţia civilizaţiei şi culturii înainte de intervenţia gândirii moderne absolut filistine şi abstracte, această personalitate s-a unit în modul cel mai intim cu substanţa entităţilor lunare. Studii de acest fel sunt extraordinar de interesante, fiindcă ele ne permit o privire mai precisă asupra legilor de evoluţie a karmei. Când suntem legaţi printr-o simpatie deosebită de o personalitate ca aceasta, cum mi s-a întâmplat mie cu modelul lui Strader din dramele-misterii – atunci căldura, căldura sufletească ne face să ne simţim uniţi cu o asemenea personalitate, căldura sufletească ne permite să trăim împreună cu ea drumul atât de important pe care îl parcurge după moarte.

În realitate, impresiile pe care le simte un om după moarte sunt atât de puternice, încât ele se răsfrâng asupra celui care le poate urmări printr-un act de cunoaştere. Iar acest lucru este, desigur, foarte ciudat. Tocmai acum, când urmărim în acest fel drumul parcurs în sens invers de un suflet, ni se arată cât de mult îl impresionează pe om aceste trăiri pe care le are după moarte, mult mai mult decât trăirile pe care le-a avut pe Pământ.

Astăzi, eu îmi pun foarte serios întrebarea următoare: Aş fi în stare, după ce am fost destul de lungă vreme martorul imaginilor pe care le-a cunoscut după moarte acest model al lui Strader, dacă aş vrea să scriu o a cincea dramă-misteriu, să dau viaţă în continuare personajului Strader, să-l înfăţişez din nou pe scenă? Acest lucru mi-ar fi absolut imposibil; căci, într-adevăr, în momentul în care vreau să-mi reprezint personajul pământesc, care are impresii mult mai puţin vii, îmi apar imaginile impresiilor pe care acest model le-a cunoscut după moarte. Ele sunt mult mai intense, ele şterg imaginile pe care eu le văd aici în viaţa pământească.

Şi am putut observa acest lucru la mine însumi. Chiar dacă eu eram extrem de interesat de faptele şi gesturile omului respectiv în timpul vieţii sale – ceea ce este uşor de imaginat, acest om servindu-mi de model pentru Strader –, important este acum interesul meu, care întrece cu mult ceea ce am putut descoperi sau zugrăvi în timpul vieţii sale – el a murit de câtva timp –, interesul meu pentru impresiile pe care omul acesta le-a simţit după moarte.

Ei bine, dacă mă întorc la dramele-misterii, trebuie să spun că impresiile vii trăite de modelul lui Strader în timpul existenţei sale după moarte şterg pentru mine modelul personajului Strader – în timp ce, pentru celelalte personaje, nu este cazul aproape deloc. Vedeţi aici cum, pentru o adevărată contemplare, stau alături, într-adevăr, ceea ce se petrece pe Pământ şi ceea ce se petrece în afara Pământului, şi cum, datorită efectului pe care îl provoacă această alăturare, ne putem da seama că viaţa de după moarte, în timpul parcurgerii drumului vieţii în sens invers, este de o intensitate extraordinară: ea şterge total impresiile pământeşti.

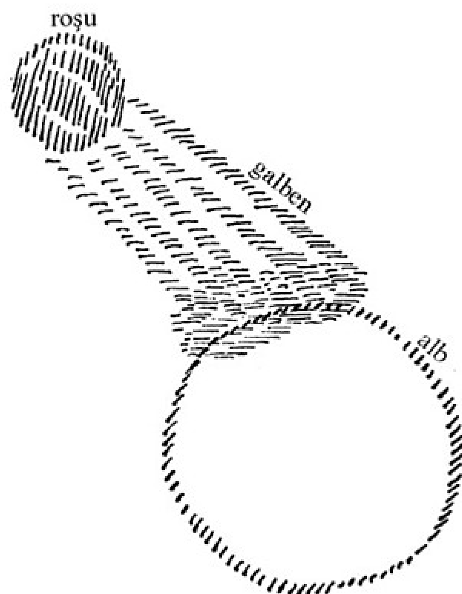
Mai putem spune ceva în legătură cu aceasta. Putem avea, de exemplu, următorul caz – ceea ce vă relatez aici nu este ceva inventat, ci sunt nişte realităţi absolute: Dacă am cunoscut foarte bine un om în timpul vieţii sale pământeşti, atunci simţim cum ceea ce trăieşte el în timp ce parcurge drumul în sens invers ia o cu totul altă formă prin faptul că în cursul acestui drum înapoi imaginile sunt de o intensitate atât de extraordinară. Şi putem spune chiar că dacă viaţa pământească a unui om ne-a interesat atât de profund, cum mi s-a întâmplat mie cu un om care a murit de câţiva ani, atunci întreaga relaţie pe care o aveam cu această viaţă pământească ia o altă formă când participăm pe urmă la ceea ce simte după moarte acest om, cu ocazia parcurgerii drumului invers. Aceasta ia o cu totul altă formă! Şi multe aspecte ale relaţiilor pământeşti se dezvăluie abia atunci în deplinul lor adevăr.

Şi acest lucru se întâmplă cu atât mai mult cu cât relaţiile din timpul vieţii pământeşti nu sunt de natură spirituală. Dacă ele sunt de natură spirituală, dacă ele sunt îmbibate de spiritualitate, atunci constatăm un fel de dezvoltare continuă a acestor relaţii. Dar dacă este vorba, de exemplu, de o relaţie umană fără un acord în privinţa concepţiilor, atunci se poate întâmpla ca această relaţie umană să se transforme, imediat după moarte, în cu totul altceva, în cu totul alte sentimente ş.a.m.d. Această transformare este provocată, de fapt, de vivacitatea imaginilor care apar atunci.

Eu vă descriu toate acestea, dragii mei prieteni, pentru ca în dvs. să ia naştere o reprezentare concretă despre felul în care se prezintă aceste realităţi de o cu totul altă natură decât cele de pe Pământ. Există cele mai diferite feluri de realităţi. Şi faptul că întotdeauna în imaginile pe care şi le poate face omul despre sine însuşi se infiltrează acţiunile fiinţelor lunare, această realitate este, pentru cel care o contemplă, mai minunată decât cea de mai târziu, când omul traversează lumea spirituală şi trebuie să-şi elaboreze, împreună cu Ierarhiile superioare, consecinţele vieţii sale pământeşti; acesta este un lucru mult mai uşor de înţeles, căci este un fel de continuare. Dar această transformare radicală a omului după moarte, prin faptul că el intră în raport cu fiinţele de multă vreme plecate de pe Pământ şi care au întemeiat pe Lună un fel de colonie cosmică, este ceva care ne face să cunoaştem cu o extraordinară pregnanţă o realitate foarte apropiată de realitatea pământească – fiindcă o trăim în mod nemijlocit în funcţie de viaţa pământească – şi, totuşi, fundamental diferită de realitatea pământească.

Dacă oamenii sunt prea puternic ataşaţi de ceea ce este pământesc, se poate chiar întâmpla să aibă dificultăţi în a recunoaşte că se găsesc în regiunea în care trăiesc acum fiinţele lunare. Atunci are loc ceva pe care aş vrea să-l caracterizez astfel: Reprezentaţi-vă că aici ar fi

Pământul (*vezi desenul, alb*) şi aici Luna (*roşu*). Influenţele lunare, care sunt propriu-zis influenţele solare reflectate, pătrund în pământ doar până aici, apoi efectele lor încetează (*galben*). Influenţele lunare nu pătrund foarte adânc în pământ, ele ating numai regiunea până unde ajung rădăcinile plantelor. Sub acest strat, foarte subţire, unde se află rădăcinile plantelor, influenţele lunare nu mai pătrund.

Planşa 9

[măreşte imaginea]

Aşadar influenţele lunare sunt reţinute numai în acest strat subţire, aici sus. Influenţele solare pătrund adânc în pământ. Căldura Soarelui de vară se conservă în pământ; dacă puneţi cartofi în pământ pentru păstrare, atunci conservaţi acţiunea Soarelui pe timpul iernii. O mare parte a influenţelor solare coboară în sol, cele ale Lunii nu depăşesc nivelul rădăcinilor – un strat subţire.

Se poate întâmpla ca nişte entităţi umane, după moartea lor, când trebuie să intre în regiunea Lunii, în lumea sufletelor, să nu se poată înţelege bine cu fiinţele lunare; ele sunt atunci legate de acest strat subţire, prin influenţele lunare care urcă din Pământ ca un fum, şi atunci, pentru o percepţie sensibil-suprasensibilă, ele apar rătăcind ca nişte fantome, ca nişte efecte întârziate ale vieţii trecute a omului.

Legendele şi poemele care vorbesc despre aceste lucruri se bazează pe nişte realităţi. Numai că, dacă vrem să le putem judeca, trebuie să fim liberi de orice superstiţie, să procedăm întotdeauna cu spirit critic şi să nu acceptăm niciodată decât ceea ce poate fi verificat.

Cu ocazia acestei treceri prin regiunea lunară, a cărei durată este, aşadar, cât o treime din viaţa pământească, începe să fie elaborată karma. Căci fiinţele lunare participă la aceste imagini în negativ pe care le conturează omul drept cópii ale faptelor sale, dar şi ale actelor sale de gândire; şi aceste fiinţe lunare au o memorie bună, ele înscriu în eterul cosmic tot ceea ce trăiesc aici împreună cu omul.

Noi traversăm acum viaţa dintre moarte şi o nouă naştere, şi apoi revenim. Când trecem din nou prin regiunea lunară, găsim toate acestea înregistrate. Le luăm cu noi în viaţa pământească, pentru a le îndeplini prin voinţa noastră pământească.

Iată ce voiam să vă expun astăzi, în primul rând, dragii mei prieteni, ca o consideraţie fundamentală.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL II

GA 236

ELABORAREA KARMEI ÎN TIMPUL PARCURGERII ÎN SENS INVERS A VIEŢII PĂMÂNTEŞTI IMEDIAT DUPĂ MOARTE

CONFERINŢA A ZECEA

Dornach, 16 mai 1924

Am văzut ultima dată cum se formează germenul karmei în perioada ce urmează imediat după trecerea prin poarta morţii. Am încercat să vă expun cu ce intensitate vie, cu ce forţă interioară acţionează trăirile pe care le are omul în acest interval de timp, care durează o treime din viaţa sa, cu ce putere extraordinară acţionează aceste trăiri asupra omului, şi, de asemenea, cum acţionează ele asupra celui care observă viaţa omului în acest interval de timp. Trebuie să ţinem seama, desigur, de felul în care acţionează asupra omului lumea pământească, în interiorul căreia are loc împlinirea şi formarea karmei, şi cât de diferit acţionează asupra lui lumea extrapământească.

Când ne îndreptăm privirea asupra scenei pe care se desfăşoară karma noastră, adică Pământul, vedem cum totul pe acest Pământ – ansamblul fiinţelor aparţinând diferitelor regnuri – are o influenţă reală asupra omului care trăieşte pe Pământ, asupra vieţii sale, influenţă care se manifestă şi atunci când omul nu încearcă să cunoască ceea ce există în jurul lui. Omul trebuie să se hrănească, trebuie să se dezvolte; pentru aceasta, el trebuie să preia în sine substanţele Pământului. Acestea acţionează asupra lui prin calităţile lor, prin forţele pe care le conţin, şi o fac independent de cunoaşterea pe care omul o poate avea despre ele. Şi se poate spune, cu toate că într-un mod puţin cam radical: indiferent de felul în care se comportă omul în viaţa sa interioară faţă de diferitele regnuri care îl înconjoară în existenţa pământească, el intră în legătură, intră într-un anumit raport cu aceste realităţi ale mediului său înconjurător fizic-pământesc.

Trebuie să observăm cum se prezintă acest lucru în domeniile cele mai variate ale vieţii. De exemplu, trebuie să spunem: Ce ar fi dacă, în preluarea diverselor alimente pe care le consumăm, am fi dependenţi de ceea ce ştim despre acţiunea alimentelor asupra organismului? Nu putem aştepta deloc să aflăm ceva despre acest lucru, ci intrăm în legătură cu mediul pământesc înconjurător în mod independent de ştiinţa noastră, şi, într-un anumit sens, într-un mod absolut independent de viaţa noastră sufletească. Dar gândiţi-vă acum că, în ceea ce priveşte lumea stelelor, lucrurile stau exact invers. Nu putem vorbi despre o influenţă a lumii stelelor în cadrul aceloraşi dispoziţii instinctive fundamentale aşa cum o putem face despre influenţa domeniului pământesc. Omul poate admira lumea stelelor. El poate primi de la lumea stelelor multe imbolduri. Dar reprezentaţi-vă cât de mult este trimis omul, în faţa lumii stelelor, spre viaţa sufletului său, cât de mult acţionează asupra vieţii lui sufleteşti această lume a stelelor. Luaţi în considerare, în lumea extrapământească, astrul cel mai apropiat cu care omul se află într-un anumit raport, luaţi în considerare Luna. Viaţa curentă ne învaţă deja că Luna exercită o anumită influenţă asupra fanteziei omului. Şi chiar şi aceia care neagă orice altă influenţă a astrelor asupra omului nu vor nega – citez un vers celebru al unui romantic [Nota 65]– că "noaptea vrăjită sub strălucirea Lunii" acţionează în mod cu totul inconştient asupra mişcărilor acestei fantezii.

Dar nu ne putem imagina că tocmai această influenţă, cea mai apropiată şi mai grosieră a lumii aştrilor, s-ar putea exercita asupra omului dacă am exclude la el viaţa sufletului; nu ne putem imagina că s-ar putea stabili aici o relaţie asemănătoare relaţiei pe care o are omul cu mediul său înconjurător pământesc, în cadrul căreia, într-adevăr, are o foarte mică importanţă faptul că omul cunoaşte, de exemplu, acţiunea pe care o are varza asupra diverselor sale organe, sau că el o admiră sau nu – el trebuie s-o mănânce, şi asta-i tot. Şi, de fapt, întreaga cunoaştere legată de aceasta intervine ca ceva care, desigur, înalţă viaţa sufletului deasupra simplei existenţe naturale; dar, în această privinţă, omul îşi trăieşte viaţa în cadrul naturii, viaţa spiritului este aici doar ceva care vine să se adauge. În schimb, dacă excludem viaţa spiritului, nu ne putem reprezenta nici o influenţă a lumii astrelor asupra omului, şi, cu atât mai mult, nici o influenţă a lumii Ierarhiilor, a entităţilor spirituale superioare care se află în dosul lumii astrelor. Dar la nivelul, ca să spunem aşa, cel mai de jos al Ierarhiilor se află entităţile despre care v-am spus ultima dată că ele modelează cu atâta intensitate şi forţă experienţele pe care le are omul după moarte prin faptul că trăiesc ele înseşi în miezul acestor experienţe. Dacă aceste fiinţe lunare, care erau odinioară marii Învăţători originari ai omenirii pământeşti, nu ar trăi, ca să spunem aşa, în miezul experienţelor pe care le face omul după ce a trecut prin poarta morţii, aceste experienţe ar avea un caracter de vis. Dar ele nu seamănă câtuşi de puţin cu nişte vise. Sunt nişte trăiri care au mai multă forţă decât trăirile obişnuite ale vieţii pământeşti. Prin aceste experienţe se pregăteşte karma, deoarece trăim atunci intens în celălalt, nu în noi înşine, şi trebuie să compensăm faptele săvârşite. Noi ne simţim faptele aşa cum le-au simţit cei faţă de care le-am comis, dar le simţim cu o forţă extraordinară. Aşadar noi ne pregătim karma în timp ce trăim aceste experienţe. Între moarte şi o nouă naştere se face după aceea trecerea de la trăirea noastră împreună cu entităţile lunare la ceea ce vor trăi împreună cu omul nişte entităţi care nu au trăit niciodată pe Pământ. Entităţile lunare despre care am vorbit ultima dată au fost prezente în sânul existenţei pământeşti. Eu am caracterizat acest lucru. Dar într-o fază ulterioară a vieţii dintre moarte şi o nouă naştere, omul se înalţă spre nişte entităţi care nu au trăit niciodată pe Pământ.

Avem mai întâi un grup de entităţi aparţinând Ierarhiilor superioare cărora le-am dat numele de Îngeri. Aceste entităţi sunt aşa-numiţii noştri ghizi de la o viaţă pământească la alta. Ele ne conduc de la o viaţa pământească la alta. Ele sunt acele entităţi care se află deasupra noastră drept entităţile cele mai apropiate de noi, şi noi suntem întotdeauna foarte aproape de ele, chiar în timpul vieţii noastre pământeşti. Lucrurile se prezintă astfel: Când reflectăm la nişte relaţii exterioare, când reflectăm la ceea ce am văzut sau am auzit, la ceea ce ne-am cucerit prin studiul naturii sau al istoriei, sau la ceea ce ne-au spus alţi oameni, când reflectăm la lucrurile care în timpul vieţii pământeşti ne vin din exterior, când ne dăruim numai unor gânduri pe care le primim din exterior, acea fiinţă din Ierarhia Îngerilor de care aparţinem nu are mare lucru de făcut cu gândurile noastre. Căci aceste entităţi ale Ierarhiei Îngerilor nu au fost niciodată locuitori ai Pământului, ca oamenii sau ca aceşti Învăţători originari, care, ce-i drept, nu erau prezenţi decât într-un corp eteric, dar, cu toate acestea,

locuiau pe Pământ. Entităţile pe care le numim Îngeri nu locuiesc pe Pământ, astfel încât relaţia noastră cu Îngerii este diferită de relaţia pe care o avem cu fiinţele lunare despre care am vorbit.

Cu toate acestea, prin faptul că noi parcurgem după moarte drumurile care, într-un anumit sens, trec prin dreptul planetelor şi prin faptul că intrăm în domeniul fiinţelor lunare, suntem, în acelaşi timp – în interiorul sferei lunare – în domeniul Îngerilor. Astfel încât, de fapt, în intervalul de timp în care trăim împreună cu Învăţători originari ai omenirii deveniţi locuitori ai Lunii, noi trăim, de asemenea, într-un mod conştient, împreună cu fiinţele pe care le numim Îngeri. Apoi mergem mai departe. Şi, mergând mai departe, intrăm în domeniul pe care învăţătura spirituală din totdeauna l-a numit domeniul lui Mercur. Aici, în acest domeniu, nu mai trăiesc fiinţe care au fost odinioară pe Pământ. Aici trăiesc numai fiinţe care nu s-au aflat niciodată pe Pământ. Atunci, pătrunzând, în perioada dintre moarte şi o nouă naştere, în regiunea lui Mercur, noi ajungem în domeniul Arhanghelilor, apoi, pătrunzând în regiunea lui Venus, ajungem în domeniul Arhailor.

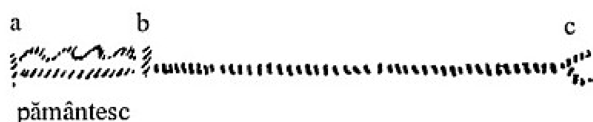
Traversând astfel aceste domenii ale celei de-a treia Ierarhii, ne apropiem de ceea ce este propriu-zis entitatea spirituală a Soarelui. Şi entitatea spirituală a Soarelui spre care ne îndreptăm între moarte şi o nouă naştere este, în sensul cel mai înalt al cuvântului, sediul acelor entităţi din cadrul Ierarhiilor superioare pe care le-am numit Exusiai, Dynamis şi Kyriotetes. Aşadar, această a doua Ierarhie este, propriu-zis, sufletul, spiritul vieţii solare. Noi intrăm în acest domeniu. În acest domeniu ne petrecem cea mai mare parte a existenţei noastre dintre moarte şi o nouă naştere.

Dar noi nu putem înţelege aceste entităţi decât dacă vedem clar că existenţa lor este cu totul aparte de tot ceea ce face din noi oameni pământeşti, de ceea ce ne integrează în domeniul legilor naturii. Nişte legi ale naturii, aşa cum le cunoaştem noi existenţa pe Pământ, nu există deloc în domeniul vieţii solare propriu-zise. În domeniul acţiunilor solare propriu-zise, legile spirituale – aşadar, şi legile voinţei, de exemplu – şi legile naturii nu sunt decât unul şi acelaşi lucru. Aici, legile naturii nu contrazic niciodată, în vreun fel, legile spirituale, ci legile naturii şi legile spirituale constituie o perfectă unitate

Reprezentaţi-vă în mod clar, dragii mei prieteni, consecinţele unui asemenea fapt. Noi trăim pe Pământ, în cadrul unei vieţi pământeşti. Facem pe Pământ o experienţă sau alta. Trăim, în cadrul vieţii pământeşti, străduindu-ne să săvârşim binele, poate ne străduim să nu ne îndepărtăm de drumul pe care îl considerăm, din punctul nostru de vedere, moral. Săvârşim anumite acte conform acestor intenţii. Noi îl vedem, pe de altă parte, pe un om sau pe altul, căruia *nu*-i putem atribui asemenea intenţii, căruia nu putem face altfel decât să-i atribuim intenţii rele. Cultivăm timp de câţiva ani nişte intenţii bune, după părerea noastră, alături de intenţiile rele ale celuilalt. Constatăm atunci că nu am reuşit cu intenţiile noastre, pe care le credem bune; nu numai că ele au rămas fără efect, dar poate că noi am întâlnit ceea ce numim pe Pământ nefericire, în timp ce celălalt, despre care noi credeam că are intenţii foarte rele, trăieşte alături de noi aparent în fericire, cel puţin din punct de vedere exterior.

Iată ce-i face pe atâţia oameni, care nu iau în considerare decât viaţa pământească, să învinuiască această viaţă pământească, să spună că în viaţă nu se revelează nici o putere care să trateze binele şi răul aşa cum ele o merită. Cel care observă viaţa în mod imparţial nu îl va considera absolut neîndreptăţit pe cel care vorbeşte astfel. Într-adevăr, cine poate afirma, dacă se află în mod real în mijlocul vieţii, că tot ce li se întâmplă oamenilor corespunde, în ceea ce priveşte meritele sau greşelile lor, cu ce a decurs din intenţiile lor în cadrul acestei vieţi pământeşti? Când observăm viaţa pământească aşa cum se desfăşoară ea, suntem, desigur, obligaţi să spunem că nu găsim nici o compensare, în cadrul acestei vieţi pământeşti, pentru ceea ce emană din sufletul nostru din punct de vedere spiritual-moral. De ce este aşa?

Ei bine, este aşa pentru că nu suntem în măsură să ne transpunem intenţiile, cele mai intime forţe care domnesc în cadrul vieţii noastre moral-sufleteşti, pe care, poate, le stăpânim pe baza unei voinţe absolut libere, noi nu suntem în stare să transpunem toate acestea în mod nemijlocit în realitate, în viaţa noastră pământească. În exterior stăpânesc legile naturii, în exterior se desfăşoară acele fapte care au loc sub influenţa diferiţilor oameni. Trebuie să ne fie clar faptul că, în primă instanţă, în viaţa pământească există o prăpastie, să spunem, între a şi b, între ceea ce se întâmplă în sufletul nostru, ca impulsuri de voinţă, şi ceea ce vedem realizat în viaţa exterioară, ca destin al nostru.

Planşa 10+11

[măreşte imaginea]

Puneţi-vă numai întrebarea următoare: Care este în viaţa dvs. exterioară, în destinul dvs., în ceea ce are, aşadar, importanţă în viaţa dvs. de om – care este partea care provine în mod direct din intenţiile pe care le purtaţi în suflet, ca realizare a lor? – Această lume, această lume pământească, nu este o lume în care legile spirituale, prin care omul se lasă dominat sau se stăpâneşte pe sine însuşi, sunt, totodată, în mod nemijlocit, şi legi ale naturii; ele nu sunt legi ale naturii, ele nu se desfăşoară decât în forul interior al omului. Iar atunci când privim lumea în mod imparţial, nu putem decât să spunem: Dacă cineva, cunoscând bunele mele intenţii, le interpretează invers, şi dacă, fiindcă destinul meu, câţiva ani mai târziu, va fi fost nefericit, în ciuda bunelor mele intenţii, el le califică de rele şi se referă la ele spunând: Ceea ce trebuia să se întâmple s-a întâmplat, eu am spus clar atunci că intenţiile tale sunt rele! – aceasta ar fi un mod de a gândi inadmisibil. Spiritul trebuie să acţioneze de la suflet la suflet. Dar în lumea pământească exterioară spiritul încă nu acţionează, în primă instanţă, conform destinului.

Aşadar, un fapt trebuie să fie pentru noi absolut clar: în cadrul vieţii pământeşti există o prăpastie între ceea ce este moral-sufletesc şi ceea ce este natural-fizic. Această prăpastie există din cauză că legile naturii şi cele ale spiritului nu coincid.

Când oamenii fac abstracţie de lumea care urmează după lumea pământească, de la b la c, de la moarte la o nouă naştere – prin faptul că ei nu ţin seama de această lume, căci, după ei, limitele cunoaşterii ne împiedică să ştim ceva despre această lume –, ce pot spune asemenea oameni? Ei pot spune: Da, legile naturii şi ceea ce face sau trăieşte omul în virtutea faptului că este supus acestor legi, aceasta este o realitate, este ceva real, această realitate poate fi domeniul cunoaşterii noastre, al ştiinţei noastre; dar ceea ce se întâmplă cu intenţiile noastre, care există în interiorul nostru ca trăiri sufletesc-spirituale, despre acestea noi nu putem şti nimic. – Dacă nu privim spaţiul cuprins între "b şi c", atunci nu putem şti nimic despre ele. Putem numai *crede* că ceea ce trăieşte aici în sufletul nostru se va realiza într-un fel sau altul. În măsura în care, din epocile vechi ale evoluţiei, cunoaşterea a ceea ce se întâmplă între b şi c a regresat, s-a stins, în aceeaşi măsură a apărut acest divorţ între ştiinţă şi credinţă.

Dar nu putem vorbi despre karmă în aceeaşi măsură în care vorbim despre ştiinţă şi credinţă. Căci karma nu este un obiect al credinţei, ea

exprimă o legitate, tot aşa cum un fenomen natural exprimă o legitate.

Acum însă, dacă ne îndreptăm privirea, în cadrul perioadei dintre moarte şi o nouă naştere, asupra etapei care urmează imediat după prima, pe care v-am caracterizat-o, ajungem să observăm lumea în care trăiesc fiinţele Ierarhiei a doua, Exusiai, Dynamis, Kyriotetes; în locul existenţei pământeşti, noi cunoaştem atunci o existenţă solară (*vezi desenul de la pagina 164*); căci chiar dacă depăşim regiunile stelare, Soarele continuă să strălucească, dar nu în sensul fizic al cuvântului; el continuă să strălucească atunci când trecem prin acest domeniu în perioada dintre moarte şi o nouă naştere. În timp ce aici, pe Pământ, Soarele îşi trimite spre noi în jos influenţele sale fizice, în viaţa dintre moarte şi o nouă naştere Soarele face, am putea spune, ca lumina lui să urce spre noi, cu alte cuvinte, suntem purtaţi de fiinţele solare, Exusiai, Dynamis, Kyriotetes. Dar, în lumea în care suntem acum, legile naturale din viaţa pământească nu mai au nici un sens; totul se petrece aici conform unor legi spirituale, conform unor legi care sunt cu totul spiritual-sufleteşti. Acolo nu este deloc nevoie de iarbă pentru a hrăni vacile, căci acolo nu sunt nici vaci, nici iarbă. Acolo totul este spirit. Iar în acest domeniu al spiritului se creează pentru noi posibilitatea de a ne realiza intenţiile pe care le avem în suflet şi care nu se pot realiza pe Pământ, care se pot realiza atât de puţin pe Pământ, încât, în caz extrem, binele poate conduce la nefericire şi răul la fericire. Căci tot ceea ce se află în această lume se realizează şi îşi produce efectele conform valorii sale intrinsece, conform naturii sale profunde, şi este imposibil ca binele să nu aibă nişte efecte pe măsura forţei sale bune, iar răul, nişte efecte pe măsura forţei rele pe care o conţine, şi aceasta într-un mod cu totul deosebit, într-un mod deosebit în sensul că existenţa solară – aşadar, acea existenţă care adăposteşte în sânul ei Ierarhia a doua, Exusiai, Dynamis, Kyriotetes – tinde să preia, aş spune, cu cea mai mare mulţumire tot ceea ce avem noi în viaţa noastră sufletească aici, pe Pământ, ca intenţii bune.

Am putea exprima acest lucru şi dacă am spune: În această existenţă solară este primit cu satisfacţie tot ceea ce trăieşte omul în sufletul său având nuanţa binelui, în timp ce răul este, în principiu, respins. El nu poate ajunge până în această existenţă solară.

Eu am arătat în acel curs pe care am mai avut posibilitatea să-l ţin în sala Goetheanumului înainte de a fi incendiat, în aşa-numitul ***Curs francez*** [Nota 66], cum omul trebuie să lase în urmă partea rea a karmei sale, înainte de a atinge un anumit punct între moarte şi o nouă naştere. Răul nu poate pătrunde în existenţa solară. Există un proverb care, bineînţeles, pentru conştienţa omului modern, nu se aplică decât efectelor fizice ale Soarelui. Acest proverb spune că Soarele străluceşte în acelaşi fel şi peste cei buni, şi peste cei răi [Nota 66]. Aşa este; dar răul nu este primit de Soare. Dacă dvs. vedeţi pe cale spirituală ceea ce este bun într-un suflet uman, atunci acest lucru este clar ca lumina Soarelui, dar clar în sens spiritual. Dacă dvs. vedeţi, dimpotrivă, ceea ce este rău într-un om, atunci acest lucru este întunecos ca un loc în care nu pătrunde nici o lumină a Soarelui. Aşadar, în existenţa solară, omul trebuie să lase în urma lui tot răul. El nu poate lua răul cu sine.

Dar ia gândiţi-vă: În viaţa sa pământească, omul este o unitate. Existenţa sa fizică şi cea sufletesc-spirituală sunt legate, ele constituie o unitate. Nu numai că în vinele unui om care nu are decât intenţii rele sângele curge altfel – deşi acest lucru nu poate fi demonstrat cu instrumente grosiere –, ci sângele unui asemenea om are chiar o altă compoziţie decât sângele unui om care poartă în sufletul său binele!

Acum, imaginaţi-vă că un om cu adevărat rău abordează existenţa solară între moarte şi o nouă naştere. El trebuie să lase în urmă tot ceea ce are rău, abandonând astfel o mare parte din el însuşi, căci răul este strâns legat de el. Face una cu el. Cel puţin în măsura în care acest rău face una cu el, omul respectiv trebuie să abandoneze din sine tot ceea ce trăia în fiinţa lui drept rău.

Dar atunci, dacă în acest loc al vieţii sale de după moarte el trebuie să abandoneze ceva din sine însuşi, din propria sa entitate, ce rezultă de aici? De aici rezultă faptul că acest om este diminuat, el intră în existenţa solară ca un infirm spiritual. Iar existenţa solară nu poate folosi decât acea parte din el pe care omul o aduce cu sine în această existenţă solară. El trebuie să lase în urmă cealaltă parte.

Existenţa solară va aduce atunci în ambianţa lui acele entităţi care pot conlucra cu el, care pot colabora cu el între moarte şi o nouă naştere.

Presupuneţi acum, dragii mei prieteni, un caz cu totul extrem, presupuneţi cazul unui om care a fost atât de rău, atât de răuvoitor, încât în forul său interior el dorea răul tuturor semenilor săi. Să presupunem că el era de o răutate pe care nu o întâlnim în realitate; să ne imaginăm sub formă de ipoteză cazul unui ticălos absolut. Ce se va întâmpla cu acest ticălos, care s-a identificat în întregime cu răul, atunci când el va ajunge în acest punct, să spunem, alfa (*vezi desenul de la pagina 157*) şi va trebui să lase în urmă tot ceea ce în el este unit cu răul? El va trebui să se lase pe sine însuşi în urmă! El va fi trecut între moarte şi o nouă naştere prin acel interval de timp pe care vi l-am descris adineaori, el va fi trecut prin domeniul fiinţelor lunare, va fi întâlnit, de asemenea, acea fiinţă din Ierarhia Îngerilor de care este legat în mod deosebit, precum şi alte fiinţe din Ierarhia Îngerilor care sunt în relaţie cu el. Dar iată că ajunge la marginile acestei lumi. Prin Mercur şi Venus, el se apropie de Soare; dar, înainte de a intra în existenţa solară propriu-zisă, el trebuie să se abandoneze pe sine însuşi, fiindcă el a fost un ticălos absolut. Ce se întâmplă atunci? El nu va intra deloc în existenţa solară. Dacă nu vrea să dispară pur şi simplu din Univers, el trebuie să se pregătească imediat pentru o nouă încarnare, să se pregătească să intre într-o nouă viaţă pământească. Astfel încât, în cazul unui ticălos înrăit, dvs. aţi afla că după moartea sa el ar ajunge foarte repede într-o nouă existenţă pământească.

Dar asemenea ticăloşi înrăiţi, de fapt, nici nu există. Toţi oamenii sunt, într-un anumit sens, măcar un pic buni. De aceea, toţi oamenii parcurg cel puţin o mică porţiune din existenţa solară. Dar faptul că omul pătrunde mai mult sau mai puţin în existenţa solară depinde de măsura în care s-a diminuat pe sine însuşi ca fiinţă spiritual-sufletească, şi în funcţie de aceasta îşi cucereşte el din existenţa solară şi forţa de a-şi contura, de a-şi edifica viaţa pământească următoare, căci ceea ce poartă omul în sine nu poate fi edificat decât pornind de la existenţa solară.

Dvs. cunoaşteţi acea scenă din partea a doua a lui "Faust" în care Wagner îl fabrică pe homunculus în eprubetă [Nota 67]. Pentru ca Wagner să poată face într-adevăr ceva de felul unui homunculus, el trebuie să posede cunoaşterea entităţilor solare. Dar *Goethe* nu îl prezintă pe Wagner ca şi cum el ar poseda această cunoaştere, altfel el nu ar fi, nu-i aşa, acel "pedant sec" pe care ni-l înfăţişează Goethe. Wagner este, cu siguranţă, departe de a fi un prost, dar el nu posedă cunoaşterea entităţilor solare. De aceea el este ajutat de Mefistopheles, un spirit care posedă cunoaşterea entităţilor solare; numai datorită ajutorului acestui spirit rezultă ceva. Goethe a simţit perfect că numai prin aceasta putea ieşi din retortă un fel de homunculus, capabil după aceea de o anumită dezvoltare.

Trebuie să ne fie absolut clar acest lucru: Elementul uman nu ia naştere din elementul pământesc, ci numai din ceea ce este de natură solară. Aşa cum am arătat în ***Teze***, ceea ce este pământesc în om este numai imagine. Omul poartă în el natura solară. La om, elementul pământesc este numai imagine.

Dvs. vedeţi, aşadar, între moarte şi o nouă naştere, noi suntem încredinţaţi într-un fel de către ordinea universală înaltelor fiinţe solare. Şi aceste înalte fiinţe solare elaborează împreună cu noi acea parte din noi pe care suntem în stare s-o introducem în existenţa solară. Cealaltă parte rămâne în urmă. Şi astfel, ceea ce rămâne în urmă trebuie să fie oarecum preluat din nou, când omul coboară spre viaţa pământească.

Omul pătrunde în existenţa cosmică – poimâine voi descrie ce se întâmplă mai departe –, dar el se întoarce înapoi. Cu ocazia reîntoarcerii, el

traversează din nou regiunea lunară. Acolo, el găseşte răul pe care îl lăsase în urmă. Acum trebuie să şi-l integreze din nou. El şi-l integrează sub forma în care l-a trăit imediat după ce a trecut prin poarta morţii. El şi-l integrează în aşa fel încât acesta devine realitate în existenţa pământească.

Să rămânem la exemplul oarecum respingător pe care l-am dat nu demult: Dacă îi dau o palmă cuiva în timpul vieţii mele pământeşti, atunci eu simt în mod nemijlocit, când îmi parcurg în sens invers viaţa pământească, eu simt ce a suferit el, celălalt. Această trăire îmi apare, o regăsesc şi la întoarcere, şi eu tind să o fac să devină realitate. Aşadar dacă trebuie să mi se întâmple ceea ce a suferit celălalt, eu însumi am căutat această suferinţă, m-am dus spre ea; această tendinţă eu o duc în viaţa pământească, atunci când revin pe Pământ. Dar, pentru început, să facem abstracţie de acest lucru; voi vorbi poimâine de această împlinire a karmei. Dar înţelegeţi bine: Ceea ce regăsesc astfel nu a fost prezent la trecerea prin existenţa solară, nu a trecut prin viaţa solară. Eu am trecut prin viaţa solară numai binele care era unit cu mine.

Acum, după ce am edificat în sânul regiunii solare un om diminuat, eu preiau din nou în mine ceea ce lăsasem în urmă. Dar ceea ce preiau acum este chiar temelia organizării mele corporal-pământeşti. Aşadar prin faptul că nu am putut duce în regiunea solară decât o anumită parte din mine însumi, şi anume acea parte care putea pătrunde în regiunea solară, numai această parte a omului care sunt eu o pot aduce înapoi fecundată, spiritualizată de regiunea solară.

Aceasta este prima parte a omului. Dar noi distingem aceste două părţi:

1. O parte a omului care apare pe Pământ după ce a trecut prin regiunea solară.
2. O parte a omului care apare pe Pământ fără să fi trecut prin regiunea solară.

Vedeţi dvs., acest lucru are legătură cu viaţa omului între moarte şi o nouă naştere şi cu felul cum se răsfrânge aceasta asupra vieţii pământeşti. Dar Soarele acţionează asupra omului şi în timp ce el se află pe Pământ. Soarele acţionează, bineînţeles, asupra omului în timp ce el se află pe Pământ. Şi acel domeniu, mai ales domeniul Lunii, acţionează asupra omului când el se află pe Pământ. Avem întotdeauna două categorii de influenţe asupra omului: în primul rând, influenţa vieţii solare între moarte şi o nouă naştere şi, în al doilea rând, influenţa vieţii solare în timpul vieţii pământeşti a omului. Tot astfel, avem influenţa Lunii, să spunem – considerând împreună ansamblul Lună, Mercur şi Venus –, avem în primul rând influenţa vieţii lunare asupra omului între moarte şi o nouă naştere şi, în al doilea rând, influenţa vieţii lunare asupra omului când omul se află pe Pământ.

În timpul vieţii pământeşti avem nevoie de Soare, datorită căruia este posibilă, în principal, viaţa capului nostru ca om pământesc. Ceea ce ne aduce Soarele prin razele sale, aceasta face să iasă la lumină din organism viaţa capului nostru. Este aceeaşi parte a omului care depinde de existenţa solară. Este acea parte a omului datorată acţiunilor capului. Eu scriu: ale capului (*vezi schema de mai jos*). Dar eu rezum tot ceea ce este viaţă a simţurilor şi viaţă de reprezentare când spun: viaţă a capului.

Cealaltă parte, cea care în viaţa pământească depinde de Lună, de Mercur, de Venus, este acea parte din om care nu e legată de viaţa capului, ci e legată, în sensul cel mai larg al cuvântului, de viaţa de reproducere.

Dvs. aveţi aici ceva ciudat. Aveţi viaţa solară, care acţionează asupra omului între moarte şi o nouă naştere făcând din el, propriu-zis, un om, elaborând în om ceea ce este legat de bine. Dar, în timpul vieţii sale pământeşti, toate acestea nu pot acţiona decât asupra a tot ceea ce este legat de cap. Şi, în fond, această viaţă a capului nu are prea mult de-a face cu binele, căci te poţi sluji de cap şi pentru a deveni un ticălos înrăit. Cineva poate să fie foarte inteligent şi să devină un ticălos slujindu-se de această inteligenţă.

În cadrul vieţii pământeşti, tot ceea ce se dezvoltă în continuare se bazează pe viaţa de reproducere. Viaţa de reproducere, care stă sub influenţa Lunii, este acea parte a omului care între moarte şi o nouă naştere este legată de partea din om care nu participă la procesele cosmice.

Dacă aduceţi această corelaţie în faţa sufletului dvs., atunci puteţi uşor înţelege cum apar toate acestea în om când omul se află pe Pământ.

Avem mai întâi acea parte a omului care apare pe Pământ după ce a trecut prin regiunea solară. Capul este singurul care primeşte în timpul vieţii pământeşti influenţa regiunii solare, dar în întregul om rămâne ceva din această regiune solară, şi aceasta rămâne sub forma predispoziţiilor sale pentru o stare de sănătate bună (*vezi schema*). De aceea sunt legate aceste predispoziţii şi de viaţa capului. Capul se îmbolnăveşte numai atunci când digestia sau viaţa ritmică fac să se urce până la el boala.

În schimb, tot cea ce constituie partea omului care nu trece prin viaţa solară are legătură cu predispoziţiile patologice ale omului.

1. O parte a omului apare pe Pământ după ce a trecut prin regiunea solară	Aceasta este partea căreia îi sunt datorate acţiunile capului	Predispoziţii pentru o stare de sănătate bună
2. O parte a omului apare pe Pământ fără să fi trecut prin regiunea solară	Aceasta este partea omului care este legată de reproducere	Predispoziţii maladive

Dvs. vedeţi: starea de boală se urzeşte în regiunea subsolară, şi faptul că starea de boală se urzeşte în regiunea subsolară este în legătură cu efectele răului, imediat ce omul a intrat în viaţa dintre moarte şi o nouă naştere. Regiunea solară în sine este în relaţie cu predispoziţiile spre o stare de sănătate bună. Şi numai atunci când anumite influenţe din regiunea lunară pătrund în regiunea solară a omului, numai atunci se poate îmbolnăvi ceea ce, în viaţa pământească, depinde de regiunea solară, şi anume organizarea capului. Vedeţi că nu putem înţelege aceste mari corelaţii karmice decât dacă îl urmărim într-adevăr pe om până în regiunea unde legile spiritului sunt legi ale naturii, şi legile naturii sunt legi ale spiritului.

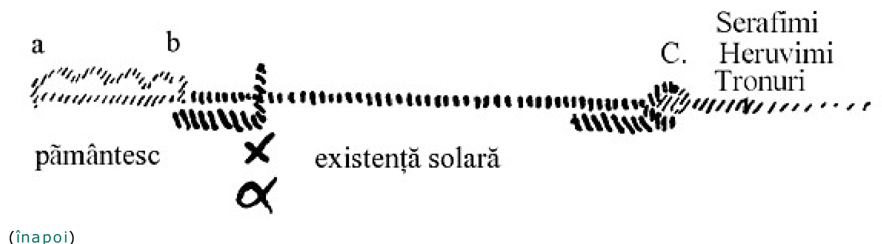
Permiteţi-mi să mă exprim, ca să spunem aşa, în limbajul cotidian, într-o regiune care nu are nimic comun cu viaţa cotidiană, dar permiteţi-mi să vă vorbesc aşa cum se vorbeşte în viaţă. Acest lucru este foarte firesc pentru cel care pătrunde în lumea spirituală. Când vorbim aici cu oamenii, vedeţi dvs., atunci noi recunoaştem din felul lor de a vorbi că ei se află în cadrul domeniului naturii. Limbajul lor ne arată acest lucru. Când intrăm în regiunea pe care v-am descris-o cu precizie mai ales în ultima conferinţă, cea care urmează trecerii prin poarta morţii, şi când vorbim cu fiinţele care au fost odinioară Învăţătorii originari ai oamenilor, apoi cu fiinţele din Ierarhia Îngerilor, atunci vorbirea acesta are ceva straniu; căci despre aceşti – cum să spun –, despre aceşti oameni – se vorbeşte ca despre nişte legi ale naturii, dar care constau într-o acţiune magică, fiind, totodată, guvernate de spirit. Aceste fiinţe înţeleg magia. Dar despre legile naturii ele nu ştiu decât aceasta: oamenii au pe Pământ legi ale naturii; dar, pe ele, aceste legi ale naturii nu le privesc.

Ceea ce se întâmplă astfel apare deocamdată tot sub formă de imagini, care sunt asemănătoare proceselor pământeşti. Iată de ce efectele

spiritului se aseamănă cu efectele naturii, dar sunt mai puternice, aşa cum am descris.

Dar când ieşim din această regiune şi intrăm în regiunea solară, atunci nu mai auzim, în general, despre legile naturii care domnesc pe Pământ. În vorbirea entităţilor din această regiune nu mai auzim decât despre influenţe spirituale, despre cauze spirituale. Nu mai există nimic din legile naturii.

Vedeţi dvs., dragii mei prieteni, aceste lucruri cer să fie spuse o dată. Căci celor care aici, pe Pământ, vorbesc fără încetare despre atotputernicia legilor naturii, sau chiar, în modul cel mai radical, despre eternitatea acestor legi, aş putea să le răspund: Ei bine, există domenii ale Universului, acele zone pe care le traversează omul între moarte şi o nouă naştere, în care aceste legi ale naturii te fac să râzi, pur şi simplu, fiindcă ele aici nu au nici un sens; ele există, cel mult, ca informaţii venind de pe Pământ, dar nu ca legi guvernând existenţa. Iar când omul traversează această regiune dintre moarte şi o nouă naştere şi a trăit suficient de lungă vreme într-o lume în care nu există deloc legi ale naturii, ci numai legi spirituale, atunci el începe să se dezobişnuiască de fapt să se mai gândească la legile naturii ca la ceva serios. Nu mai face acest lucru între moarte şi o nouă naştere. Omul trăieşte într-o regiune în care poate deveni realitate spiritualul spre care năzuia, o regiune în care el merge în direcţia unei împliniri reale.

(înapoi)

Dar, vedeţi dvs., dacă nu ar exista decât aceasta, dacă nu ar exista decât această Ierarhie a doua din regiunea solară, şi dacă nu am trăi aici decât acel mod de realizare pe care îl putem trăi în această regiune, atunci am ajunge, după ce am fi traversat această viaţă, în pragul vieţii pământeşti (c); şi dacă am voi acum să intrăm în viaţa pământească, mai întâi am sta aici împovăraţi cu karma noastră. Noi am şti că nu putem merge mai departe dacă am vrea să ducem în fizic ceea ce este acum în întregime realizat din punct de vedere spiritual. Căci, din punct de vedere spiritual, karma noastră este realizată când coborâm din nou. În momentul în care ajungem în pragul existenţei pământeşti, legile spirituale şi aspectele spirituale trebuie să fie transformate din nou, să fie transpuse din nou în fizic. Aceasta este regiunea în care Serafimii, Heruvimii şi Tronurile transformă spiritualul în fizic.

Astfel încât, în următoarea viaţă pământească, ceea ce a fost realizat în mod spiritual se realizează şi pe plan fizic, prin karmă. Aceasta este evoluţia prin karmă.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A UNSPREZECEA

Dornach, 18 mai 1924

Dacă vrem să înţelegem natura karmei, trebuie să ne îndreptăm privirea, înainte de toate, asupra a tot ceea ce, pornind din Univers, participă la evoluţia umană.

Pentru a ne putea îndrepta privirea asupra entităţilor Cosmosului spiritual care iau parte la evoluţia omenirii, pentru a găsi un sprijin, vom privi mai întâi o clipă relaţia omului cu fiinţele pământeşti.

Îl vedem pe om înconjurat pe Pământ de entităţile regnurilor mineral, vegetal şi animal; trebuie să ştim că în om trăiesc cele trei regnuri ale naturii, luând în fiinţa lui o formă superioară. Prin organismul său fizic, omul este înrudit într-un fel cu regnul mineral. Dar el prelucrează ceea ce există în regnul mineral, pentru a-l ridica la un nivel superior. Prin corpul său eteric, el este înrudit cu regnul vegetal. El prelucrează de asemenea, în sine, ceea ce se află în regnul vegetal, ridicându-l la un nivel superior. Şi la fel este cu legătura care îl înrudeşte pe om, prin corpul său astral, cu entităţile regnului animal. Aşadar putem spune: Luând în considerare spaţiul din jurul omului, aflăm că omul poartă în el regnurile mineral, vegetal şi animal.

Tot aşa cum poartă în sine, din punct de vedere spaţial, aceste regnuri exterioare, el poartă în sine – dar acum din punct de vedere temporal, nu spaţial – regnurile Ierarhiilor superioare. Şi noi putem înţelege întreaga lucrare a karmei în viaţa omului abia atunci când vedem cum acţionează asupra entităţii umane, în cursul vieţii sale pământeşti, diferitele regnuri ale Ierarhiilor.

Când avem în vedere cum acţionează asupra omului regnul mineral, atunci ne întâmpină acele procese prin care omul îşi asimilează alimentele. Căci tot ceea ce preia omul în sine din regnurile superioare regnului mineral, el mineralizează mai întâi. Considerând regnul vegetal, vedem că omul are în el forţe vitale, forţe de viaţă. Dacă privim apoi regnul animal, vedem cum omul, pe baza corpului său astral, ridică într-o sferă superioară, în domeniul sensibilităţii, ceea ce este simplă viaţă. Într-un cuvânt, noi putem urmări seria de acţiuni naturale în cele trei regnuri, precum şi în organismul uman.

Tot astfel putem urmări ceea ce se întâmplă cu omul sub raport sufletesc-spiritual pornind de la Ierarhiile superioare. Ceea ce este în fiinţa umană propriu mineralului, propriu vegetalului şi propriu animalului, le putem înţelege pe baza acţiunilor produse de cele trei regnuri ale naturii în spaţiu. Tot astfel, ceea ce urzeşte în om – să luăm mai întâi ceea ce urzeşte în om ca destin –, trebuie să fie înţeles pornind de la intervenţia în om a Ierarhiilor. Dar aici nu trebuie să avem în vedere ceea ce există la om într-un raport de simultaneitate – corp fizic, corp eteric, corp astral; în ceea ce priveşte Ierarhiile, trebuie să avem în vedere ceea ce apare în viaţa pământească a omului într-o desfăşurare succesivă, şi trebuie să putem sesiza printr-o observare spirituală acest aspect al succesiunii în timp.

Acum, aş putea spune, prin întregul nostru mod antroposofic de a-l privi pe om, noi am împărţit întotdeauna cursul vieţii umane în felul următor: de la naştere până la schimbarea dinţilor, în jurul vârstei de 7 ani, de la schimbarea dinţilor până la pubertate, de la pubertate până la 21 de ani, când diferenţierile nu mai sunt atât de vizibile, apoi, de la 21 de ani la 28 de ani, de la 28 de ani la 35 de ani, de la 35 de ani la 42 de ani, de la 42 de ani la 49 de ani, de la 49 de ani la 56 de ani ş.a.m.d. (*vezi schiţa de mai jos*). Despre ceea ce este dincolo de 56 de ani voi vorbi data viitoare; astăzi, nu voi urmări cursul vieţii umane decât până la 56 de ani.

Avem aici în mod clar la început o împărţire în trei perioade mergând până la vârsta de 21 de ani, apoi o a doua grupă de trei alte perioade, şi ceea ce urmează după aceea.

Omul spune "Eu" despre sine însuşi. Dar acest Eu este situat într-un întreg ansamblu de influenţe. Considerând lucrurile din punct de vedere exterior, e vorba despre influenţele regnurilor mineral, vegetal, animal; din punct de vedere spiritual-sufletesc, e vorba despre influenţele Ierarhiei a treia – Îngeri, Arhangheli, Arhai –, ale Ierarhiei a doua – Exusiai, Dynamis, Kyriotetes – şi ale primei Ierarhii – Serafimi, Heruvimi, Tronuri.

Dar aceste entităţi nu intervin toate în acelaşi fel în cursul vieţii omului. Noi putem, desigur, să spunem: Deja aspectul exterior al omului este marcat, într-un anumit fel, de diferite influenţe, în funcţie de vârsta sa. Dacă îl privim, de exemplu, pe copil chiar la începutul vieţii sale pământeşti, trebuie să spunem: Ceea ce găsim de altfel în regnul animal, viaţa care creşte, care se dezvoltă, care edifică, noi o găsim deosebit de pregnantă la copilul de această vârstă.

În schimb, dacă privim ultima perioadă a vieţii, când omul începe deja să îmbătrânească, noi avem în procesul de sclerozare, în friabilitatea organismului, un proces de mineralizare, un proces de mineralizare mult mai puternic, mult mai profund decât la animale, cu excepţia animalelor superioare, la care acest proces are loc în nişte condiţii asupra cărora nu mă voi opri astăzi, dar despre care vom putea vorbi cu o altă ocazie. În timp ce la animale încetarea expansiunii forţelor vitale începe, propriu-zis, imediat după ce creşterea este încheiată, omul trăieşte anumite părţi importante, anumite etape importante ale evoluţiei sale, tocmai în perioada de deconstrucţie, care începe, de fapt, după treizeci de ani. Şi multe lucruri nu ar fi prezente în evoluţia omenirii, dacă oamenii s-ar dezvolta în felul animalelor: dacă nu ar fi capabili să introducă nimic nou în anii bătrâneţii. Animalele nu introduc nimic nou la bătrâneţe. Dar oamenii pot introduce multe lucruri la bătrâneţe, şi nişte cuceriri importante ale culturii şi civilizaţiei umane sunt datorate tocmai lucrurilor care pot fi introduse de om la bătrâneţe, în faza de deconstrucţie a vieţii.

Aşadar acum are loc procesul de mineralizare. Astfel, putem spune: Deja din punct de vedere exterior putem observa în mod clar că la

începutul vieţii pământeşti elementul animal este cel care predomină, la sfârşitul vieţii, elementul mineral, iar între cele două, elementul vegetal.

Dar această deosebire apare mult mai clar, mai riguros, în modul în care acţionează asupra omului Ierarhiile. Aici, putem spune că, în timpul primei copilării, asupra vieţii sufletesc-spirituale se exercită influenţe deosebit de puternice din partea Ierarhiei a treia, a Îngerilor, a Arhanghelilor şi Arhailor. Această influenţă a Ierarhiei a treia cuprinde, la drept vorbind, primele trei perioade ale vieţii (*vezi schiţa de mai jos*).

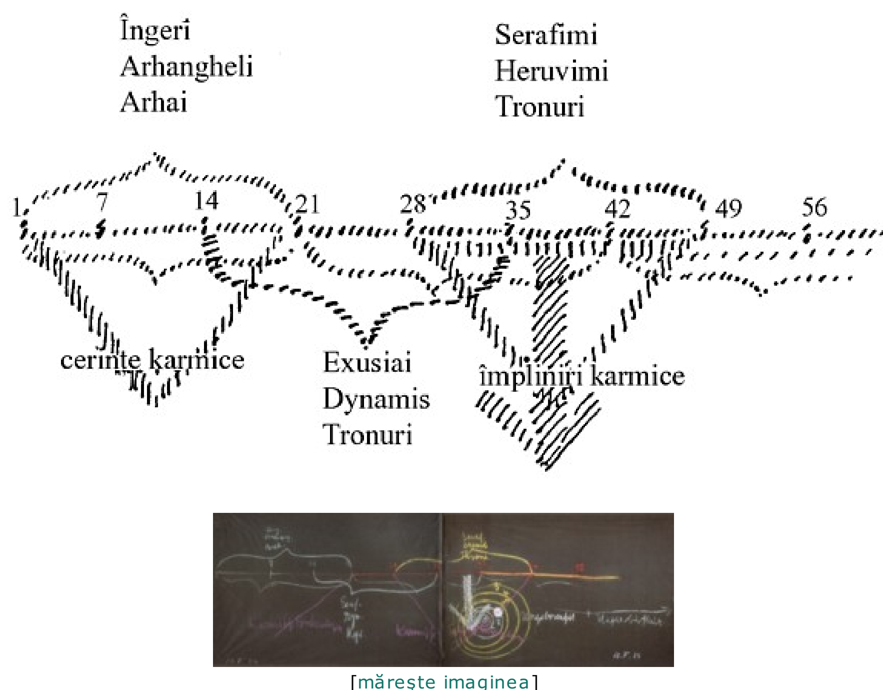
În primele trei perioade ale vieţii avem intervenţia Îngerilor, Arhanghelilor, Arhailor. Ceea ce intervine la copil şi la tânăr în tot ceea ce acţionează din direcţia elementului sufletesc-spiritual drept forţă constructivă asupra organismului său – şi e vorba de foarte multe lucruri, e vorba de aproape tot ce se întâmplă în acest sens – sunt forţe care acţionează pornind din lumea Ierarhiei a treia, a Îngerilor, Arhanghelilor, Arhailor.

Începând cu vârsta de 14 ani începe să acţioneze Ierarhia a doua: Exusiai, Dynamis, Kyriotetes. Astfel încât aici (*vezi schiţa*) am marcat din nou trei perioade, aşadar, între 14 şi 35 de ani trebuie să notez: Exusiai, Dynamis, Kyriotetes. Vedeţi dvs., dragii mei prieteni, că în intervalul de timp cuprins între 14 şi 21 de ani asupra omului acţionează concomitent, într-un mod determinant, Ierarhia a treia şi a doua. Numai începând de la vârsta 21 de ani acţiunea Ierarhiei a doua se exercită singură.

O dată cu pubertatea, în om intervin nişte procese ale lumii, nişte procese cosmice, care nu există în om până la această vârstă.

Reflectaţi doar la aceasta: prin faptul că devine apt să se reproducă, omul este capabil să primească din Cosmos tocmai acele forţele care acţionează în sensul unei noi modelări, în sensul unei noi modelări fizice a omului. Aceste forţe cosmice nu erau prezente în om până la pubertate. Atunci apare în organismul său fizic acea modificare care, ca să spunem aşa, trimite în organismul său nişte forţe mai puternice decât cele care se găseau acolo mai înainte. Copilul încă nu posedă aceste forţe mai mari, mai puternice. El nu posedă încă decât nişte forţe mai slabe, care în viaţa pământească pot acţiona numai asupra sufletului, nu asupra corpului.

Planşa 12+13

[măreşte imaginea]

Acum, o dată cu vârsta de 35 de ani, pentru om începe o perioadă în care, de fapt, sufletul devine mai slab decât era mai înainte, în faţa asaltului forţelor deconstructive ale organismului. Înainte de 35 de ani, organismul nostru ne susţine într-un mod absolut esenţial. Tendinţa acestuia de a construi durează, propriu-zis, până în al treizecilea an. Dar atunci începe o tendinţă puternică, predominantă, de deconstrucţie. Împotriva acestei tendinţe predominante de deconstrucţie noi nu putem face nimic, nici chiar cu forţele care ne vin de la fiinţele Ierarhiei a doua. Atunci trebuie ca sufletul nostru să fie susţinut din Cosmos, în aşa fel încât să nu murim, în mod normal, la 35 de ani. Căci, dacă până la 21 de ani ar acţiona fiinţele Ierarhiei a treia, iar de la 14 la 35 de ani, fiinţele Ierarhiei a doua, noi am fi gata să murim la mijlocul vieţii noastre pământeşti reale, dacă nu ne-ar susţine corpul fizic, aş zice, în virtutea inerţiei. Dacă nu se întâmplă aşa, acest lucru îl datorăm faptului că entităţile primei Ierarhii – Serafimi, Heruvimi, Tronuri – acţionează asupra omului nu numai începând de la 35 de ani, ci deja de la 21 de ani, pe parcursul celor trei perioade, până la vârsta de 49 de ani.

Aşadar dvs. aveţi din nou o perioadă, între 28 şi 35 de ani, când Ierarhia a doua şi prima Ierarhie acţionează concomitent. Astfel încât Ierarhia a doua nu acţionează singură decât între 21 şi 28 de ani.

Aşa cum am spus, voi arăta data viitoare ce se întâmplă după aceea. Dvs. aţi putea pune, desigur, întrebarea: Dacă am trecut de 49 de ani, suntem părăsiţi de toate Ierarhiile? – Am spus că vom vedea mai târziu ce se întâmplă atunci. Ceea ce avem de spus astăzi nu se aplică numai celor care au sub 49 de ani, ci şi celorlalţi. Dar noi trebuie să cunoaştem în realitate cum îşi implantează Ierarhiile forţa lor deosebită, energia lor, în cursul vieţii umane.

Desigur, nu trebuie să credeţi că atunci când studiem asemenea lucruri avem voie să le privim în mod schematic. Când abordăm domeniul unei vieţi chiar şi numai puţin mai înalte, nu avem voie deloc să privim lucrurile în mod schematic.

Deja de un anumit număr de ani a trebuit să vorbesc despre organizarea tripartită a omului, sistemul neuro-senzorial, sistemul ritmic şi sistemul metabolismului şi al membrelor. De aici, un profesor – câte nu fac profesorii! – a tras concluzia [Nota 68] că eu împart omul în sistem-cap, sistem-piept şi sistem-abdomen, fiindcă el îşi reprezenta lucrurile juxtapuse în mod schematic. Dar eu am subliniat întotdeauna că sistemul neuro-senzorial este, bineînţeles, concentrat în principal în cap, dar că el impregnează omul întreg. La fel este şi cu sistemul ritmic. Lucrurile nu trebuie văzute juxtapuse în spaţiu. Şi tot în acest fel trebuie să înţelegeţi această succesiune: În principal, influenţa Îngerilor, Arhanghelilor şi Arhailor este limitată la primele trei perioade ale vieţii, dar ea se face simţită pe tot parcursul existenţei, aşa cum

sistemul neuro-senzorial este conţinut în principal în cap, dar este prezent în întreg organismul. Noi simţim şi cu degetul mare de la picior, viaţa neuro-senzorială este prezentă şi aici. Totuşi, această organizare tripartită este îndreptăţită. Şi este îndreptăţită şi periodizarea tripartită despre care vorbesc astăzi.

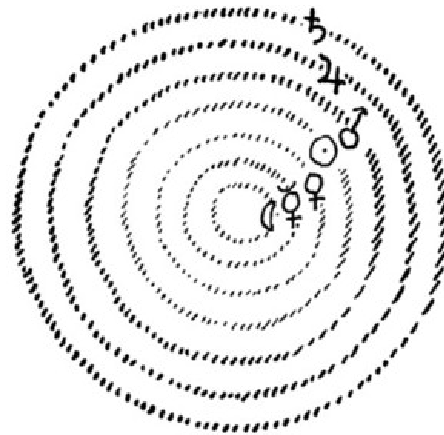
Aşadar dacă priviţi în acest fel împărţirea cursului vieţii umane, vă puteţi spune: Eul uman este tot atât de întreţesut, din direcţia spiritului, într-un ansamblu de influenţe provenind din regnurile spirituale, pe cât este de întreţesut, din direcţia fizică, într-un ansamblu de influenţe care îi vin de la regnurile animal, vegetal şi mineral. În calitate de oameni, noi suntem într-adevăr integraţi cu Eul nostru în ceea ce, provenind din Cosmos, se revarsă într-un mod complicat asupra noastră. Şi, prin acest mod de acţiune care se extinde asupra omului pornind din Cosmos, din sânul Ierarhiilor, prin acest mod de acţiune se modelează karma în timpul vieţii pământeşti fizice.

La drept vorbind, noi suntem aduşi din lumea spirituală în lumea fizică de Îngeri, Arhangheli şi Arhai, care ne însoţesc, în principal, în timpul primelor trei perioade de viaţă. Ei acţionează cel mai puternic asupra sistemul nostru neuro-senzorial. Şi ei participă la tot ceea ce intervine într-un mod atât de complex, atât de admirabil, până la 21 de ani, pentru a modela viaţa noastră senzorială, viaţa noastră de fiinţă înzestrată cu raţiune, viaţa capului nostru.

În culisele conştienţei obişnuite se întâmplă o infinitate de lucruri. Şi aceste entităţi participă tocmai la ceea ce se întâmplă în culisele conştienţei obişnuite.

La rândul său, în sistemul ritmic intervin o dată cu pubertatea, în jurul vârstei de 14 ani, acele puteri înzestrate cu forţe mai mari decât Îngerii, Arhanghelii şi Arhaii. Entităţile Ierarhiei a treia, Îngerii, Arhanghelii, Arhaii, au propriu-zis ca misiune să cuprindă elementul nostru sufletesc. Noi aducem din existenţa noastră preterestră pentru primele trei perioade ale vieţii nişte forţe atât de puternice, încât ele au ca efect faptul că sufletul poate lucra în mod intens asupra corpului. Aici sunt suficiente forţele mai slabe ale Ierarhiei a treia, care să vină în ajutorul omului.

Dar, vedeţi dvs., forţele de care au nevoie Îngerii, Arhanghelii şi Arhaii pentru a ne îndruma şi călăuzi în mod just viaţa de om până la 21 de ani, aceste forţe se revarsă spre aceste entităţi din ceea ce radiază în mod spiritual de la Saturn, Jupiter şi Marte (*vezi schiţa*).

Căci de la corpurile cereşti nu radiază numai acele influenţe de care vorbeşte ştiinţa fizicii. Această ştiinţă a fizicii este într-adevăr foarte naivă în felul său de a descrie Universul. De la Saturn, Jupiter şi Marte radiază forţe pentru care au cea mai mare înţelegere Îngerii, Arhanghelii şi Arhaii. Iar când omul trece prin perioada dintre moarte şi o nouă naştere – am descris acest lucru –, el intră mai întâi în regiunea Lunii şi găseşte acolo acele fiinţe care au trăit odinioară pe Pământ, care sunt nişte judecători exigenţi a ceea ce el aduce cu sine bun şi rău. Omul trebuie atunci să abandoneze ceea ce în el este unit cu răul. Nu poate duce cu sine răul în regiunea Soarelui.

El traversează atunci regiunea Soarelui şi pătrunde mai departe în Univers. Atunci acţionează asupra lui forţele lui Marte, Jupiter şi Saturn. El traversează întreaga existenţă dintre moarte şi o nouă naştere, apoi revine; şi numai când s-a reîntors cu totul în regiunea Lunii, abia atunci îi vin în întâmpinare Îngerii, Arhanghelii şi Arhaii; este ca şi cum ei i-ar spune: Saturn, Jupiter şi Marte ne-au spus că tu eşti micşorat în anumite aspecte ale fiinţei tale –, aşa cum am descris aici în ultima conferinţă. Spuneam că răul trebuie să fie lăsat în urmă, dar în acest fel omul abandonează ceva din sine însuşi. El intră ca o fiinţă diminuată în regiunea Soarelui şi, de asemenea, în regiunea planetelor exterioare. Acolo îl privesc Saturn, Jupiter şi Marte.

Vai, dragii mei prieteni, cât este de complicată această viaţă între moarte şi o nouă naştere! Noi trecem prin poarta morţii, păşim în viaţa dintre moarte şi o nouă naştere. Atunci se desfăşoară ceea ce am descris în legătură cu regiunea lunară. Omul trebuie să lase în urmă tot ceea ce în el, în fiinţa lui, s-a identificat cu răul. Este ca şi cum corpul fizic ar trebui să-şi lase în urmă anumite membre ale sale. Omul ajunge mutilat, ca să spunem aşa, în regiunea Soarelui şi în alte întinderi ale Cosmosului, căci el a trebuit să lase în urmă ceea ce s-a identificat în fiinţa lui cu răul. Iar când, după aceea, după traversarea regiunii solare, el intră în domeniul lui Marte, Jupiter şi Saturn, el simte că acestea îl privesc cu privirea pătrunzătoare de înfăptuitori ai justiţiei, ai justiţiei cosmice; ele îl privesc: cât din fiinţa lui umană are voie să se înalţe până aici? Ele îl privesc. Fiecare dintre noi simte atunci cât din fiinţa lui s-a unit cu răul, ce are el voie să ducă în înalturi, şi ce-i lipseşte, ce a lăsat, ce a trebuit să lase în urmă, cât de mult s-a identificat el cu răul. Aceasta este ceea ce-i lipseşte. Şi din felul în care îl privesc fiinţele lui Marte, Saturn şi Jupiter, el simte în ce măsură este un om incomplet.

Apoi, pe când el se întoarce, Saturn, Jupiter şi Marte comunică, între timp, pe cale cosmică, Ierarhiei a treia – Îngeri, Arhangheli, Arhai – ceea ce au văzut, ceea ce au aflat în legătură cu omul care a trecut prin faţa lor cu deficienţele sale. Aceste entităţi ale Ierarhiei a treia întreţes acest lucru în fiinţa omului, astfel încât ea conţine ca înscris în sine ce trebuie să facă, ce are de compensat.

Şi am putea spune: În timpul primelor trei perioade ale vieţii, când asupra omului acţionează în mod deosebit Îngerii, Arhanghelii şi Arhaii, cerinţele karmei se înscriu în sistemul neuro-senzorial al omului, în sistemul-cap al omului.

Când păşim în al 21-lea an al vieţii – voi spune data viitoare ce se întâmplă cu fiinţele care mor înainte –, atunci avem imprimat în noi toate cerinţele karmice pentru această viaţă. Dacă ştim să citim într-un om de 21 de ani, atunci putem vedea cerinţele karmice înscrise în el. Aşadar, în timpul acestei perioade se reliefează cerinţele karmice care au fost imprimate în om (*vezi prima schiţă*). Noi le purtăm, în principal, în profunzimile ascunse, oculte, ale sistemului nostru neuro-senzorial, în elementul spiritual-sufletesc care se află la baza sistemului nostru neuro-senzorial.

În schimb, dacă privim cursul ulterior al vieţii, dacă îl privim pe omul care se află între 28 şi 49 de ani, avem mai puţin de-a face cu o întipărire a cerinţelor karmice, şi mai mult cu ceea ce este împlinire a karmei, achitare a datoriilor karmice. Această perioadă este în mod special perioada împlinirii karmei, perioada în care trebuie să ne achităm datoriile karmice, în funcţie de ceea ce s-a imprimat în noi în timpul primelor trei perioade de viaţă.

Aşadar, eu pot scrie aici (*vezi prima schiţă*): de la 28 la 49 de ani, "împlinirea karmei". Anii intermediari – de la 21 la 28 de ani – sunt anii când ambele talgere ale balanţei – cel al cerinţelor karmei şi cel al împlinirii karmei – se află în echilibru.

Aici apare ceva cu totul specific, de care este necesar să ţinem seama mai ales în epoca noastră. În stadiul de evoluţie în care se află omenirea actuală, numeroşi oameni au trecut prin ultima lor încarnare determinantă în timpul primelor secole de după întemeierea creştinismului, până prin secolele 8 şi 9 – aceasta nu înseamnă că ei nu ar fi cunoscut ulterior alte încarnări, dar aceste încarnări au fost mai puţin determinante. Dacă cercetăm cea mai mare parte a oamenilor care trăiesc în prezent şi participă la civilizaţia noastră, constatăm că majoritatea dintre ei au avut încarnarea lor determinantă în cursul primelor şapte sau opt secole ale erei noastre.

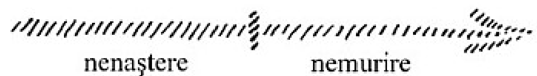
Dar aceasta a fost o perioadă care a acţionat asupra oamenilor într-un mod specific – acest lucru se revelează când examinăm din punct de vedere karmic anumiţi oameni. Mi-am asumat mereu şi mereu misiunea de a studia din acest punct de vedere karma unui mare număr de oameni care au atins un anumit nivel de cultură, în sensul culturii epocii noastre, care este în principal o cultură a capului – oameni care au dobândit o cantitate relativ considerabilă de cunoştinţe.

Gândiţi-vă cât este de numeroasă armata celor care sunt astăzi profesori de liceu, funcţionari ş.a.m.d. Ei au învăţat relativ mult, au frecventat liceul sau şcoala reală, chiar universitatea – nu spun acest lucru în sens ironic, ci în legătură cu tot ceea ce am spus deja despre acest subiect –, ei au devenit teribil de inteligenţi.

În această direcţie, există astăzi un număr extraordinar de mare de oameni inteligenţi. Gândiţi-vă numai că majoritatea sunt atât de inteligenţi încât, practic, nu mai ai ce să le spui; ei ştiu deja totul. Fiecare are un punct de vedere. Fiecare are o judecată asupra a ceea ce-i spui.

Numai în epoca noastră este aşa; în trecut, lucrurile nu stăteau aşa, în această privinţă. Existau unii oameni care posedau cunoştinţe; ceilalţi ascultau ceea ce aveau de spus aceştia. Nu era ceva uzual să existe atât de mulţi oameni inteligenţi cum sunt astăzi. În zilele noastre, nu-i aşa, oamenii sunt inteligenţi deja din fragedă tinereţe; gândiţi-vă câţi oameni care nu au încă 21 de ani scriu, nu vreau să spun poeme, aceasta au făcut-o tinerii întotdeauna, dar cronici literare şi chiar critici.

Dezvoltarea intelectualismului este astăzi, aşadar, extrem de puternică. Dar, în zilele noastre, această dezvoltarea intelectuală se află, la majoritatea oamenilor, sub influenţa încarnărilor lor din secolele 7 sau 8 după întemeierea creştinismului. În sufletul uman devenea atunci din ce în ce mai slab sentimentul a ceea coboară în viaţa pământească din viaţa preterestră. Oamenii începeau să se intereseze din ce în ce mai mult de ceea ce urmează după moarte şi, în schimb, să se intereseze din ce în ce mai puţin de ceea ce precedase viaţa lor pământească. Eu m-am pronunţat adesea în legătură cu acest fapt, spunând: Noi nu avem un termen expresiv pentru a denumi eternitatea, ci numai pentru o jumătate de eternitate, cea care, în realitate, începe şi nu se sfârşeşte niciodată. Pentru această parte a eternităţii (*vezi schiţa*), noi, oamenii, avem cuvântul nemurire (germ. Unsterblichkeit); dar pentru cealaltă jumătate de eternitate, cea care nu a început niciodată, noi nu avem, ca vechile limbi, cuvântul nenaştere (germ. Ungeborenheit). Dar eternitatea, în totalitatea ei, cuprinde nemurirea şi nenaşterea.

Aşa cum noi ieşim din lumea pământească, prin faptul că trecem prin moarte, care este o transformare, nu un sfârşit, tot astfel am intrat în lume ca fiinţe a căror naştere înseamnă numai o transformare.

Astfel că putem spune: Conştienţa, încă foarte vie la omul primelor secole ale creştinismului: Eu am coborât din lumea spirituală în existenţa fizică –, a început să slăbească, şi s-a limitat tot mai mult la aceasta: Eu sunt aici; ceea ce s-a întâmplat înainte nu mă interesează, asta-i sigur; ceea ce s-a întâmplat înainte nu mă interesează, ceea ce mă interesează este ceea ce urmează după moarte. – Această conştienţă s-a consolidat tot mai mult. Această evoluţie a conştienţei a avut loc în timpul primelor secole ale creştinismului. La oamenii care treceau atunci prin încarnarea lor determinantă, sentimentul vag al unei existenţe preterestre a fost refulat. Iată de ce inteligenţa s-a orientat numai spre ceea ce este pământesc. Această inteligenţă este puternică, dar ea se îndreaptă numai spre ceea ce este pământesc. Când ne dăruim observaţiilor karmice, ne întâmpină lucruri extraordinar de impresionante, extraordinar de semnificative.

Vreau să aleg două cazuri: mai întâi cazul unui om, al unui profesor de istorie din învăţământul superior, un om foarte inteligent, care făcea deja o anumită impresie prin personalitatea sa. Dacă îi privesc viaţa până în momentul în care cerinţele karmice au acţionat prin această zonă neutră (*vezi prima schiţă*), adică până pe la începutul celui de-al treizecilea an al vieţii sale, am putea spune: acum iese la iveală inteligenţa sa. El era unul dintre numeroşii oameni inteligenţi, şi chiar deosebit de inteligenţi, ai timpului nostru. Dar, în momentul în care el a ajuns în această regiune, inteligenţa nu i-a mai slujit la nimic şi moralitatea sa a devenit îndoielnică. A rămas la un simplu intelectualism, care a fost apoi subminat. Când au intrat în considerare forţele legate nu de sistemul neuro-senzorial, ci, spre sfârşitul vieţii, cele legate de sistemul metabolismului şi al membrelor, atunci natura inferioară a sistemului metabolismului şi al membrelor a sufocat ceea ce mai înainte se deschisese atât de bine în sistemul neuro-senzorial.

Personalitatea respectivă, care îşi începuse viaţa atât de bine din punct de vedere intelectual, a isprăvit în decădere morală, într-un dezastru moral.

Un alt exemplu: O personalitate şi mai inteligentă decât prima, cea descrisă adineaori, care chiar trecea drept o personalitate de o inteligenţă ieşită din comun, dar care nu avea decât această inteligenţă, a dezvoltat dintr-o mare inteligenţă o privire extraordinar de limitată.

Această personalitate s-a dezvoltat, la rândul ei, în aşa fel încât, până la al treizecilea an, a exercitat prin inteligenţa sa o influenţă puternică asupra semenilor săi. După ce a trecut de 30 şi chiar de 35 de ani, când sistemul neuro-senzorial a încetat să acţioneze tot atât de intens, şi când, în schimb, sistemul metabolismului şi al membrelor şi-a făcut simţită influenţa, spre sfârşitul vieţii, această personalitate, considerată înainte un cap foarte inteligent, a devenit, înainte de toate, un om obişnuit, banal, apoi s-a lăsat absorbit cu totul de o existenţă banală de om de partid. Am urmărit viaţa acestei personalităţi. Trebuie să spun că mirarea mea a fost mare când pe acest om, pe care-l cunoscusem în anii săi de tinereţe, l-am regăsit mai târziu printre oamenii care duceau existenţa absolut banală a oamenilor de

partid. Drumul de la cerinţele karmice la realizările karmice s-a efectuat în aşa fel încât forţele intelectuale ale omului actual, pregătite în cursul unei vieţi pământeşti din secolul 8 sau 9 al erei noastre, nu erau destul de viguroase la vârsta când sufletul devine mai slab, când corpul opune o mai mare rezistenţă, pentru a ajunge la prima Ierarhie.

Şi iată ce mi s-a revelat: Acei numeroşi oameni din zilele noastre care sunt atât de inteligenţi, care prin formaţia lor şcolară pot deveni, înainte de toate, atât de inteligenţi, dezvoltă în prima perioadă a vieţii lor posibilitatea să ajungă cu forţele inteligenţei lor până la Ierarhia a treia – Îngeri, Arhangheli, Arhai. Ei reuşesc să facă acest lucru. Sunt personalităţi care promit mult.

Când intră în domeniul Ierarhiei a doua, putem spune că ei sunt mai dăruiţi acestei Ierarhii. Ea coboară într-adevăr spre ei; aproape toţi devin capabili de procreare. Această Ierarhie cosmică vine în preajma lor. Aici nu există un real abis între om şi Ierarhia superioară.

Dar atunci când este vorba pentru om, spre 28 de ani, să găsească legătura cu prima Ierarhie, în această legătură trebuie să fie implicat omul întreg, până în sistemul metabolismului şi al membrelor. Atunci acest om are nevoie de nişte forţe interioare mai puternice pentru a se menţine în spirit. Ceea ce a fost depus în om, drept germene venind din vieţile anterioare, din epoca în care oamenii nu se mai gândeau la existenţa preterestră, nu mai este suficient.

Tocmai când vrem să ţinem seama de evoluţia karmei putem spune următoarele: Trebuie să cerem cu tărie adevăratului educator al oamenilor, adevăratului pedagog, să hrănească atât de mult intelectul cu forţe spirituale încât, în anii ulteriori, intelectul pătruns de moralitate să poată echilibra forţele care îl trag pe om în jos (*vezi prima schiţă, săgeata îndreptată în jos*), care îl îndepărtează de prima Ierarhie.

Într-adevăr, nu este un lucru lipsit de importanţă, tocmai în epoca noastră, să comparăm a doua parte a vieţii umane cu prima parte. Cei care sunt înzestraţi cu un simţ pentru observarea vieţii, pentru observarea vieţii într-un mod just, ar trebui să-şi orienteze cercetările lor în această direcţie. Căci aici deja viaţa obişnuită, dragii mei prieteni, este revelatoare. Exemplele pe care tocmai vi le-am dat sunt exemple luate din viaţa obişnuită, exemple pe care le-am putea găsi cu sutele, cu miile, ele se găsesc peste tot. Dar am mai putea găsi şi altceva, care ar arăta acelaşi lucru, numai că, aş zice, într-un domeniu superior al vieţii. Când eu, care m-am interesat întotdeauna de evoluţia spirituală a oamenilor, îmi îndrept privirea asupra unui anumit număr de asemenea oameni, care păşesc în viaţă ca oameni productivi, care au exercitat asupra semenilor lor o impresie puternică, să spunem, ca tineri poeţi sau ca tineri artişti, şi când îi privesc apoi pe aceiaşi oameni despre care se spunea, pe când ei încă mai aveau 24, 25, 26, 27 de ani: ce puternic, ce extraordinar talent! – văd că ei au îmbătrânit, totul a secat, au rămas la poeziile din tinereţe, la creaţiile artistice din tinereţe. Mai târziu, sursa lor a secat. Ei nu mai erau nimic în domeniul în care străluciseră odinioară.

Dacă treceţi în revistă numele celor care, ca tineri poeţi sau artişti, au cunoscut notorietatea, apoi ei înşişi şi-au şters numele din istoria vie a literaturii sau din istoria artei, veţi găsi confirmat ceea ce vă spun eu acum. Dar aceasta vă va arăta totodată cum diferitele perioade ale vieţii omului ne indică felul în care intervine karma, felul în care intervin impulsurile karmice în viaţa umană.

Tot ceea ce nu este decât intelectual şi materialist nu-l poate cuprinde pe om în mod interior decât în tinereţe. Numai spiritualul care este integrat elementului intelectual poate ţine pe durata întregii vieţi, vreau să spun, pe durata întregii vieţi pământeşti în perspectiva karmei.

Când vedem că apar asemenea destine cum sunt cele pe care tocmai le-am descris trebuie să ne întoarcem în urmă la vieţile anterioare, când oamenilor respectivi nu li s-a oferit posibilitatea contemplării a ceea ce este cu adevărat spiritual, contemplare pe care nu o putem avea în mod just decât dacă examinăm nu numai existenţa de după moarte, ci şi existenţa care precede naşterea.

În epoca noastră, acest aspect tragic al vieţii apare în mod frecvent, şi noi am văzut atâtea înzestrări care nu au ţinut o viaţă întreagă. În zilele noastre avem multe idealuri la tineri, dar puţine la persoanele vârstnice. Bătrânii contează mai mult pe Stat şi pe pensionarea lor, decât pe viaţa într-adevăr activă, fiindcă ei au nevoie de un sprijin din exterior, fiindcă ei nu pot găsi ceea ce i-ar pune în legătură cu prima Ierarhie.

Astfel că, dacă vrem să vedem în mod just lucrurile din punct de vedere karmic, trebuie să ţinem seama de aceste diferite părţi ale omului, care se întrepătrund. Nu vreau să spun aici că dincolo de 49 de ani viaţa ne este dăruită [Nota 69]; aşa cum spuneam, despre acest lucru vom mai vorbi. Dar când omul trece prin aceste perioade ale vieţii (*vezi prima schiţă*), prin prima grupă de trei perioade, prin a doua şi apoi prin a treia, omul trăieşte mai întâi în legătură cu Ierarhia a treia. El leagă după aceea relaţii, în mod interior, inconştient, cu Ierarhia a doua, apoi cu prima Ierarhie. Abia în funcţie de aceasta putem judeca în ce măsură omul oferă impulsurilor karmice posibilitatea de a prinde formă în el. Căci abia cunoaşterea acestor relaţii cu Ierarhiile superioare ne face capabili să vedem viaţa umană concretă.

Îngerii, Arhanghelii, Arhaii se adresează într-un fel subconştientului nostru în timpul primelor trei perioade ale vieţii şi ne spun: Tu ai adus toate acestea din nişte epoci trecute, dintr-o existenţă pământească anterioară, trebuie să ţi le asumi. – Acestea sunt adresate părţii inconştiente a vieţii noastre conduse de destin. În cursul acestor trei perioade, destinul face să răsune ceea ce ne spune mai ales Ierarhia Îngerilor: Saturn, Jupiter, Marte au rânduit în legătură cu tine un lucru sau altul. Noi am citit aceasta din forţele lor.

Urmează apoi tot ceea ce emană de la Ierarhia a doua, din regiunea Soarelui. Şi, în sfârşit, urmează ceea ce emană în acest fel de la prima Ierarhie şi vine din domeniul lui Venus, Mercur, Lună. Şi, la fel cum Îngerii, în timpul primelor trei perioade ale vieţii noastre, au strigat, în subconştientul nostru: Saturn, Jupiter şi Marte ne-au spus că tu trebuie să porţi în viaţă acest destin –, tot astfel, Serafimii se află, începând de la 28 de ani, în subconştientul nostru; şi ei se adresează tot subconştientului, spunând: Toate aceasta îţi rămân, pentru că tu nu le poţi împlini, pentru că tu nu ajungi până la noi, acestea îţi rămân, şi tu va trebui să le duci cu tine în următoarea viaţă pământească; tu nu le poţi compensa, tu nu ai forţa necesară pentru aceasta.

Puterile karmei, puterile care dau formă destinului nostru, ni se adresează sub pragul conştienţei. Ele ni se adresează prin cele trei Ierarhii superioare. Şi dacă avem o anumită sensibilitate pentru ceea ce intervine astfel în viaţa noastră ca mână a destinului această privire asupra destinului nostru ne face de asemenea să presimţim, cu o sfântă sfială, cum, pe parcursul vieţii, la acest destin al nostru urzesc entităţile tuturor celor trei Ierarhii. Abia atunci ne privim viaţa în mod just.

Căci, vedeţi dvs., cine ar fi cu adevărat satisfăcut dacă, întrebându-ne despre cineva de care se interesează, despre a cărui viaţă pământească ar vrea să afle ceva, fiindcă presupune că noi am şti ceva despre el – noi i-am răspunde: Se numeşte Joseph Müller. – Nu ştim să-i spunem nimic altceva decât numele. El se aştepta să afle despre acest om ceva mai real decât numele său: nişte evenimente din viaţa lui pământească, informaţii despre forţele, despre impulsurile care au acţionat asupra lui în cadrul vieţii pământeşti. Nu ne putem mulţumi cu un simplu nume când vrem să ştim ceva despre viaţa pământească a unui om. Dar, în epoca noastră materialistă oamenii se mulţumesc, din păcate, cu termenul generic de "om" pentru a desemna ceea ce se află în dosul conştienţei obişnuite şi în care acţionează toate aceste entităţi ale Ierarhiilor: Îngeri, Arhangheli şi Arhai, Exusiai, Dynamis şi Kyriotetes, Serafimi, Heruvimi şi Tronuri. Ei nu privesc ceea ce este concret. Dar, în această privinţă, oamenii trebuie să înveţe să vadă din nou ceea ce este concret.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A DOUĂSPREZECEA

Dornach, 29 mai 1924

V-am explicat ultima dată în ce relaţii se află omul pe parcursul vieţii sale cu diversele Ierarhii ale lumii superioare, şi aş vrea să remarc faptul că tot ceea ce am expus ne va conduce în cele din urmă să înţelegem tot mai bine acţiunea karmei în viaţa omului şi în evoluţia omenirii. Aşadar aceste consideraţii sunt propriu-zis o pregătire pentru înţelegerea karmei.

Am arătat cum, de la naşterea omului până în jurul vârstei de douăzeci şi unu de ani, Ierarhia a treia întreţine o legătură deosebită cu omul, cum apoi, în momentul pubertăţii, intervine Ierarhia a doua, Exusiai, Dynamis, Kyriotetes, cum această Ierarhie continuă să acţioneze după pubertate mai întâi într-o primă fază, până la douăzeci şi unu de ani, apoi, într-o a doua fază, până la douăzeci şi opt de ani, apoi, într-o a treia fază, până la treizeci şi cinci de ani; dar deja de la douăzeci şi opt de ani se stabileşte un raport profund cu prima Ierarhie, a Serafimilor, Heruvimilor şi Tronurilor, care acţionează, în prima lor fază, până la treizeci şi cinci de ani, când ei lucrează împreună cu Ierarhia a doua, apoi, într-o a doua fază, până la patruzeci şi doi de ani şi, în sfârşit, într-o a treia fază, până la patruzeci şi nouă de ani.

Acum, ceea ce intervine astfel în mod nemijlocit în cursul vieţii umane şi provine de la entităţile Ierarhiilor se încrucişează, aş spune, cu ceea ce se revarsă în viaţa umană drept reflectări ale fiinţelor spirituale ale sistemului planetar.

Noi ştim, desigur, despre fiecare planetă, că atunci când îi privim aspectul fizic, acesta nu este decât semnul care ne arată că în direcţia din care ne apare în general planeta, astrul, este prezentă o colonie de fiinţe spirituale. Ne ridicăm ochii spre o stea, dar ceea ce vedem strălucind, licărind, este semnul exterior al faptului că în această direcţie privirea sufletului nostru întâlneşte o colonie cosmică de entităţi spirituale. Noi suntem situaţi în viaţă în aşa fel încât în corpul nostru fizic noi purtăm un corp eteric. În momentul în care omul se ridică la cunoaşterea imaginativă, suprasensibilă, el percepe tot ce este în stare să perceapă cu ajutorul corpului eteric. V-am indicat în repetate rânduri cum atunci omul are viziunea retrospectivă a întregului tablou al vieţii sale pământeşti începând de la naştere, şi cum în faţa sufletului se află, în mod simultan, toate evenimentele şi toate forţele pe care le-a avut şi care au intervenit în timpul creşterii sale, în întreaga sa organizare fizică, sufletească şi spirituală, sub forma unei panorame grandioase, a unui tablou puternic, ca şi cum timpul ar fi devenit spaţiu. Când suntem iniţiaţi în cunoaşterea imaginativă, noi învăţăm să ne cuprindem astfel viaţa într-o privire de ansamblu

Dar apoi, când intervine cunoaşterea inspirată, putem contempla această retrospectivă reală a vieţii pământeşti, care este un tablou-amintire, şi atunci privirii i se înfăţişează, prin faptul că în cunoaşterea inspirată am înăbuşit ceea ce este de natură imaginativă, prin faptul că aşa-numitele evenimente ale vieţii pământeşti, în măsura în care ele sunt, de asemenea, perceptibile prin corpul eteric nu mai sunt prezente –, atunci privirii i se înfăţişează ceva superior.

Aşadar dacă eu indic în mod schematic această retrospectivă pe care o are omul – în loc de privirea sufletului, desenez privirea fizică – până la naştere în acest curent, acest curent dispare în conştienţa inspirată, şi atunci apar tot felul de alte formaţiuni.

În acest curent apare (*vezi desenul, violet*) [Nota 70] mai întâi ceva ca o revelaţie, şi, dacă ne ştim orienta în Inspiraţie, putem observa ce apare aici propriu-zis.

Aşadar, înţelegeţi-mă bine: Ne îndreptăm privirea asupra unui tablou care conţine întregul curs al vieţii umane. În acest tablou există o anumită porţiune; dacă ne îndreptăm privirea asupra acestei porţiuni, ea i se arată iniţierii inspirate în aşa fel încât tabloul-amintire, începând cu naşterea, aşadar, cu anul zero, până la al şaptelea an, este şters, şi în locul unde a fost ştearsă această porţiune din tabloul-amintire apar atunci toate acele fapte ce rezultă din legătura pe care o au cu omul, după moartea sa, fiinţele lunare despre care v-am vorbit.

Ceea ce v-am povestit, de exemplu, despre trăirea pe care am avut-o privitor la viaţa de după moarte a personalităţii care mi-a servit ca model pentru Strader din dramele mele misterii, eu am avut-o privind mai întâi tabloul-amintire, apoi ştergând acest tablou-amintire din conştienţa inspirată. După ce este ştearsă partea corespunzătoare perioadei dintre naştere şi anul al şaptelea apar efectele despre care v-am vorbit, şi care reprezintă colaborarea entităţilor lunare (violet) cu entitatea umană după moarte.

Experienţele pe care le putem face prin faptul că drumul vieţii de la naştere până la anul al şaptelea devine transparent şi prin faptul că în acest fel transpar entităţile lunare, faptele entităţilor lunare, ceea ce devine atunci vizibil, ceea ce poate fi atunci cunoscut, aceasta poate fi perceput cel mai uşor de către orice iniţiat

Căci, într-adevăr, dvs. veţi înţelege uşor acest lucru, noi putem dobândi iniţierea la orice vârstă, în afară de vârsta primei copilării. De obicei nu se iniţiază copiii sub şapte ani. Şi dacă vrem să pătrundem cu privirea ceea ce descriu în acest moment, trebuie să fi depăşit această vârstă. Oricine este iniţiat a depăşit, fireşte, al şaptelea an al său. De aceea este relativ uşor să sesizăm ceea ce poate fi văzut în cursul vieţii până la al şaptelea an – aşadar, prin ce trece omul între moarte şi o nouă naştere cu ocazia parcurgerii drumului vieţii în sens invers, care durează aproximativ o treime din viaţa sa pământească.

Un al doilea element se revelează atunci când pentru iniţierea inspirată devine vizibilă acea parte a viziunii retrospective corespunzătoare perioadei dintre şapte şi paisprezece ani, perioadei pubertăţii. Atunci devine vizibil tot ceea ce trăieşte omul după moarte prin faptul că se ridică din regiunea lunară până în regiunea lui Mercur (*alb*).

Omul se ridică în regiunea lui Mercur după ce a trecut prin regiunea Lunii. Dar, dacă vrem să stabilim o relaţie cu omul care se găseşte în regiunea lui Mercur, atunci trebuie să ştergem din tabloul-amintire intervalul de timp cuprins între anul al şaptelea al vieţii, când are loc schimbarea dentiţiei, şi pubertate.

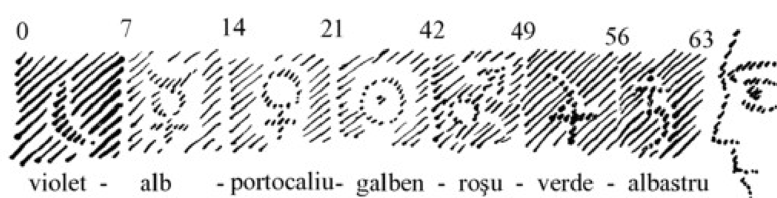
Când, după aceea, cunoaşterea inspirată şterge perioada următoare a vieţii umane şi face să apară ceea ce se poate ivi atunci, privirii inspirate i se arată evenimente şi fapte pe care le-a trăit omul după moarte în regiunea lui Venus (*portocaliu*).

Şi astfel, când ne îndreptăm privirea, cu ajutorul iniţierii inspirate, spre această primă perioadă a vieţii umane, vedem oarecum ceea ce se întâmplă în Macrocosmos şi, prin aceasta, şi în Macrocosmosul spiritual, cu morţii, cu cei pe care îi numim morţi.

Ceea ce spun aici vă arată totodată ce infinită profunzime cuprinde o veche ştiinţă în alegerea denumirilor sale. Căci chiar numele Venus evocă, în general, elementul iubirii. Dar contemplarea lui Venus corespunde perioadei din viaţa umană când a intervenit pubertatea.

Urmează după aceea o perioadă care durează de la douăzeci şi unu de ani până la patruzeci şi doi de ani (*galben*). Când ne cufundăm privirea, cu ajutorul iniţierii inspirate, în această perioadă, atunci trăim – cel puţin putem trăi – prin ce trece un defunct în timpul celei mai mari părţi a existenţei sale dintre moarte şi o nouă naştere prin faptul că el se află într-un anumit raport cu fiinţele solare. Dacă percepem acest interval de timp, devine vizibilă existenţa solară dintre moarte şi o nouă naştere.

Planşa 14

[măreşte imaginea]

Soarele este un corp ceresc atât de puternic, el conţine atâtea forţe spirituale, atâtea esenţe spirituale, încât, pentru ca omul să poată cuprinde cu privirea tot ceea ce provine de la entitatea spirituală a Soarelui exercitând o influenţă asupra lui între moarte şi o nouă naştere, trebuie să ştergem un interval de timp de trei ori mai mare decât celelalte; intervalul de timp dintre douăzeci şi unu şi patruzeci şi doi de ani. Dvs. trebuie să înţelegeţi totodată că iniţiaţii pot percepe ansamblul relaţiilor omului cu fiinţele solare între moarte şi o nouă naştere abia după ce ei au trecut de patruzeci şi doi de ani. Înainte de această vârstă, acest ansamblul de relaţii nu este perceptibil. Aşadar şi pentru percepţia spirituală înseamnă mult a înainta în vârstă. Există anumite lucruri care, pentru a fi percepute, necesită nu numai o anumită iniţiere, dar şi o anumită maturitate de viaţă.

Urmează acum o nouă perioadă în viaţa umană, de la patruzeci şi doi de ani la patruzeci şi nouă de ani (*roşu*). Ne apropiem astfel, dragii mei prieteni, spre ţelul spre care tindea ultima mea conferinţă, căci o dată cu al patruzeci şi nouălea an încetează posibilitatea de a ne afla în relaţii directe cu Ierarhiile. Aţi putut deduce acest lucru din cele expuse.

Vom examina în curând ce se întâmplă cu cei care au depăşit patruzeci şi nouă de ani. Dacă lăsăm să acţioneze deja astăzi asupra sufletului nostru ceea ce se încrucişează cu periodizarea pe care am prezentat-o mai înainte – pentru aceasta trebuie, bineînţeles, să avem cincizeci de ani sau mai mult –, aşadar, dacă privim perioada dintre patruzeci şi doi şi patruzeci şi nouă de ani, vedem tot ce poate fi vieţuit de om după moartea sa datorită entităţilor care locuiesc pe Marte.

Dar aici începe deja regiunea în care lumea spirituală veghează asupra unei individualizări importante a omului pe Pământ, prin karmă. Aţi văzut, nu-i aşa, cum se pregăteşte karma în cursul acelei existenţe în care este inclus omul imediat după moartea sa, care durează, între moarte şi o nouă naştere, o treime din durata vieţii sale pământeşti. Dar karma se pregăteşte încetul cu încetul. Şi eu am făcut unele aluzii la felul în care este ea pregătită: ea este pregătită în colaborare cu entităţi superioare.

Dar există oameni care îşi elaborează karma în mod cu totul deosebit în regiunea lui Mercur, altele, în cea a lui Venus, în regiunea Soarelui, dar şi asemenea entităţi care şi-o elaborează în regiunea lui Marte.

Asemenea entităţi, asemenea oameni care, în virtutea vieţilor lor trecute, duc în lumea spirituală ceva ce trebuie să fie în mod special elaborat în regiunea lui Marte, asemenea oameni manifestă după aceea, în felul în care îşi vor duce viitoarea existenţă, rezultatele a ceea ce a fost elaborat în această regiune a lui Marte. Permiteţi-mi, dragii mei prieteni, să vă prezint aici un exemplu.

Vedeţi dvs., în epoca în care mahomedanismul apăruse deja, în epoca în care mahomedanismul îşi răspândea deja influenţele civilizaţiei sale asupra Asiei, asupra Africii de Nord şi până în Spania, exista o personalitate a cărei dezvoltarea spirituală avusese loc într-o şcoală din Africa de Nord – dar care se afla deja în decadenţă – asemănătoare cu aceea prin care trecuse, mult timp înainte, Sfântul Augustin, o personalitate care îşi făcuse studiile în Africa de Nord, absolut în acelaşi spirit şi în acelaşi stil.

Trebuie să ne imaginăm că în acea epocă studiile erau cu totul altceva decât astăzi. Astăzi nu am putea auzi vorbindu-se prea multe despre ceea ce s-a petrecut în urmă cu atâtea secole câte s-au scurs între Sfântul Augustin şi acest personaj din Africa de Nord, despre care vă vorbesc aici. Dar pe atunci, mai ales în Africa de Nord, se mai puteau încă face studii misteriale, deşi aceste Misterii erau deja în decadenţă. Iar personalitatea la care mă refer a trecut, aşadar, prin acest fel de studii misteriale, ea a învăţat tot ce se putea afla printr-un asemenea studiu despre autonomia sufletului uman, despre regiunile pe care le cunoaşte sufletul uman când el percepe după ce s-a desprins de corp ş.a.m.d. Dar această personalitate a trecut în Spania cu expediţiile arabe, şi-a asimilat o mare parte a erudiţiei proprii lumii mahomedane

asiatice, sub forma modificată pe care această erudiţie o luase deja în Spania; ea şi-a asimilat, de asemenea, multe cunoştinţe propagate cam peste tot la evrei, nu acea Kabbală care a fost cultivată foarte mult în Evul Mediu târziu, ci o formă mai veche a Kabbalei. Astfel încât, în primele timpuri care au urmat după expediţiile mahomedane, această personalitate a fost foarte puternic ancorată în viaţa spirituală a acestei direcţii a mahomedanismului, dar într-un fel deosebit: calculând, socotind, în spiritul Kabbalei.

Toate acestea au fost trăite din nou în cursul unei încarnări feminine ulterioare, când au fost interiorizate, aprofundate, şi au fost asimilate mai puţin pe baza capului decât prin inimă.

Şi apoi această individualitate a trecut, în secolul al 18-lea, în acea personalitate universal cunoscută a lumii franceze, în *Voltaire* [Nota 71]. Vedem, aşadar, această personalitate reapărând în persoana lui Voltaire.

Dacă privim ce a trăit Voltaire, înainte de a fi fost Voltaire, între moarte şi o nouă naştere, pe baza încarnărilor sale anterioare, atunci descoperim că această individualitate a continuat să-şi elaboreze mai ales în regiunea lui Marte, în timpul părţii a doua a vieţii dintre moarte şi o nouă naştere, tot ceea ce îşi cucerise prin luptă grea prin studiile sale din Africa de Nord, studii impregnate de spiritul Kabbalei. Şi cu ceea ce a fost prelucrat, cu metamorfoza care poate fi realizată în regiunea lui Marte, a revenit în persoana lui Voltaire în secolul al 18-lea.

Şi astfel am putut să vă dau un exemplu de evoluţie karmică elaborată în mod deosebit între moarte şi o nouă naştere în regiunea lui Marte.

Marte face agresiv tot ceea ce dezvoltă el, fie pe tărâmul însuşirilor fizice, fie pe tărâmul celor sufleteşti sau spirituale. Dar nu numai agresiv, ci chiar războinic. A fi războinic nu înseamnă numai să înaintezi, ci şi a da înapoi, altfel nu am putea purta război. Cred că s-a văzut destul de bine acest lucru în timpul războiului mondial.

Priviţi întreaga viaţă a lui Voltaire: la el s-au dezvoltat şi calităţi ale sufletului, dar, la fiecare pas, sufletul îi este marcat de un atac brusc, de agresivitate şi, de asemenea, de recul. Când lansându-se aproape cu temeritate, când dând înapoi până la laşitate.

Este mult mai bine să studiem aceste lucruri cu ajutorul exemplelor luate pe viu, decât în mod teoretic; de aceea vă prezint asemenea exemple.

Când omul îşi vede apoi, prin iniţierea inspirată – pentru aceasta trebuie să fim cu mult mai vârstnici decât pentru ceea ce am spus mai înainte – perioada vieţii cuprinsă între patruzeci şi nouă şi cincizeci şi şase de ani, atunci el îşi cucereşte cunoaşterea a tot ce poate fi trăit între moarte şi o nouă naştere datorită influenţei pe care o au asupra omului fiinţele regiunii lui Jupiter (*verde*).

Când omul învăţă să cunoască aceste entităţi din regiunea lui Jupiter, are o impresie ciudată. În primă instanţă, ca om – bineînţeles, trebuie să fi depăşit vârsta de cincizeci şi şase de ani, dacă vrem să avem această impresie –, el este frapat văzând că există entităţi cum sunt cele care sunt legate de regiunea lui Jupiter – vreau să spun că este frapat ca om trăind pe Pământ, nu ca om între moarte şi o nouă naştere, căci acolo suntem în relaţie cu aceste entităţi. Sunt nişte entităţi care nu au nevoie să înveţe nimic, căci în momentul în care ele se plăsmuiesc – eu nu pot spune: "se nasc", dvs. veţi vedea numaidecât de ce –, ele se plăsmuiesc deja ca fiinţe înzestrate cu o înţelepciune infinită. Ele nu sunt niciodată stupide, ele nu sunt niciodată lipsite de înţelepciune, ele sunt plăsmuite aşa cum le-ar plăcea oamenilor de multe ori să fie formaţi pe Pământ: dacă ei nu ştiu aprecia binefacerea învăţământului, poate că le-ar plăcea să fie înzestraţi cu înţelepciune încă de la naştere. Dar aceste entităţi de pe Jupiter nu se nasc, de fapt, ele se ivesc din întregul organism al lui Jupiter. Ele ies din ansamblul lui Jupiter cam la fel cum se formează la noi din atmosferă norii; ele se ivesc în aşa fel încât le putem considera, o dată ce au apărut, ca înţelepciune încarnată. În regiunea lui Jupiter, ele nici nu mor, ci se transformă. Jupiter este cu adevărat înţelepciune activă. Imaginaţi-vă, să spunem, că dvs. priviţi din înaltul lui Rigi, la picioarele dvs., nişte nori în mişcare şi imaginaţi-vă că aveţi următoarea impresie: aceştia nu sunt nori în mişcare, vapori de apă, ci însăşi înţelepciunea în mişcare, imagini-gânduri mişcătoare, dar care sunt nişte entităţi, şi atunci aveţi impresia pe care v-ar oferi-o Jupiter.

Aş vrea acum să vă arăt cu ajutorul unui alt exemplu cum poate fi formată karma în special în această regiune a lui Jupiter.

Exista o personalitate însetată de cunoaştere, care în ultimele timpuri ale civilizaţiei mexicane cunoscuse cultul Misteriilor mexicane, care erau atunci în plină decadenţă, sub semnul magiei şi superstiţiei. Această personalitate era însetată de cunoaştere şi studia totul, totul, cu mare precizie.

Eu am ajuns să mă interesez de această personalitate fiindcă am cunoscut, acum câţiva ani, un om ciudat, care studiază şi astăzi, într-un mod primitiv, ceea ce se menţine din vechile Misterii mexicane sub formă de superstiţie, sub forma unor reprezentări decadente. Asemenea preocupare nu are nici un sens, căci cel care studiază în zilele noastre aşa ceva, acela studiază pur şi simplu o adunătură de superstiţii; toate acestea sunt astăzi în decadenţă. Dar acea personalitate din trecut la care mă refer studiase toate acestea cu un zel înverşunat, încă înainte de descoperirea Americii, de aşa-numita descoperire a Americii, într-o perioadă în care civilizaţia mexicană era încă înfloritoare, dar începea să decadă, ca civilizaţie a Misteriilor. Astăzi nu cunoaştem nimic în afară de câteva nume şi câteva imagini când vorbim despre Toatl, Quetzalcoatl, Tetzcatlipoca, aşadar, despre aceste entităţi ale Misteriilor mexicane. Dar această personalitate, care ştia încă foarte bine că Toatl este o entitate care urzeşte, ca un fel de spirit universal, în toţi norii, care este prezentă în tumultul apelor, care străluceşte în curcubeu, trăieşte în fulger şi tunet, dar care, în anumite condiţii, cu ajutorul actelor cultice, poate fi determinată să intre în apa sfinţită – această personalitate ştia, de asemenea, că Quetzalcoatl era un fel de divinitate care putea locui în om în mod viu în circulaţia lui sanguină şi în respiraţie. Aşadar personalitatea respectivă şi-a asimilat acest element viu al civilizaţiei mexicane.

Acest om s-a reîncarnat mai târziu, fără să treacă printr-o reîncarnare feminină intermediară. El a fost bărbat în Mexic şi, apoi, tot bărbat când s-a reîncarnat, fără o încarnare feminină intermediară. Dar, în timpul vieţii sale dintre moarte şi o nouă naştere, el a traversat lumea suprasensibilă în aşa fel încât în evoluţia sa karmică – aceasta fiind condiţionată, la rândul ei, de vieţile anterioare, când acest om se aflase în altă parte decât în Mexic –, el a dus în regiunea lui Jupiter mai ales ceea ce trăise în legătură cu superstiţiile pe care le-a cunoscut în Mexic, dar şi nişte realizări încă pline de conţinut ale unor civilizaţii mai vechi. Ceea ce trăise el în acest fel a trecut prin regiunea lui Jupiter, acolo a devenit înţelepciune, dar o înţelepciune având ceva automat, în comparaţie cu acea înţelepciune pe care trebuie să şi-o cucerească omul prin propria sa individualitate. Înţelepciunea, dacă este aşa vie şi activă cum urzeşte şi trăieşte ea pe Jupiter, atunci se răspândeşte, cu ocazia elaborării sale karmice între moarte şi o nouă naştere, asupra a ceea ce omul a trăit mai înainte în timpul vieţii sale pământeşti, face ca din toate acestea să radieze înţelepciune şi pe Pământ. Dar această înţelepciune depinde apoi de ceea ce a fost trăit în timpul vieţii pământeşti.

Şi individualitatea la care mă refer este aceeaşi care s-a născut mai târziu în sânul civilizaţiei moderne în persoana lui *Eliphas Lévi* [Nota 72]. Eliphas Lévi şi-a trăit, aşadar, viaţa sa pământească precedentă în sânul culturii şi civilizaţiei mexicane, el a trecut prin regiunea înţelepciunii jupiteriene. Aici, această civilizaţie mexicană decadentă a fost oarecum prelucrată din nou şi, dacă citiţi astăzi cărţile lui Eliphas Lévi, puteţi găsi în ele amprenta unei mari înţelepciuni răspândite pe un fond extrem de primitiv. Cel care este în stare să pătrundă asemenea lucruri, îşi spune atunci: Acesta este, cu siguranţă, Jupiter, dar un Jupiter de o calitate inferioară.

Şi acum, dacă putem cuprinde cu privirea cursul vieţii umane între cincizeci şi şase şi şaizeci şi trei de ani – îmi este îngăduit, bineînţeles, să vorbesc şi despre acest lucru –, dvs. vedeţi că aici atingem problema cu vârful nasului (*albastru*), privirea pătrunde până la acele influenţe care se exercită asupra omului între moarte şi o nouă naştere pornind de la Saturn, de la entităţile saturniene. Spectacolul este încă şi mai surprinzător, şi mai tulburător şi, pentru a spune adevărul, un spectacol dureros.

Entităţile care sunt în legătură cu Saturn sunt nişte entităţi care, prin propria lor natură, nu se preocupă de ceea ce fac în momentul prezent; ceea ce fac este săvârşit de ele oarecum într-un mod absolut inconştient, sub constrângerea unor fiinţe divine cu mult mai înalte şi în sânul cărora s-au înapoiat după ce au atins maturitatea. Dar, imediat după ce ele au făcut ceva, acest lucru este prezent şi acţionează cu o teribilă forţă a amintirii.

Puneţi-vă în situaţia următoare: Orice faceţi, nu am intenţia să enumăr diversele profesiuni, dar imaginaţi-vă următoarele: orice faceţi, dvs. nu sunteţi niciodată atenţi la acţiunea respectivă, atâta timp cât o îndepliniţi, dar de îndată ce aţi îndeplinit-o, ea este prezentă în amintirea dvs. ca o imagine extraordinar de vie. Gândiţi-vă, de exemplu, la un cântăreţ: El cântă, dar nu ştie nimic despre aceasta, numai Zeii sunt cei care se folosesc de faptul că el cântă. Imaginaţi-vă un auditoriu mare care ascultă: El nu-l remarcă, atâta timp cât cântă; auditorii nu ştiu nimic nici despre ei înşişi, nici despre ceea ce trăiesc pe moment. În momentul în care concertul s-a terminat, totul este prezent şi nu mai dispare, rămâne şi constituie conţinutul vieţii. Asta suntem atunci. Pe Saturn, nu suntem altceva decât trecut.

Este ca şi cum dvs., ca om, aţi merge pe Pământ. Imaginaţi-vă că mergeţi: nu remarcaţi nimic în ceea ce vă priveşte, când vă priviţi, dar după ce aţi făcut un pas, apare un mic om de zăpadă, făcut din ceea ce eraţi dvs. Acum, dvs. iar nu remarcaţi nimic, vă continuaţi drumul: în spatele dvs. apare din nou un mic om de zăpadă. Lucrurile continuă mereu la fel, acest mic om de zăpadă în urma dvs., şi tuturor acestor mici oameni de zăpadă le spuneţi Eu. Transpuneţi faptul în spiritual şi aveţi natura fiinţelor saturniene. Între moarte şi o nouă naştere, omul are de-a face şi cu aceste entităţi care trăiesc, aşadar, cu fiinţa lor cu totul în trecut. Şi pot exista oameni care, cu ocazia elaborării karmei lor, au în mod cu totul deosebit de-a face cu aceste fiinţe saturniene.

Putem înfăţişa destinul unor asemenea oameni numai dacă ne îndreptăm privirea în urmă la fiinţa lor asupra perioadei care se desfăşoară între al cincizeci şi şaselea şi al şaizeci şi treilea an al vieţii. Vreau să vă ofer şi aici un exemplu, pentru ca dvs. să vedeţi cum lucrurile care apar din punct de vedere karmic în cadrul unei vieţi umane ne trimit înapoi, la ceea ce se petrece în suprasensibil între moarte şi o nouă naştere.

Eu v-am atras atenţia, nu cu mult timp în urmă, asupra a ceea se desfăşura în Misteriile Hyberniei [Nota 73], atât de demne de admiraţie, dar şi atât de greu accesibile – fiindcă ele îl resping pe cercetător, cum spuneam atunci –, v-am arătat cât de grandios era aportul Misteriilor hybernice din Irlanda. V-am arătat cum omul, după ce învăţa să cunoască toate îndoielile şi toate incertitudinile vieţii, era condus în faţa a două statui. Una era făcută dintr-o materie foarte elastică, şi el trebuia s-o bată uşor cu degetul, s-o atingă. El încerca atunci o impresie înfiorătoare, oribilă, când făcea astfel nişte găuri în această statuie: era ca şi cum ar fi trebuit fără încetare – lucru teribil pentru un om delicat – să taie în carne vie, nu pot spune într-un cadavru, ci în carne vie. Aceasta era una din încercări.

Cealaltă era statuia care păstra urma a ceea ce se imprima în ea şi nu era restabilită în integritatea ei decât în intervalul dintre două exerciţii ale candidatului la iniţiere.

Eu vă descriu aici toate acele impresii grandioase pe care le cunoşteau iniţiaţii Misteriilor din Hybernia, în legătură cu microcosmosul, cu omul însuşi, precum şi în legătură cu marea lume, cu Macrocosmosul. Erau impresii extraordinare, puternice, de o indescriptibilă măreţie.

Unul dintre cei care participaseră cu un elan interior deosebit la Misteriile din Hybernia, care chiar atinsese un înalt grad de iniţiere în aceste misterii, a trebuit apoi – după încarnările sale anterioare, care, la rândul lor, îi oferiseră condiţiile necesare pentru ca această viaţă pământească pe care a trăit-o în sânul Misteriilor din Hybernia să se desfăşoare în acest fel – el a trebuit să traverseze mai ales regiunea lui Saturn. Erau senzaţii de o indescriptibilă măreţie; eu v-am arătat nu demult, când vă descriam aceste lucruri, că Misteriile din Hybernia percepeau o parte din Misteriul de pe Golgotha, fără a intra totuşi cu acesta într-un raport fizic-spaţial. Unul dintre cei care au trăit toate acestea, pe calea simţirii, cu o forţă absolut deosebită, s-a născut din nou în civilizaţia noastră.

Reprezentaţi-vă acum ce s-a întâmplat cu acest om, în timp ce karma sa ultimă se elabora în regiunea lui Saturn. Totul i s-a prezentat atunci în lumina trecutului. El a retrăit ceea ce trăise în Misteriile din Hybernia, iluminat de lumina pe care o proiectează fiinţele saturniene asupra a tot ceea ce se întoarce înapoi la un trecut îndepărtat; şi aceasta trezea în el imagini grandioase din timpurile preterestre, din timpul existenţei lunare şi din timpul existenţei solare.

Atunci când s-a reîncarnat, ceea ce avea nuanţa, coloritul trecutului anterior încarnării planetare Pământ s-a transformat pentru el în nişte imagini puternice, care îşi proiectau licărirea în viitor, imagini idealizate, dar imagini idealizate ale unui spirit vizionar, şi care apar apoi sub forma unui romantism superior.

Într-un cuvânt, această individualitate care a fost odinioară personalitatea unui iniţiat în Misteriile Hyberniei a revenit în timpul nostru – în timpul nostru, în sens larg – în persoana lui *Victor Hugo* [Nota 74]. Viaţa lui Victor Hugo ne indică, prin romantismul ei, prin întreaga ei configuraţie, o elaborare a karmei în regiunea lui Saturn.

Acestea sunt câteva modeste contribuţii care au menirea să arate cum se formează karma. Aşa cum am spus, noi o putem înţelege mai bine cu ajutorul unor exemple. Căci a vedea cum s-a format karma unor personalităţii cum sunt Voltaire, Eliphas Lévi, Victor Hugo, aceasta este deja ceva care ne introduce, în modul cel mai interesant şi mai viu, în cunoaşterea relaţiei propriei entităţi a omului cu entitatea macrocosmică spirituală cu ocazia elaborării karmei între moarte şi o nouă naştere.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A TREISPREZECEA

Dornach, 30 mai 1924

Studiul corelaţiilor karmice din viaţa umană cere, în realitate, o înţelegere deplină a unor legităţi universale în privinţa cărora omul de astăzi este mai mult sau mai puţin ignorant. Căci aici este vorba despre faptul că în raporturile karmice care acţionează de la o viaţă pământească la alta sunt active nişte legităţi de natură spirituală; ele sunt de natură spirituală, astfel încât ar însemna să nu le cunoşti dacă ţi-ai imagina câtuşi de puţin că aici este vorba despre o cauzalitate care se aseamănă în vreun fel cauzalităţii pe care o găsim de altfel în lume, când vorbim de cauză şi efect.

Trebuie să înţelegem mai întâi foarte exact ce se întâmplă în viaţa interioară a omului în dosul conştienţei obişnuite, dacă vrem să ajungem la înţelegerea raporturilor karmice. Iar o înţelegere a ceea ce se află în dosul conştienţei obişnuite nu poate rezulta decât din observarea omului aşa cum se oferă ea cunoaşterii suprasensibile, cunoaşterii iniţiatice.

Aşadar să încercăm să vedem, mai ales pentru a completa anumite lucruri care au fost schiţate aici în ultimele conferinţe şi care apoi, dezvoltate, ne vor conduce spre o deplină înţelegere a karmei, aşadar, să încercăm să vedem cum omul, când se ridică până la cunoaşterea imaginativă, apoi la cunoaşterea inspirată, apoi la cunoaşterea intuitivă, îşi cucereşte tot mai mult posibilitatea de a înţelege cum se situează el ca om în ansamblul Cosmosului.

Adesea am subliniat, chiar în conferinţe publice, faptul că prin cunoaşterea imaginativă se etalează în faţa omului un tablou al vieţii sale actuale, că el îşi vede în nişte imagini cuprinzătoare întregul curs al vieţii, având astfel o viziune de ansamblu, el vede acum tocmai ceea ce memoria sa obişnuită nu îi poate oferi.

Am putea spune: În cazul acestei viziuni de ansamblu, care apare ca urmare a strădaniei spre cunoaşterea imaginativă, omul se află, în primă instanţă, cufundat în întregime în corpurile sale fizic şi eteric. Numai că, prin exerciţii corespunzătoare, el devine absolut independent de tot ceea ce îi procură impresii prin intermediul corpului fizic. Aşadar prin cunoaşterea imaginativă el devine independent de impresiile sale senzoriale, devine independent de cunoaşterea bazată pe intelect. În cadrul cunoaşterii, el nu mai trăieşte decât în corpul său eteric. Prin aceasta are el acel tablou-amintire.

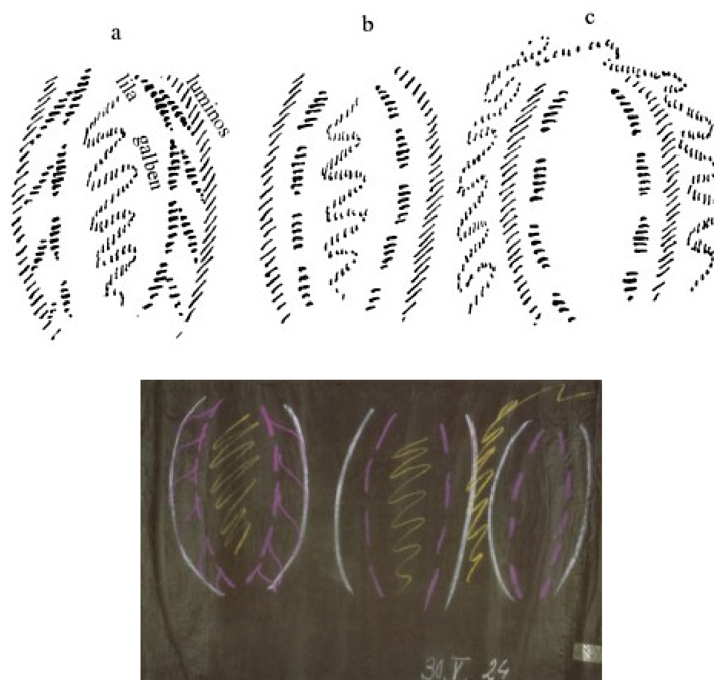
Aşadar, putem spune: Omul trăieşte în elementul suprasensibil, dar el trăieşte în elementul suprasensibil prin faptul că s-a separat, din punct de vedere interior, de corpul său fizic. Vedeţi dvs., această cunoaştere imaginativă nu ar fi nici pe departe atât de greu de cucerit cum este în realitate pentru majoritatea oamenilor, dacă ar exista mai mult înclinaţia de a rupe legătura interioară dintre viaţa sufletească şi corpul fizic.

Bineînţeles, este relativ uşor să rupem legătura care ne uneşte cu percepţia sensibilă nemijlocită. Dar gândiţi-vă că omul este legat de corpul său fizic şi cu toate atitudinile sufleteşti pe care le dobândeşte în viaţa pământească. Noi suntem, desigur, dependenţi de corpul fizic şi cu dispoziţiile noastre vitale, în ceea ce priveşte planul fizic. Dispoziţiile noastre vitale sunt cu totul condiţionate de corpul fizic. Când ne atribuim o capacitate sau alta, un talent sau altă predispoziţie profundă a sufletului, toate acestea au legătură cu modul în care ne simţim în corpul fizic. De toate acestea trebuie să ne eliberăm dacă vrem să atingem o adevărată cunoaştere imaginativă. Dacă reuşim să ne eliberăm cu adevărat, fie şi numai timp de un minut, atunci ştim deja ce este cunoaşterea imaginativă, şi atunci ni se deschide, încetul cu încetul, tabloul vieţii.

Acum trebuie să avem în vedere deosebirea dintre "a fi legat de corpul fizic şi prin aceasta a ne afla în corpul fizic", şi "a nu fi legat de corpul fizic şi totuşi a ne afla în corpul fizic". Există o deosebire, şi tocmai acest lucru îl realizează cunoaşterea imaginativă: a rămâne în interiorul corpului fizic, a nu ieşi deloc din el şi, cu toate acestea, a nu depinde de el.

Atâta timp cât rămâneţi cu viaţa sufletesc-spirituală în corpul fizic, dvs. îl umpleţi, chiar dacă nu sunteţi legat de el. Dvs. îl umpleţi. Desenez acest lucru în mod schematic în acest fel.

Să considerăm dispoziţiile de viaţă obişnuite, cotidiene, ale omului. Să presupunem că aici ar fi corpul fizic (*vezi figura a, în exterior, luminos*), acesta este corpul eteric (*violet*) şi acesta elementul spiritual-sufletesc (*galben*). Lucrurile se întâmplă în felul următor: Prin intermediul corpului eteric, omul este legat peste tot, cu muşchii săi, cu oasele sale, cu nervii săi, cu corpul său fizic. Există peste tot aceste legături de la corpul eteric la corpul fizic. Gândiţi-vă cu ce putem compara acest lucru:

[măreşte imaginea]

Presupuneţi că aveţi un vas din argilă poroasă şi că aţi vărsa în el un lichid; acest lichid ar umple porii acestui vas din argilă. Aşadar lichidul s-ar infiltra în pereţii poroşi ai vasului.

Dar s-ar putea, de asemenea, să nu aveţi un vas poros, ci unul care nu ar absorbi nimic din lichid; atunci lichidul ar sta pur şi simplu în vas, nu ar avea nici o legătură cu partea interioară a pereţilor vasului. La fel, în cunoaşterea imaginativă, omul se află în interiorul corpului său, dar corpul eteric nu pătrunde în muşchi, în oase ş.a.m.d. Pot desena acest lucru astfel: corpul fizic (*vezi figura b*); dar corpul eteric este acum separat şi în interior se află spiritual-sufletescul omului. Corpul eteric s-a desprins numai în interiorul omului. Consecinţa acestei detaşări devine perceptibilă, bineînţeles, atunci când se revine la vechea stare. Aşadar este absolut firesc ca omul care se străduieşte să iasă din corpul său fizic, rămânând cu toate acestea în el, cum este cazul în cunoaşterea imaginativă, să nu se simtă numai obosit, ci greu, să-şi simtă în mod intens corpul fizic, căci trebuie să se introducă din nou în el.

Aceasta este situaţia în cazul cunoaşterii imaginative, dar nu şi în cazul cunoaşterii inspirate. Cunoaşterea inspirată, care apare, aşa cum v-am arătat, în conştienţa golită, face ca omul să se afle cu spiritual-sufletescul său în afara corpului fizic. Aşadar, spiritual-sufletescul se află în afara corpurilor fizic şi eteric (*vezi figura c*).

Configuraţia exterioară trebuie să fie, aşadar, ca în somn. Trebuie ca omul să poată fi, cu Eul său şi corpul său astral, cu totul în afara corpului său eteric. Numai atunci apare cunoaşterea inspirată.

Dar acum, când omul revine în corpurile sale fizic şi eteric, el observă că există ceva în aceste corpuri, fizic şi eteric, că ele nu mai sunt deloc aşa cum le cunoaşte el de obicei, ci că aici, înăuntru, există ceva. Este un lucru foarte important. Şi este foarte important, deoarece întregul proces de iniţiere este marcat de faptul că ştim aceasta.

Ajungem, în primă instanţă, să încercăm o anumită dificultate de a reveni în corpul fizic după Inspiraţie, fiindcă avem sentimentul că ne cufundăm în ceva cu totul diferit de ceea ce întâlnim când intrăm de obicei în corpul fizic şi în corpul eteric.

Amintiţi-vă acum ce v-am spus ieri: Când privim în urmă şi avem în faţa noastră tabloul-amintire şi când ştergem apoi acest tablou prin cunoaşterea inspirată, aşadar, când suntem în cunoaşterea inspirată, atunci noi percepem, chiar în cadrul cunoaşterii inspirate, ceea ce se află în corpul fizic. Când ştergem din tabloul-amintire perioada dintre naştere şi al şaptelea an al vieţii, până la schimbarea dentiţiei, percepem următoarele: În acest corp fizic exista o entitate angelică. Percepem într-adevăr Ierarhia a treia prin una dintre fiinţele sale. Situaţia este, aşadar, următoarea: Reuşim să ieşim din corpul fizic, ne întoarcem în acest corp fizic ca în casa noastră de om, şi iată că, atunci când revedem perioada care se întinde de la naştere până la anul al şaptelea al vieţii, îl vedem, îl întâlnim aici pe Îngerul nostru.

Vedeţi dvs., aceste realităţi au fost cunoscute odinioară în cursul evoluţiei omenirii, şi anume, în mod diferit, în funcţie de epoci, prin vechea clarvedere instinctivă, şi se ţinea seama de ele când se luau anumite hotărâri în ceea ce priveşte organizarea vieţii umane.

În vechile timpuri, oamenii erau absolut conştienţi de aceste lucruri când îi puneau unui copil numele, şi ţineau seama în această situaţie de nişte realităţi spirituale. Astăzi, pentru majoritatea oamenilor este indiferent ce nume le dau copiilor lor. Pentru unii, punctul de vedere este ca numele să sune frumos, şi alte lucruri de acest fel. Uneori, în această alegere se pune o anumită cochetărie. Ne place un nume sau altul. În timpurile mai vechi, alegerea numelui depindea de o relaţie care se imagina între copil şi lumea spirituală. Luaţi, de exemplu, o epocă veche în care era venerat un profet numit Elisei; li se dădea unor fete numele Elisabeth, ceea ce înseamnă casa lui Elisei. În acest fel se exprima faptul că acest copil a fost adus pe lume pentru a se asigura chiar prin aceasta protecţia acelui profet. Cu această intenţie se dădeau pe atunci numele.

De ce? Fiindcă se ştia că omul, dacă se află în afara corpului său şi intră din nou în corp, el devine, propriu-zis, purtătorul, el se vede ca fiind purtătorul unor entităţi spirituale. Şi întreaga reprezentare că în special copiii sunt protejaţi de Îngerul lor se bazează pe faptul că prin iniţiere, când omul priveşte în urmă la perioada dintre naştere şi anul al şaptelea al vieţii, el vede ceea ce am caracterizat ieri când am spus: După ce această perioadă este ştearsă din tabloul-amintire, transpare Ierarhia Îngerilor, respectiv acţiunile lunare. – Am spus deja ieri: Există aici un anumit decalaj, dar vom reveni asupra tuturor acestor lucruri. – Aşadar vedem aceasta totodată ca pe ceva care se află în interiorul omului.

Şi la fel când revedem, de exemplu, perioada dintre anul al şaptelea şi anul al paisprezecelea al vieţii, şi reintrăm după aceea în corpul nostru, găsim acolo o entitate arhanghelică. Această entitate arhanghelică se află, bineînţeles, acolo şi de la naştere până la anul al

şaptelea al vieţii. Dar nu o găsim, atâta timp cât ne îndreptăm privirea numai asupra intervalului de timp dintre naştere şi anul al şaptelea al vieţii. Astfel, cu ocazia acestei reîntoarceri în corp după ce am fost în afara corpului, percepem în interiorul său toate entităţile Ierarhiilor superioare. Dar nu putem ajunge la acest fel de cunoaştere de sine care ne arată cum corpul este purtătorul entităţilor Ierarhiilor superioare, decât dacă ieşim mai întâi din corp, pentru a reveni în el după aceea.

Dar acest lucru poate fi înţeles, la rândul său, în legătură cu un alt fapt. Vedeţi dvs., în Univers există un mare număr de astre; şi aceste astre nu sunt, aşa cum v-am spus, decât semnul exterior al unor colonii divine. Aceste colonii de fiinţe spirituale există cu adevărat acolo unde strălucesc aceste semne exterioare care sunt astrele. Dar nu avem voie să ne reprezentăm că aceşti Zei se află, cu conştienţa lor, numai pe Venus, de exemplu, sau pe Soare, sau pe Mercur, sau pe Sirius, ci ei sunt acolo în principal. Ei au acolo, ca să spunem aşa, centrul de greutate al fiinţei lor. Dar toate entităţile spirituale ale Cosmosului care au ceva de-a face cu Pământul nu pot exista în Univers în aşa fel încât să putem spune că ele nu locuiesc decât pe Marte sau pe Venus. Oricât de paradoxal ar putea să vă sune, trebuie totuşi să spun: Entităţile divine care sunt legate de Pământ şi care locuiesc pe Marte, Venus, Jupiter ş.a.m.d., precum şi pe Soare, ar fi oarbe dacă ar locui numai pe Soare sau pe Marte sau pe Jupiter. Ele ar fi oarbe, aşa cum suntem noi când nu avem ochi. Ele ar fi prezente, ele ar acţiona, aşa cum putem noi înşine merge, apuca un obiect când nu avem ochi, dar ele nu ar vedea – vreau, desigur, să spun: aşa cum văd Zeii –, ele nu ar percepe, printr-o anumită facultate de percepţie, ceea ce se întâmplă în Cosmos. Acum, dragii mei prieteni, dvs., desigur, vă întrebaţi: Unde este ochiul, facultatea de percepţie a Zeilor? Unde? – Ei bine, această facultate de percepţie a Zeilor este, pe lângă ceea ce mai este ea de altfel, Luna, vecina noastră din Cosmos. Toate entităţile divine de pe Soare, Mercur, Marte, Jupiter, Saturn, au ca ochi Luna. Aceste entităţi se află totodată şi în Lună.

Iar acum gândiţi-vă bine ce am vrut să spun propriu-zis cu toate aceste exemple pe care vi le-am prezentat aici. Luaţi unul singur dintre aceste fapte. Am spus despre Lună că ea era odinioară o parte a Pământului şi nu s-a detaşat de el decât în cursul timpului. Aşadar în acele vremuri ochiul Zeilor era unit cu Pământul şi Zeii contemplau de pe Pământ Universul. Iată de ce şi marii Învăţători originari au putut da omenirii înţelepciunea pe care i-au dat-o. Căci, trăind pe Pământ, ei priveau în Cosmos cu ochiul Zeilor, fiindcă Luna se afla atunci în Pământ. Şi când Luna s-a separat, ei au mai putut păstra un anumit timp această amintire, au putut să vadă prin amintire ceea ce era văzut aici prin ochiul omenirii, Zeii puteau instrui, dar apoi au trebuit să ia calea Lunii şi să întemeieze ei înşişi o colonie, unde se află acum Învăţătorii originari tocmai pentru a putea vedea cu ochiul Zeilor.

Gândiţi-vă şi la aceasta: Iahve domnea de pe Lună asupra inimii, asupra sufletului evreilor, şi aceia dintre marii Învăţători originari ai omenirii care mai luau parte la cultul lui Iahve şi la învăţătura lui Iahve s-au unit pe Lună chiar cu Iahve, pentru a putea privi, cu ochiul său, în Cosmos. Cândva, Luna se va uni din nou cu Pământul. Atunci omul va avea din nou pe Pământ posibilitatea să vadă acest Cosmos cu ochiul Zeilor. Atunci el va avea, prin natura sa, facultatea de a privi în Cosmos. Vedeţi dvs., toate acestea sunt fapte care îl pot instrui pe om în legătură cu adevărata natură a Universului. Abia când privim lumea în acest fel vedem Luna în mod just.

Şi acum ni se arată şi motivul pentru care tocmai pe Pământ se poate dezvolta libertatea. Atâta timp cât Luna era unită cu Pământul, atâta timp cât vechii Învăţători originari îi instruiau pe oameni pe baza amintirii, şi atâta vreme cât se păstra învăţătura lor în Misterii, fapt care a durat până în secolul al 14-lea d. Chr., întreaga înţelepciune era ceea ce se putea vedea cu ochii Zeilor. Abia din acea perioadă, despre care v-am vorbit, abia începând cu 1413 Pământul a ajuns în imposibilitatea absolută de a vedea cu ochii Zeilor. Aşadar atunci începe, o dată cu dezvoltarea sufletului conştienţei, posibilitatea ca oamenii să dezvolte libertatea.

Dar de fapt omul se află pe Pământ numai în ceea ce priveşte percepţia senzorială şi tot ceea ce este cunoaştere prin intelect, căci toate acestea sunt legate de corpul său fizic-senzorial. – În realitate, acest lucru se prezintă astfel: Dacă ni-l reprezentăm pe om (*vezi schiţa*), el nu iese din sfera Ierarhiilor care locuiesc deasupra lui decât prin ceea ce are legătură cu organele sale de simţ şi cunoaşterea prin intelect – aşadar eu ar trebui să pot extinde roşul asupra simţului căldurii şi asupra tuturor acestor aspecte (*roşu*) –, pe când, cu privire la tot ceea ce se află în dosul intelectului său, omul este umplut de Ierarhia a treia (*verde deschis*). Cu privire la tot ceea ce se află în dosul simţirii sale, el este umplut de Ierarhia a doua (*bustul, portocaliu*), iar cu privire la tot ceea ce se află în dosul voinţei sale, de prima Ierarhie (*trunchi, galben*).

Planşa 16

[măreşte imaginea]

Noi ne aflăm de fapt în sânul Ierarhiilor şi nu ieşim din sfera lor decât cu organele noastre de simţ şi cu intelectul nostru. Noi, ca oameni, într-adevăr, parcă am înota şi numai capul ar ieşi puţin afară din apă. Astfel prin simţurile noastre şi prin intelectul nostru, noi ieşim din oceanul influenţelor pe care le exercită Ierarhiile.

Toate acestea le găsim când, din starea de percepţie în afara corpului, revenim în propriul corp. Constatăm atunci că omul este locuinţa

Zeilor.

Dar de aici rezultă şi altceva, dragii mei prieteni: Când Zeii vor să privească din punct de vedere cosmic, ei o fac cu ajutorul Lunii. Când, astăzi, Zeii mai vor să contemple Cosmosul şi de pe Pământ, şi în acest caz lucrurile iau un aspect cu totul diferit, atunci ei trebuie să privească din om. Neamul omenesc este celălalt ochi al Zeilor.

Omul timpurilor străvechi putea privi într-un mod absolut natural cu ochiul Zeilor, căci Luna era unită cu Pământul. El va regăsi această posibilitate când Luna se va uni din nou cu Pământul. Cu ajutorul iniţierii, prin faptul că omul, revenind în corpul său, percepe că aici se află nişte Zei, şi a făcut cunoştinţă cu Zeii, el învaţă să contemple lumea cu ochiul uman. Astfel încât iniţierea îi dă omului ceea ce le dădea odinioară Zeilor folosirea ochiului Lună.

Tot ceea ce facem noi pe baza conştienţei obişnuite, intenţiile pe care le realizăm pe baza acestei conştienţe obişnuite, toate acestea depind de noi; dar karma noastră este formată şi modelată de Ierarhiile care se află în noi. Aşadar, Ierarhiile sunt plăsmuitorii propriu-zişi ai unei ordini cosmice de o cu totul altă natură, ele sunt creatorii unei ordini cosmice de natură moral-sufletească. Aceasta este cealaltă latură a omului, legată de Ierarhii.

Atâta timp cât rămânem la cunoaşterea imaginativă şi ne privim retrospectiv propria viaţă pământească suntem cu totul convinşi că noi, ca oameni, constituim o unitate; suntem, de asemenea, convinşi pe deplin că anumite acţiuni pe care le înfăptuim în viaţă sunt libere, fiindcă le înfăptuim pornind de la unitatea naturii umane. Dar prin cunoaşterea imaginativă încă nu vedem mare lucru din karma noastră. Însă când intervine cunoaşterea inspirată şi când revenim în corp, ne simţim ca divizaţi într-o lume de Ierarhii nenumărate. Revenim în corpul nostru şi nu ştim la început cine suntem. Suntem Îngerul? Suntem o anumită fiinţă a Ierarhiei Dynamis, Exusiai...? Suntem ca divizaţi într-o lume de entităţi. Suntem ameţiţi de multiplicitatea propriei noastre fiinţe, căci suntem una cu toate aceste fiinţe.

Atunci, datorită exerciţiilor corespunzătoare, omul trebuie să devină atât de puternic încât să-şi poată pune în lumină, în această situaţie, propria unitate. Dar atunci el vede, de asemenea – acest lucru este, desigur, efectul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere –, vede cum s-a format karma prin cooperarea unui mare număr de entităţi care se află în noi. Fiinţe nenumărate colaborează la această formare a karmei, nenumărate fiinţe divine. Aşadar putem spune într-adevăr că omul nu duce o viaţă pământească decât în ceea ce priveşte activitatea intelectului său şi activitatea simţurilor. În ceea ce priveşte activitatea sentimentului şi a voinţei, omul participă la viaţa Zeilor. El participă la această viaţă chiar şi cu ceea ce ţine de o activitate de gândire ascunsă, mai veche: cu privire la această activitate de gândire ascunsă, omul participă la viaţa Îngerilor, Arhanghelilor, Arhailor; cu privire la ceea ce este ascuns în viaţa de simţire, omul participă la viaţa entităţilor Exusiai, Dynamis şi Kyriotetes; cu privire la ceea ce este ascuns în viaţa de voinţă, omul participă la viaţa Serafimilor, Heruvimilor şi Tronurilor. Iată de ce tot ceea ce numim destin uman este o problemă a Zeilor şi trebuie tratat ca o problemă a Zeilor.

Dar ce înseamnă aceasta pentru viaţa pământească? Atunci când omul nu acceptă să dezvolte o anumită seninătate cu privire la propriul său destin, când se revoltă împotriva lui, când, din punctul său de vedere, bineînţeles, nu este satisfăcut de el, când, prin decizii cu totul subiective, se amestecă în acest destin, atunci este ca şi cum omul i-ar deranja în permanenţă pe Zei la elaborarea acestui destin. Nu putem trăi într-adevăr cu destinul nostru, decât dacă privim viaţa cu seninătate. Iar a simţi cum acţionează destinul face parte dintre lucrurile legate de încercările cele mai intense ale naturii umane. Dacă omul ajunge cu adevărat să-şi ia destinul în serios, atunci el va putea trăi tocmai prin evenimentele de destin cele mai puternice imbolduri, va putea primi cele mai puternice impulsuri pentru a participa la viaţa lumii spirituale. Atunci, însăşi viaţa îi va da omului sentimentul a ceea ce înseamnă raporturile de destin.

Oamenii epocii noastre, oamenii moderni, au pierdut foarte adesea această fineţe, această delicateţe a simţirii. Simţirea lor este grosolană. Dar presupuneţi că un om cu o sensibilitate ceva mai delicată ajunge să evoce relaţia interioară pe care a avut-o cu un om care a fost pentru el în tinereţea sa un model, un profesor sau ceva asemănător. A ne aminti doar cu dispreţ de cei care ne-au fost profesori, asta nu este o regulă absolută; s-ar putea foarte bine, şi există astfel de cazuri, să-i evocăm cu o anumită mulţumire interioară pe cei care au fost educatorii noştri, modelele noastre. Atunci s-ar putea ca această privire retrospectivă să se aprofundeze într-un fel printr-o trăire intimă. Putem descoperi că între anul al şaptelea şi anul al paisprezecelea al vieţii am încercat acest sentiment: Ceea ce făcea acest maestru venerat trebuia să facem şi noi, nu se putea altfel. Sau poate am simţit, când această individualitate venerată, acest profesor, preda ceva, spunea ceva, poate am simţit că am mai auzit acest lucru, că este vorba despre ceva ce am mai trăit. Este chiar unul dintre cele mai frumoase aspecte ale vieţii să poţi considera un asemenea lucru ca şi cum l-ai mai fi trăit cândva. Şi atunci ajungem să ne spunem: Aici trebuie să fie ceva la mijloc. Şi simplul bun simţ ne poate spune: Motivul nu poate fi găsit în această viaţă, este evident. Simplul bun simţ ne trimite înapoi la nişte vieţi pământeşti trecute. Aşa li se întâmplă multor oameni să fie trimişi, prin bunul lor simţ sănătos, la vieţile pământeşti trecute.

Despre ce este vorba aici, când omul îşi poate îndrepta astfel privirea în urmă asupra unui profesor sau educator? Aici este vorba, dragii mei prieteni, despre următorul fapt: Acestui om i-a fost dat în această viaţă, prin destin, acest educator. Este ceva karmic, într-adevăr, a primi prin destin un anumit profesor. Acest lucru trimite în trecut, la o existenţă pământească anterioară.

De regulă – aşa cum ne arată observaţia ocultă –, în acea existenţă pământească anterioară, acest profesor nu i-a fost omului respectiv tot profesor, ci s-a aflat cu el într-o cu totul altă relaţie. De la un profesor sau de la un educator, primim – fie şi numai sub formă de imagini – ideile, reprezentările, dacă este vorba de o adevărată pedagogie. În acest caz suntem conduşi, de obicei, la o relaţie pământească anterioară în care am primit de la personalitatea respectivă nu idei, ci sentimente, în care a existat mai puţin ocazia de a primi de la personalitatea respectivă idei, ci mai mult sentimente, acele sentimente pe care viaţa ni le poate prilejui în atâtea feluri. Putem spune acelaşi lucru despre viaţa actuală, în raport cu o viaţă pământească ulterioară.

Să presupunem că cineva are ocazia, în viaţa sa actuală, să simtă o simpatie profundă, o simpatie cordială, pentru un om cu care viaţa nu îl leagă în mod deosebit, pe care numai îl întâlneşte, dar care îi este extrem de simpatic. Se poate întâmpla atunci ca această simpatie care se dezvoltă în viaţa pământească actuală să conducă la faptul că omul care dezvoltă această simpatie să-l aibă în viitor ca profesor, ca educator, pe omul pentru care simte această simpatie.

Ce s-a întâmplat aici în mod obiectiv? Când dezvoltăm pentru cineva sentimente de simpatie, acest lucru depinde de ceea ce au desfăşurat în om şi în ambianţa omului entităţile Ierarhiei a doua, Exusiai, Dynamis, Kyriotetes.

Dacă în viaţa următoare influenţa unui om asupra altui om se exercită nu prin intermediul sentimentelor, ci prin intermediul gândurilor şi reprezentărilor, acest lucru se întâmplă pentru că entităţile Ierarhiei a doua au încredinţat entităţilor Ierarhiei a treia, Îngeri, Arhangheli, Arhai, ceea ce au făcut ele într-o viaţă precedentă, şi acum în acest om acţionează Ierarhia a treia.

Gândiţi-vă, aşadar, că se întâmplă următoarelor: Când karma noastră evoluează de la o viaţă pământească la alta, aceasta înseamnă că nişte fapte, nişte fapte reale, trec de la o Ierarhie la alta, că în Cosmos, în Cosmosul spiritual, se întâmplă ceva extraordinar de important.

Când contemplăm destinul omului, privirea noastră pătrunde ca printr-un văl într-un vast ansamblu de fapte cosmice. Acest lucru poate face o impresie extraordinar de puternică asupra celui care devine într-adevăr conştient de acest ansamblu de fapte cosmice. E suficient să ne reprezentăm acest lucru cu toată intensitatea simţirii.

Presupuneţi că aţi cuprinde cu privirea viaţa unui om din perspectiva destinului său. Nu ar trebui să fim niciodată indiferenţi la o asemenea perspectivă, căci atunci când contemplăm destinul unui om vedem, printr-o privire de ansamblu, faptele care trec de la Ierarhia cea mai înaltă la Ierarhia cea mai de jos, pentru a reveni de la aceasta la prima. Când privim destinul unui om, noi contemplăm urzirea, lucrarea şi viaţa care se desfăşoară pe scara Ierarhiilor. În realitate, ar trebui să observăm un destin uman cu o infinită evlavie, cu o profundă veneraţie interioară, căci atunci când contemplăm un destin uman ne aflăm în faţa întregii lumi divine.

Acest lucru am încercat să-l ofer simţirii când am compus dramele-misterii, în care găsiţi mereu anumite tablouri care se desfăşoară în viaţa pământească, şi altele care se desfăşoară în lumea de dincolo, în lumea spirituală. Eu am arătat, de asemenea, în dramele-misterii, cum nu numai Ierarhiile superioare, dar şi fiinţele elementare, şi Ahriman şi Lucifer, intervin în viaţa şi urzirea şi faptele care se revarsă de sus în jos şi de jos în sus atunci când se înfăptuieşte destinul omului.

Gândiţi-vă la scenele [Nota 75] care se desfăşoară pentru Strader şi Capesius în lumea suprasensibilă, când fiinţa lor apare sub cu totul alte forme, dar ei sunt aceiaşi. Aici nu avem altceva decât o altă faţetă, care există într-adevăr în om, aceea care se află în lumea Zeilor şi nu în lumea regnurilor pământeşti, a mineralelor, a animalelor, a munţilor, a norilor şi copacilor ş.a.m.d. A privi destinele oamenilor cu o sfântă sfială, acesta este, de asemenea, un lucru pe care trebuie să ni-l cucerim, pe care trebuie să şi-l cucerească timpul nostru. Când citim biografiile pe care le scriu astăzi oamenii cu mentalitate materialistă, ele sunt de fapt îngrozitoare, pentru că sunt scrise fără acea sfântă sfială în faţa destinului personalităţii a cărui biografie este descrisă. Biografii ar trebui să ştie că, intervenind într-o viaţă umană, fie şi numai descriind-o, ei se amestecă fără să ştie în întreaga lume a Ierarhiilor.

Prin astfel de consideraţii ajungem la latura afectivă a antroposofiei, ne dăm seama că tot ceea ce ne întâmpină ca antroposofie trebuie să ne atingă şi simţirea, nu trebuie să dobândim doar cunoştinţe, ci suntem de asemenea stimulaţi să dezvoltăm şi sentimente faţă de lume, pentru că abia sentimentele ne situează în mod just în viaţa umană. Iar dacă nu suntem stimulaţi să încercăm asemenea sentimente, nu putem pătrunde acea legitate care străbate karma omului.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

FORMA COSMICĂ A KARMEI ŞI STUDIUL INDIVIDUALIZAT AL CORELAŢIILOR KARMICE

CONFERINŢA A PAISPREZECEA

Dornach, 4 iunie 1924

Dacă vrem să luăm acum în considerare modul în care acţionează karma, trebuie să ţinem seama de faptul că Eul uman, care constituie esenţa propriu-zisă a omului, fiinţa sa cea mai profundă, dispune, într-un fel, de trei instrumente prin care îşi manifestă viaţa sa în lume: corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral. Omul îşi poartă propriu-zis corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral ca pe un veşmânt în jurul lui. El nu este nici unul dintre aceste corpuri, căci el este, în sens propriu, Eul. Şi tot Eul este cel care îndură karma şi o formează.

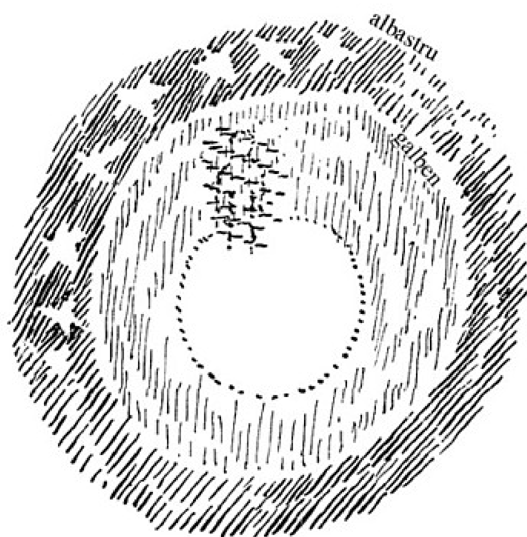
Acum urmează să examinăm relaţia omului în calitate de fiinţă-Eu cu aceste trei, aş putea spune, formaţiuni-instrumente ale sale, corpurile fizic, eteric şi astral, ca să obţinem prin aceasta nişte elemente de bază pentru înţelegerea esenţei karmei. Şi noi ne vom cuceri, cu privire la karmă, un punct de vedere care ne va permite să studiem fizicul, etericul şi astralul din om dacă ţinem seama de ceea ce urmează.

Fizicul, aşa cum îl vedem în regnul mineral, etericul, aşa cum îl găsim activ în regnul vegetal, astralul, aşa cum îl găsim şi pe el activ în regnul animal, toate acestea le găsim în mediul înconjurător al omului pe Pământ. Noi avem în Cosmos de jur împrejurul Pământului, aş zice, acel Univers în care Pământul se prelungeşte în toate direcţiile. Simţim deja o anumită înrudire între ceea ce se întâmplă pe Pământ şi ceea ce se întâmplă în mediul cosmic. Dar pentru ştiinţa spirituală se iveşte o întrebare: Această înrudire, aş putea spune, este ea atât de grosieră cum şi-o reprezintă concepţia despre lume naturalist-ştiinţifică din zilele noastre?

Concepţia despre lume naturalist-ştiinţifică din zilele noastre cercetează ceea ce trăieşte şi, de asemenea, ceea ce nu trăieşte pe Pământ, în funcţie de proprietăţile fizice. Ea cercetează stelele, Soarele şi Luna ş.a.m.d., şi ea găseşte, bineînţeles – şi este deosebit de mândră de faptul că a găsit acest lucru –, că aceste corpuri cereşti ar fi, în fond, nişte corpuri de aceeaşi natură cu Pământul.

Dar la această concepţie se ajunge numai printr-o cunoaştere care nu îl sesizează nicăieri pe omul însuşi, ci numai ceea ce este exterior omului. În momentul în care îl sesizăm într-adevăr pe om ca fiinţă integrată în Univers, atunci putem găsi relaţiile dintre diferitele părţi constitutive ale omului, care sunt instrumentele sale, corpul fizic, corpul eteric, corpul astral, şi entităţile corespunzătoare, esenţele corespunzătoare din Cosmos.

Pentru corpul eteric al omului, noi găsim peste tot în Cosmos eterul cosmic. Desigur, corpul eteric al omului are o anumită structură care îi este proprie omului, el conţine în sine anumite forme mobile ş.a.m.d., care se prezintă altfel decât la eterul cosmic. Cu toate acestea, eterul cosmic este absolut de aceeaşi natură cu ceea ce se află în corpul eteric al omului. La fel, putem vorbi de o asemănare între ceea ce se află în corpul astral al omului şi o anumită astralitate care străbate, afară, în Cosmos, toate lucrurile şi toate fiinţele. Şi aici ajungem la ceva extraordinar de important, la ceva care, în esenţa sa, este de fapt complet străin omului modern.

Planşa 17

[măreşte imaginea]

Să pornim de la o reprezentare schematică: Să ne imaginăm omul pe Pământ cu corpul său eteric (*vezi desenul, centrul*), apoi, împrejurul Pământului, eterul cosmic (*galben*), de aceeaşi natură cu eterul uman. În om mai există şi corpul astral (*haşură închisă, în interiorul galbenului*). În mediul cosmic există şi astralitate, dar unde o putem găsi? Unde este ea? O putem găsi uşor, numai că trebuie să ajungem la ceea ce trădează în Cosmos prezenţa astralităţii, la ceea ce o revelează. Astralitatea trebuie să fie undeva. Dar este astralitatea în Cosmos

absolut invizibilă, absolut imperceptibilă, sau putem s-o percepem cumva? Bineînţeles, şi eterul este, în sine, în primă instanţă, imperceptibil pentru simţurile fizice. Dacă priviţi o bucată mică de eter, dacă pot să mă exprim astfel, nu vedeţi nimic cu simţurile fizice. Privirea trece pur şi simplu prin el; eterul este ca şi cum n-ar fi. Dar dacă aveţi în vedere mediul eteric în ansamblul său, atunci motivul pentru care dvs. vedeţi cerul albastru, care propriu-zis nici el nu există, este faptul că dvs. percepeţi aici limita etericului. Dvs. percepeţi, aşadar, eterul ca albastrul cerului. A percepe albastrul cerului înseamnă tocmai a percepe eterul. Astfel încât putem deja spune: Prin faptul că percepem albastrul cerului (*vezi desenul, albastru*), noi percepem eterul înconjurător.

La început, noi vedem prin eter. El ne permite acest lucru, totuşi, el însuşi devine perceptibil în albastrul cerului. Astfel, noi exprimăm în mod just existenţa albastrului cerului pentru percepţia omului dacă spunem: Eterul este, ce-i drept, imperceptibil, dar el se ridică la nivelul perceptibilităţii prin splendida maiestate cu care se situează în Univers, vestindu-se, relevându-se, în albastrul cerului.

Ştiinţa fizică gândeşte materialist despre albastrul cerului. Desigur, ştiinţei fizice îi este greu să gândească rezonabil despre albastrul cerului, pentru simplul motiv că ea ar trebui să recunoască în mod clar: Acolo unde se află albastrul cerului nu există nimic fizic. Dar aceasta nu-i împiedică pe oameni să-şi tortureze creierul pentru a explica felul deosebit în care razele luminoase se refractă şi se reflectă pentru a face să apară acest albastru al cerului. Însă aici deja începe să domnească suprasensibilul. Şi în Cosmos lucrurile stau în aşa fel încât suprasensibilul devine perceptibil, trebuie numai să găsim unde devine el perceptibil.

Aşadar eterul devine perceptibil în albastrul cerului. Acum, astralitatea trebuie să fie undeva. Eterul priveşte în lumea sensibilă prin albastrul cerului. Unde priveşte astralitatea în domeniul vizibilului, în domeniul perceptibilului?

Vedeţi dvs., în realitate fiecare stea pe care o vedem strălucind pe cer este o poartă de intrare pentru astral, astfel că, peste tot de unde ne vine strălucirea stelelor, astralul este cel ce străluceşte astfel. Aşadar când vedeţi cerul înstelat în diversitatea sa – aici, stelele grupate, acolo, mai dispersate, mai îndepărtate unele de altele –, atunci dvs. trebuie să vă spuneţi: În această minunată configuraţie luminoasă, corpul astral suprasensibil, invizibil, al Cosmosului devine vizibil. Aşadar nu avem voie să considerăm lumea stelelor nespirituală. A ne ridica ochii spre lumea suprasensibilă şi a vorbi de lumi constituite din gaze incandescente, asta este exact ca şi cum – scuzaţi această comparaţie paradoxală, dar ea este riguros exactă –, este ca şi cum cineva v-ar mângâia drăgăstos, ţinând degetele puţin depărtate în timp ce vă mângâie, iar dvs. v-aţi spune: Ceea ce simt la mângâiere sunt nişte fâşii mici pe care mi le pune pe obraz. Tot atât de puţin cât vi se pun pe obraz mici fâşii cand sunteti mângâiati, la fel de puţin se află în înalturi intrinsecitatea despre care vorbeşte fizica; corpul astral al Universului este cel care îşi trimite în permanenţă influenţele asupra organizării eterice, la fel ca mângâierea pe faţa dvs.

Numai că el este organizat pentru a avea o durabilitate foarte puternică. Iată de ce o stea durează multă vreme, ceea ce înseamnă că întotdeauna o influenţă provenind din lumea astrală şi exercitându-se asupra eterului cosmic durează mult mai mult decât mângâierea. Omul n-ar putea suporta o mângâiere care să dureze atât de mult, dar în Univers lucrurile durează mai multă vreme, fiindcă în Univers avem de-a face cu dimensiuni gigantice. Astfel încât în cerul înstelat trebuie să vedem o manifestare sufletească a astralităţii cosmice.

Prin aceasta este introdusă totodată în Cosmos o viaţă extraordinară, şi anume o viaţă de natură sufletească, o viaţă cu adevărat sufletească. Imaginaţi-vă cât de mort este Cosmosul dacă nu descoperim acolo decât corpuri gazoase în stare incandescentă, care strălucesc! Imaginaţi-vă cât de vii devin toate acestea dacă ştim: Aceste stele sunt expresia iubirii cu care Cosmosul astral acţionează asupra Cosmosului eteric! Atunci ne exprimăm în mod just.

Dar gândiţi-vă la aceste fenomene enigmatice, care se explică prin cauze materiale şi din care în realitate nu se înţelege nimic, gândiţi-vă la aceste stele care încep să strălucească în anumite perioade. Stele care nu erau încă prezente încep să strălucească, apoi dispar din nou. Aşadar există şi în Univers asemenea scurte mângâieri. În epocile în care, aş putea spune, Zeii vor să acţioneze din lumea astrală asupra lumii eterice, atunci vedem aceste stele care se aprind şi apoi imediat strălucirea lor se estompează.

Noi avem, datorită corpului nostru astral, şi sub formele cele mai diverse, un sentiment de bunăstare; tot aşa avem în Cosmos, datorită corpului astral, configuraţia cerului înstelat. Aşadar nu este de mirare că o veche ştiinţă clarvăzătoare absolut instinctivă a numit acest al treilea element constitutiv al omului corp astral, căci el este de aceeaşi natură cu ceea ce se manifestă în stele. Numai Eul nu-l găsim manifestându-se în acest mediu ambiant. De ce? Ei bine, aflăm imediat de ce, dacă avem în vedere că acest Eu al omului, aşa cum se exteriorizează el pe Pământ – aşadar în Cosmos, care, în realitate, este o lume tripartită, fizică, eterică, astrală –, acest Eu este întotdeauna repetiţia existenţelor pământeşti anterioare. Şi el nu încetează să fie de fiecare dată prezent în timpul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere.

Dar aici observaţia ne arată că, pentru acest Eu, lumea eterică pe care o avem în ambianţa lumii pământeşti nu are nici o semnificaţie; corpul eteric este depus puţin timp după moarte. Numai lumea astrală, care priveşte spre noi prin stele, numai lumea astrală are pentru Eu o semnificaţie în viaţa dintre moarte şi o nouă naştere. Şi în această lume care îşi trimite spre noi prin stele licărul ei, în această lume trăiesc fiinţele Ierarhiilor superioare, împreună cu care omul îşi formează karma sa între moarte şi o nouă naştere.

Dar dacă urmărim acest Eu în evoluţiile sale succesive, trecând prin viaţa dintre naştere şi moarte şi prin viaţa dintre moarte şi o nouă naştere, noi nu putem absolut deloc să rămânem în spaţiu. Două vieţi pământeşti succesive nu se pot afla în acelaşi spaţiu, aşadar, nici în Univers, care este supus simultaneităţii şi spaţialităţii. În acest caz, noi ieşim din spaţiu şi intrăm în timp. Şi, în realitate, când urmărim Eul în existenţele pământeşti succesive, noi ieşim din spaţiu, şi intrăm în pura curgere a timpului.

Dar gândiţi-vă acum la aceasta: În spaţiu, timpul este, bineînţeles, prezent şi el; dar nu avem absolut nici un mijloc care să ne permită să facem în interiorul spaţiului experienţa timpului ca atare. Nu avem nici un mijloc. Suntem întotdeauna obligaţi să facem experienţa timpului prin intermediul spaţiului şi al proceselor care au loc în spaţiu. Când vreţi să faceţi experienţa timpului, priviţi, de exemplu, ceasul, sau, să zicem, mersul Soarelui, ceasul fiind, nu-i aşa, doar o copie a Soarelui. Dar ce vedeţi atunci? Vedeţi poziţiile arătătoarelor sau poziţia Soarelui: elemente spaţiale. Prin faptul că poziţiile arătătoarelor ceasului sau poziţia Soarelui se schimbă, aşadar, prin faptul că nişte elemente spaţiale sunt în curs de a se schimba în faţa dvs., aveţi o presimţire a timpului. Dar aici, în spaţiu, nu există propriu-zis nimic temporal. Aici există numai diferite aranjamente spaţiale, diferite poziţii ale arătătoarelor ceasului, diferite poziţii ale Soarelui. Experienţa timpului nu o puteţi face decât prin trăire sufletească. În suflet faceţi cu adevărat experienţa timpului, şi aici ieşiţi, de asemenea, din spaţiu. Aici, timpul este o realitate. În interiorul lumii pământeşti, timpul nu este deloc o realitate.

Aşadar ce experienţă trebuie să facem când, ieşind din spaţiu, în care trăim între naştere şi moarte, vrem să intrăm în non-spaţialitate, în care trăim între moarte şi o nouă naştere, ce experienţă trebuie să facem? Ei bine, dragii mei prieteni, trebuie să murim! Şi luaţi acum cu toată rigoarea, în întreaga sa profunzime, următorul fapt: Pe Pământ, noi nu putem face experienţa timpului decât prin intermediul spaţiului, prin locuri în spaţiu, prin poziţii ale obiectelor spaţiale, pe Pământ nu facem absolut deloc experienţa timpului în realitatea lui; veţi găsi atunci un alt cuvânt pentru a indica ceea ce se întâmplă când spuneţi: Pentru a intra în timp, ca realitate, trebuie să ieşim din spaţiu, să eliminăm tot ce este spaţial – şi aceasta înseamnă: a muri!

Acum, să ne întoarcem privirea de la această lume cosmică ce ne înconjoară în ambianţa lumii pământeşti, această lume căreia îi suntem asemănători prin corpul nostru eteric, căreia îi suntem asemănători prin corpul nostru astral, şi să privim elementul spiritual al acestei lumi cosmice. Au existat popoare, grupuri de oameni, a căror privire era îndreptată numai spre elementul spiritual al acestei lumi spaţial-cosmice. Aceşti oameni au pierdut posibilitatea de a concepe ideea vieţilor pământeşti succesive. Căci ideea vieţilor pământeşti succesive nu o aveau decât acei oameni şi acele grupuri de oameni care erau capabile să-şi reprezinte timpul în puritatea sa, în non-spaţialitatea sa. Şi dacă izolăm ceea ce avem ca lume pământească şi ambianţa ei, într-un cuvânt, Cosmosul nostru, Universul nostru, şi îi descoperim elementul spiritual, atunci avem aproximativ acel element despre care putem spune: Acesta trebuie să existe pentru ca noi să putem intra în existenţă ca oameni pământeşti. Acesta trebuie să existe.

Ei bine, în această reprezentare: Tot ceea ce tocmai am caracterizat trebuie să fie aici pentru ca să putem intra, ca oameni pământeşti, în existenţa pământească – în această reprezentare, se află un conţinut extraordinar de bogat. Se află o întreagă bogăţie în această reprezentare prin care evocăm elementul spiritual prezent în tot ceea ce tocmai am caracterizat astfel. Şi când evocăm acest element spiritual în această, aş putea spune, omogenitate a sa, când îl evocăm în această puritate, noi avem atunci aproximativ ceea ce popoarele care s-au limitat la percepţia spaţiului au numit Dumnezeu.

Aceste popoare au simţit cel puţin, în învăţământul dat de înţelepţii lor, că un element divin domneşte şi urzeşte în Cosmos, şi că trebuie să deosebim acest element divin de ceea ce se află pe Pământul însuşi în ambianţa noastră fizică. Atunci putem distinge ceea ce se revelează ca eteric în acest element cosmic, divin, spiritual, care ne priveşte din albastrul cerului; şi apoi putem să distingem astralul în acest element divin, astralul care ne priveşte în configuraţia cerului înstelat.

Să ne punem în situaţia de oameni din Univers care trăiesc pe Pământ, care spun: Noi oamenii, noi avem un corp fizic – unde este fizicul în Univers? Revin aici asupra unui lucru la care am făcut deja aluzie: Ştiinţa fizică ar vrea să regăsească în Univers tot ceea ce există pe Pământ. Dar organizarea fizică propriu-zisă nu există în Univers. Omul începe cu organizarea fizică, el are apoi organizarea eterică, apoi organizarea astrală; Universul începe imediat cu organizarea eterică. Elementul fizic nu există nicăieri afară, în Univers. Elementul fizic nu există decât pe Pământ şi este pură fantasmagorie să vorbim despre elementul fizic din Univers. În Univers există etericul, apoi astralul. Al treilea element care se află în Univers va apărea chiar astăzi în faţa sufletelor noastre. Dar tripartiţia Cosmosului extrapământesc este alta decât tripartiţia Cosmosului căruia spunem noi că îi aparţine Pământul.

Însă dacă ne situăm pe Pământ cu un asemenea sentiment, dacă simţim elementul fizic al locului de pe Pământ unde locuim în mod nemijlocit, dacă simţim etericul care există pe Pământ şi în Cosmos şi care acţionează împreună de pe Pământ şi din Cosmos ca element eteric, dacă privim astralul care îşi trimite licărirea spre Pământ prin stele şi cu cea mai mare intensitate prin astrul solar – dacă privim toate acestea şi situăm în faţa sufletului nostru măreţia acestui gând cosmic, atunci găsim perfect justificat faptul că, în epocile în care, pe baza unei clarvederi mai mult instinctive, oamenii nu gândeau în abstracţiuni, ci puteau simţi măreţia acestei reprezentări, ei să fi ajuns să înţeleagă: Un asemenea gând maiestuos nu poate fi gândit neîncetat în toată plenitudinea sa; trebuie să-l sesizăm o dată, să-l lăsăm să acţioneze asupra sufletului în toată gloria lui extraordinară, şi apoi – fără să-l ruinăm, fără să-l corupem prin conştienţă – să-l lăsăm să acţioneze în fiinţa interioară a omului. Şi dacă ne întrebăm cum a transpus vechea clarvedere instinctivă în realitate această dispoziţie interioară, atunci în epoca prezentă, din tot ceea ce s-a concentrat pentru a se transpune în realitate acest gând în sânul omenirii, ne rămâne instituirea Sărbătorii Crăciunului.

Când, în timpul nopţii de Crăciun, omul îşi imaginează cum este situat pe Pământ cu corpurile sale fizic, eteric şi astral, înrudit cu Cosmosul tripartit, care îi apare omului, în etericul său, ca albastrul cerului, într-un mod atât de maiestuos, dar în timpul nopţii şi cu totul îmbibat de o vrajă magică; şi când el îşi reprezintă că are în faţa sa astralitatea Cosmosului în strălucirea stelelor, atunci el simte, în sfinţenia a ceea ce îl înconjoară, în legătură cu tot ceea ce este pământesc, el simte cum este integrat cu fiinţa-Eu care îi este proprie în spaţialitate. Lui îi este atunci permis să-şi îndrepte privirea interioară asupra Misterului de Crăciun, asupra copilului nou născut, reprezentantul omenirii pe Pământ, care, păşind în copilărie, intră prin naştere în această lume a spaţiului. Şi când, la vederea copilului născut de Crăciun, descoperă ideea Crăciunului în toată plenitudinea şi măreţia ei, el spune: Ex Deo nascimur. – Eu sunt născut din divin, din divinul care străbate şi urzeşte spaţiul.

Dar apoi, după ce omul simte aceasta, după ce el s-a pătruns în mod intim de acest sentiment, el îşi poate aminti adevărul despre sensul Pământului pe care i-l aduce antroposofia. Acest copil spre care ne îndreptăm privirea este învelişul exterior a ceea ce intră în spaţiu prin naştere. Şi de unde se naşte această fiinţă, pentru a intra prin naştere în spaţiu? Conform consideraţiilor noastre de astăzi, ea nu se poate naşte decât din timp. Ea se naşte din timp.

Şi când urmărim apoi viaţa acestui copil, spiritualizarea sa prin Entitatea-Christos, atunci descoperim că această fiinţă, această Fiinţă-Christos, vine din Soare. Şi acum, ne ridicăm ochii spre Soare şi ne spunem: Înălţându-ne privirea spre Soare trebuie să descoperim în radiaţia solară timpul, care este ascuns pentru spaţialitate. Timpul se află în interiorul Soarelui. Şi din acest timp care urzeşte în interiorul Soarelui a ieşit Christos şi, intrând în spaţiu, El a venit pe Pământ. Şi ce avem noi acum în Christos, pe Pământ? În Christos, avem pe Pământ ceea ce, venind din afara spaţiului, se uneşte cu Pământul.

Gândiţi-vă acum cât de mult se schimbă reprezentarea noastră despre Univers, în comparaţie cu reprezentarea obişnuită, când acceptăm ca real tot ceea ce facem să apară acum în faţa sufletelor noastre! Avem în Univers Soarele, cu tot ceea ce ne apare în Univers, în Cosmos, unit cu el, ceea ce este cuprins în albastrul cerului, în lumea stelelor. Avem, de asemenea, undeva Pământul, cu omenirea. Dar când ne înălţăm ochii de pe Pământ spre Soare, privirea noastră pătrunde, totodată, în curgerea timpului.

Dar de aici rezultă ceva foarte important. De aici rezultă faptul că omul nu priveşte în mod just spre Soare, chiar şi atunci când îşi înalţă spre Soare privirea spirituală, decât dacă el uită spaţiul, pentru a nu mai avea în vedere decât timpul. Soarele nu emană atunci numai lumină, ci emană spaţiul însuşi. Soarele este acest astru prin excelenţă pentru că, prin intermediul său, noi privim dincolo de spaţiu. Dar din acest dincolo-de-spaţiu a venit Christos la oameni. Când Christos a întemeiat pe Pământ creştinismul, omul se afla deja de multă vreme numai în Ex Deo nascimur. El se înrudise cu aceasta. El pierduse cu totul timpul. El devenise o fiinţă absolut spaţială.

Dacă noi înţelegem atât de greu vechile tradiţii, cu această conştienţă a omului civilizat din epoca actuală, acest lucru se întâmplă de fapt din cauză că oamenii ţin seama pretutindeni de elementul spaţial şi nu de cel temporal; elementul temporal nu este pentru ei decât o anexă a celui spaţial.

A venit apoi Christos, care a adus oamenilor elementul temporal. Şi inima omului, sufletul şi spiritul omului, unindu-se cu Fiinţa-Christos, regăseşte curentul timpului care curge din eternitate în eternitate. Ce altceva putem face noi, oamenii, când murim, aşadar, când ieşim din spaţiu, decât să ne agăţăm de ceea ce ne redă atunci timpul, având în vedere că în epoca Misteriului de pe Golgotha omul devenise în aşa măsură o fiinţă spaţială, încât el pierduse timpul! Christos le-a redat oamenilor timpul.

Şi dacă oamenii nu vor să moară şi cu sufletul lor când ies din spaţiu, atunci ei trebuie să moară în Christos. Noi putem fi foarte bine nişte

fiinţe spaţiale, şi atunci putem spune: *Ex Deo nascimur*. – Apoi ne putem îndrepta privirea spre copilul care, venind din timp, pătrunde în spaţiu, pentru a-L uni pe Christos cu oamenii.

Dar noi nu ne putem gândi la limita vieţii pământeşti, la moarte, începând cu Misteriul de pe Golgotha, dacă nu vrem să plătim pierderea timpului prin pierderea lui Christos, dacă nu vrem să fim captivi în spaţiu şi să rămânem în el ca nişte fantome. Noi trebuie să murim în Christos. Trebuie să ne pătrundem de Misteriul de pe Golgotha. Trebuie să găsim un mijloc de a adăuga la *Ex Deo nascimur* pe *In Christo morimur*. Trebuie să adăugăm la ideea de Crăciun ideea de Paşti.

Astfel, *Ex Deo nascimur* face să apară în faţa sufletului nostru ideea de Crăciun, *In Christo morimur* face să apară în faţa sufletului nostru ideea de Paşti.

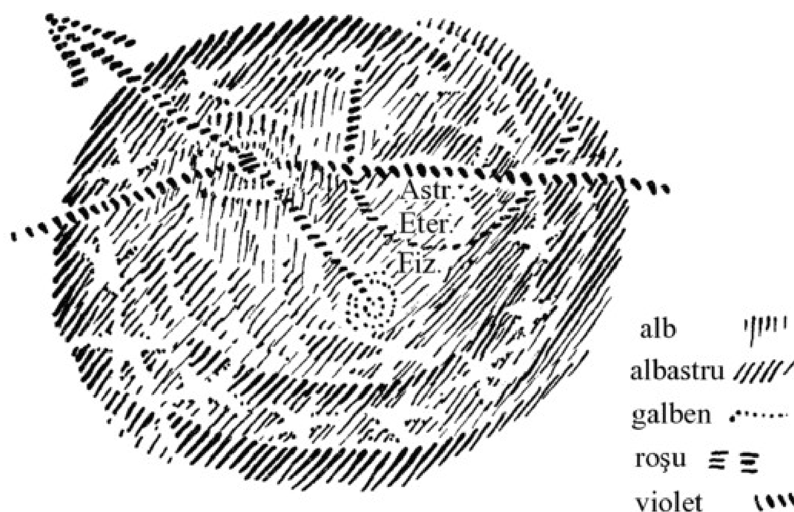
Putem spune: Pe Pământ, omul îşi are elementul său fizic, elementul său eteric, şi elementul său astral. Etericul se află şi afară, în Cosmos; astralul se află şi afară, în Cosmos (*vezi desenul, roşu*); fizicul se află numai pe Pământ. Aşadar, noi trebuie să spunem: Pământ: fizic, eteric, astral; Cosmos: fizicul este absent, dar etericul şi astralul sunt prezente.

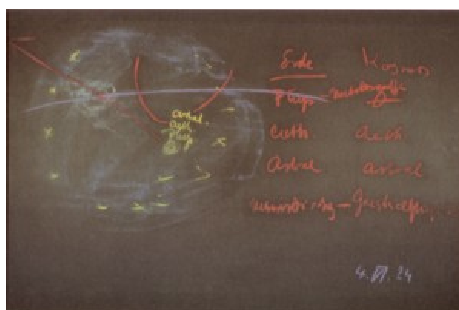
Dar şi Cosmosul este tripartit. El nu are un element în partea de jos, în schimb, el mai are un element în partea de sus. În Cosmos, elementul cel mai de jos este etericul; pe Pământ, elementul cel mai de jos este fizicul. Pe Pământ, astralul este elementul cel mai înalt, în Cosmos, elementul cel mai înalt este un element pe care omul îl are astăzi în el doar sub formă de rudimente, acel element din care va fi ţesută cândva Sinea lui spirituală. Putem spune: În Cosmos, al treilea element este Sinea spirituală.

Şi acum stelele ne apar ca manifestări a ceva. Eu le-am comparat cu o mângâiere; Sinea spirituală, care se află în dosul stelelor, este fiinţa care mângâie. Numai că aici fiinţa care mângâie nu este o unitate, ci întreaga lume a Ierarhiilor.

Când privesc la un om statura sa, când îi privesc ochii ce-mi trimit strălucirea lor, când îi aud vocea, acestea sunt manifestările omului. Când privesc în depărtările Universului, când privesc stelele, acestea sunt manifestările Ierarhiilor, manifestările vieţii Ierarhiilor care ne mişcă sufletul. Când îmi cufund privirea în infinitatea firmamentului albastru al lumii, eu văd revelându-se spre exterior corpul lor eteric, care este însă elementul cel mai de jos al întregii lumi a Ierarhiilor.

Planşa 18

[măreşte imaginea]

Când privim Cosmosul şi depărtările sale presimţim ceva ce se înalţă deasupra a ceea ce este pământesc, tot aşa cum Pământul, cu substanţele sale, cu forţele sale fizice, coboară sub nivelul a ceea ce este cosmic. Pământul are în fizic un element subcosmic, Cosmosul are în Sinea spirituală un element suprapământesc.

Pământ	*Cosmos*
fizic subcosmic	eteric
eteric	astral
astral	Sine spirituală suprapământească

Ştiinţa fizicii vorbeşte despre o mişcare a Soarelui. Ea poate s-o facă. În interiorul imaginii spaţiale care ne înconjoară drept Cosmos se poate vedea într-adevăr în diverse fenomene că Soarele este în mişcare. Dar aceasta nu este decât copia spaţială a mişcării Soarelui. Şi când vorbim despre adevăratul Soare, atunci este pur şi simplu un nonsens să spunem că Soarele se deplasează în spaţiu. Un nonsens, fiindcă spaţiul este emanat de Soare! Soarele nu radiază numai lumina, Soarele creează, de asemenea, spaţiul. Iar mişcarea Soarelui însuşi nu este ceva spaţial decât în interiorul spaţiului; în afara spaţiului, aceasta este o mişcare în timp. Ceea ce apare la Soare, faptul că el aleargă spre constelaţia Hercules, aceasta nu este decât o copie a unei evoluţii în timp a fiinţei Soarelui.

Ucenicilor săi celor mai apropiaţi, Christos le-a spus: Priviţi viaţa Pământului. Ea este înrudită cu viaţa Cosmosului. În măsura în care priviţi Pământul şi Cosmosul din jurul său, Tatăl este cel care pătrunde cu viaţă acest Univers. Dumnezeu-Tatăl este Dumnezeul spaţiului. Dar eu trebuie să vă vestesc că sunt venit din Soare, din timp, din timpul pe care omul nu-l poate primi în sine decât atunci când moare. Eu v-am adus din timp propria mea fiinţă. Dacă mă primiţi în voi, spunea Christos, primiţi în voi timpul şi nu mai sunteţi supuşi spaţiului. Dar pentru aceasta trebuie să găsiţi calea de trecere de la o trinitate – fizicul, etericul, astralul – la cealaltă trinitate: etericul, astralul, până la Sinea spirituală. Sinea spirituală nu poate fi găsită în cele pământeşti, tot aşa cum elementul fizic-pământesc nu poate fi găsit în Cosmos. Dar eu vă aduc solia Cosmosului, căci eu sunt din Soare.

Da, Soarele are un aspect triplu. Când trăim în interiorul Soarelui şi privim din Soare spre Pământ (*vezi desenul, roşu*), ceea ce vedem este fizicul, etericul şi astralul. Sau, dacă privirea se îndreaptă asupra a ceea ce este în Soare, atunci privirii i se oferă în permanenţă Sinea spirituală. Vedem elementul fizic când ne amintim de Pământ sau când privim spre Pământ. Dacă ne întoarcem privirea, atunci vedem, în cealaltă parte, Sinea spirituală. Oscilăm între fizic şi Sinea spirituală. Rămân stabile numai elementele intermediare, etericul şi astralul. Când ne îndreptăm privirea spre Univers, elementul pământesc dispare cu totul. Aici se află etericul, astralul şi Sinea spirituală. Aceasta este viziunea pe care o aveţi când intraţi în timpul solar, între moarte şi o nouă naştere.

Să ne reprezentăm omul încapsulat în întregime, cu dispoziţiile sale sufleteşti, în fiinţa Pământului: el poate simţi divinul, căci el s-a născut din divin. *Ex Deo nascimur*.

Să ne reprezentăm că omul nu este numai încapsulat în interiorul lumii spaţiale, ci el Îl primeşte pe Christos, care, venind din lumea timpului, a intrat în lumea spaţiului şi a adus în spaţiul pământesc timpul însuşi. Astfel, Christos biruie moartea prin moarte. *Ex Deo nascimur. În Christo morimur.*

Dar Christos ne aduce această solie: Când am învins spaţiul şi cunoaştem Soarele ca fiind creatorul spaţiului, când ne simţim în Soare, prin Christos, când ne simţim transportaţi în Soarele viu, atunci elementul fizic-pământesc dispare; etericul şi astralul sunt prezente. Etericul se deschide, acum nu în albastrul cerului, ci în strălucirea de un roşu deschis a Cosmosului. Şi, din acest fond de un roşu deschis, stelele nu licăresc spre noi, ci stelele vin să ne atingă cu razele lor de iubire. Iar omul – când se adânceşte cu adevărat în toate acestea – se poate simţi stând pe Pământ, eliberat acum de fizic, cu etericul prezent, pătrunzându-l şi radiind spre el ca un roşu-violet; stelele nu mai sunt nişte puncte ce licăresc, ci o radiere încărcată de iubire, asemeni mângâierii afectuoase a unui om.

Dar, prin faptul că omul simte acest lucru, prin faptul că simte în sine însuşi divinul, focul cosmic divin, ca esenţă a omului radiind din el ca flacără, simţindu-se pe sine în Cosmosul eteric, trăind manifestările spiritului în radiaţia cosmică a astralului, atunci aceasta face ca în om să apară trăirea intimă a spiritului ce radiază, la care el este chemat în Univers.

Când cei cărora Christos le vestise aceasta s-au pătruns un timp destul de îndelungat de acest gând, ei au simţit efectul acestui gând în limbile de foc ale Sărbătorii Rusaliilor. Ei au simţit atunci moartea, când fizicul Pământului se desprinde şi cade picătură cu picătură. Dar ei au simţit, de asemenea: Aceasta nu este moartea, ci pentru fizicul Pământului se ivesc zorii Sinei spirituale a Universului: *Per Spiritum Sanctum reviviscimus*.

Astfel ne putem îndrepta privirea asupra acestei tripartiţii a unei jumătăţi a anului: ideea Crăciunului – *Ex Deo nascimur*; ideea Paştilor – *In Christo morimur*; ideea Rusaliilor – *Per Spiritum Sanctum reviviscimus*.

Şi rămâne cealaltă jumătate de an. Dacă o înţelegem în acelaşi fel, atunci pentru om se revelează, la rândul ei, şi cealaltă latură a vieţii sale. Dacă înţelegem această relaţie de la elementul fizic la cel sufletesc al omului şi până la suprafizic, care conţine în sine libertatea la care omul pământesc devine participant pe Pământ, atunci îl înţelegem pe omul liber pe Pământ în corelaţia dintre Sărbătoarea Crăciunului, Sărbătoarea Paştilor şi Sărbătoarea Rusaliilor. Şi dacă îl înţelegem, pornind de la aceste trei idei, ideea Crăciunului, ideea Paştilor şi ideea Rusaliilor, şi dacă ne străduim să înţelegem restul anului, atunci ni se prezintă cealaltă jumătate a vieţii umane, la care am făcut aluzie când v-am spus: Dacă privim destinul omului, în dosul destinului apar Ierarhiile, lucrarea, activitatea Ierarhiilor. De aceea, este ceva plin de măreţie când pătrundem cu adevărat cu privirea în intimitatea unui destin uman, căci vedem cum în dosul destinului se află ansamblul Ierarhiilor.

Dar, în realitate, de la ideea Crăciunului, de la ideea Paştilor şi de la ideea Rusaliilor răsună până la noi limbajul stelelor: de la ideea Crăciunului, în măsură în care Pământul este o stea în Univers; de la ideea Paştilor, în măsură în care astrul cel mai strălucitor, Soarele, ne oferă darurile harului său; de la ideea Rusaliilor, în măsură în care ceea ce este ascuns dincolo de stele intră în suflet ca o lumină şi iese din nou din suflet sub forma limbilor de foc.

Dacă luaţi ceea ce a fost spus în acest fel despre Tatăl, purtătorul ideii de Crăciun, dar care îl trimite pe Fiul pentru ca ideea de Paşti să-şi găsească împlinirea; apoi, ceea ce a fost spus despre Fiul, care, la rândul său, aduce solia Spiritului, pentru ca în ideea de Rusalii viaţa omului pe Pământ să se desăvârşească în triadă; dacă prelucraţi toate acestea prin meditaţie, dacă meditaţi în mod just asupra acestor lucruri, atunci veţi avea, adăugându-se elementelor fundamentale descrise deja, pe care vi le-am oferit pentru înţelegerea karmei, o temelie pentru viaţa dvs. de simţire.

Încercaţi să înţelegeţi ideea de Crăciun, ideea de Paşti, ideea de Rusalii aşa cum am făcut-o noi astăzi, astfel încât să acţioneze asupra sentimentului dvs., asupra simţirii dvs. de oameni. Încercaţi să aprofundaţi acest sentiment. Iar când ne vom întâlni din nou – după călătoria care trebuie s-o fac – tocmai de Rusalii, pentru a ţine cursul pentru agricultori, atunci să aduceţi cu dvs. acest sentiment, care trebuie să trăiască în dvs. mai departe, drept idee a Rusaliilor, prin căldura sa, prin focul său, şi ne vom putea continua atunci consideraţiile cu privire la karmă.

Astfel, înţelegerea dvs. va fi fecundată în mod just prin ideea de Rusalii. La fel cum odinioară, prin instituirea Sărbătorii Rusaliilor la prima celebrare a Sărbătorii Rusaliilor, din fiecare apostol a ţâşnit ceva ca o lumină, tot aşa ideea de Rusalii ar trebui să devină iarăşi vie şi pentru înţelegerea antroposofică.

Ar trebui ca din sufletele dvs. să răsară o lumină. Iată de ce v-am oferit ca sentiment de Rusalii pentru continuarea consideraţiilor noastre karmice, care se referă la a doua jumătate a anului, ceea ce aveam să vă spun astăzi despre legătura dintre ideea de Crăciun, ideea de Paşti şi ideea de Rusalii.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A CINCISPREZECEA

Dornach, 22 iunie 1924

Studiul problemelor care se referă la karmă nu este dintre cele mai uşoare, şi când vorbim despre karma omului o facem întotdeauna cu un pronunţat sentiment de responsabilitate; cel puţin aşa trebuie să fie. Este vorba aici în realitate de o privire îndreptată asupra celor mai profunde corelaţii care guvernează existenţa în lume. Căci în cadrul karmei, în cadrul desfăşurării karmei, au loc nişte evenimente şi procese care propriu-zis se află la baza celorlalte fenomene ale lumii, şi chiar ale fenomenelor naturii. Astfel încât, fără a înţelege cum se desfăşoară karma în lume şi în evoluţia omenirii, este de fapt imposibil să înţelegem de ce natura exterioară se desfăşoară sub ochii noştri tocmai în forma în care este. Am prezentat unele exemple care ne arată cum se desfăşoară karma. Aceste exemple au fost cu grijă alese de mine în aşa fel încât acum, când încercăm să facem trecerea spre studiul karmei individuale, să putem face legătura cu ceea ce ne-au oferit aceste exemple.

Aş vrea acum, ca introducere, să fac o observaţie de ordin general, şi aceasta fiindcă astăzi, şi probabil şi cu ocazia conferinţelor viitoare, vor fi prezenţi şi prieteni care nu au asistat la conferinţele care au avut loc în cursul ultimelor săptămâni şi luni tocmai cu privire la karmă. Este vorba desigur întotdeauna să înţelegem cu toată gravitatea necesară tot ce este în legătură cu Congresul de Crăciun. Ar trebui să ne pătrundem de conştienţa că o dată cu acest Congres de Crăciun a avut loc o nouă întemeiere a Societăţii Antroposofice. Ar trebui neapărat, ţinând seama de profundele modificări intervenite în modul de a trata comoara înţelepciunii antroposofice, să nu recădem în vechile deprinderi şi nici în vechile obişnuinţe de gândire. Şi trebuie să ne fie foarte clar mai ales faptul că tot ceea ce a fost cultivat aici, tot ceea ce a fost spus aici, începând cu Congresul de Crăciun, nu trebuie să fie reprodus de un alt om, în faţa unui auditoriu sau altul, în nici un alt fel decât, cel mult, pe baza textelor scrise, citind textul cuvânt cu cuvânt, exact aşa cum a fost rostit aici.

Nu e voie ca cineva să redea în mod liber aceste lucruri. Dacă ele ar fi redate în acest fel, eu aş fi obligat să mă opun. Căci e vorba în realitate de faptul că, în cazul unor lucruri atât de dificile şi atât de grave, fiecare cuvânt, fiecare frază pronunţată aici trebuie să fie cu precizie cântărită, pentru ca să se vadă în mod clar cum trebuie să fie circumscrise lucrurile. Aşadar dacă cineva îşi propune să comunice unui anumit auditoriu, sub o altă formă, ceea ce se spune aici, ar trebui mai întâi să ia legătura cu mine şi să mă întrebe dacă acest lucru este posibil. În viitor, în întreaga Mişcare antroposofică trebuie să se instaleze un spirit unitar, un adevărat spirit unitar. Altfel vom cădea, fără îndoială, în acele erori în care au căzut unii dintre membrii noştri care au crezut că adevărurile antroposofice trebuie să fie prelucrate în mod ştiinţific, şi noi am putut constata cât de multe lucruri dăunătoare, cât de multe lucruri dăunătoare pentru Mişcarea antroposofică au fost – spun între ghilimele – “realizate”.

Bineînţeles, condiţiile despre care vorbesc eu aici nu se referă la comunicările absolut confidenţiale; dar, chiar şi pentru acestea, cel care le face trebuie să fie pe deplin conştient de responsabilitatea sa. Căci ceea ce trebuie să numesc eu sentimentul responsabilităţii faţă de comunicările din lumea spirituală începe chiar din clipa când se vorbeşte aşa cum o fac eu din acest loc. Şi aşa este greu, în general, să vorbim aici despre aceste lucruri. Dar posibilităţile noastre organizatorice limitate nu ne permit să facem altfel. Este greu să vorbim despre aceste lucruri, căci aceste conferinţe nu ar trebui de fapt să fie rostite decât în faţa unor auditori care pot asista la un ciclu de la început şi până la sfârşit. Cel care ajunge mai târziu are, bineînţeles, dificultăţi în înţelegerea problemelor.

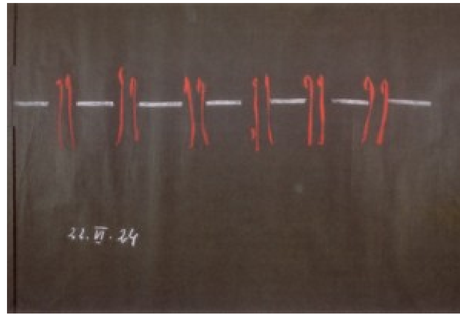
Mijlocul de a remedia această stare de lucruri este ca prietenii noştri să fie pe deplin conştienţi de faptul că există asemenea dificultăţi. Atunci, totul este în ordine dacă auditorii sunt pe deplini conştienţi de acest lucru. Dar nu întotdeauna se întâmplă aşa. Şi modul de gândire just cu privire la aceste lucruri, care sunt cele mai delicate din interiorul Mişcării antroposofice, nu se poate instaura dacă totuşi pe de altă parte, cum se întâmplă şi după Congresul de Crăciun, persistă anumite practici pe care le-am cunoscut în trecut: mici gelozii, ranchiune reciproce ş.a.m.d. O anumită atitudine interioară, o anumită seriozitate, sunt absolut necesare pentru ca antroposofia să se poată dezvolta.

Eu am mai spus astfel de lucruri şi înainte, în calitate de îndrumător, când încă nu deţineam funcţia pe care o am în Comitetul director. Dar trebuie să spun din nou aceste lucruri, în aşa fel încât ele să reprezinte cu adevărat ceea ce, pornind de la Comitetul director din Goetheanum, trebuie să trăiască în Societatea Antroposofică.

Eu cred că aceste cuvinte pe care le-am rostit pot fi înţelese. Ele au fost spuse pentru ca prietenilor noştri să le apară în mod clar cât este de necesară seriozitatea în faţa unui ciclu de conferinţe cum este cel pe care îl prezentăm aici.

Karma este ceva activ în mod nemijlocit în tot ceea ce trăieşte omul, dar se ascunde în spatele evenimentelor exterioare în tot ceea ce trebuie să considerăm ca aparţinând inconştientului şi subconştientului sufletului uman. Lectura unei biografii, în cazul în care citim cu o reală participare interioară tot ceea ce este relatat, ar trebui să trezească în cititor sentimente de o natură foarte deosebită. Dacă ar trebui să descriu la ce putem ajunge când citim o biografie, aş spune următoarele: Cine urmăreşte cu o adevărată atenţie desfăşurarea unei biografii, acela trebuie să-şi spună: Într-o biografie apar tot timpul nişte începuturi de descrieri ale unor evenimente de viaţă, care, de fapt, nu sunt întemeiate în desfăşurarea ulterioară a firului povestirii. Când avem în faţa noastră o biografie, noi nu avem, propriu-zis, viaţa unui om decât într-un anumit fel. În viaţa unui om au loc nu numai acele realităţi pe care el le trăieşte în stare de veghe, aşadar: prima zi – urmată de noapte; a doua zi – urmată de noapte, a treia zi – urmată de noapte, şi aşa mai departe; în realitate, noi putem simţi numai din punct de vedere exterior ceea ce s-a întâmplat în timpul zilei, în cazul în care nu este vorba de o biografie scrisă de pe poziţia ştiinţei

spirituale, ceea ce, în condiţiile civilizaţiei actuale, este absolut imposibil. Aşadar noi introducem într-o biografie ceea ce s-a întâmplat în timpul zilelor, în timp ce omul căruia îi scriem biografia se afla în stare de veghe.

Planşa 19

[măreşte imaginea]

Dar ceea ce modelează în realitate o viaţă, ceea ce îi dă formă, ceea ce implantează în ea impulsurile conforme cu destinul, acest element nu este vizibil în evenimentele din timpul zilei, el intervine sub forma unor impulsuri care apar în intervalul dintre evenimentele zilelor, din lumea spirituală, atunci când omul se află el însuşi în lumea spirituală, începând din momentul adormirii până în momentul trezirii. În viaţa reală, aceste impulsuri din timpul somnului se află cu totul cufundate în adâncuri; când relatăm biografii, aceste impulsuri nu apar în relatare. Ce înseamnă atunci relatarea biografică a unei vieţii?

Faţă de viaţa care este relatată, acest lucru nu înseamnă nimic altceva decât dacă am lua, de exemplu, Madona Sixtină de Rafael, am agăţa-o pe perete şi i-am acoperi cu hârtie albă anumite părţi, în aşa fel încât nu am vedea aceste părţi, ci numai părţile rămase. Spectatorul va avea în mod inevitabil sentimentul: Aici trebuie să mai fie ceva, pentru ca acest tablou să fie complet.

Acest sentiment ar trebui să-l aibă orice om care citeşte fără idei preconcepute o biografie. Civilizaţia actuală poate sugera acest lucru doar prin stil, dar ar trebui s-o facă. Ar trebui să sugerăm acest lucru prin stil. Ar trebui să dăm de înţeles că în viaţa umană intră întotdeauna în joc nişte impulsuri care urcă, aş putea spune, din elementul cel mai impersonal al trăirilor sufletesc-spirituale [Nota 76]. Atunci, dragii mei prieteni, dacă ar exista cel puţin acest lucru, ar putea fi educat sentimentul că dintr-o biografie trebuie să vorbească, de fapt, karma. Ar fi, desigur, o pură abstracţie să relatezi într-o biografie un anumit episod din viaţa unui om, şi apoi să spui: Ei da, acest eveniment provine dintr-o existenţă pământească anterioară, sub această formă, iar acum ia forma pe care o vedeţi. – Aşa ceva ar fi, bineînţeles, o pură abstracţie. Majoritatea oamenilor ar găsi un asemenea lucru probabil teribil de senzaţional, dar cu aceasta nu s-ar atinge de fapt o spiritualitate mai elevată decât aceea a biografiilor filistine din zilele noastre; căci tot ceea ce se realizează în acest domeniu în epoca actuală este operă de filistin.

Dar ceea ce trebuie să se nască astfel în suflet poate fi educat într-un mod deosebit dacă am cultiva, aş spune, un anumit interes pentru jurnalele intime ale oamenilor. Aceste însemnări zilnice pot fi scrise, ce-i drept, şi într-un mod foarte filistin, dar, dacă ele nu sunt scrise sau citite superficial, s-ar putea – cu condiţia ca cel care le citeşte să nu fie el însuşi un filistin –, s-ar putea să încerce, chiar citind jurnalul unui filistin, când trece de la o zi la alta, nişte sentimente care îl vor face să presimtă deja ce este karma, ce sunt raporturile urzite de destin.

Eu am cunoscut mulţi oameni – şi numărul lor nu este chiar atât de mic – care se credeau capabili să scrie o biografie a lui Goethe. S-ar putea spune că aceşti oameni se credeau capabili să scrie o biografie a lui Goethe fiind absolut în afara problemei. Căci dificultatea creşte pe măsură ce pătrunzi tot mai mult în ţesătura de relaţii a unei existenţe, şi în special în ţesătura relaţiilor karmice ale existenţei.

Pătrundeţi cu simţirea tot ceea ce v-am oferit aici. Amintiţi-vă ceea ce v-am expus în acea conferinţă în care vă ceream în mod expres să nu mă înţelegeţi numai prin intelect, ci să primiţi aceste lucruri în inima dvs., aşa cum vă îndemn din nou s-o faceţi, să vă deschideţi inimile faţă de conţinutul conferinţei ce urmează. Amintiţi-vă că v-am spus acest lucru, pentru că nu putem simţi karma cu adevărat dacă vrem să ne apropiem de ea pe cale pur intelectuală. Cel care nu se simte zguduit de anumite legături karmice prezentate aici, acela nu poate studia deloc karma în general, dar el nici nu poate progresa până la un studiu individualizat al raporturilor karmice.

Vom încerca, aşadar, să trecem de la consideraţiile generale la ceea ce ne poate face ca în prezenţa unui eveniment din viaţa unui om să spunem: Prin acest eveniment, karma se exprimă într-un anumit fel.

Când mă gândesc la tot ce am trăit în legătură cu Goethe în timpul celor şapte ani weimarezi în care am lucrat la Arhivele Goethe-Schiller – tocmai acum am ajuns, cu autobiografia mea, la sarcina de a medita la toate acestea –, eu îmi spun, în legătură cu problema karmei: Una dintre cele mai mari dificultăţi în cazul unei asemenea expuneri este să descrii ce s-a petrecut în sufletul lui Goethe între 1792 şi 1800. A scrie acest capitol dintr-o biografie a lui Goethe, sau chiar pur şi simplu a o gândi, a o vedea în aşa fel încât să afli cum acţionează aici karma, acesta este într-adevăr unul dintre lucrurile cele mai dificile ce se pot imagina.

Ei bine, trebuie să începi prin a observa cum apare karma în viaţa unui om pentru privirea care o contemplă, chiar şi pentru privirea ocultă, superioară. Între adormire şi trezire, omul trăieşte în afara corpurilor sale fizic şi eteric, el trăieşte în Eul său şi în corpul său astral. El trăieşte cu Eul şi corpul astral în lumea spirituală. A ajunge la o viziune obiectivă asupra realităţilor care au loc în momentul adormirii şi în momentul trezirii, acesta este, iarăşi, unul dintre lucrurile cele mai dificile pentru cercetarea spirituală. Căci, vedeţi dvs., ceea ce se întâmplă atunci se prezintă în felul următor. Voi arăta astăzi în mod schematic acest lucru.

Dacă priviţi în ansamblu tot ceea ce s-a prezentat până acum, din domeniul antroposofiei, în faţa privirii dvs. interioare, veţi simţi că lucrurile dau impresia că sunt accesibile înţelegerii. Dar, pentru a le descoperi sunt necesare cercetări spiritual-ştiinţifice extraordinar de dificile.

Dacă eu desenez un fel de schemă a omului, avem mai întâi o linie care marchează contururile corpului fizic. În acest corp fizic trăieşte corpul eteric (*vezi desenul, violet*) şi corpul astral (*galben*). Şi în aceste corpuri trăieşte Eul.

[măreşte imaginea]

Planşa 20

Să-l privim acum pe omul care doarme. Ceea ce am desenat aici rămâne în pat. Ce se întâmplă cu corpul astral şi cu Eul? Corpul astral şi Eul, pe care vreau să le sugerez tot în mod schiţat, ies prin capul omului, ele ies propriu-zis prin tot ceea ce este sistem senzorial al omului, aşadar, într-un anumit sens, prin tot corpul, dar în principal prin cap, şi ajung atunci – eu desenez acest lucru în mod schematic – în afara omului. Aşadar putem spune, dacă facem mai întâi abstracţie de Eu: Corpul astral îl părăseşte pe om la adormire ieşind prin cap. În realitate, îl părăseşte prin tot ceea ce înseamnă organe de simţ. Organele de simţ fiind în principal concentrate în cap, masa principală a corpului astral iese, bineînţeles, prin cap. Dar, într-un anumit sens – deoarece simţul căldurii, de exemplu, ca şi simţul pipăitului, sunt repartizate pe întregul corp –, de peste tot ies nişte radiaţii, care devin tot mai slabe; totuşi, întregul ansamblu ne dă impresia că la adormire corpul astral iese prin capul omului. La fel, Eul, care este – dacă recurg la o noţiune spaţială – ceva mai mare decât corpul astral şi nu este în întregime inclus în interiorul fiinţei, iese afară din om. Aşa este omul care adoarme.

Să-l observăm acum pe omul care se trezeşte. Când îl observăm pe omul care se trezeşte, vedem cum corpul astral se întoarce în interiorul lui pătrunzând mai întâi prin membrele sale, şi în primul rând prin vârfurile degetelor de la mâini şi de la picioare, pentru a se răspândi încetul cu încetul în fiinţa întreagă. El revine, aşadar, exact din direcţia opusă. Şi la fel este şi cu Eul în această privinţă, numai că acum el nu învăluie corpul astral, ci este, la reîntoarcere, mai curând împrejmuit de acesta (*albastru*).

Noi ne trezim şi, când ne trezim, corpul astral şi Eul se revarsă sub formă de curenţi în noi prin vârfurile degetelor de la mâini şi de la picioare. Ele au nevoie, pentru a umple întregul om până la cap, de ziua întreagă; iar când au ajuns în cap, a sosit din nou momentul să-l părăsească pe om. Dvs. vedeţi prin aceasta cum corpul astral şi Eul sunt de fapt totdeauna în mişcare, sub forma unor curenţi.

Dvs. puteţi acum ridica o întrebare: Ei bine, atunci noi, la o jumătate de oră după trezire, nu avem în noi corpul astral – şi mă refer acum întotdeauna şi la Eu – nu-l avem decât puţin, până aici (până la încheietura mâinilor), nu a ajuns mai departe; iar jos, până la glezne.

Într-adevăr, aşa stau lucrurile. Când cineva – să presupunem că este un om rezonabil – se trezeşte cel puţin la ora şapte şi rămâne treaz, atunci, pe la ora opt şi jumătate el nu va fi în posesia corpului său astral decât până la glezne şi poate aici până la încheieturile mâinilor. Şi aşa se continuă lucrurile, lent, până seara.

Dvs. veţi putea spune: Dar atunci cum se face că noi ne trezim ca un om întreg? Avem totuşi sentimentul că suntem imediat treji ca om întreg – în timp ce, de fapt, la şapte şi un sfert numai degetele de la mâini şi de la picioare sunt treze, iar la prânz, la majoritatea oamenilor – chiar şi la oamenii rezonabili –, lucrurile nu au progresat decât până la punctul în care ei sunt aşezaţi în corpul lor astral ca într-o baie de şezut. – Aşa stau lucrurile.

La întrebarea care poate fi ridicată aici trebuie să răspundem atrăgând atenţia asupra faptului că în lumea spirituală stăpânesc alte legi decât în lumea fizică. În lumea fizică, un corp nu se află decât exact acolo unde se află. Nu aşa stau lucrurile în lumea spirituală. Aici, când corpul nostru astral nu a luat încă în posesie decât vârful degetelor de la mâini şi de la picioare, el acţionează totuşi deja în spaţiul întregului corp. Aceasta este ciudăţenia. Îl putem simţi foarte bine; în timp ce el intră numai puţin, îl putem simţi deja în întregul corp. Dar realitatea sa, substanţa sa propriu-zisă, nu se răspândeşte în corp decât în mod lent. Multe lucruri depind de acest fenomen şi de înţelegerea lui. De aceasta depind mai ales multe aprecieri care se pot face în legătură cu stările de sănătate sau de boală ale organizării umane. Gândiţi-vă numai la aceasta: Pe întreaga durată a somnului, în ceea ce este culcat în pat, şi care nu este omul, ci numai corpurile sale fizic şi eteric, nu există decât un fel de activitate vegetal-minerală, deşi într-o organizare umană. Această activitate poate fi normală sau anormală, sănătoasă sau patologică.

Când corpul astral începe să urce în organismul uman pornind de la extremităţile membrelor, atunci, tocmai în orele dimineţii, radiază fenomenele patologice, dând naştere unui gen absolut special de percepţie. Iată de ce este extrem de important pentru diagnostic să se ştie ce simte pacientul la trezire, când corpul său astral face să urce în el ceea ce este nesănătos.

Dar să mergem mai departe. Când adormim, ieşim cu Eul şi corpul nostru astral din corpurile fizic şi eteric şi intrăm în lumea spirituală. Totuşi, efectul a ceea ce am trăit în timpul zilei rămâne. Dar gândurile nu rămân în forma în care le gândim şi nici sub formă de cuvinte. Nimic nu rămâne din toate acestea. Aş putea spune că în corpul astral, când el iese din om, din toate acestea mai rămân doar nişte resturi.

Şi, imediat ce acest corp astral iese din om, imediat începe să se modeleze, deşi mai întâi sub formă de imagini, karma. Karma începe să se modeleze. Ceea ce am făcut bine sau rău în timpul zilei, ceea ce vedem în reprezentările noastre obişnuite, toate acestea încep, imediat ce adormim, să se integreze curentului de evoluţie karmică. Şi acest proces durează un anumit timp după adormire. Această integrare în karmă domină tot ceea ce se întâmplă cu noi în timpul somnului.

Apoi, când somnul se continuă (*vezi desenul mai jos, săgeţile*), începe cufundarea omului mai întâi în acele evenimente care aparţin vieţii

pământeşti anterioare, apoi în cele ale precedentei, apoi în cele ale unei vieţi care a avut loc şi mai înainte ş.a.m.d. La trezire, el a trecut prin faţa primei sale vieţi pământeşti individuale. El ajunge la acea stare în care se mai găsea pe vremea când încă nu era separat de Cosmosul general, când încă mai participa la această viaţă generală, când încă nici nu putea fi vorba de o viaţă pământească individuală. Şi abia după ce el a mers atât de departe încât a atins acest punct, abia atunci se poate întoarce în organizarea sa fizică, în organizarea sa eterică.

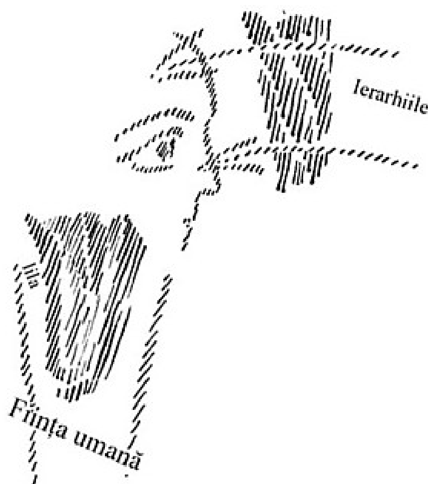
Acum se pune o altă întrebare, o întrebare de o mare importanţă: Dar când nu dormim decât foarte puţin, când ne facem siesta de după-amiază, ce se întâmplă atunci? Sau chiar şi atunci când, de exemplu, aţipim în cursul unei conferinţe, dar dormim cu adevărat, şi aceasta durează două sau trei minute, poate numai un minut, sau o jumătate de minut? Dacă este vorba de un adevărat somn, atunci între adormire şi trezire am fost timp de o jumătate de minut în lumea spirituală.

Vedeţi dvs., dragii mei prieteni, pentru acest scurt somn – chiar şi în timpul unei conferinţe –, se întâmplă exact acelaşi lucru ca pentru somnul nocturn al unui urs; vreau să spun, al unui om care doarme ca un urs.

Într-adevăr, începând din momentul în care omul a adormit, fie şi numai pentru un somn scurt, întregul său somn este o unitate şi corpul său astral este un profet inconştient care priveşte întregul somn, până la trezire, bineînţeles, în perspectivă. Lucrurile mai îndepărtate pot fi vagi, ca în cazul miopului care priveşte o alee şi care nu vede ultimii arbori. Corpul astral poate fi de asemenea miop – vorbind la figurat – în inconştient. El nu vede până acolo unde apar primele existenţe pământeşti individuale. Acestea sunt nişte lucruri speciale. Dar, în general, chiar şi în cursul unui somn scurt, ne parcurgem cu o viteză teribilă, nebună, toate vieţile pământeşti. Este un lucru de o importanţă extraordinară. Bineînţeles, ceea ce este perceput devine foarte, foarte vag; dar când cineva adoarme în cursul unei conferinţe, conferenţiarul – sau cine se uită la el – are toate acestea în faţa lui. Gândiţi-vă la întreaga evoluţie a Pământului, cu tot ceea ce a trăit omul respectiv în viaţa sa trecută, toate acestea se află sub privirea conferenţiarului. Numai din cauză că lucrurile se derulează cu o viteză nebună când cineva aţipeşte în timpul unei conferinţe, numai de aceea evenimentele rămân vagi, diversele elemente interferează, totuşi imaginile sunt prezente. De aici puteţi vedea că de fapt karma este întotdeauna prezentă. Ea este prezentă. Ea este înscrisă, ca să spunem aşa, în cronica universală. Şi omul are ocazia să se apropie de această karmă de fiecare dată când doarme. Acesta este unul dintre marile mistere ale existenţei.

Vedeţi dvs., cel care poate privi aceste lucruri într-un mod imparţial, din punctul de vedere al ştiinţei iniţiatice, acela vede, pe de o parte, cu o profundă veneraţie – aş putea spune, veneraţia pe care o inspiră cunoaşterea – vede ceea ce poate trăi într-o memorie umană, gândurile-amintiri care pot urca din adâncurile sufletului. Această memorie nu vorbeşte decât de o existenţă pământească trăită în prezent; totuşi, în aceste amintiri trăieşte un Eu uman. Şi dacă aceste amintiri nu ar exista – am sugerat acest lucru în conferinţele anterioare –, Eul uman nu ar fi cu totul prezent. În adâncul nostru există ceva care poate face ca aceste amintiri să răsară mereu şi mereu.

Dar prin faptul că stabilim, prin intermediul simţurilor şi al intelectului, raporturi cu lumea exterioară, noi ne formăm idei, reprezentări, despre această lume, reprezentări care ne dau imagini despre lumea exterioară.

Putem desena din nou acest lucru în mod schematic în aşa fel încât să spunem: Omul priveşte lumea exterioară (*vezi desenul*). În gândurile sale iau naştere imagini (*violet*) prin care el îşi reprezintă ceea ce vede în lume. Aici, omul trăieşte în corpul său. Din corpul său urcă gândurile, care constituie propria sa comoară de amintiri. Când ne îndreptăm privirea asupra comorii noastre de amintiri, noi spunem: Ea păstrează, cât poate de bine, în funcţie de organizarea noastră spiritual-sufletesc-fizică, ceea ce am trăit în această existenţă pământească.

Dar să privim acum ce avem aici, de cealaltă parte. De obicei, noi nu reflectăm la faptul că în ceea ce există aici, de cealaltă parte, nu avem decât o anumită porţiune de existenţă pământească, în primul rând, de mediu pământesc şi ceresc. Când cineva s-a născut la Danzig, ochii săi şi celelalte simţuri ale sale percep alte fenomene şi alte obiecte decât dacă el s-a născut la Hamburg sau la Constantinopol. Dar aceasta se continuă întreaga viaţă. Putem spune că lumea ne oferă o porţiune din ea însăşi, şi această porţiune nu este niciodată identică pentru doi oameni, chiar dacă ei se nasc şi mor în acelaşi sat, chiar dacă ei trăiesc în apropiere unul de altul. Porţiunea de viaţă pe care o cunoaşte fiecare va fi absolut diferită de la unul la celălalt.

Să ne clarificăm o dată ce înseamnă acest lucru. Lumea ne prezintă o anumită parte din ea însăşi, cea pe care noi o vedem. Pe altele nu le vedem, nu le percepem niciodată. Este de o importanţă extraordinară să ne îndreptăm gândul în această direcţie şi să ne dăm seama că lumea îi oferă fiecărui om o anumită sumă de impresii, pe baza cărora el îşi face experienţele de viaţă. Cel care nu gândeşte profund nu se va opri multă vreme asupra acestor lucruri. Un altul, mai puţin superficial, se va opri la aceste lucruri îndelung. Şi el îşi va spune, prin faptul că meditează asupra lor, ceva absolut deosebit. El îşi spune: Acest fapt mă tulbură în aşa măsură, încât nici nu găsesc cuvintele adecvate pentru a-l exprima. În primul rând, nici nu pot să spun pe ce se bazează acest fapt. Căci cum aş putea găsi expresia justă pentru a spune că lumea, Cosmosul, îi oferă fiecărui om numai o porţiune din el, mai mult sau mai puţin coerentă, specializând astfel indivizii? Cum aş putea exprima acest lucru?

Bineînţeles, când descriu lucrurile într-un mod abstract, aşa cum o fac în acest moment, enunţ starea de fapt cea mai apropiată. Dar, în realitate, nu am spus nimic cu aceasta. Cu aceasta, n-am spus absolut nimic deosebit. Eu trebuie să exprim cu adevărat realitatea

respectivă, să îi găsesc o formulare. Atunci cum să spun despre ce este vorba aici?

Vedeţi dvs., noi ajungem la o formulare, la un fel de a spune lucrurilor pe nume, dacă revenim la problema memoriei. Ce urcă prin amintire, din adâncurile organizării noastre, când ne amintim de ceva? Ce urcă atunci din adâncuri? Ceea ce a trăit entitatea noastră umană. Aici, în adâncuri, se află entitatea noastră umană; în realitate, entitatea noastră umană se află acolo unde nu o putem sesiza. Ea radiază în gândurile-amintiri. Ea radiază din fiinţa noastră interioară urcând până în conştienţă. Atunci aici ce radiază? Omul este la început atât de mic, când toate acestea radiază, iar tot ce se află în afara lui, în Cosmos, atât de mare, atât de uriaş! Dar în om pătrund mereu aceste porţiuni ale lumii despre care am vorbit. Şi realitatea pe care noi încercăm s-o formulăm nu este alta decât aceasta: aici urcă gânduri.

Numai că noi ştim, prin faptul că am trăit asemenea lucruri, noi ştim că ele îşi au originea în trăirile noastre. Dar şi aici apar gânduri, exact în acelaşi fel ca amintirile noastre, dar ele vin din exterior. Cum vin ele? Aici jos se află omul – aici, întreaga lume a Ierarhiilor (*vezi desenul*). Vedeţi dvs., dragii mei prieteni, noi avem impresia a ceva grandios care ne întâmpină când, pe baza cunoaşterii iniţiatice, începem să ne spunem: De jur împrejurul nostru se etalează diversele părţi ale lumii care se oferă cunoaşterii, iar în dosul a tot ceea ce, venind din exterior, face o impresie asupra noastră, trăiesc Ierarhiile, la fel de real cum în dosul a ceea ce urcă din adâncuri ca amintiri trăieşte omul individual.

Şi, tot aşa cum atunci când vrem facem să iasă la lumină ceva din memoria noastră, faptul că din amintire răsare un anumit gând şi nu altul, sau nu altele ş.a.m.d. depinde de intensitatea cu care a fost trăit un lucru sau altul, la fel se întâmplă şi aici. Cel care a învăţat să cunoască această stare de lucruri, acela ştie: Când apare *acest gând*, aici se află o fiinţă din Ierarhia Îngerilor; când apare un altul, este vorba de o fiinţă din Ierarhiei Exusiailor ş.a.m.d.

Ajungem astfel la formularea următoare: În existenţa pământească, noi vedem ceea ce le place fiinţelor spirituale să ne arate (*vezi desenul*).

Prin faptul că în timpul existenţei noastre pământeşti ni se arată o anumită porţiune a lumii noastre, învăţăm să recunoaşte că tocmai această porţiune, din seria infinită de posibilităţi pe care le conţine Cosmosul, a fost aleasă de o anumită entitate din sânul Ierarhiilor pentru a ne fi arătată de la naştere până la moarte. Unuia îi este arătată această parte, altuia, altă parte. Faptul că unui om i se arată o parte sau alta, acesta ţine de sfera cugetării Ierarhiilor.

Ierarhiile îşi amintesc exact cum îşi aminteşte şi omul. Pe ce anume se întemeiază amintirea Ierarhiilor? Amintirea Ierarhiilor se întemeiază pe viziunea retrospectivă a vieţilor noastre pământeşti anterioare. Ele privesc în urmă. În funcţie de ceea ce văd în viaţa noastră anterioară, ele aduc în faţa sufletului nostru porţiunea corespunzătoare de Cosmos. Deja în ceea ce vedem din lume se manifestă karma, karma care ne este acordată de lumea Ierarhiilor.

Amintire în interiorul nostru, în memoria noastră umană, despre ceea ce se petrece în scurta noastră viaţă actuală, amintire în afara noastră, în memoria Ierarhiilor, despre tot ceea ce au făcut oamenii cândva, gânduri-amintiri care urcă la suprafaţă, amprente ale gândurilor-amintiri gravate sub forma a ceea ce vede omul, în primă instanţă, din Cosmos, configuraţia karmei umane – o idee de o claritate zguduitoare; căci ea ne învaţă că întregul Cosmos în slujba acţiunii Ierarhiilor se află în raport cu omul.

Din acest punct de vedere, de ce există Cosmosul? El există pentru ca Zeii să aibă în el un mijloc prin care să-i facă pe oameni să aibă acces la prima formă a karmei. De ce există stelele şi norii? De ce există Soarele şi Luna? De ce există animalele de pe Pământ? De ce există plantele de pe Pământ? De ce există pietrele de pe Pământ? De ce există râurile, pâraiele şi fluviile? De ce există stâncile şi munţii? De ce există tot ceea ce se află de jur împrejurul nostru în Cosmos? Toate acestea sunt provizii pentru Zei, pentru a pune sub ochii noştri prima formă a karmei noastre, în funcţie de felul în care ne-am săvârşit faptele. Lumea este cămara de provizii pentru ceea ce Zeii vor să facă să se manifeste în domeniul karmei.

În acest fel suntem noi situaţi în lume, în acest fel ne putem cuceri o relaţie cu adevăratele mistere ale existenţei noastre în raport cu lumea. Şi în acest fel vom afla cum vom putea trece prin diversele forme ale karmei.

Aş putea spune: Mai întâi ne vine în întâmpinare karma cosmică. Această karmă va deveni din ce în ce mai individuală. Vom găsi karma acţionând în esenţa ei cea mai profundă.

A aduce lumină în aceste mistere ale existenţei, acest lucru era deja în intenţiile Congresului de Crăciun, şi această intenţie a fost prezentă în întreaga sesiune a acestui Congres de Crăciun în faţa sufletelor prietenilor noştri reuniţi atunci. Întreaga formă care i-a fost dată atunci Societăţii Antroposofice a fost, dragii mei prieteni, o mare cutezanţă. Căci această sală unde s-a ţinut Congresul de Crăciun, care trebuia să pună bazele noii forme a Societăţii Antroposofice, această sală a fost martorul acestei dileme foarte reale şi încărcate de sens: Va fi posibil într-adevăr ca din lumile spirituale să fie aduse şi comunicate cele necesare, dacă vrem ca de acum înainte Congresul de Crăciun să continue să acţioneze cu adevărat? Sau izvoarele cercetării spirituale vor seca? Dar trebuia ca această criză internă din sânul Mişcării antroposofice să aibă loc, trebuia ca ea să fie înţeleasă în deplină conştienţă. Era necesar să fie avute în vedere ambele posibilităţi.

Astăzi ne este îngăduit să spunem: În lumea spirituală a fost luată decizia, şi acest lucru apare în faptul că începând de la Congresul de Crăciun izvoarele lumii spirituale s-au deschis şi mai larg decât înainte, în faptul că există bazele care permit, dacă vor fi înţelese de Societate, ca Mişcarea antroposofică să devină în mod esenţial mai profundă.

Şi se poate vedea într-adevăr – am menţionat deja acest lucru vinerea trecută –, acolo unde, în diferite locuri, se face auzit un accent mai autentic esoteric, care de la Crăciun domneşte în toate acţiunile noastre antroposofice, se poate constata peste tot că inimile sunt gata să primească acest accent mai esoteric.

Dar aş vrea de asemenea ca ceea ce tocmai am sugerat prin aceste ultime cuvinte să fie înţeles în adevăratul său sens. Sunt lucruri pe care trebuia să le spun şi le-am spus deja în diferite locuri.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A ŞAISPREZECEA

Dornach, 27 iunie 1924

Expunerile cu privire la karmă nu pot conduce decât încet şi treptat la înţelegerea ansamblului acestor legi complexe care stau la temelia lumii. Aş vrea să mă refer astăzi mai întâi la un fapt pe care a trebuit să-l subliniem, şi anume la faptul că, între moarte şi o nouă naştere, la modelarea karmei omului lucrează în primul rând oamenii înşişi, oamenii care în această viaţă dintre moarte şi o nouă naştere se află în starea pe care am descris-o. Aici ei colaborează cu alţi oameni, mai ales cu acei oameni cu care ei sunt uniţi prin karmă. Aşadar noi vedem între moarte şi o nouă naştere grupuri de oameni, grupuri de oameni uniţi karmic, colaborând la modelarea karmei, astfel că putem deja să spunem: În această viaţă pur spirituală se disting în mod clar grupuri de oameni care au ceva de-a face împreună. Aceasta nu exclude faptul ca şi în această viaţă dintre moarte şi o nouă naştere, şi în special în această viaţă, noi să fim părtaşi la omenirea întreagă, nu înseamnă că prin faptul că facem parte dintr-un grup de oameni, sau, să spunem, dintr-un grup de suflete, nu participăm la viaţa întregii omeniri.

Dar în toate aceste grupuri, până în destinul oamenilor individuali, lucrează entităţile Ierarhiilor superioare. Şi aceste entităţi ale Ierarhiilor superioare care se află împreună cu oamenii între moarte şi o nouă naştere şi colaborează cu ei la formarea karmei lor, aceste entităţi acţionează şi în viaţa pe care o ducem între naştere şi moarte, prin faptul că acum karma se manifestă în sens moral, ea se manifestă în destinul omului. Astăzi trebuie să răspundem la această întrebare: Cum intervine propriu-zis în viaţa oamenilor lucrarea, acţiunea Ierarhiilor?

Aici trebuie să spunem, când vorbim pe baza ştiinţei iniţiatice, că această întrebare ne afectează profund; dvs. puteţi într-adevăr presimţi, dragii mei prieteni, din ceea ce am spus în cursul ultimelor conferinţe, că ceea ce se întâmplă din punct de vedere exterior-natural este legat de ceea ce se întâmplă în karma omenirii.

Cel care observă nu numai faptele naturale, ci îşi îndreaptă privirea asupra evenimentelor generale cosmic-umane, acela vede legătura dintre ceea ce se desfăşoară în interiorul anumitor grupuri de oameni şi al maselor umane de pe Pământ într-o anumită epocă şi fenomenele naturale care se desfăşoară într-o altă epocă. Noi suntem câteodată martorii unor fenomene naturale care intervin în viaţa Pământului. Vedem erupţii vulcanice devastatoare, vedem efectele unor evenimente naturale cauzate de forţele elementelor, cum sunt inundaţiile şi alte fenomene de acest fel.

Atâta timp cât considerăm aceste evenimente drept simple fenomene naturale, ne aflăm, în primă instanţă, în faţa a ceva de neînţeles în raport cu impresia de ansamblu pe care o primim despre lume. Căci vedem aici nişte evenimente care intervin pe neaşteptate în ordinea universală, în faţa cărora atitudinea omului este de obicei aceea de a renunţa să le înţeleagă, de a le accepta ca nenorociri, ca evenimente aduse de soartă. Dar cercetarea spiritual-ştiinţifică ne conduce deja ceva mai departe. Căci ea ne oferă nişte concepţii ciudate tocmai în legătură cu aceste evenimente ale naturii cauzate de forţele elementelor.

Să ne plimbăm privirea peste suprafaţa Pământului. Vedem că anumite ţinuturi ale suprafeţei Pământului sunt pur şi simplu presărate cu vulcani. În alte ţinuturi există posibilitatea unor catastrofe seismice sau a altor catastrofe. Şi când căutăm tocmai în legătură cu asemenea fenomene corelaţiile karmice – aşa cum le-am urmărit în perspectivă istorică în legătură cu mai multe personalităţi ale istoriei în conferinţele trecute –, atunci ni se revelează un fapt foarte ciudat. Descoperim această realitate ciudată: Acolo sus, în lumea spirituală, există suflete umane care trăiesc între moarte şi o nouă naştere în grupuri alcătuite conform karmei lor şi ele îşi elaborează, în funcţie de relaţiile lor karmice trecute, relaţiile lor karmice viitoare. Şi vedem asemenea grupuri de oameni, asemenea grupuri de suflete umane, cu ocazia coborârii lor din existenţa preterestră spre existenţa pământească, le vedem îndreptându-se tocmai spre locurile situate în vecinătatea vulcanilor sau acolo unde se pot produce cutremure de pământ, pentru ca lor să le fie dat acel destin, legat de nişte evenimente naturale cauzate de forţele elementelor, care să îi poată atinge prin faptul că locuiesc în aceste regiuni. Descoperim chiar că în timpul acestei existenţe dintre moarte şi o nouă naştere, când omul are cu totul alte puncte de vedere şi sentimente, aceste regiuni sunt uneori cercetate de suflete legate unele de altele, pentru a avea parte de destinul care poate fi trăit în acest fel. Căci dacă o frază ca aceasta: Eu mi-am ales o mare nenorocire pentru a deveni mai perfect, fiindcă altfel voi rămâne imperfect, ţinând seama de ceea ce se află în karma mea trecută –, dacă o asemenea frază poate avea puţin ecou în sufletele noastre aici pe Pământ, această judecată este prezentă, ea este perfect valabilă când ne găsim între moarte şi o nouă naştere. Atunci noi căutăm o erupţie vulcanică, un cutremur de pământ, pentru a găsi pe calea nenorocirii calea spre perfecţiune.

Trebuie să ne însuşim neapărat aceste două feluri de a judeca viaţa, cel ce rezultă din lumea spirituală şi cel ce rezultă din lumea fizică.

Dar, în această ordine a lucrurilor, trebuie să mergem mai departe şi să ne punem, de exemplu, întrebarea următoare: În lumea exterioară se desfăşoară fenomenele naturale, cele de toate zilele, care urmează un curs relativ regulat, în măsura în care lumea stelară participă le ele; căci această lume stelară urmează într-adevăr un curs relativ regulat, mai ales Soarele, Luna şi celelalte stele, cu excepţia lumii problematice a meteorilor şi cometelor, care intervin într-un mod straniu în fenomenele ritmice ale Cosmosului.

Dar tot ceea ce numim intemperii, vânt, furtună, grindină şi, în general, toate fenomenele climatologice şi meteorologice care se amestecă în existenţa noastră naturală, toate acestea intervin zilnic în mod brusc în această desfăşurare ritmică şi regulată. Vedem acest lucru. În primă instanţă suntem supuşi acestui curs exterior al evenimentelor naturale. Atunci, dacă avem năzuinţe spirituale, noi ascultăm, desigur, ceea ce ni se comunică pe baza iniţierii când ea spune că nu există numai această lume vizibilă, ci şi o lume a suprasensibilului. În această lume a suprasensibilului trăiesc fiinţele Ierarhiilor superioare. Şi noi intrăm în domeniul acestor Ierarhii între moarte şi o nouă naştere, tot aşa cum

intrăm în domeniul celor trei regnuri ale naturii, regnul mineral, regnul vegetal, regnul animal, în timpul vieţii dintre naştere şi moarte.

Noi ascultăm ce ni se spune aici. Încercăm să ne formăm reprezentarea că există această a doua lume, dar foarte adesea ne mulţumim pur şi simplu să punem alături aceste două lumi, fără să le legăm una de alta în reprezentările noastre.

Dar nu ne formăm despre aceste două lumi o viziune conformă cu realitatea decât dacă le putem vedea împreună, dacă le putem vedea, cu privirea sufletului, interacţionând. Căci trebuie să transpară pentru noi această interacţiune dacă vrem să înţelegem cum se formează karma. Această karmă se pregăteşte în cursul vieţii dintre moarte şi o nouă naştere. Dar ea se plăsmuieşte şi între naştere şi moarte, prin acţiunea Ierarhiilor superioare.

Aşadar trebuie să ne întrebăm: Cum intervin aceste Ierarhii în viaţa pământească? Ei bine, aceste Ierarhii intervin în viaţa pământească folosind fenomenele pământeşti, acţionând prin ele.

Vom înţelege mai uşor ceea ce se întâmplă în acest caz, dacă ne îndreptăm mai întâi privirea spre ceea ce se oferă simţurilor noastre în lumea stelelor şi în lumea pământească. În starea de veghe din timpul zilei, noi vedem Soarele deasupra noastră. Noaptea, percepem lumina Lunii, lumina stelelor. Să ne reprezentăm o dată, dragii mei prieteni, cum privim în lume, cum lăsăm să acţioneze asupra simţurilor noastre ceea ce este deasupra noastră, ceea ce este pe Pământ în jurul nostru, în regnurile naturii. Şi să ne reprezentăm că această lume sensibilă nu are în sine mai mult sens decât forma unui cadavru uman. Când privim în jurul nostru tot ceea ce există ca forţe pe Pământ în afara omului, noi găsim, ce-i drept, toate forţele care există în cadavru, dar nu găsim forţele omului viu. Cadavrul care stă în faţa noastră este un nonsens; el are doar un sens ca rămăşiţă a unui om viu. Şi nu poate fi considerat un om cu raţiune cel care crede că un cadavru s-ar putea constitui singur, drept un ansamblu de realităţi întemeiat în sine. El nu poate exista decât în calitate de rămăşiţă, el poate numai să ne arate forma a ceva care nu mai este vizibil în el. Şi, aşa cum raţiunea trebuie să ne conducă de la cadavru la omul viu, tot astfel suntem în mod necesar conduşi de la tot ce vedem în domeniul existenţei fizic-sensibile la lumea spirituală. Căci această existenţă fizic-sensibilă are tot atât de puţin sens ca şi cadavrul.

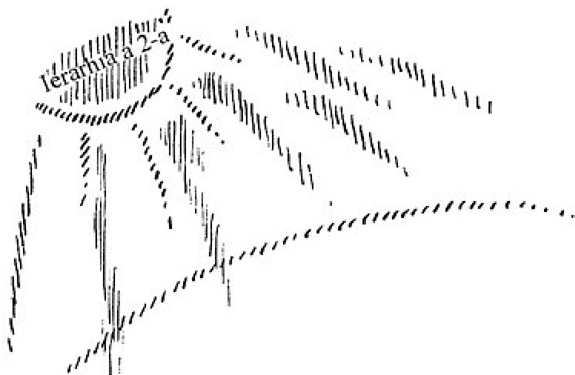
Aşa cum în reprezentarea noastră suntem conduşi de la cadavru la omul viu şi putem spune: Acesta este cadavrul unui om –, la fel, noi spunem în faţa naturii: Aici este manifestarea puterilor divin-spirituale. – Nici o altă explicaţie nu ar fi aici raţională, şi nici nu este sănătos să gândim altfel. Este dovada unei gândiri bolnave dacă gândim altfel.

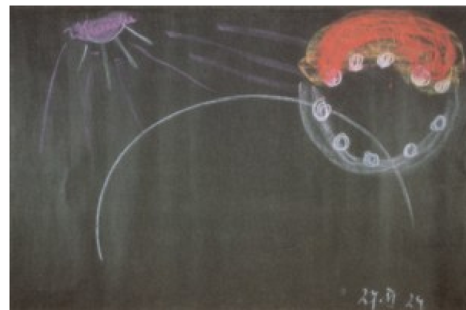
Dar ce fel de lume spirituală trebuie să presimţim în dosul acestei lumi fizic-sensibile? Vedeţi dvs., aceasta este lumea spirituală pe care am învăţat să o numim Ierarhia a doua: Exusiai, Dynamis, Kyriotetes.

Ierarhia a doua se află în dosul a tot ceea ce este luminat de Soare. Şi ce nu este luminat de Soare, susţinut de Soare, în lumea pe care noi o cunoaştem prin simţuri? Totul este luminat şi susţinut de Soare.

Aceste entităţi ale Ierarhiei a doua îşi au locuinţa lor principală în Soare. Din Soare, ele guvernează lumea vizibilă, care este manifestarea lor. Aşadar putem spune: Dacă avem aici Pământul şi undeva aici Soarele, a cărui lumină ne vine din înaltul cerului, atunci noi avem în dosul activităţii solare, în această activitate, în activitatea solară, prin activitatea solară, activitatea Ierarhiei a doua, a entităţilor Exusiai, Dynamis, Kyriotetes.

Planşa 21

[măreşte imaginea]

Radiaţiile solare, care sunt faptele Ierarhiei a doua, sunt purtătoarele tuturor impresiilor senzoriale care pot fi exercitate asupra omului, a tuturor impresiilor care ajung la simţurile noastre în timpul zilei, când suntem în stare de veghe. Aşadar ne exprimăm, într-un anumit sens, în mod just, dacă spunem: În, prin şi în dosul acţiunii Soarelui în domeniul existenţei noastre fizic-sensibile se află lumea suprasensibilă a celei de-a doua Ierarhii.

Dar mai există şi o altă stare a existenţei noastre pământeşti. Noi am vorbit ultima dată, dintr-un anumit punct de vedere, despre această stare. Avem această stare când dormim. Cum se prezintă din punct de vedere cosmic această stare de somn, cum se prezintă în copia sa cosmică? Să ne ocupăm acum de acest lucru.

Aici avem – dacă aceasta este partea suprafeţei pământeşti pe care trăim (*vezi desenul de mai jos, linia în formă de cerc, sus*), cu corpurile noastre fizic şi eteric în pat (*la stânga*), cu corpul nostru astral şi cu Eul nostru în afară (*la dreapta*) –, atunci noi în Cosmos avem de-a face cu faptul că Soarele este în spatele Pământului şi Pământul trebuie să lase să treacă prin el razele Soarelui, pentru ca ele să ajungă până la noi. Tot ceea ce este de natură solară este acoperit de Pământ.

Vedeţi dvs., în toate Misteriile vechi exista o anumită învăţătură care, atunci când o percepem în conţinutul ei, ne face o impresie foarte profundă. Cel care era introdus într-un vechi Misteriu, cel care devenea discipol, care intra încetul cu încetul în ştiinţa iniţiatică, ajungea pe o anumită treaptă a evoluţiei sale interioare, astfel încât el caracteriza impresiile pe care le primea în felul următor – acum fiţi atenţi, dragii mei prieteni, la modul în care vă comunic monologul pe care l-ar fi putut avea un iniţiat de odinioară ajuns pe o anumită treaptă a iniţierii –, un astfel de iniţiat ar fi spus cam aşa: Când, în timpul zilei, mă aflu în plină câmpie şi îmi ridic privirea plină de presimţiri spre cer şi mă dăruiesc impresiilor simţurilor, atunci eu văd Soarele. Eu îl percep în întreaga lui putere orbitoare de la amiază, şi presimt şi contemplu în dosul acestui Soare de amiază acţiunea entităţilor spirituale ale Ierarhiei a doua în ceea ce este solar. Înainte de iniţierea mea, ceea ce este solar dispărea o dată cu Soarele asfinţitului. Când apare asfinţitul, strălucirea Soarelui dispare. Şi, înainte de iniţierea mea, eu parcurgeam orele nopţii cu tenebrele care se năşteau în jurul meu, iar dimineaţa îmi aminteam de aceste tenebre când veneau zorile şi în zori apărea din nou Soarele, pentru a-şi parcurge drumul său până la orbitoarea lumină a amiezii. Dar acum, de când am dobândit iniţierea, este altfel: Când

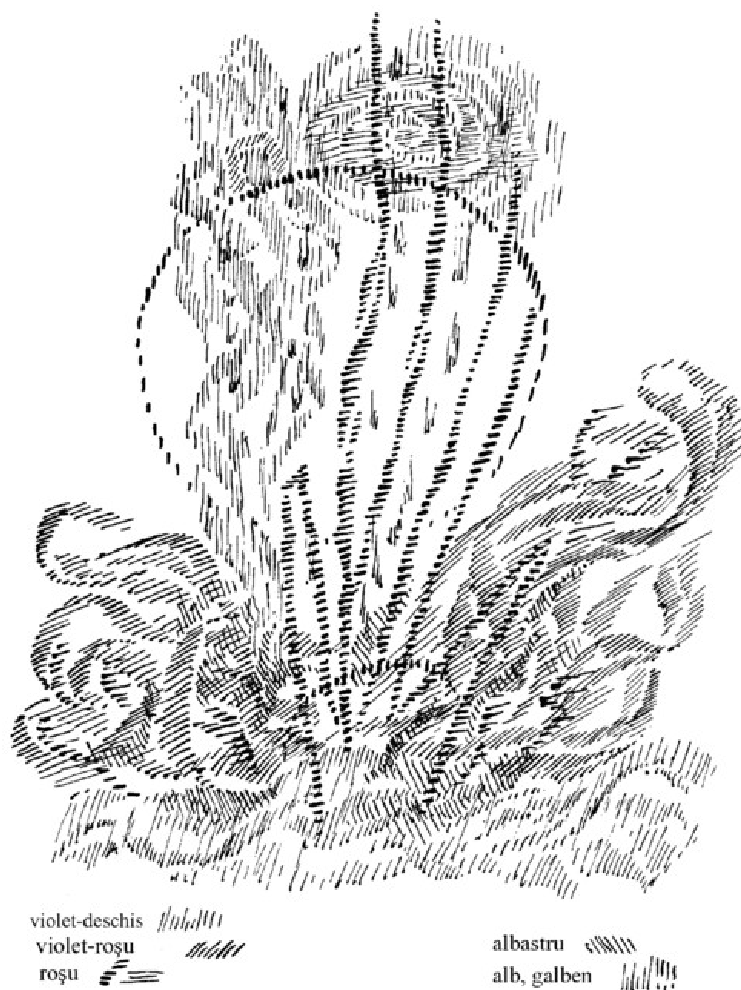
apar zorii, şi când Soarele îşi reia mersul său diurn, atunci în mine se trezeşte amintirea vieţii nocturne. Ştiu ce am trăit în timpul vieţii nocturne. Îmi amintesc foarte exact că am văzut cum, încetul cu încetul, o slabă pâlpâire albăstrie pornind de la amurg mergea tot mai departe, de la vest la est, şi am văzut la miezul nopţii, de aceasta îmi aduc foarte bine aminte, Soarele în punctul de pe cer opus celui în care se afla el cu întreaga lui putere strălucitoare de amiază; i-am văzut pâlpâirea, care face o impresie morală atât de extraordinară, în spatele Pământului. Am văzut Soarele la miezul nopţii.

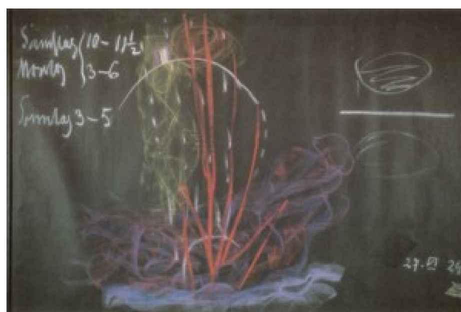
Un asemenea monolog, care corespunde întru totul adevărului, era pronunţat cu adevărat de aceşti iniţiaţi în meditaţia lor. Căci prin acest monolog ei îşi aduceau în faţa propriei lor conştienţe ceea ce exista cu adevărat. Şi atunci când citim la *Jakob Böhme* [Nota 77], cartea "Ivirea zorilor", putem avea impresia zguduitoare că aceste expresii care se află în cartea "Ivirea zorilor" sunt vestigiul unui vechi învăţământ minunat.

Căci ce este "Ivirea zorilor" pentru iniţiaţi? "Ivirea zorilor" este îndemnul de a trezi o amintire cosmică prin viziunea Soarelui de la miezul nopţii în spatele Pământului, acoperit de Pământ, licărind prin Pământ. Dacă, în viziunea obişnuită, vedem la amiază discul solar strălucind cu lumina sa alb-gălbuie, în viziunea iniţiatică noi vedem Soarele violet-albăstrui la punctul opus al cerului, Pământul apărându-ne ca un corp transparent prin care transpare uşor discul alb-gălbui al Soarelui de amiază, iar de cealaltă parte, roşiatic-albăstrui. Dar această apariţie pâlpâitoare roşatic-albăstruie – trebuie să exprim acest paradox – nu-i ceea ce este. Avem în realitate impresia, contemplând acest Soare de la miezul nopţii, că am vedea în depărtare ceva neclar. Şi când ne obişnuim, datorită iniţierii, să privim cu privirea tot mai precisă a iniţiatului ceea ce la început ne apare ca îndepărtat şi neclar, atunci această licărire roşiatic-albăstruie prinde din ce în ce mai mult contur şi formă, se extinde asupra întregului cer ascuns de Pământ, şi această parte a cerului se populează. Şi la fel cum, ieşind din casă într-o noapte clară, avem viziunea maiestoasă a unui cer acoperit de stele, semănat cu puncte luminoase şi scânteietoare, iar Luna poate că apare în mijlocul lor, tot astfel devine vizibilă pentru privirea iniţiatului, de cealaltă parte a cerului, prin Pământul devenit transparent, o întreagă lume care se înalţă ca din inima norilor, care îmbracă forme asemănătoare celor pe care le plăsmuieşte viaţa: Tot ceea ce trăieşte în Ierarhia a doua, în lumea entităţilor Exusiai, Dynamis, Kyriotetes – atunci apar toate aceste entităţi!

Şi când observăm din ce în ce mai atent, când ne-am putut câştiga calmul sufletesc necesar – toate acestea se desfăşoară după nişte pregătiri, după nişte pregătiri realizate prin meditaţie, căci, de fapt, de toate acestea devenim conştienţi în zori, în amintirea retrospectivă, dar avem fenomenul în faţa noastră în aşa fel încât ştim că l-am contemplat în timpul nopţii –, atunci mai intervine şi altceva. Este ca şi cum ceea ce apare de cealaltă parte a Pământului – ceea ce eu sugerez aici ca un nor (*violet deschis, roşu şi albastru*) –, este ca şi cum această lume vie, mişcătoare, de entităţi ale Ierarhiei a doua ar radia într-un fel din sine o lume de alte entităţi. Eu sugerez în mod schematic ceea ce radiază aici, ceea ce radiază străbătând prin Pământ (*galben*). Ah! aceasta este cu adevărat o lume de entităţi care, în această constelaţie, în această constelaţie nocturnă, acţionează prin Pământ, care se apropie de om parcă plutind, îndepărtându-se – pentru a reveni! Noi vedem, ca să spunem aşa, acest şir de fiinţe vii, mişcătoare, ale Ierarhiei a doua emanând din sine, în permanenţă, o altă Ierarhie care urcă şi coboară planând, când apropiindu-se de om, când îndepărtându-se din nou. Şi învăţăm încetul cu încetul să cunoaştem despre ce este de fapt vorba aici.

Planşa 22

[măreşte imaginea]

Noi am trăit conştienţi toată ziua, acum dormim. Cu alte cuvinte, corpurile noastre fizic şi eteric sunt lăsate în seama propriei lor activităţi, tot aşa cum o lume minerală şi vegetală este activă în somn. Dar noi am gândit întreaga zi, prin entitatea noastră umană au trecut întreaga zi reprezentări, acestea şi-au lăsat urmele lor în corpurile fizic şi eteric. Noi nu ne-am aminti dimineaţa nimic din ceea ce au fost evenimentele existenţei noastre pământeşti dacă nu ar rămâne urmele impresiilor, pe care după aceea le evocăm sub formă de amintiri. Aceste urme sunt prezente în ceea ce rămâne din om în timpul orelor nopţii culcat pe pat şi de unde el a plecat. Mai ales în corpul său eteric se produce un fenomen ciudat: Ecoul, răsunetul, vibraţia, unduirea, care continuă să se propage, a ceea ce a gândit omul în starea de veghe de dimineaţa până seara.

Şi dacă luăm în considerare acum tot ceea ce doarme pe o anumită porţiune a suprafeţei Pământului, tot ceea ce trăieşte şi urzeşte în aceste corpuri eterice – să ne limităm acum doar la corpurile eterice –, ca ecouri a ceea ce au gândit toţi aceşti oameni adormiţi, care se află pe această porţiune a suprafeţei Pământului: acestea sunt imagini a ceea ce s-a întâmplat pe Pământ în timpul orelor zilei.

Iar aceste entităţi care plutesc astfel, când ridicându-se, când coborând, ele se ocupă, în timpul orelor noastre de somn, de ceea ce a rămas, ca urme, în corpul nostru eteric. Aceasta devine lumea lor. Aceasta devine lumea lor, este acum experienţa lor, obiectul ocupaţiei lor. Atunci ni se revelează un fapt care ne inspiră o veneraţie plină de sfială: Tu ţi-ai lăsat corpul în pat – el este aici. El poartă în sine urmele vieţii din timpul zilei. El este ogorul unde rodesc reprezentările tale din timpul zilei. Pe acest ogor păşesc entităţile Ierarhiei a treia – Îngeri, Arhangheli, Arhai. Aici, înăuntru, în timp ce tu eşti în afara corpurilor tale fizic şi eteric, ele trăiesc ceea ce a fost trăit de oameni sub formă de reprezentări în timpul orelor zilei.

Noi privim cu o veneraţie plină de sfială o asemenea suprafaţă a Pământului unde se află corpuri umane dormind şi, îndreptându-se spre ceea ce se petrece în aceste corpuri ca ecouri ale vieţii din timpul zilei, Îngerii, Arhanghelii, Arhaii. Şi vedem dezvoltându-se în faţa noastră o viaţă minunată, care se desfăşoară între entităţile Ierarhiei a treia şi urmele gândurilor noastre.

Privim acest câmp şi înţelegem cum suntem situaţi ca oameni în Cosmosul spiritual: în timp ce suntem treji, noi le creăm Îngerilor preocupări pentru orele când dormim. Da, în timp ce suntem treji, noi le creăm Îngerilor preocupări pentru orele când dormim.

Şi acum ni se lămureşte ceva cu privire la lumea gândurilor noastre. Acum ni se lămureşte următorul lucru cu privire la lumea gândurilor noastre: Ei bine, aceste gânduri care îţi trec prin cap, ele conţin roadele pe care tu le-ai depus în corpul tău fizic şi în corpul tău eteric, pe care Îngerii le culeg în timpul nopţii, pentru a le duce în Cosmos şi pentru a le integra acolo activităţilor Universului.

Mai vedem şi altceva. În timp ce vedem cum entităţile Ierarhiei a treia, Îngeri, Arhangheli, Arhai, ies plutind din entităţile Ierarhiei a doua şi din activitatea lor, observăm în dosul acestei mişcări (*vezi desenul de mai sus, violet deschis, jos*) nişte entităţi de o splendoare şi o grandoare deosebită, care vin să se alăture activităţii Ierarhiei a doua. Vedem entităţile Ierarhiei a doua autoplăsmuindu-se în nişte forme roşiatic-albăstrui, dar mai vedem intervenind în această mişcare şi viaţă a Ierarhiei a doua, ca dintr-un fundal, un alt element, şi percepem în curând un fel de fulger (*roşu*) care străbate chiar mişcarea şi activitatea Ierarhiei a doua, dar trece prin Pământ, ajungând până la cealaltă parte a sa, cea ascunsă, şi se ocupă acum nu de ceea ce a rămas în pat, ci de ceea ce a ieşit afară o dată cu organizarea-Eu şi cu corpul astral.

Şi, aşa cum ne putem îndrepta privirea asupra a ceea ce a rămas în pat ca asupra unui câmp unde roadele gândirii din timpul zilei sunt culese pentru Cosmos de Îngeri, Arhangheli şi Arhai, tot aşa putem vedea cum cooperează fiinţele Ierarhiei a doua, Exusiai, Dynamis, Kyriotetes, şi cele ale primei Ierarhii, Serafimi, Heruvimi, Tronuri, ocupându-se de corpul nostru astral şi de Eul nostru.

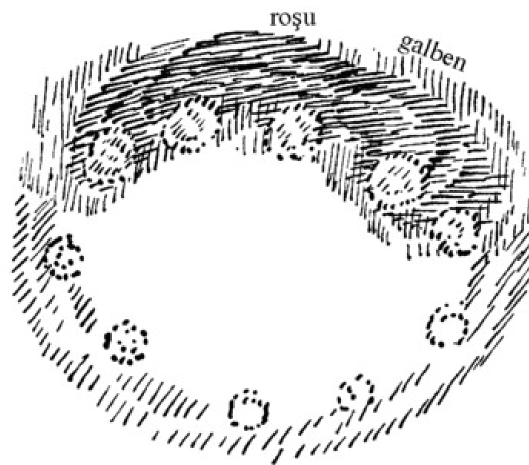
Atunci, în amintirea pe care o are dimineaţa, iniţiatul îşi spune: De la adormire până la trezire, eu am trăit cu Eul şi corpul meu astral. Eu mă simţeam atunci ca întreţesut, ca integrat în ceea ce fac entităţile primei Ierarhii, Serafimii, Heruvimii, Tronurile, împreună cu entităţile Ierarhiei a doua, Exusiai, Dynamis, Kyriotetes. Eu mă aflam în interiorul lor, şi priveam la corpurile mele fizic şi eteric; eu vedeam urzind deasupra lor, într-o lumină alb-gălbuie, activitatea entităţilor Ierarhiei a treia, Îngeri, Arhangheli, Arhai, culegând roadele gândurilor mele. Eu mă ştiu unit cu fiinţele primei şi ale celei de-a doua Ierarhii. Deasupra trupului meu pe care l-am părăsit, eu contemplu, atunci când văd nişte nori spirituali grandioşi, urzirea şi activitatea fiinţelor Ierarhiei a treia.

Şi astfel, dragii mei prieteni, vă puteţi reprezenta în mod concret cum apar în viziunea iniţiatică, sub formă de Imaginaţiuni, entităţile celor trei Ierarhii în interiorul imaginii lumii fizice, numai că ele apar când această lume fizică este scufundată în noapte, pe cealaltă parte a Pământului. Şi noi ne putem reprezenta că viziunea, cunoaşterea acestor grandioase realităţi, se imprima din ce în ce mai profund în inimile şi sufletele celor care avuseseră parte odinioară de vechea ştiinţă iniţiatică.

Aceasta se poate întipări iarăşi, în inimile şi sufletele celor care se introduc în ştiinţa iniţiatică modernă.

Dar să ne reprezentăm că această puternică Imaginaţiune apare în faţa sufletului, şi că ea apare în faţa sufletului în aşa fel încât acum prezenţa ei poate fi exprimată în felul următor: Sufletul, în faţa acestei Imaginaţiuni, se află în stare liberă, eliberat de corpurile fizic şi eteric, urzind în radiaţiile entităţilor Serafimi, Heruvimi, Tronuri şi ale entităţilor Exusiai, Dynamis, Kyriotetes.

Să ne reprezentăm că această Imaginaţiune ar fi fost reprezentată, într-un vechi centru de Misterii sub forma unei statui pictate (*vezi schiţa*), pentru a fi privită de mulţimea care nu era iniţiată; că s-ar fi încercat să se reprezinte în mod plastic ceea ce vedea iniţiatul, într-o asemenea maiestuoasă grandoare, pe faţa opusă a Pământului. Şi, pentru a arăta că aceasta este totodată lumea în care se pregăteşte karma în colaborare cu entităţile celor două Ierarhii superioare, lângă această statuie stăteau cei mai mari iniţiaţi, aceia care aveau parte deja din timpul existenţei lor pământeşti de viziunea la care omul ajunge în mod obişnuit numai între moarte şi o nouă naştere. Aşadar cei mai mari iniţiaţi stau aici, în faţa acestei statui (*cercurile de sus*).

Apoi se realiza o altă statuie, înconjurată de forme umane. Acolo stăteau iniţiaţii mai puţin avansaţi (*cercurile de jos*), cei care mai aveau încă de-a face cu corpul fizic uman şi cu corpul eteric uman.

Şi, prin faptul că în această reprezentare erau introduşi oameni, se crea o imagine a ceea ce vedeau iniţiaţii în Misterii. Avem aici originea altarului, care este neîncadrat în partea din faţă şi înaintea căruia cultul este oficiat de preoţi de un rang mai înalt sau mai puţin înalt în ierarhia preoţească, drept copie a ceea ce poate fi contemplat prin ştiinţa iniţiatică. Încă şi astăzi, dacă intraţi într-o biserică catolică şi priviţi din naos spre altar, aveţi aici o copie slabă a ceea ce a fost inaugurat odinioară de ştiinţa iniţiatică şi căpătaţi o impresie despre naşterea unui cult. Un cult nu ia naştere prin faptul că este inventat, căci atunci el nu este un cult. Un cult ia naştere ca o copie a ceea ce se desfăşoară în lumea spirituală.

Dacă ar fi să iau numai un exemplu, aş putea spune, dacă, alături de cultul descris adineaori şi care reprezintă o ceremonie cultică sub aspectul său cel mai complet – nu o voi comenta acum –, dacă aş lua numai o mică parte a cultului care a fost deja adoptat de Comunitatea Creştinilor, pe care majoritatea dintre dvs. îl cunosc: dacă aş evoca în faţa dvs. amintirea cultului oficiat pentru morţi – fie ceremonia pentru incinerare, la care majoritatea dintre dvs. aţi asistat, fie ceremonia pentru înhumare –, ce este, aşadar, acest cult, plăsmuit în sensul Comunităţii Creştinilor? [Nota 78]

Vedeţi desfăşurându-se acest cult. Vedeţi un anumit cult oficiindu-se în faţa sicriului în care se află rămăşiţele pământeşti ale celui decedat. Îl auziţi pe preot rostind anumite formule de rugăciune. Acest cult ar putea fi şi mai complicat, dar, în simplitatea sa, aşa cum se prezintă acum, ceea ce trebuie să fie cucerit pentru omenire prin acest cult poate fi deja cucerit. Ce este acest lucru?

Să presupunem, dragii mei prieteni, că aici ar fi o oglindă şi acolo un obiect sau o fiinţă; dvs. vedeţi astfel în oglindă imaginea reflectată. Aveţi două lucruri: realitatea şi imaginea reflectată. La fel, când se oficiază un cult pentru morţi, dvs. aveţi două lucruri. Cultul care este oficiat de preot în faţa sicriului nu este decât o imagine reflectată. Este o adevărată imagine reflectată şi cultul nu ar fi o realitate dacă el nu ar fi o imagine reflectată. Ce reflectă această imagine? Ceea ce face preotul aici, când stă în faţa cadavrului şi îşi oficiază cultul, îşi are imaginea sa originară în lumea suprasensibilă învecinată cu a noastră, unde, în timp ce noi oficiem cultul pământesc în faţa corpului fizic şi a corpului eteric, acesta din urmă fiind, în realitate încă prezent, cultul ceresc este oficiat de cealaltă parte de către entităţile celeilalte feţe a existenţei, unde sufletul şi spiritul sunt primite cu un cult de primire, tot aşa cum noi oficiem aici în faţa cadavrului un cult de rămas bun. Un cult este o realitate numai dacă îşi are această origine reală.

Şi astfel dvs. vedeţi cum în viaţa pământească intervine viaţa suprapământească, vedeţi cum viaţa suprapământească este prezentă peste tot. Dacă oficiem un adevărat cult pentru morţi, acestui cult pentru morţi îi corespunde ceea ce se celebrează în lumea suprasensibilă. Cele două acţionează împreună. Şi dacă avem în rugăciunea pentru morţi evlavie, adevăr, gravitate, atunci împreună cu rugăciunea pentru morţi răsună în lumea spirituală rugăciunile entităţilor înaltelor Ierarhii. Aici lumea spirituală şi lumea fizică acţionează împreună.

Pretutindeni aceste două lumi acţionează împreună. Astfel, ele acţionează împreună în modul cel mai real atunci când pe Pământ apare imaginea a ceea ce a fost urzit în sfera suprapământească, între moarte şi o nouă naştere, împreună cu entităţile Ierarhiilor superioare: karma.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

CONFERINŢA A ŞAPTESPREZECEA

Dornach, 29 iunie 1924

După ce am încercat în conferinţa de alaltăieri să evoc în faţa sufletului dvs. imaginea cosmică a cultului care ni-l arată pe om în unire cu entităţile lumii spirituale, astfel încât din această unire nu rezultă numai elaborarea karmei, ci şi modul în care se realizează karma în timpul existenţei pământeşti, aş vrea să reiau astăzi o idee abordată deja chiar în acea conferinţă. Spuneam că, tocmai în punctul în care a ajuns în prezent evoluţia omenirii, asupra sufletului celui care cunoaşte ştiinţa iniţiatică apasă nişte probleme karmice legate de istoria universală. Şi, înainte de a trece la consideraţiile care ne vor conduce la cunoaşterea karmei, să examinăm karma şi din punctul de vedere al istoriei lumii, care interesează propriu-zis întreaga omenire civilizată de astăzi.

Într-adevăr, în zilele noastre în lume se întâmplă nişte lucruri care ating îndeaproape conştienţa obişnuită, inima, aş putea spune, care este legată de conştienţa obişnuită. Asupra civilizaţiei europene planează un nor apăsător şi, într-un anumit sens, este chiar de mirare să vezi cât de puţin este dispusă omenirea, în ansamblul ei, să simtă, să perceapă prezenţa acestui nor apăsător care planează asupra civilizaţie europene.

E suficient să ne gândim în primul rând la tot ceea ce rezultă astăzi dintr-o anumită concepţie de viaţă a unei mari părţi a omenirii. Să privim numai ceea ce s-a făcut din creştinism în Europa de Est, de unde ne vine vestea, nu absolut de necrezut, că actualul regim sovietic din Rusia vrea să distrugă operele lui *Tolstoi*, să le facă să dispară pentru totdeauna. Deşi, bineînţeles, asemenea lucruri nu sunt realizate imediat ce au fost anunţate, totuşi noi nu avem voie să închidem ochii în faţa gravităţii momentului, a momentului istoric pe care îl trăim, şi ar trebui să auzim avertismentul ştiinţei iniţiatice, pe care ea ar trebui să-l repete în fiecare zi: astăzi a venit deja vremea când multiplele preocupări mărunte ale oamenilor ar trebui să tacă puţin şi cât mai multe suflete să se întoarcă spre problemele importante. Dar interesul pentru problemele importante scade, mai curând, decât să crească.

Şi astfel vedem cum acţionează astăzi nişte concepţii despre lume – acţionează, dar în sens distrugător – care iau naştere dintr-un element sufletesc pur pasional, dintr-un element pur emoţional al oamenilor, dintr-un element care urmează în mod esenţial căile luciferice. Şi trebuie să constatăm că într-o mare parte a omenirii este respins tot ceea ce înseamnă realitate; căci nu este adevărat că realizările materialiste dovedesc o cunoaştere a materiei. Materia este cunoscută numai atunci când în sânul acestei materii este perceput spiritul creator. Aşadar cine neagă prezenţa spiritului creator în materie, acela nu cunoaşte materia, ci îşi face din materie un idol.

Cultul idolilor care ia naştere în acest fel este mult mai oribil decât cultul idolilor care se practica în sânul unei omenirii primitive, despre care se vorbeşte adesea ca despre un stadiu al copilăriei civilizaţiei. O parte a omenirii este stăpânită de nişte reprezentări fantasmagorice în legătură cu nişte lucruri ireale.

Desigur, au existat întotdeauna asemenea lucruri în istoria universală a evoluţiei omenirii. Dar tocmai ceea ce spune ştiinţa spirituală despre raportul pe care îl au asemenea lucruri cu întreaga ordine a lumii ne arată cât de serios ar trebui privite asemenea lucruri.

Şi astfel trebuie să ne îndreptăm privirea asupra a ceea ce ia naştere din faptul că, sub influenţa unor reprezentări materialist-fantasmagorice, sunt create anumite forme de organizare socială, care au apărut în întregime dintr-o natură umană rătăcită, care nu au nimic de-a face cu vreo realitate, care nu îşi au rădăcinile nicăieri în altă parte decât în omul însuşi.

După ce am prezentat astfel un fapt de ordin istoric, dar aparţinând prezentului, să prezentăm acum un alt fapt, de ordin natural-elementar, şi asupra căruia am atras deja atenţia ultima dată, şi anume ce se întâmplă atunci când grupuri de oameni sunt smulse brusc din existenţa pământească de nişte evenimente natural-elementare, cum sunt cutremurele de pământ, erupţiile vulcanice ş.a.m.d.

Aflăm că o asemenea catastrofă naturală a avut loc undeva în lume. Un mare număr de oameni şi-au găsit moartea acolo sau au suferit într-un fel.

Să trecem apoi de la asemenea evenimente natural-elementare la acele evenimente care au legătură mai curând cu întreaga noastră civilizaţie. Să vedem, de exemplu, cum se împlinesc nişte efecte karmice printr-un accident de cale ferată, cum, din nou, dar acum prin intermediul unor cuceriri ale civilizaţiei, firul vieţii este brusc întrerupt, ca efect al acţiunii karmei. Dacă luăm în serios studiul karmei, trebuie să ne întrebăm, pe de o parte: Ce formă ia karma oamenilor care participă la o ordine socială întemeiată pe un element pur emoţional, fantasmagoric, care nu trăieşte decât în interiorul omului, nu în exterior? Şi cum se plăsmuieşte karma atunci când firul vieţii este întrerupt de nişte evenimente naturale sau de nişte evenimente legate de civilizaţie?

Acesta este un aspect, dragii mei prieteni, în cazul căruia ştiinţa iniţiatică pătrunde profund în viaţa sufletului, în viaţa sentimentului. Conştienţa obişnuită nu se întreabă: Cum apare această moarte bruscă din perspectiva vieţilor pământeşti succesive? – Când se produce o catastrofă cauzată de civilizaţie, conştienţa obişnuită nu-şi pune întrebări despre destinul uman în sens mai larg. Căci această conştienţă obişnuită consideră ca încheiat destinul cuiva care a murit într-o asemenea catastrofă.

Pentru ştiinţa iniţiatică, există, pe de o parte, ceea ce se întâmplă oarecum în prim-planul vieţii pe Pământ şi, pe de altă parte, pentru ea este perceptibil, dincolo de acest prim-plan, ceea ce fac Zeii cu sufletele oamenilor. Şi tocmai ceea ce se întâmplă astfel în planul ascuns îi oferă conştienţei iniţiatice acele elemente pe baza cărora ea face o apreciere a vieţii pământeşti. Căci vom vedea în continuarea

consideraţiilor noastre karmice cum tocmai în viaţa pământească multe lucruri trebuie să fie modelate într-un fel sau altul, pentru ca ceea ce este divin în planul ascuns al vieţilor pământeşti să poată fi modelat în plan uman, conformându-se, bineînţeles, voinţei Zeilor.

Când examinăm acest plan ascuns, vedem tot ceea ce se elaborează karmic de la suflet la suflet între moarte şi o nouă naştere. Vedem, de asemenea, colaborarea sufletelor umane cu entităţile Ierarhiilor superioare, aşa cum am arătat; dar mai vedem, pretutindeni, şi intervenţia puterilor luciferice şi ahrimanice. Noi vedem, în interiorul acelui organism divin care se află în dosul organismului pământesc, justificarea intervenţiei acestor puteri. Ştim că ordinea spirituală mai profundă a Universului necesită prezenţa lui Lucifer şi Ahriman. Şi, deşi stăm în faţa acestei necesităţi, vedem uneori cu o profundă consternare elementele luciferice şi ahrimanice pătrunzând în lumea pământească. Când ne extindem viziunea dincolo de lumea pământească, până în lumea spirituală, trebuie să ţinem seama de multe corelaţii pe care conştienţa obişnuită nu are nevoie să le vadă; trebuie să fim atenţi la aceste lucruri.

Şi tocmai de aceea în epocile trecute, în vremurile când ştiinţa iniţiatică era tot atât de sacră, în felul ei, pe cât de sacră trebuie să devină iarăşi, aşadar, în epocile trecute, când, în legătură cu un om, apărea undeva întrebarea dacă el este un iniţiat, oamenii ştiau cum trebuie să se comporte cu privire la o asemenea problemă. Şi atunci când, pe drumul vieţii, un om care lua viaţa în serios întâlnea un alt om, care şi el lua viaţa în serios, dacă ei erau de păreri diferite în legătură cu un iniţiat, atunci, în acele vremuri – dacă la unul dintre ei domnea o asemenea incertitudine în legătură cu o a treia personalitate, dacă este un iniţiat sau nu –, adesea putea fi auzit cuvântul: “Tu l-ai privit, aşadar, în ochi?” – Căci după ceea ce percepea cineva datorită profunzimii privirii pe care ţi-o dă faptul de a lua viaţa în serios, după aceasta erau recunoscuţi iniţiaţii în vechile epoci în care existau pe Pământ civilizaţiile bazate pe clarvedere. Ceva asemănător va apărea din nou. Omenirea va trebui să revină la o atitudine serioasă faţă de viaţă, fără ca prin aceasta să-şi piardă simţul umorului.

Dar, într-adevăr, din ceea ce se întâmplă astăzi, ce-i drept, în legătură cu ceea ce s-a întâmplat în toate epocile, putem deduce multe lucruri, dar care trebuie să stea acum în faţa omenirii ca o mare enigmă. Să privim o dată situaţia. Să ne imaginăm o anumită situaţie.

Într-un anumit ţinut a avut loc un puternic cutremur de pământ. Mulţi oameni au murit împreună. Dacă examinăm situaţia din punctul de vedere al ştiinţei spirituale, nu putem spune întotdeauna că pentru aceşti oameni firele karmice ale acestei vieţi pământeşti s-au desfăşurat până la capăt. Să privim firul karmic al vieţii oamenilor care au murit în acest cutremur de pământ. La oamenii în vârstă, care, fireşte, şi-ar fi terminat în curând karma lor pământească pentru această viaţă, firul vieţii nu a fost scurtat poate decât cu câteva luni sau cu câţiva ani. Tinerii, cei care se aflau în deplina putere a vieţii lor pământeşti, care se gândeau mult la ceea ce urmau să realizeze pentru ei înşişi, pentru familia lor, pentru o omenire viitoare, acestora viaţa le-a fost scurtată cu mulţi ani. Copiii, care erau la vârsta educaţiei, şi pentru sufletul cărora urma să se facă ceea ce era necesar pentru ca ei să se poată integra în viaţă, au fost smulşi din existenţa pământească o dată cu cei bătrâni. Sugari, neînţărcaţi încă, şi copii încă nenăscuţi, au fost luaţi, o dată cu bătrânii şi cu tinerii. Dar atunci se iveşte marea enigmă: Cum acţionează karma într-un eveniment ca acesta?

Şi dacă privim deosebirea dintre un eveniment natural-elementar şi un altul care se produce din cauza unor elemente ale civilizaţiei, cum ar fi, de exemplu, o mare catastrofă feroviară: există în mod clar o deosebire, o deosebire care ne apare ca importantă, esenţială, tocmai atunci când ne situăm pe terenul karmei,

De regulă, atunci când mor împreună oameni în urma unui cutremur de pământ în modul descris, ei sunt legaţi, într-un anumit fel, prin karmă – la fel cum sunt legaţi, mai mult sau mai puţin, prin karmă locuitorii aceleiaşi regiuni; în orice caz, ei au ceva de-a face unii cu alţii –, astfel încât ei, fiind angajaţi într-un destin comun prin faptul că au coborât toţi din existenţa preterestră în viaţa pământească în acelaşi loc de pe Pământ, merg spre acest destin comun al întreruperii firului vieţii.

În schimb, dacă este vorba de o catastrofă feroviară, atunci vom afla, ca regulă generală, că numai puţini dintre oamenii implicaţi în această catastrofă au avut legături în viaţă. Cine se află, aşadar, împreună în acelaşi tren? În general, aceştia nu sunt oameni care au ceva de-a face unii cu alţii, ci ei sunt apropiaţi, ei sunt conduşi unii spre alţii, fără ca între ei să fi existat vreo legătură ca aceea care este întotdeauna prezentă, în mod absolut sigur, în cazul unui cutremur de pământ care loveşte o anumită regiune. Am putea spune că cei care mor împreună într-un accident de cale ferată au fost reuniţi într-un acelaşi loc de către destin. Nu vedem noi aici karma în acţiune într-un mod cu totul diferit, într-un caz şi în celălalt?

Să observăm cu ochiul iniţiatului această catastrofă devastatoare care este un cutremur de pământ. Aici nu este vorba deloc de oameni a căror karmă ar fi încă de la naştere trasată în aşa fel încât cursul vieţii lor să fi trebuit să se încheie în momentul catastrofei. Aceşti oameni au fost smulşi, într-un fel, din karma lor de un asemenea eveniment.

Cum au putut fi ei smulşi astfel? Conform hotărârii Zeilor, karma trebuie să se desfăşoare până la capăt. Tot ceea ce intervine în asemenea fenomene naturale cum sunt cutremurele de pământ, erupţiile vulcanice, inundaţiile şi altele de acest fel, nu face parte din cursul regulat, continuu, al evoluţiei pământeşti, conform legilor ei naturale, ci, în acest caz, în evoluţia Pământului intervine ceva, ce-i drept, tot conform unor legi naturale.

Ceea ce intervine astfel în evoluţia Pământului era odinioară favorabil, necesar, un factor de progres în cadrul evoluţiei, în acele vremuri în care omenirea nu era încă supusă naşterii şi morţii sub forma lor actuală. Dacă vrem să ne reprezentăm prin aceasta ceva precis, să ne întoarcem în urmă la epoca vechii Luni. Pe vremea vechii Luni, care a precedat stadiul Pământ, omul nu era supus naşterii şi morţii în aşa fel încât naşterea, respectiv concepţia, să-l introducă printr-o trecere bruscă în existenţa fizică şi moartea să-l conducă în afara existenţei fizice. Trecerea era mult mai blândă. Era mai mult o transformare, o metamorfoză, decât un salt. Omul pământesc, sau, propriu-zis, omul lunar, nu era tot atât de material cum este astăzi. În lumea spirituală, omul nu era tot atât de spiritualizat cum este astăzi.

Omenirea care trăia pe Lună avea nevoie de cu totul alte legi ale naturii – legi ale naturii care antrenau viaţa lunară într-o mişcare continuă, într-o mişcare şi agitaţie interioară, într-o viaţă fluctuantă şi schimbătoare. Ceea ce se agita, se mişca şi se unduia interior s-a solidificat, dar numai în parte, pe Luna care este însoţitorul nostru în Univers. Dar partea solidă a Lunii, care este mai curând o parte cornoasă, ne trimite înapoi la mobilitate internă a vechii Luni. Ea este cea care îşi face simţite pe Pământ efectele atunci când se produc asemenea catastrofe elementare, în felul descris. În aceste fenomene nu acţionează legile obişnuite ale naturii pământeşti, ci intervine vechea Lună, care îşi continuă evoluţia sa în Univers sub forma de astăzi, justificată pentru ea, dar care şi-a lăsat în Pământ din forţele sale, înainte de a se separa de el, şi acestea se manifestă acum cu mare zgomot.

Amintiţi-vă acum ceea ce v-am explicat, că de karma omului sunt legate anumite entităţi care au fost odinioară mari Învăţători originari ai omenirii, care i-au adus acesteia înţelepciunea originară; aceste entităţi nu trăiau pe Pământ într-un corp fizic, ci într-un corp eteric, şi ele au părăsit la un moment dat Pământul şi locuiesc astăzi pe Lună, astfel încât noi le întâlnim la începutul perioadei pe care o petrecem între moarte şi o nouă naştere. Acestea sunt entităţile care înscriu profund în eterul cosmic, cu o scriere sufletesc-spirituală, ceea ce constituie karma omului.

Dar există în Univers ceea ce aş numi o conspiraţie, care, când ajunge la punctul ei culminant, nu utilizează numai fenomenele cu care Luna

însoţeşte astăzi Pământul într-un mod justificat, ci şi ceea ce a putut rămâne, ceea ce a rămas din vechea Lună în Pământ şi care face acolo mare zgomot. Acest element este folosit de puterile ahrimanice. Şi pe această cale pot pune mâna puterile ahrimanice pe firele vieţii oamenilor. Şi putem vedea, de asemenea, cum puterile ahrimanice sunt acelea care, în asemenea cazuri, îşi arată, din adâncurile Pământului, chipurile cuprinse de o satisfacţie voluptuoasă, când se produc asemenea catastrofe naturale.

Ştiinţa iniţiatică ne permite să vedem într-un asemenea caz cum omul care moare astfel şi-a desfăşurat o parte a karmei sale până în momentul în care firul vieţii i se rupe brusc. Rămâne o porţiune de viaţă mai mult sau mai puţin lungă, după cum este vorba de un bătrân, de un adult sau de un sugar; aşadar, ar fi existat posibilitatea ca viaţa lor să se continue, cu evenimentele ei – şi iată că intervine brusc, şi tocmai în organizarea fizică a omului, ca şi comprimat într-un singur moment, ceea ce ar fi trebuit să se întâmple de-a lungul anilor.

Gândiţi-vă, dragii mei prieteni, în faţa a ce ne găsim noi aici. Presupuneţi că victima unei asemenea catastrofe este un bărbat de treizeci de ani. Dacă nu ar fi murit în această catastrofă, karma sa i-ar fi permis să atingă, să zicem, şaizeci şi cinci de ani. Dacă ar fi rămas în viaţă, el ar fi trăit în acest timp o mulţime de evenimente. Acestea nu sunt prezente decât ca posibilităţi. Dar toate acestea sunt conţinute în karma sa, în constituţia corpului său eteric, în constituţia corpului său astral, în constituţia organizării-Eu. Şi ce s-ar fi întâmplat până la şaizeci şi cinci de ani ai săi? Alături de procesele constructive, organismul său ar fi cunoscut şi nişte procese deconstructive permanente; ar fi avut loc o deconstrucţie lentă, până când deconstrucţia s-ar fi terminat la şaizeci şi cinci de ani, o deconstrucţie subtilă şi lentă.

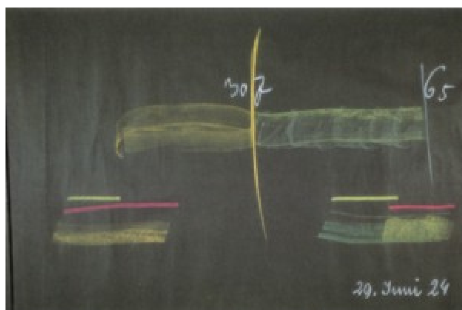
Această deconstrucţie lentă, care ar mai fi avut loc încă timp de treizeci şi cinci de ani, care s-ar fi desfăşurat într-un ritm lent corespunzător, s-a efectuat într-un singur moment, ea s-a comprimat într-un singur moment. Corpului fizic i se poate aplica acest lucru. Dar nu corpului eteric, corpului astral şi nici organizării-Eu.

Omul căruia i se întâmplă ceea ce tocmai am descris intră altfel în lumea spirituală decât dacă şi-ar fi dus karma până la capăt. Prin aceasta, în lumea spirituală este introdus ceva care altfel nu s-ar afla acolo: un corp eteric, un corp astral, o organizare-Eu care ar mai fi putut trăi pe Pământ. În loc să rămână pe Pământ, ele au fost luate în lumea spirituală. În lumea spirituală este luat ceva ce era destinat Pământului. Şi astfel, cu ocazia fiecărei catastrofe de acest fel, vedem introducându-se în lumea spirituală un element pământesc. Oamenii a căror karmă a fost deviată în acest fel de către puterile ahrimanice ajung, aşadar, în lumea spirituală în această stare.

Acum ne vom pune o întrebare, pe care trebuie să ne-o punem, dragii mei prieteni, pentru ca să învăţăm, dacă luăm ştiinţa spirituală în serios, să ne situăm pe punctul de vedere al lumii spirituale şi al entităţilor spirituale din lumea spirituală şi să ne punem întrebări, tot aşa cum ne punem întrebări, în conştienţa obişnuită, în legătură cu lumea fizică şi cu entităţile acestei lumi fizic-pământeşti. De aceea ne este îngăduit să punem întrebarea următoare: Cum primesc cele trei Ierarhii faptul că nişte oameni care urcă spre Ierarhii aduc cu ei, în acest fel, în lumea spirituală un element pământesc?

Atunci, pentru aceste entităţi apare sarcina de a reintegra în ordinea universală ceea ce, în aparenţă, a luat-o pe calea răului, ceea ce, în aparenţă, este contrar ordinii universale. Acum Zeii trebuie să ţină seama de situaţia astfel creată, pentru a transforma acest rău de natură ahrimanică într-un bine de ordin superior. Ajungem atunci să ne reprezentăm cum acei oameni care intră în acest fel în lumea spirituală au fost în mod special aleşi, în vederea unei anumite sarcini de ordin universal, atunci când au trecut prin poarta morţii. Pentru entităţile Ierarhiilor superioare, situaţia este următoarea.

Asemenea entităţi trebuie să-şi spună: Acest om a cunoscut o încarnare anterioară. În urma acestei încarnări şi a ceea ce a precedat-o în existenţa de ansamblu a acestui om, s-a pregătit un anumit complex de fapte, o întreagă lume de evenimente, pe care el le-ar fi trăit în încarnarea sa actuală. Dar din tot ceea ce se pregătise în acest fel, numai prima parte a ajuns să se manifeste, a doua nu a ajuns să se manifeste. De aceea, noi avem aici o parte a unei vieţi umane, care ar trebui să corespundă din punct de vedere karmic cu aceasta (*desenează*), dar nu îi corespunde, şi noi avem numai această porţiune. Aşadar, numai o parte corespunde întru câtva vieţii anterioare, dar nu întregii vieţi anterioare.

Planşa 23

[măreşte imaginea]

Apoi, Zeii trebuie să contemple această viaţă anterioară şi să spună: Există aici ceva care nu a suferit efectele pe care ar fi trebuit să le sufere. Există aici nişte cauze nefolosite. Şi Zeii pot acum să se folosească de aceste cauze nefolosite, să le transfere asupra acestui om şi să confere astfel fiinţei sale interioare nişte forţe crescute pentru încarnarea următoare. Astfel încât, într-un fel, puterea a ceea ce exista drept cauză într-o încarnare anterioară izbucneşte în el cu tot atâta energie într-o încarnare ulterioară. Dacă nu l-ar fi atins o asemenea catastrofă, poate omul respectiv ar fi venit pe lume cu nişte facultăţi mai reduse, sau cu nişte facultăţi pe care le-ar fi exercitat într-un cu totul alt domeniu decât cel în care se vor exercita ele în următoarea încarnare; astfel, el apare ca un alt om, care îşi va compensa altfel karma sa. Dar el apare, de asemenea, cu nişte particularităţi deosebite. Căci, într-un fel, corpul său astral s-a condensat, pentru că în el au fost integrate cauze nefolosite.

Vă mai puteţi acum mira, dragii mei prieteni, că există legenda despre un filosof [Nota 79] care s-ar fi aruncat el singur în craterul unui vulcan? Care poate fi cauza unei asemenea decizii, la cineva care este iniţiat în tainele lumii? Cauza nu poate fi decât intenţia de a provoca prin liberă voinţă umană ceea ce de altfel nu poate fi provocat decât printr-un eveniment natural-elementar: caracterul brusc al unei desprinderi care nu ar fi trebuit să aibă loc decât în mod lent. Şi astfel, ceea ce se povesteşte în legătură cu acest filosof ar fi putut izvorî foarte bine din intenţia de a veni pe lume într-o încarnare ulterioară cu facultăţi deosebite. Astfel lumea apare cu totul altfel când pătrundem în felul acesta, până în profunzime, problemele karmei.

Vedem astfel mai întâi cum stau lucrurile în principiu, aş putea spune, cu asemenea catastrofe provocate de elemente. Dar să examinăm acum un alt lucru. Să vedem cum, într-o catastrofă cauzată de realizările civilizaţiei, nişte oameni care nu aveau între ei legături karmice foarte puternice au fost aduşi, prin intervenţia elementului ahrimanic, într-un grup, pentru a-şi găsi împreună moartea.

Atunci lucrurile stau cu totul altfel. Şi aici intervin puterile ahrimanice, dar e vorba de oameni care nu erau uniţi de la început în nişte grupuri prin fire karmice, ci pe care tocmai catastrofa îi conduce unii spre alţii. Şi acum apare ceva care se deosebeşte în mod esenţial de ceea ce se întâmplă cu ocazia unei catastrofe naturale.

O catastrofă naturală face să apară în omul care îi este victimă o amintire intensificată a tot ceea ce conţine karma sa drept cauze. Când străbate poarta morţii, omul îşi aminteşte tot ce conţine karma sa. Această amintire se consolidează, devine o amintire clară în sufletul acelui om care moare într-o catastrofă naturală.

O catastrofă feroviară, sau în general o catastrofă legată de cuceririle civilizaţiei, provoacă, dimpotrivă, uitarea karmei. Dar din această uitare a karmei rezultă o puternică receptivitate pentru impresiile noi pe care omul le primeşte în lumea spirituală după moarte. Consecinţa este faptul că acum un asemenea om ajunge să se întrebe el însuşi: Ce se întâmplă cu karma nefolosită pe care o port în mine?

Şi, în timp ce, cu ocazia unei catastrofe naturale, în special facultăţile intelectuale sunt cele care dobândesc o mai mare consistenţă în corpul său astral, într-o catastrofă legată de civilizaţie se consolidează şi se fortifică facultăţile care ţin de voinţă. În acest fel acţionează karma.

Dar acum să ne întoarcem privirea de la aceste catastrofe. Să examinăm ce este capabil să dezvolte un grup de indivizi, în mod fanatic, în domeniul emoţional, când nu intră în acţiune decât ceea ce provine din omul însuşi, aşa cum am arătat, când omul trăieşte cu totul într-o lume ireală şi exercită o acţiune cu atât mai distrugătoare. Să observăm acum această formă fantasmagorică şi desfigurată de civilizaţie care priveşte astăzi din Estul Europei spre Vest, şi să vedem ce se întâmplă atunci când nişte oameni care aparţin unor asemenea contexte sociale trec prin poarta morţii.

Acum, ca şi în cazul celorlalte catastrofe, ceva este introdus de oameni în lumea spirituală. Dar acum este adus în lumea spirituală un element luciferic. Acesta acţionează în lumea spirituală ca element întunecat şi pustiitor. În cazul catastrofelor naturale şi al catastrofelor legate de civilizaţie, din lumea pământească este adusă totuşi lumină în lumea spirituală. Dar aceste aberaţii din planul civilizaţiei introduc tenebre în lumea spirituală. Oamenii intră prin moarte în această lume spirituală ca într-un nor greu şi întunecos, prin care ei trebuie să-şi croiască drum. Căci lumina pe care o incită Lucifer în viaţa emoţională a oamenilor pe Pământ acţionează în lumea spirituală, când omul trece prin poarta morţii în această lume spirituală, drept cel mai dens întuneric. Şi în lumea spirituală intră acele forţe care sunt introduse în această lume spirituală provenind, într-un fel, din fiinţa interioară a omului; pasiuni care nu ar trebui să acţioneze decât în omul însuşi sunt transportate în lumea spirituală, radiază în lumea spirituală.

Şi acestea sunt forţe care, prin puterea lui Ahriman, se transformă în lumea spirituală în aşa fel încât ele fac să fie folosit ceea ce a mai rămas încă în Pământ din stadiul lunar. Aici Lucifer îi întinde cu adevărat mâna lui Ahriman.

Ceea ce este transportat în lumea spirituală prin impulsurile unei civilizaţii întemeiate numai pe viaţa emoţională, dar care în realitate ia naştere numai dintr-o rătăcire a conştienţei pământeşti, aceasta este ceea ce, sub o formă transformată, izbucneşte din adâncurile Pământului în erupţiile vulcanice şi în cutremurele de pământ. Iar din asemenea expuneri învăţăm să punem problema karmei Pământului, problema karmei popoarelor şi, o dată cu aceasta, problema karmei individuale, în măsura în care ea este legată de karma unui popor, de karma Pământului. Învăţăm să punem problema în aşa fel încât să căutăm seminţele lui Lucifer în acea regiune a Pământului unde o veche civilizaţie este distrusă de viaţa emoţională, unde instinctele sălbatice vor să creeze o lume nouă fantasmagorică, dar nu pot avea decât efecte distrugătoare. Şi trebuie să ne întrebăm: Unde va izbucni într-o zi pe Pământ, în mijlocul flăcărilor şi răbufnirilor Pământului, ceea ce arde acum ca un foc arzător în dezlănţuirea sălbatică a pasiunilor umane?

Ştiinţa iniţiatică, atunci când examinează o catastrofă provocată de elemente, are dreptul şi ea chiar trebuie să pună întrebarea următoare, din punctul ei de vedere: Când a fost pregătit acest eveniment natural-elementar? El a fost pregătit prin grozăviile şi ororile războiului, şi prin alte orori care au apărut în cadrul evoluţiei civilizaţiei! Căci în acest fel se leagă lucrurile. Ele se realizează în planul ascuns al existenţei. În faţa unei asemenea priviri, evenimentele nu rămân izolate. Ele apar într-un vast ansamblu cosmic. Dar cum se integrează ele destinelor individuale? Ei bine, dragii mei prieteni, Zeii care sunt legaţi de evoluţia omenirii sunt prezenţi, nu-i aşa. Misiunea lor, cum spuneam, este aceea de a transforma fără încetare toate acestea într-un sens favorabil, de a le transforma în sensul unui progres al destinului oamenilor.

Şi astfel, în permanenţă, din ansamblul pe care îl constituie lumea pământească şi lumea spirituală, destinele oamenilor sunt smulse de sub aripile lui Lucifer şi din ghiarele lui Ahriman, căci Zeii sunt buni. Şi ceea ce se creează, prin intervenţia lui Ahriman sau a lui Lucifer, ca nedreptate în culisele existenţei, este adus iarăşi de Zeii buni, dragii mei prieteni, pe căile dreptăţii şi, în cele din urmă, raportul karmic este un raport bun şi drept.

Privirea noastră, care trebuie să fie întotdeauna plină de înţelegere faţă de karma oamenilor, se întoarce acum de la destinul oamenilor spre destinul Zeilor. Căci în raportul pe care noi îl descoperim între ororile, culpabilităţile, atrocităţile războiului şi catastrofele naturale şi elementare care provoacă victime umane, noi vedem desfăşurându-se lupta dintre Zeii buni şi Zeii răului, care li se opun din două părţi. Noi vedem dincolo de viaţa oamenilor viaţa Zeilor, şi vedem viaţa Zeilor în planul ascuns al vieţii umane. Şi nu vedem viaţa Zeilor prin intermediul unor concepţii teoretice seci, ci o vedem cu inima noastră, participând la ea cu inima; noi vedem această viaţă a Zeilor în aşa fel încât o putem considera, la rândul ei, în raport cu ceea ce se întâmplă în karma individuală a oamenilor pe Pământ, căci noi contemplăm destinul omului strâns împletit cu destinul Zeilor.

Dar când contemplăm asemenea lucruri, atunci se apropie de noi lumea care se află în dosul omului. Căci atunci ni se revelează ceva care nu poate fi contemplat decât dacă participăm la aceasta cu fiinţa noastră cea mai profundă. Atunci ni se revelează cum este cuibărit destinul oamenilor în destinul Zeilor, cum, într-un anumit sens, Zeii însetează după opera pe care o au de realizat cu oamenii în timp ce îşi duc propria lor luptă. Şi, prin faptul că ne apropiem de asemenea reprezentări, suntem trimişi iarăşi în trecut, la ceea ce a apărut în lume şi datorită unor Misterii din vechile epoci întemeiate pe clarvedere.

Cel care era iniţiat în vechile Misterii era introdus mai întâi în lumea elementelor; aici el vedea cum, încetul cu încetul, interiorul său, dar în calitatea sa morală, este împins spre exterior. Apoi învăţa să cunoască – şi acesta era un cuvânt greu de sens, deosebit de puternic, pe care discipolul vechilor Misterii îl pronunţa acum – învăţa să cunoască “Zeii de jos şi Zeii de sus”, Zeii ahrimanici şi Zeii luciferici. În poziţia de echilibru sunt Zeii cei buni. Şi, prin faptul că discipolul vechilor Misterii învăţa să cunoască ceea ce trebuie să înveţe, la rândul său, şi adeptul noilor Misterii, el era iniţiat încetul cu încetul în aspectul cel mai profund al existenţei. Căci atunci când pătrundem cu privirea în aceste corelaţii ajungem la această viziune uimitoare, dar care ne luminează în mod viu asupra lumii: De ce există toată această nefericire în lume? Pentru ca Zeii să o poată transforma în fericire! Căci simpla fericire nu poate pătrunde în existenţa cosmică. Numai fericirea care ia naştere din nefericire prin trecerea omului prin lumea simţurilor poate conduce în profunzimile lumii.

Când este vorba să studiem karma, trebuie să facem întotdeauna apel nu la noţiuni teoretice, ci la omul întreg. Căci nu putem învăţa să cunoaştem karma fără ca la acest efort de cunoaştere să participe inima, sufletul întreg, voinţa omului. Dar dacă învăţăm să cunoaştem karma în acest fel, aşa cum este just, atunci şi viaţa umană dobândeşte profunzime. Şi abia atunci ştim să cântărim la justa lor valoare

împrejurările de viaţă care îi conduc pe oameni unii spre alţii prin karmă.

Există, bineînţeles, momente când chiar pentru cel care nu rămâne la suprafaţa lucrurilor karma poate apăsa greu. Dar toate aceste momente vor fi compensate prin acele momente în care karma îi dă aripi, când el se înalţă din împărăţia pământească în împărăţia Zeilor. Şi trebuie să simţim în adâncul fiinţei noastre legătura care uneşte lumea divină cu lumea umană, dacă vrem să vorbim despre karmă în adevăratul sens al cuvântului.

Căci ceea ce se aflǎ pe Pământ în noi, împrejurul nostru, e ceea ce dispare mai întâi pe drumul dintre moarte şi o nouă naştere. Dar ceea ce dăinuie este faptul că Zeii, adică fiinţele Ierarhiilor superioare, ne ţin de mână. Şi nimeni nu va face să se nască în sine atitudinea interioară justă faţă de cunoaşterea karmei dacă nu vede în această cunoaştere a karmei o mână întinsă din partea Zeilor.

Străduiţi-vă, dragii mei prieteni, să concepeţi cunoaşterea karmei în aşa fel încât această cunoaştere a karmei să trezească în sufletele voastre sentimentul: Când mă apropii de tărâmul sacru al spiritului, unde karma poate deveni puţin mai clară pentru mine, eu trebuie să apuc mâna pe care mi-o întind Zeii.

Atât de reale trebuie să devină sentimentele noastre, dacă vrem să ajungem la o adevărată cunoaştere a lumii spirituale – iar cunoştinţele despre karmă fac parte dintr-o asemenea cunoaştere.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL II

GA 236

NOTE

Consideraţii esoterice asupra corelaţiilor karmice. Volumele 1-6: Pentru ca legătura dintre conferinţele despre karma ţinute la Dornach să nu fie întreruptă, s-a făcut o excepţie de la principiul urmărit de altfel în ediţia Operelor Complete. Conferinţa prezentată la Berna la 25 ianuarie 1924 (cuprinsă înainte în vol. I, Opere 1958 şi 1964) şi conferinţele prezentate la Berna, în 16 aprilie, la Stuttgart, în 9 aprilie şi 1 iunie 1924, sunt incluse acum în volumul VI.

Izvoarele folosite: Conferinţele au fost stenografiate şi transpuse în text dactilografiat de către stenografa de profesie Helene Finckh. Această transpunere stă la baza textului tipărit. În 1973, textul noii ediţii a fost confruntat pentru întâia oară de la prima tipărire, în anul 1934, şi cu stenogramele originale, care s-au păstrat. Această confruntare a arătat că la dactilografiere, care, după afirmaţiile stenografei, s-a făcut în criză de timp şi noaptea, au apărut câteva greşeli, care au putut fi corectate. Modificările de text faţă de ediţiile anterioare se bazează pe acest fapt. Modificările mai importante au fost indicate la note, precum şi pasajele unde stenograma este echivocă. Ediţia a 6-a din 1988 este o reproducere fotomecanică, revizuită în privinţa greşelilor de tipar şi uşor completată în privinţa trimiterilor în text, a ediţiei a 5-a.

Desenele din text au fost executate de Assja Turghenieff după desenele de pe tablă făcute de Rudolf Steiner.

Titlurile secţiunilor au fost date de Marie Steiner, cu ocazia primei ediţii (1934).

Operele lui Rudolf Steiner din cadrul Ediţiei Operelor Complete (GA) sunt însoţite la trimiteri de indicele bibliografic corespunzător. Vezi şi privirea de ansamblu de la sfârşitul volumului.

1. O relatare făcută înainte de începerea conferinţei propriu-zise în legătură cu o călătorie la Praga a fost tipărită în GA 260a, ***Constituirea Societăţii Antroposofice Generale...*** ("Die Konstitution der Allgemeinen Anthroposophischen Gesellschaft..."), p. 192.

2. *Eu v-am atras atenţia asupra lui Hârun-al-Rashîd*: Vezi conferinţa din 16 martie 1924, Dornach, în ***Consideraţii esoterice asupra legăturilor karmice vol.I*** (Esoteriche Betrachtungen karmischer Zusammenhänge"), p. 170 şi urm., GA 235.

3. *Astfel, noi am aflat în legătură cu Garibaldi*: Vezi conferinţa din 22 martie 1924, Dornach, în volumul citat anterior, p. 184 şi urm.

4. *Francis Baco de Verulam*, 1561-1616, om de stat şi filosof englez.

5. *Jan Amos Comenius*, 1592-1670. "Pansophiae prodromus", Oxford 1639.

6. *Uniunea "Fraţilor Moravi"*: Comunitate provenită din mişcarea husită, care s-a desprins total de Biserica catolică în 1467. Comenius a fost ultimul episcop al confreriei mai vechi, care s-a dizolvat încă din timpul vieţii sale. Ea a fost întemeiată din nou în secolul al 18-lea la Herrnhut de către contele Zinzendorf.

7. *Johann Valentin Andreae*, 1586-1654: "Nunta Chimică a lui Christian Rozenkreutz" ("Chymische Hochzeit Christiani Rosenkreuz"), apărută la Straßburg, 1616, şi "Reforma generală a întregii vaste lumi" (Traducerea unei scrieri a italianului Boccalini) ("Allgemeine und Generalreformation der ganzen weiten Welt" (Übersetzung einer Schrift des Italieners Boccalini), apărută la Kassel, 1614.

8. *urmăriţi numai scrisorile*: Nu s-a putut stabili despre ce scrisori este vorba.

9. *Karl Marx*, 1818-1883, întemeietorul socialismului ştiinţific.

10. *Friedrich Engels*, 1820-1895, socialist.

11. *şi ne putem feri cel mai bine ...*: "de erori" a fost introdus de editorul german.

12. *că am vorbit adesea despre ... Otto Hausner*: Otto Hausner, 1827-1890. Amintit în conferinţa din 19 noiembrie 1918, Dornach, în ***Documente din istoria evoluţiei pentru formarea unei opinii sociale*** ("Entwicklungsgeschichtliche Unterlagen zur Bildung eines sozialen Urteils"), GA 185a, 1963, p. 18, şi în ***Viaţa mea*** ("Mein Lebensgang"), GA 28.

13. *construirea căii ferate de la Arlberg*: Cale ferată în Alpi între Innsburck şi Bludenz, construită între 1880-1884.

14. *discurs ... care a apărut şi sub formă de broşură*: Otto Hausner, "Spiritul german şi Imperiul german" ("Deutschtum und Deutsches Reich"), Viena 1880.

15. *Gallus*, Sfântul, originar din Irlanda (Hibernia). Întemeietor al mănăstirii de St. Gallen. Mort cca 627.
Columban: Columbanus, cca 550-615. Călugăr irlandez, care, însoţit de doisprezece discipoli, printre care şi Gallus, a străbătut într-o călătorie misionară, începând din 595, Franconia, Burgundia, Alemania şi Lombardia.

16. *începând de la Congresul de Crăciun 1923*: Vezi, în legătură cu aceasta ***Congresul de Crăciun şi întemeierea Societăţii Antroposofice Generale*** *Punerea pietrei fundamentale, Conferinţe şi cuvântări, Discuţii asupra Statutului* ("Die Weihnachtstagung zur Begründung der Allgemeinen Anthroposophischer Gesellschaft", Grundsteinlegung, Vorträge und Ansprachen, Statutenbetatung), 24 decembrie 1923 până la 1 ianuarie 1924, GA 260.

17. *după 1918 au existat tot felul de tendinţe*: Comp. seria lucrărilor apărute în cadrul ediţiei Operelor Complete ale lui Rudolf Steiner sub titlul "Fiinţa vie a Antroposofiei şi cultivarea ei", ("Das lebendige Wesen der Anthroposophie und seine Pflege"), în special ***Formarea comunităţii antroposofice*** ("Anthroposphische Gemeinschaftsbildung"), GA 257.

18. *că sufletul lui Muawija a reapărut în sufletul lui Woodrow Wilson*: Comp. conferinţa din 16 martie 1924, Dornach, ***Consideraţii esoterice asupra legăturilor karmice vol.I*** ("Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhänge"), p. 168 şi urm., GA 235.

19. *Jakob Böhme*, 1575-1624.

20. *Jakob Balde*, 1604-1668. Poet german şi neolatin, a învăţat şi a predicat la Innsbruck, Ingolstadt, München, Neustadt/Donau.

21. *un medic cunoscut*: Era vorba de homeopatul Emil Schlegel (1852-1935). Medic din Tübingen. – Dr. Steiner venise la el de la Stuttgart, în noiembrie 1905, să-i facă o vizită. Cu ocazia trimiterii lucrării lui Jakob Lorber, "Un decor cu spirite. Moartea violentă a lui Robert Blum. Trăirile şi călăuzirile sale în lumea de dincolo" ("Eine Geister-Szenerie. Gewaltsamer Hintritt des Robert Blum. Seine Erfahrungen und Führungen im Janseits"), 2 vol., Bietigheim/Württ. 1898, Rudolf Steiner a răspuns la 14 decembrie 1905, printre altele: „Voi citi în mod sigur lucrarea despre Blum; sper că o voi putea face deja în zilele de Crăciun."

22. *Robert Blum*, 1807-1848: Deputat de Leipzig al Adunării Naţionale din Frankfurt. A fost condamnat la moarte la 9 noiembrie 1848 la Viena de un tribunal militar şi a fost împuşcat.

23. *Leopold von Ranke*,1795-1886. "Papii Romei, Biserica şi Statul lor în secolele 16 şi 17" ("Die römischen Päpste, ihre Kirche und ihr Staat im 16. und 17. Jahrhundert"), 3 volume, Berlin 1834-1836.

24. *Friedrich Christoph Schlosser*, 1776-1861, profesor de istorie la Heidelberg.

25. *Conrad Ferdinard Meyer*, 1825-1898. "Sfântul" ("Der Heilige"), nuvelă, Lepzig 1880; "Jürg Jenatsch", o întâmplare din cantonul Grizon" ("Jürg Jenatsch", eine Bündnergeschichte), Leipziz 1876.

26. *individualitatea care trăia în el ... trăise odinioară ... într-o anumită relaţie cu un papă*: Gregorius I, papă între 590-604.

27. *Unul dintre tovarăşii săi a întemeiat Episcopatul de Canterbury*: Călugărul Augustin, care fusese trimis în anul 596 în Anglia, împreună cu nişte benecdictini, de către papa Gregorius I.

28. *Thomas Becket*, 1118-1170: Arhiepiscop. A fost asasinat în faţa altarului catedralei din Canterbury la 29 decembrie 1170.

29. *Cursul de Paşti* ţinut pentru medici şi studenţi în medicină între 21-25 aprilie 1924. Publicat în ***Consideraţii meditative şi îndrumări pentru aprofundarea artei medicale*** ("Meditative Betrachtungen und Anleitungen zur Vertiefung der Heilkunst), GA 316.

30. *Johann Heinrich Pestalozzi*, 1746-1827.

31. *C. F. Meyer*: vezi trimiterea 25.

32. *Publius Cornelius Tacitus*: cca 55-120 "Germania" ("De origine, situ, moribus ac populis Germanorum"), tradusă din latină de Dr. Max Oberbreyer, Univ. Bibl. Leipzig, o.J.

33. *că el ... nu aminteşte de Christos decât cu totul în treacăt*: În „Analele" lui Tacit, în Cartea 15, nr. 44, se află această scurtă remarcă: "Cel care era desemnat prin acest nume, Christos, a fost executat sub domnia lui Tiberius de către procuratorul Pontius Pilatus."

34. *Plinius cel Tânăr*: Caius Căcilius Secundus, 62 d. Chr. – cca 114.

35. *Beatrice de Toscana*, cca 1015-1075, fiica ducelui Frederic de Lorena şi verişoară a împăratului Heinrich al III-lea. Căsătorită prima oară cu Bonifatius al III-lea de Toscana şi a doua oară cu vărul ei Gottfried de Lorena, poreclit Bărbosul. Făcută prizonieră de Heinrich al III-lea (1017-1056), ea a fost, totuşi, pusă în libertate, după moartea acestuia, de soţia lui, Agnes, mama regentă a lui Heinrich al IV-lea, iar soţul ei Gottfried a reintrat în posesia pământurilor din Lorena care îi fuseseră răpite.

36. *Mathilde, margrafă de Toscana*, 1046-1115. Ea provenea din prima căsătorie a Beatricei. În 1069 ea s-a căsătorit în 1069 cu fratele ei vitreg Gottfried de Lorena, poreclit Cocoşatul, pentru a se despărţi de el în 1071. Partizană fidelă a papalităţii, ea a întreţinut relaţii de prietenie cu papa Gregorius VII. Acesta se afla la castelul ei Canossa, când Heinrich al IV-lea (1050-1106) a ajuns acolo pe un ger cumplit, şi a stat desculţ, de la 25 până la 27 ianuarie 1077, în curtea castelului, făcând penitenţă, pentru a-i fi anulată excomunicarea papală. – Când Mathilde, cu ocazia celei de-a doua campanii a lui Heinrich în Italia, a acordat papei azil în castelul ei, a fost alungată din imperiu şi pământurile i-au fost devastate. Chiar şi după moartea papei Gregorius VII, în 1085, ea a rămas fidelă papalităţii, lăsându-şi încă din timpul vieţii toate bunurile Bisericii romane şi, în interesul acestei Biserici, a contractat o căsătorie fictivă cu tânărul duce de Welf, pentru a-i putea opune rezistenţă împăratului cu ocazia celei de a treia campanii a acestuia în Italia.

37. *Ralf Waldo Emerson*, 1803-1901. "Oameni reprezentativi" ("Representative Men"), 1850; traducerea germană de K. Federn, Halle 1897.

38. *Herman Grimm*, 1828-1901. El a tradus din "Oameni reprezentativi" ("Representative Men") de Emerson paginile consacrate lui Goethe şi Shakespeare şi le-a inclus în "Cinsprezece eseuri. Seria a treia" ("Fünfzehn Essays. Dritte Folge").

39. *Tezele*: ***Teze antroposofice*** ("Anthroposophische Leitsätze"), GA 26.

40. Cuvintele de rămas bun după conferinţa din ***Constituirea...*** ("Die Konstitution..."), GA 260a, p. 217.

41. *Iulian Apostatul*, 332-363; împărat roman între 361-363.

42. *eu am ţinut cândva la Stuttgart nişte conferinţe ... şi cu ocazia Congresului de Crăciun*: Vezi conferinţele din 30 decembrie 1910 în ***Istorie ocultă**. Consideraţii esoterice asupra unor corelaţii karmice cu privire la unele personalităţi şi evenimente ale istoriei lumii* ("Okkulte Geschichte. Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhange von Personlichkeiten und Erreignissen der Weltgeschichte") GA 126 şi din 29 decembrie 1923 în ***Istoria lumii în lumina antroposofiei şi ca bază a cunoaşterii spiritului uman*** ("Die Weltgeschichte in anthroposophischer Beleuchtung und als Grundlage der Erkenntnis des Menschengeistes"), GA 233, 1962, p. 94 şi urm..

43. *"Nunta Chimică a lui Christian Rosenkreuz"*: Vezi trimiterea 7.

44. *Henrik Ibsen*, 1828-1906, dramaturg norvegian.

45. *Basilius Valentinus*, a trăit începând din 1413 la mănăstirea Sf. Petru din Erfurt. Lucrările sale cele mai importante sunt, printre altele: "Carul triumfal al lui Antimon" ("Der Triumphwagen des Antimons"), "Despre marea piatră a vechilor înţelepţi" ("Von großen Stein der alten Weisen"), "Revelarea operaţiilor secrete" ("Offenbarung der verborgenen Handgriffe"). Ediţia cea mai completă a operelor sale a fost pregătită de Petreus, Hamburg 1717 şi 1740, 3 volume.

46. *Frank Wedekind*, 1864-1918, poet şi actor dramatic. "Hidalla", piesă de teatru, 1904.

47. *Friedrich Hölderlin*, 1770-1843.

48. *Robert Hamerling*, 1830-1889, poet austriac.

49. *Lucius Domitius Nero*, 37-68, împărat roman între 54-68.

50. *"Ce artist..."*: Comp. "Analele" lui Tacitus; Suplimente la părţile pierdute din Cartea a 16-a, (66-68 d.Chr.), nr. 12

51. *Karl Iulius Schröer*, 1825-1900, profesor de literatură la Şcoala Superioară Tehnică din Viena. Profesor şi prieten al lui Rudolf Steiner. Vezi ***Viaţa mea*** ("Mein Lebensgang"), GA 28.

52. *Prinţul Rudolf*, prinţul moştenitor al coroanei de Austria (1858-1889).

53. *acest Goetheanum*: Primul Goetheanum, o clădire construită din lemn, modelată artistic, realizată între anii 1913-1922 sub conducerea lui Rudolf Steiner. Deşi în interior clădirea nu era complet terminată, ea a fost dată în funcţiune încă din 1920; a fost distrusă de foc în noaptea Sf. Silvestru 1922/1923.

54. *"Insula Morţilor" de Böcklin*: Tabloul se află la Muzeul de Artă din Basel.

55. *Epimetheus*: Fratele lui Prometheus din lucrarea dramatică a lui Goethe "Pandora".

56. *de exerciţii practice cu privire la karmă*: Cu ocazia întemeierii a ceea ce era atunci secţia germană a Societăţii Teosofice, Dr. Rudolf Steiner alesese pentru conferinţa sa din 20 octombrie 1902 titlul "Exerciţii practice cu privire la karmă" (Praktische Karma-Übungen"). În legătură cu acest subiect, vezi şi conferinţele despre karmă din 31 martie 1924 de la Praga, GA 239, şi din 16 aprilie 1924 de la Berna, GA 240.

57. *va trebui să povestesc acest lucru în "Autobiografia" mea*: vezi ***Viaţa mea*** ("Mein Lebensgang"), Capitolul XII, GA 28.

58. *prima mea creaţie misterială,* ***Poarta iniţierii***: Prima reprezentaţie a acestei drame a avut loc la München în 1910. Vezi "Patru drame-mister" ("Vier Mysteriendramen"), GA 14.

59. *Aristotel, în "Physiognomia" sa*: În legătură cu acest subiect, vezi explicaţiile lui Rudolf Steiner din conferinţa din 15 ianuarie 1918 cuprinsă în *Esenţa şi importanţa artei ilustrative* ("Wesen und Bedeutung der illustrativen Kunst").

60. *Astfel, de exemplu, Rousseau relatează şi el*: Se referă la un pasaj din "Isis dezvăluită" ("Isis entschleiert") de Blavatsky: "Jacques Pelissier ... spune că anumiţi oameni pot provoca într-un sfert de oră moartea animalelor privindu-le cu insistenţă, oculis intentis. Rousseau confirmă aceasta, pe baza unor experienţe personale făcute în Egipt şi în Orient, când el a ucis în acest fel numeroase broaşte râioase. Dar când a făcut mai târziu încercări de acest fel la Lyon, broasca râioasă, dându-şi seama că nu poate scăpa de privirea sa, s-a întors către el, s-a umflat şi, fără să-şi mişte ochii, l-a privit cu o privire atât de pătrunzătoare, încât l-a cuprins o slăbiciune care a mers chiar până la leşin, astfel încât un anumit timp a fost considerat mort." H. P. Blavatsky, "Isis dezvăluită" ("Isis entschleiert"). (De menţionat că acest Rousseau nu este aceeaşi persoană cu scriitorul Jean-Jacques Rousseau. D. H.)

61. *Eu am descris acest lucru şi aici mai demult*: Vezi conferinţele din 25 august 1918, în ***Ştiinţa devenirii omului*** ("Wissenschaft vom Werden des Menschen"), GA 183; din 8 iulie 1921, în ***Devenirea omului, suflet cosmic şi spirit cosmic*** ("Menschenwerden, Weltenseele, Weltengeist"), Partea I, GA 205; şi din 25 noiembrie 1923, în ***Forme misteriale*** ("Mysteriengestaltungen"), GA 232.

62. *Raimundus Lullus*, 1234-1315: "Marea artă" ("Ars magna Lulli"). Comp. în legătură cu acest subiect expunerea amănunţită a lui Rudolf Steiner din conferinţa din 5 ianuarie 1924, în "Centre misteriale din Evul Mediu. Rosicrucianismul şi principiul iniţierii moderne" ("Mysterienstätten des Mittelalters. Rosenkreuzertum und modernes Einweihungsprinzip"), în volumul ***Istoria lumii în lumina antroposofiei*** ("Die Weltgeschichte in anthroposophischer Beleuchtung"), GA 233.

63. *Modelul lui Strader*: Este vorba de Gideon Spicker, 1842-1912, profesor de filosofie din Münster, autorul lucrării "De la mănăstire la

catedra universitară” (Vom Kloster ins akademische Lehramt”), Stuttgart 1908, des citată de Rudolf Steiner.

64. *Jakob Frohschammer*, 1821-1893. Lucrarea menţionată a apărut la München în 1877.

65. *citez un celebru vers al unui romantic*: Prolog şi sfârşit al comediei lui Ludwig Tieck “Împăratul Octavianus” (“Kaiser Octavianus”).
Noapte vrăjită sub strălucirea Lunii,
ce îmi cuprinde simţurile,
minunată lume a poveştilor,
înalţă-te în vechea ta splendoare.

66. *eu am atras atenţia asupra acestui lucru în acel curs ..., în aşa-numitul “Curs francez”*: Vezi conferinţa din 15 septembrie 1922 în ***Filosofie, cosmologie şi religie*** (Philosophie, Kosmologie und Religion”) , GA 215.

Soarele străluceşte şi peste cei buni, şi peste cei răi: Vezi oda “Divinul” (“Das Göttliche”) de Goethe.
Soarele străluceşte
peste cei buni şi peste cei răi,
şi luminează pentru criminal,
ca şi pentru cel drept,
Luna şi stelele.

67. *acea scenă în care Wagner îl fabrică pe homunculus în eprubetă*: “Faust”, Partea a II-a, Actul II: Un laborator.

68. *De aici un profesor ... a tras concluzia*: Este vorba de Dr. Hugo Fuchs, profesor de anatomie din Göttingen, care a devenit un violent adversar al antroposofiei.

69. *dincolo de 49 de ani viaţa ne este dăruită*: În ediţiile anterioare e scris “limitată”. În stenogramă, se află ambele cuvinte, unul lângă altul.

70. *desenul*: Indicaţiile cu privire la culori sunt date pentru a se distinge părţile desenului şi nu au nici o legătură cu indicaţiile lui Rudolf Steiner date în altă parte cu privire la culorile planetelor.

71. *François Marie Arouet de Voltaire*, 1694-1778.

72. *Eliphas Lévi*, 1810-1875. Pseudonimul abatelui Alphonse Louis Constant, autorul lucrării “Dogma şi ritualul înaltei magii” (“Dogme et rituel de la Haute Magie”), 1854-1856 şi “Cheia marilor mistere” (“La clef des grands Mystères”), 1861.

73. *Eu v-am atras atenţia ... asupra a ceea ce se desfăşura în Misteriile Hyberniei*: Vezi conferinţele din 7, 8 şi 9 decembrie 1923, în ***Forme misteriale***, GA 232; şi conferinţele din 27, 28 şi 29 decembrie 1923, în ***Istoria lumii în lumina antroposofiei şi ca bază a cunoaşterii spiritului uman*** (“Die Weltgeschichte in anthroposophischer Beleuchtung und als Grundlage der Erkenntnis des Menschengeistes”), GA 233.

74. *Victor Hugo*, 1802-1885.

75. *Gândiţi-vă la scenele*: Vezi Tabloul al patrulea al primei drame-mister, ***Poarta iniţierii*** (“Die Pforte der Einweihung”), în “Patru drame-mister” (Vier Mysteriendramen”) (1910-1911), GA 14.

76. *din elementul cel mai impersonal*: În ediţiile anterioare se spune “elementul cel mai profund”. Stenograma nu este clară.

77. *Jakob Böhme*, 1575-1624. “Aurora sau ivirea zorilor” (“Aurora oder die Morgenröte im Aufgang”), redactată în 1612, prima tipărire în 1656.

78. *acest cult ... în sensul Comunităţii Creştinilor*: “Comunitatea Creştinilor” (Die “Christengemeinschaft”), mişcare de reînnoire religioasă, al cărei sediu este la Stuttgart, a fost întemeiată în septembrie 1922. Primul ei conducător suprem a fost Dr. Friedrich Rittelmayer.

79. *faptul că există legenda despre un filosof*: Empedocle din Agrigente, cca 500 î. Chr., despre care se spune că s-a aruncat în craterul vulcanului Etna. Vezi fragmentele de dramă ale lui Friedrich Hölderlin “Moartea lui Empedocle” (“Der Tod des Empedokles”).

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE VOLUMUL II

GA 236

RUDOLF STEINER DESPRE STENOGRAMELE CONFERINŢELOR SALE

Din autobiografia lui Rudolf Steiner
Viaţa mea (Capitolul 35, 1925)

Rezultatul activităţii mele antroposofice se prezintă sub două forme; în primul rând, cărţile mele făcute publice pentru întreaga lume, în al doilea rând, un mare număr de cursuri concepute iniţial doar ca tipărituri particulare, şi care urmau să fie vândute numai membrilor Societăţii Teosofice (mai târziu, Antroposofice). Acestea erau stenogramele mai mult sau mai puţin bine realizate după conferinţe şi care – din pricina lipsei de timp – nu au mai fost corectate de mine. Eu aş fi preferat ca cele rostite oral să rămână cuvânt rostit. Însă membrii voiau tipărirea privată a cursurilor. Și aşa au luat ele fiinţă. Dacă aş fi avut timp să le corectez, nu ar mai fi fost nevoie de la început de restricţia "numai pentru membri". În momentul de faţă, această restricţie nu mai este valabilă de mai bine de un an.

Aici, în ***Viaţa mea***, trebuie să spun, înainte de toate, cum se leagă cele două: cărţile mele publice şi tipăriturile particulare, în ceea ce am elaborat ca antroposofie.

Cel care vrea să înţeleagă lupta lăuntrică şi eforturile depuse de mine în vederea promovării antroposofiei în conştienţa prezentului, acela trebuie să o facă pe baza scrierilor publicate. În acestea am supus analizei tot ceea ce există drept strădanie de cunoaştere de-a lungul timpurilor. Acolo am expus ceea ce mi s-a confirmat mereu în "contemplarea spirituală", ceea ce a devenit – desigur, în multe privinţe, într-o formă imperfectă – edificiul antroposofiei.

Pe lângă această cerinţă, de a întemeia "antroposofia", şi legat de aceasta, de a sluji numai celor ce rezultă când ai de transmis lumii actuale de cultură, în general, comunicări din lumea spirituală, s-a adăugat şi aceea de a veni întru totul în întâmpinarea a ceea ce s-a ivit la membrii Societăţii ca necesitate sufletească, ca o dorinţă înspre spiritual.

Înainte de toate, exista puternica înclinaţie de a solicita expunerea Evangheliilor şi, în general, conţinutul Bibliei, în acea lumină care s-a dovedit a fi antroposofică. Voiau să asculte comunicări asupra acestor revelaţii date omenirii. Pe când se ţineau cicluri de conferinţe interne în sensul acestei cerinţe, a mai apărut şi altceva. La aceste conferinţe participau numai membrii. Ei erau familiarizaţi cu comunicările de început ale antroposofiei. Li se putea vorbi întocmai ca unor avansaţi în domeniul antroposofiei. Conţinutul acestor conferinţe interne era astfel prezentat cum nu ar fi putut fi în lucrările destinate publicării.

În aceste cercuri restrânse puteam vorbi într-un mod pe care *ar fi trebuit* să-l configurez cu totul altfel dacă lucrurile ar fi fost de la început destinate expunerii publice.

Astfel încât cele două, scrierile publice şi cele private au, în realitate, două provenienţe diferite. Scrierile publicate sunt rezultatul a ceea ce au constituit propriile mele căutări şi eforturi; în tipăriturile particulare se află şi căutările şi eforturile Societăţii. Căci ascultam reverberaţia vieţii sufleteşti a membrilor şi, într-o vie convieţuire cu ea, se năştea conţinutul conferinţelor.

Nicăieri nu s-a spus, nici în cea mai mică măsură, ceva care să nu fie cel mai pur rezultat al antroposofiei ce se întemeia. Nu poate fi vorba de nici o concesie făcută prejudecăţilor sau presentimentelor membrilor Societăţii. Cel care citeşte aceste tipărituri particulare le poate lua în cel mai deplin sens drept ceea ce are de spus antroposofia. De aceea am putut, fără nici o ezitare, când solicitările în această privinţă au devenit prea insistente, să renunţăm la măsura de a răspândi aceste tipărituri numai în cercul membrilor Societăţii. Totuşi, trebuie să se ţină seama de faptul că în stenogramele nerevizuite de mine există greşeli.

Bineînţeles, *dreptul de a emite o judecată asupra conţinutului acestor tipărituri particulare* poate fi recunoscut numai aceluia care a îndeplinit condiţiile prealabile ale unei astfel de judecăţi. Şi, pentru majoritatea acestor tipărituri, această condiţie este cel puţin cunoaşterea antroposofică a omului, a Cosmosului, în măsura în care fiinţa sa este expusă în antroposofie, şi a ceea ce se găseşte drept "istorie antroposofică" în comunicările primite din lumea spirituală.

EDIȚIA OPERELOR COMPLETE ALE LUI RUDOLF STEINER

Alcătuită după: Rudolf Steiner – Opera literară și artistică.
O privire de ansamblu bibliografică
(Numărul bibliografic, *cursiv* în paranteze)

A. SCRIERI

I. Opere (GA1-28)

Scrierile goetheene de științe ale naturii, editate și comentate de R. Steiner, 5 volume, 1883-97, ediție nouă 1975 (*GA 1a-e*) ; ediție separată a Introducerilor, 1925 (*GA 1*)
Linii fundamentale ale unei teorii a cunoașterii în concepția goetheană despre lume,1886 (*GA 2*)
Adevăr și știință. Preludiul unei „Filosofii a libertății", 1892 (*GA 3*)
Filosofia libertății. Trăsături fundamentale ale unei concepții moderne despre lume, 1894 (*GA 4*)
Friedrich Nietzsche, un luptător împotriva timpului său, 1895 (*GA 5*)
Concepția despre lume a lui Goethe, 1897 (*GA 6*)
Concepția despre lume a lui Goethe, 1897 (*GA 6*)
Mistica la începuturile vieții spirituale contemporane și legătura ei cu concepția modernă despre lume, 1901 (*GA 7*)
Creștinismul ca fapt mistic și misteriile Antichității, 1902 (*GA 8*)
Teosofie. Introducere în cunoașterea suprasensibilă a lumii și menirea omului, 1904 (GA 9)
Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare? 1904-05 (*GA 10*)
Din Cronica Akasha, 1904-08 (*GA 11*)
Treptele cunoașterii superioare, 1905-08 (*GA 12*)
Știința ocultă în rezumat, 1910 (*GA 13*)
Patru drame-misterii, 1910-13 (*GA 14*)
Conducerea spirituală a omului și a omenirii, 1911 (*GA 15*)
Calendar sufletesc antroposofic, 1912 (în *GA 40*)
Un drum către cunoașterea de sine a omului, 1912 (*GA 16*)
Pragul lumii spirituale, 1913 (*GA 17*)
Enigmele filozofiei – O expunere schițată a istoriei acestora, 1914 (*GA 18*)
Despre enigma omenească, 1916 (*GA 20*)
Despre enigme sufletești, 1917 (*GA 21*)
Spiritualitatea lui Goethe manifestată în „Faust" și în basmul „Despre Șarpele verde și frumoasa floare de crin", 1918 (*GA 22*)
Puncte centrale ale problemei sociale în necesitățile vieții prezente și din viitor, 1919 (*GA 23*)
Articole asupra structurii tripartite a organismului social și asupra situației momentului, 1915-21 (*GA 24*)
Cosmologie, religie și filosofie, 1922 (*GA 25*)
Teze antroposofice, 1924-25 (*GA 26*)
Fundamente pentru extinderea artei vindecării pe baza cunoștințelor științei spirituale, 1925. De Dr. Rudolf Steiner și Dr. med. Ita Wegman (*GA 27*)
Viața mea, 1923-25 (*GA 28*)

II. Articole (GA 29-37)

Articole referitoare la dramaturgie 1889-1901 (*GA 29*)
Fundamente metodice ale antroposofiei 1884-1901 (*GA 30*)
Articole referitoare la cultură și istorie 1887-1901 (*GA 31*)
Articole referitoare la literatură 1886-1902 (*GA 32*)
Biografii și schițe biografice 1894-1905 (*GA 33*)
Articole din „Lucifer-Gnosis" 1903-1908 (*GA 34*)
Filosofie și antroposofie 1904-1918 (*GA 35*)
Articole din „Das Goetheanum" 1921-1925 (*GA 36*)

III. Publicații postume (GA 38-50)

Scrisori – Maxime – Prelucrări pentru scenă – Schițe pentru cele patru drame-misterii 1910-1913 – Antroposofie. Un fragment din anul 1910 – Schițe și fragmente – Din carnetele de note și de pe foi separate – (*GA 38-47*)

B. CONFERINȚE

B.I. Conferințe publice (GA 51-89)

Cicluri de conferințe publice la Berlin, 1903/1904 până în 1917/18 (*GA 51-67*)
Cicluri de conferințe și cursuri la școli superioare, în alte locuri din Europa 1906-1924 (*GA 68-84*)

B.II. Conferințe ținute în fața membrilor Societății Antroposofice (90-270)

Conferințe și cicluri de conferințe cu conținut general-antroposofic – Christologie și comentarii ale Evangheliilor – Cunoașterea spiritual-științifică a omului – Istorie cosmică și istorie umană – Fundalul spiritual al problemei sociale – Omul în legătura sa cu Cosmosul – Considerații asupra karmei – (*GA 91-244*)
Conferințe și scrieri referitoare la istoria mișcării antroposofice și a Societății Antroposofice (*GA 251-263*)

B.III. Conferințe și cursuri asupra unor domenii particulare ale vieții (GA 271-354)

Conferințe despre artă: Arta în general – Euritmie – Arta vorbirii și arta dramatică – Muzică – Arte plastice – Istoria artei (*GA 271-292*)
Conferințe referitoare la educație (*GA 293-311*)
Conferințe referitoare la medicină (*GA 312-319*)
Conferințe referitoare la științele naturii (*GA 320-327*)
Conferințe referitoare la viața socială și tripartiția organismului social (*GA 328-341*)
Conferințe pentru preoții comunității creștine (*GA 342-346*)
Conferințe pentru muncitorii care lucrau la construcția Goetheanumului (*GA 347-354*)

C. OPERA ARTISTICĂ

Reproduceri ale schițelor grafice și a celor pictate de Rudolf Steiner, în albume sau foi separate: Schițe pentru pictura primului Goetheanum – Schițe pentru exersarea picturii – Placate cu programul reprezentațiilor de euritmie – Forme pentru euritmie – Schițe pentru figurile de euritmie – Desene la tablă din timpul conferințelor, ș. a. *(GA K 12-58)*

Fiecare volum poate fi obținut separat.
Volumele din Operele Complete sunt alcătuite unitar în cadrul fiecărei grupe.

Rudolf Steiner

CONSIDERAŢII ESOTERICE ASUPRA LEGĂTURILOR KARMICE
VOLUMUL II

GA 236

DESENELE LA TABLĂ

Desenele şi notaţiile originale de pe tablă ale lui Rudolf Steiner s-au păstrat începând din toamna anului 1919, deoarece la dorința auditorilor tabla a fost acoperită cu hârtie neagră, care s-a putut păstra ulterior. De multe ori lui Rudolf Steiner îi stăteau la dispoziţie două sau chiar trei table pregătite în felul acesta. În urma unei conferinţe, desenele executate cu creta albă sau colorate erau fixate pe hârtie, datate şi păstrate. În cadrul Ediției Complete Rudolf Steiner („Rudolf Steiner Gesamtausgabe"), ele se găsesc, drept completări la conferinţe, în seria Rudolf Steiner, *Desene la tablă de la conferinţe* («Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk»), GA K 58/1 – 58/30, reproduse fotografic la dimensiuni micşorate.

Desenele și notaţiile la tablă făcute de Rudolf Steiner pe parcursul acestui ciclu de conferințe se gasesc în volumul XVI (GA K58/16), împreună cu desenele aferente ciclurilor de conferințe GA 235, 237, 238 și GA 240.

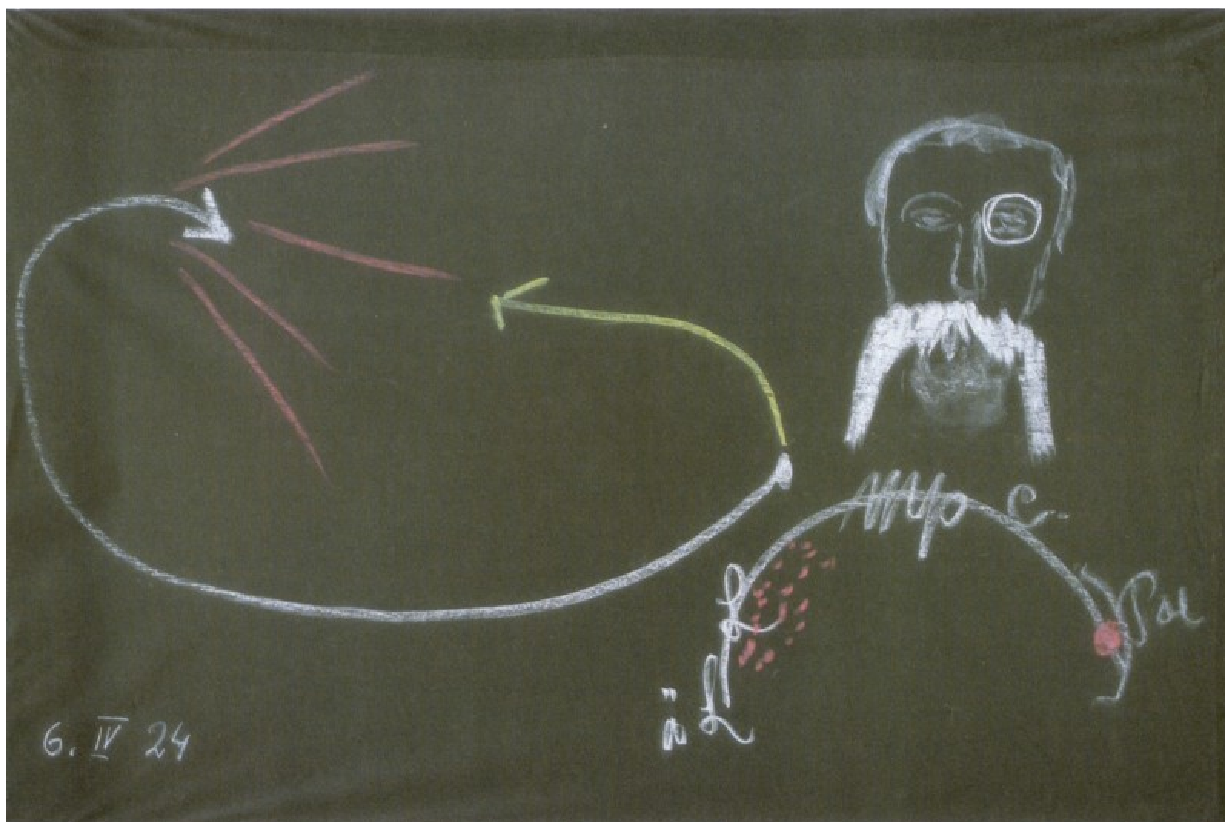

Tabla 1 — Conferința 1 — Dornach, 6 aprilie 1924

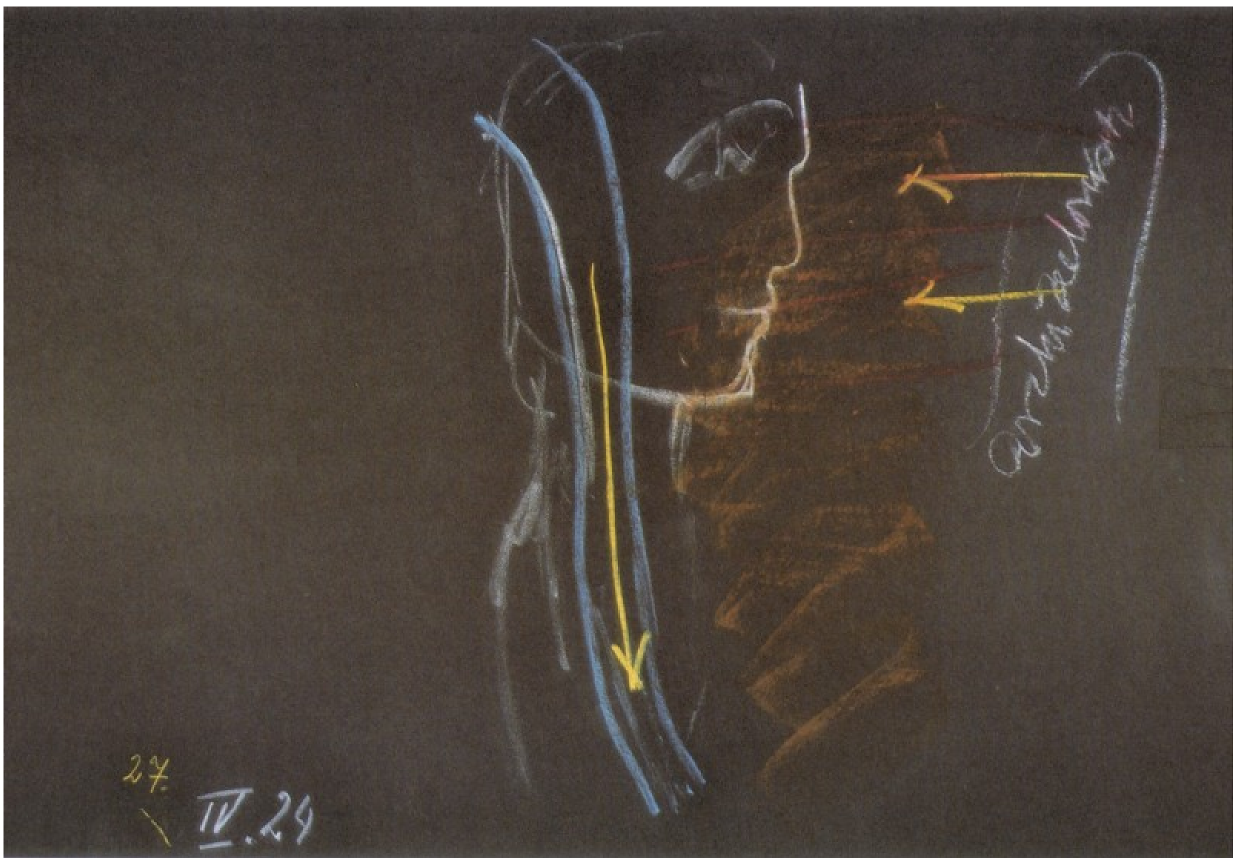

Tabla 2 Conferința 5 — Dornach, 27 aprilie 1924

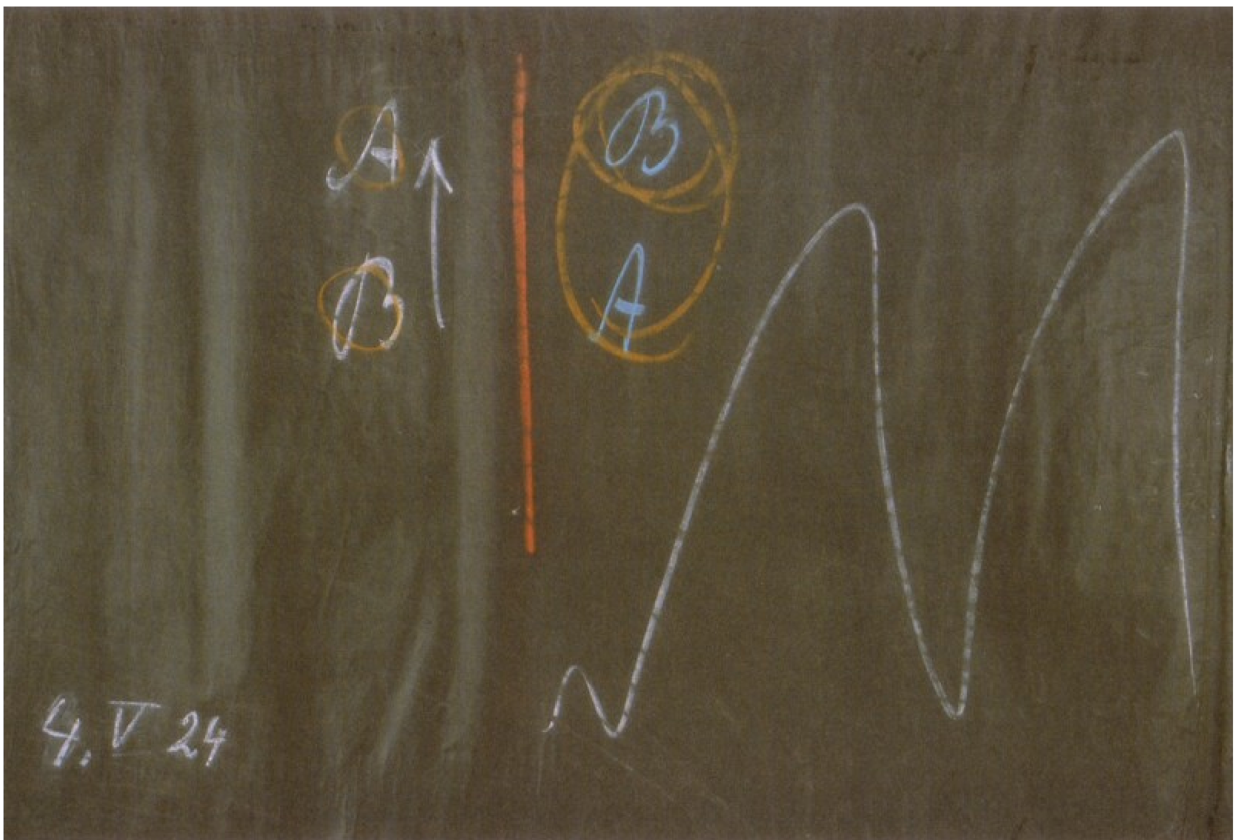

Tabla 3 Conferința 6 — Dornach, 4 mai 1924

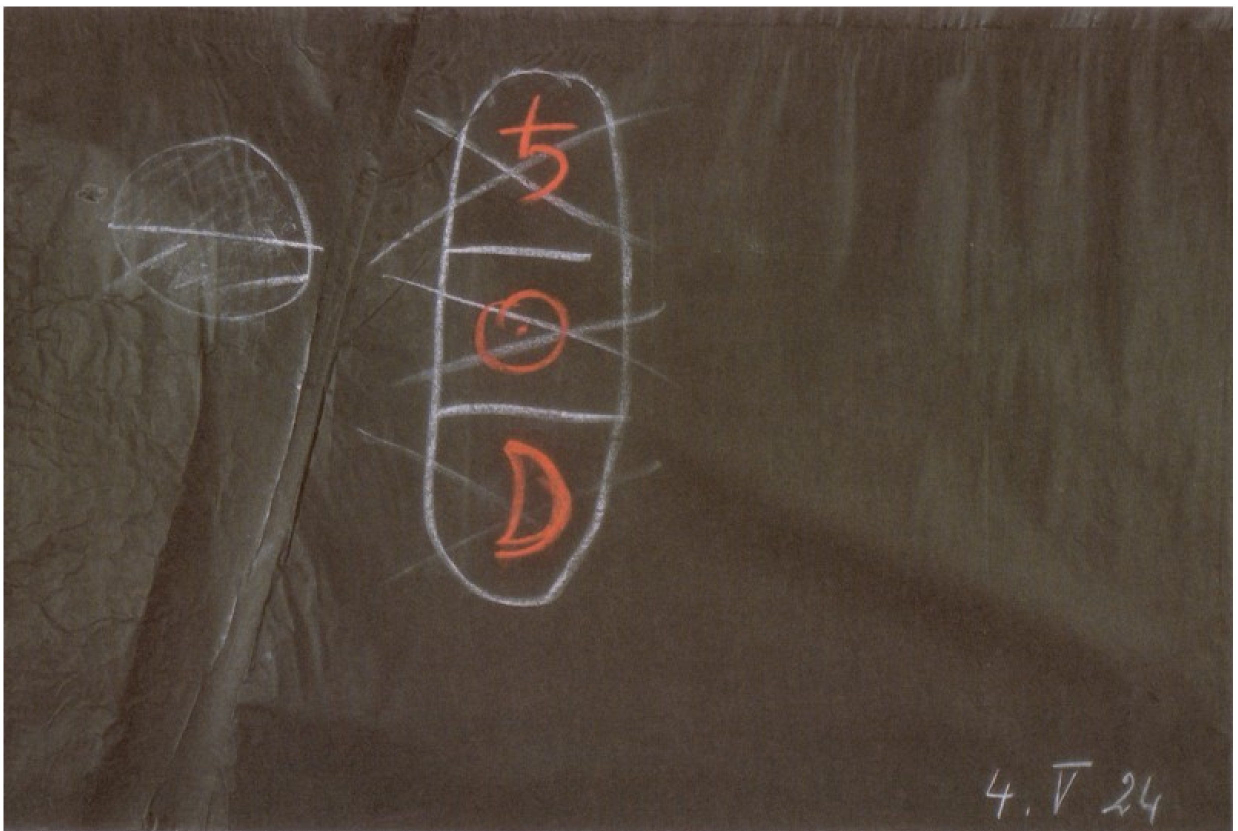

Tabla 4 Conferința 6 — Dornach, 4 mai 1924

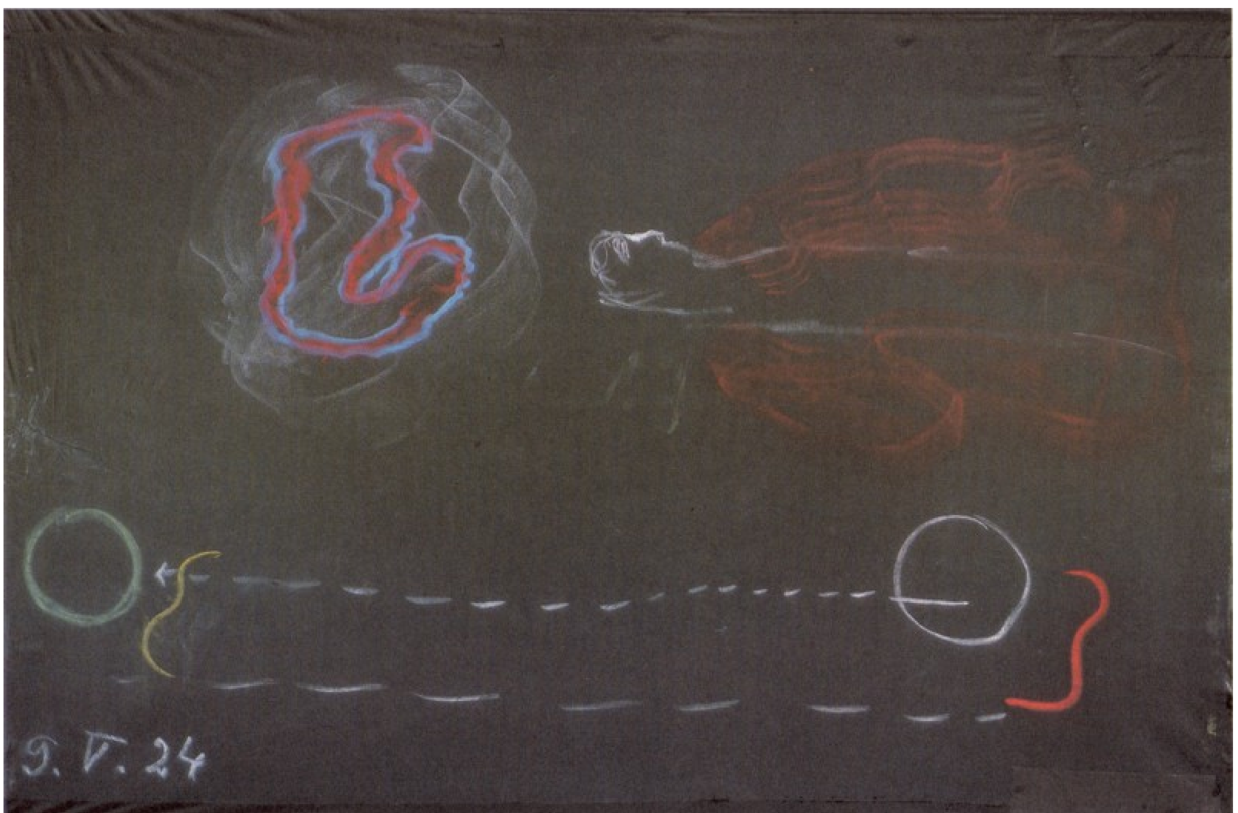

Tabla 5 Conferința 7 — Dornach, 9 mai 1924

1. Tag. 1. Nacht

1. Der schlafende Astralleib gestaltet außer dem phys. und dem Aetherleib das Bild des Erlebnisses. Der äußere Aether bildet die eigene Schöpfung dem Bilde ein.

2. Tag. 2. Nacht

2. Vom Astralleib wird das Bild dem Aetherleib des Menschen eingeprägt. Und der Aetherleib arbeitet in der nächsten Nacht das Bild aus.

3. Tag. 3. Nacht

3. ~~Dem~~ Aetherleib wird das Bild dem phys. Leib des Menschen eingeprägt. Und der phys. Leib arbeitet in der nächsten Nacht das Bild aus.

9. V. 24

Tabla 6 Conferința 7 — Dornach, 9 mai 1924

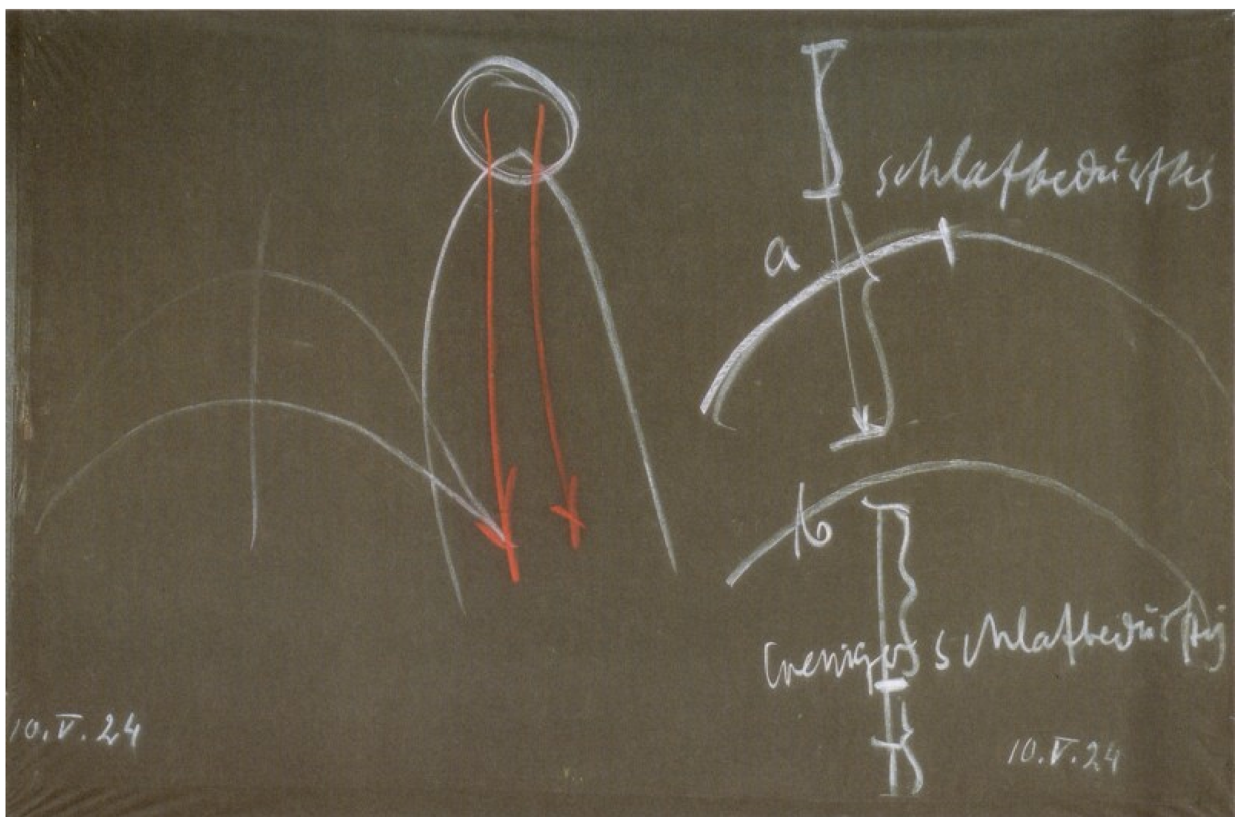

Tabla 7 Conferința 8 — Dornach, 10 mai 1924

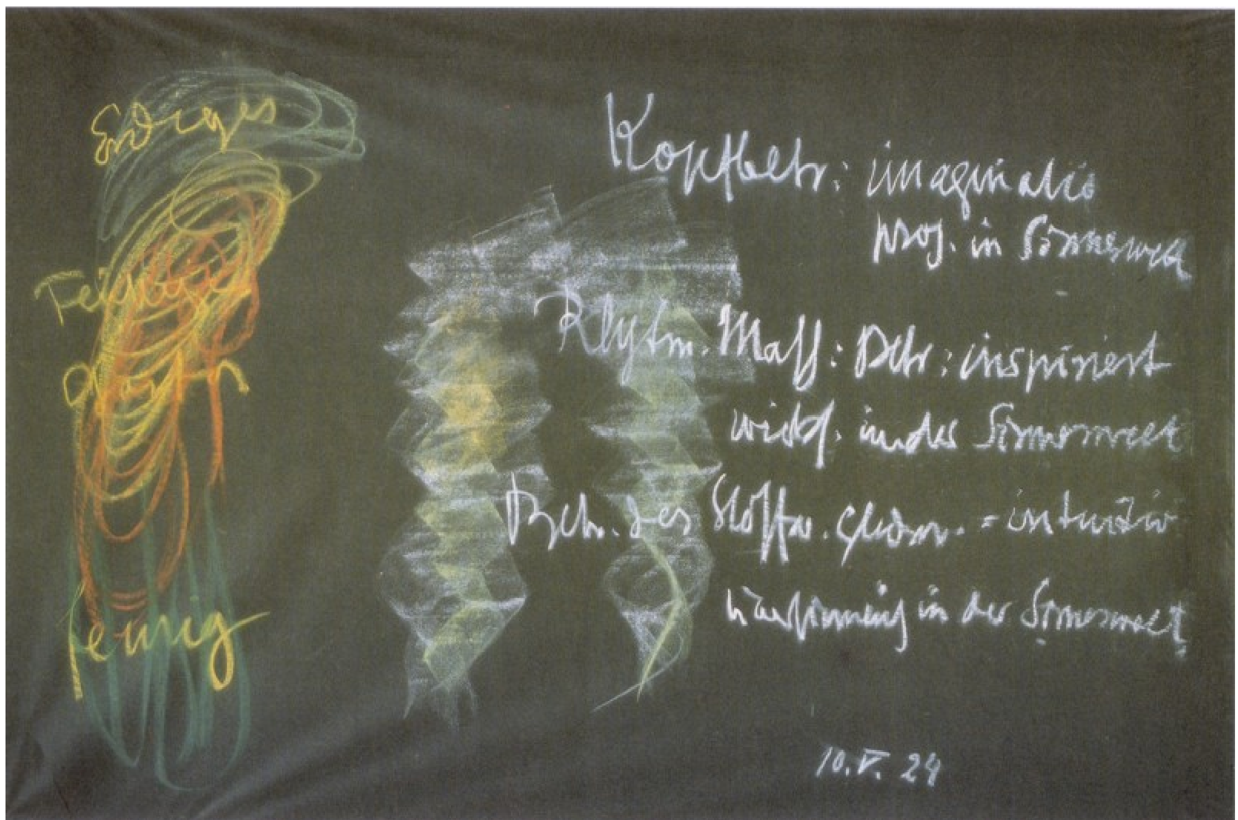

Tabla 8 — Conferința 8 — Dornach, 10 mai 1924

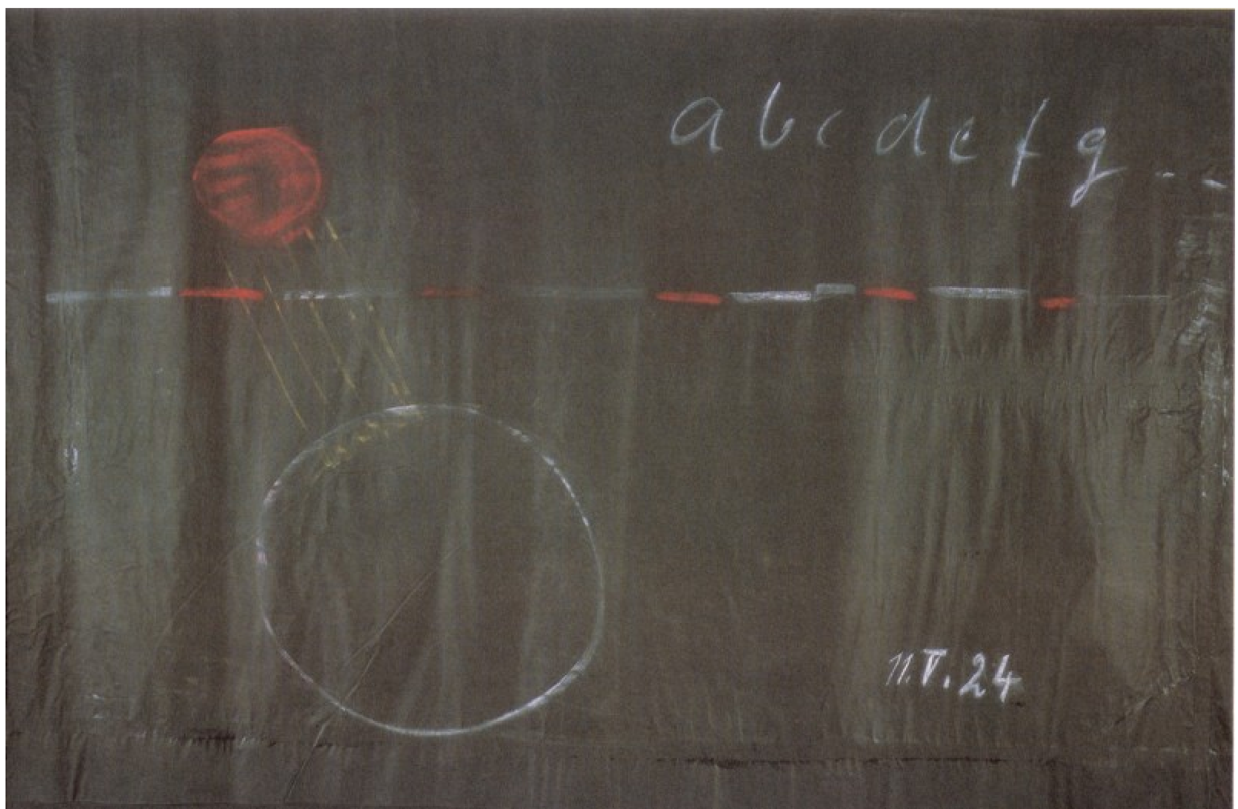

Tabla 9 — Conferința 9 — Dornach, 11 mai 1924

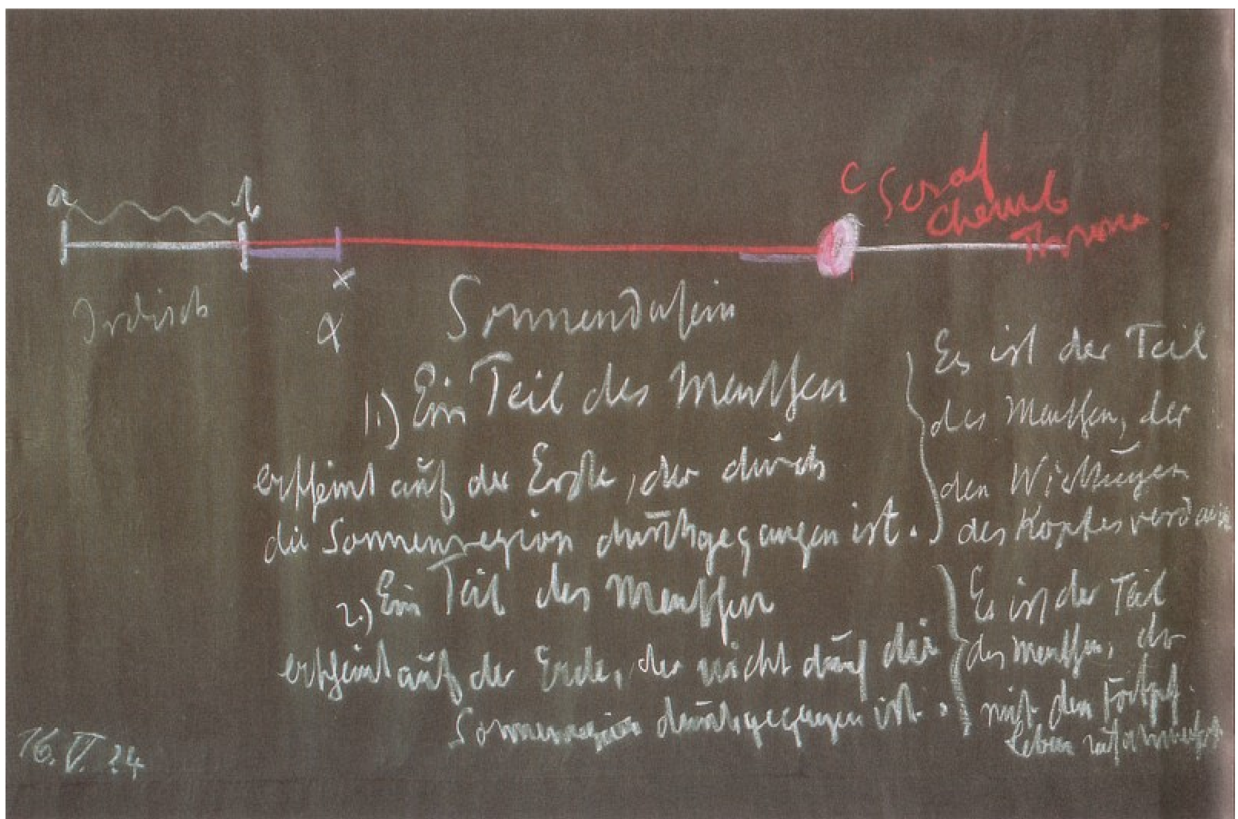

Tabla 10 (cu continuare în Tabla 11) Conferința 10 — Dornach, 16 mai 1924

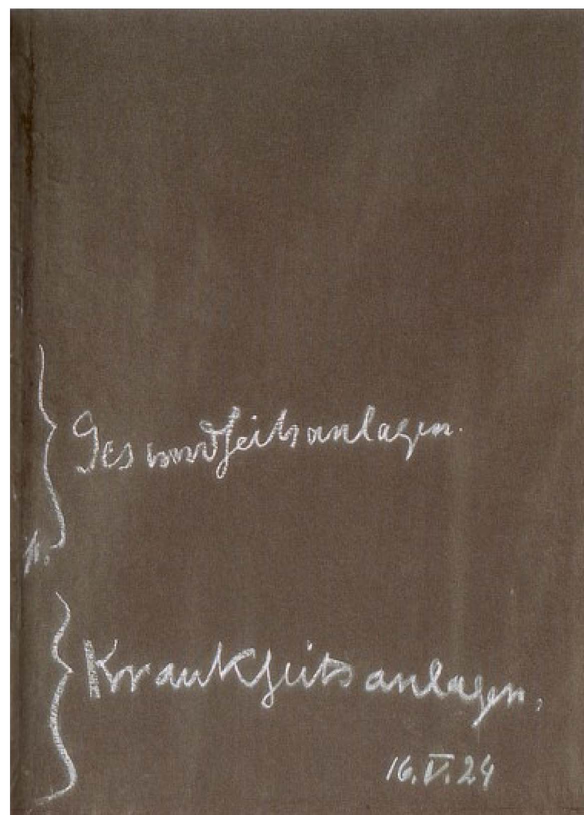

Tabla 11 (în continuarea Tablei 10) Conferința 10 — Dornach, 16 mai 1924

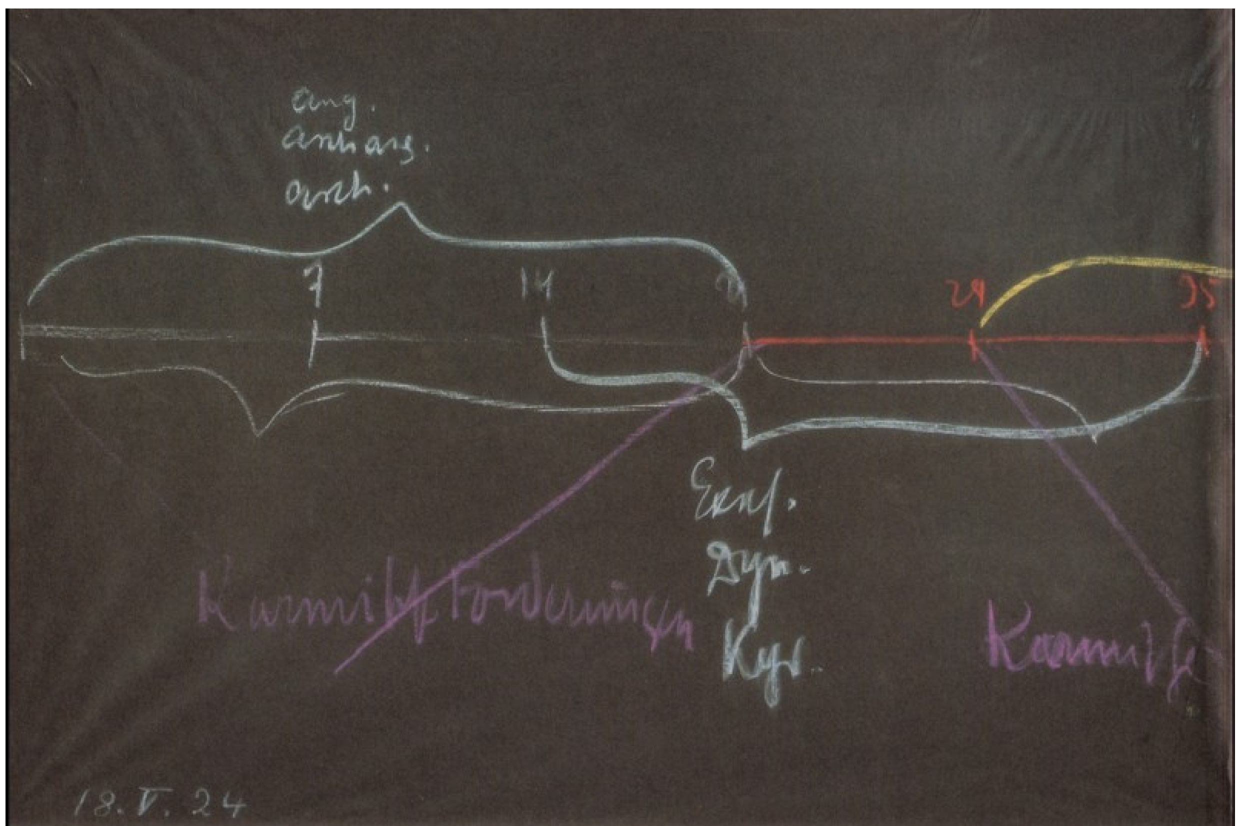

Tabla 12 (cu continuare în Tabla 13)　　　　Conferința 11 — Dornach, 18 mai 1924

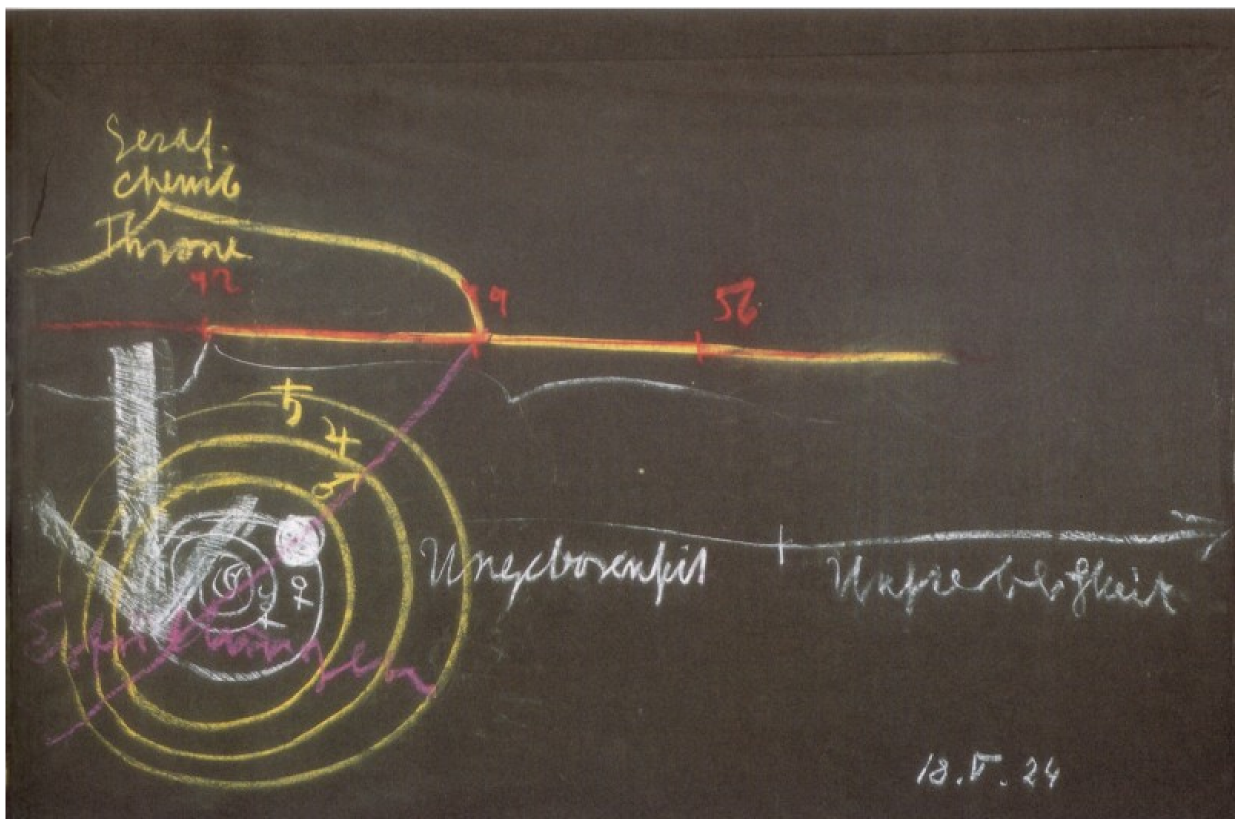

Tabla 13 (în continuarea Tablei 12)　　　　Conferința 11 — Dornach, 18 mai 1924

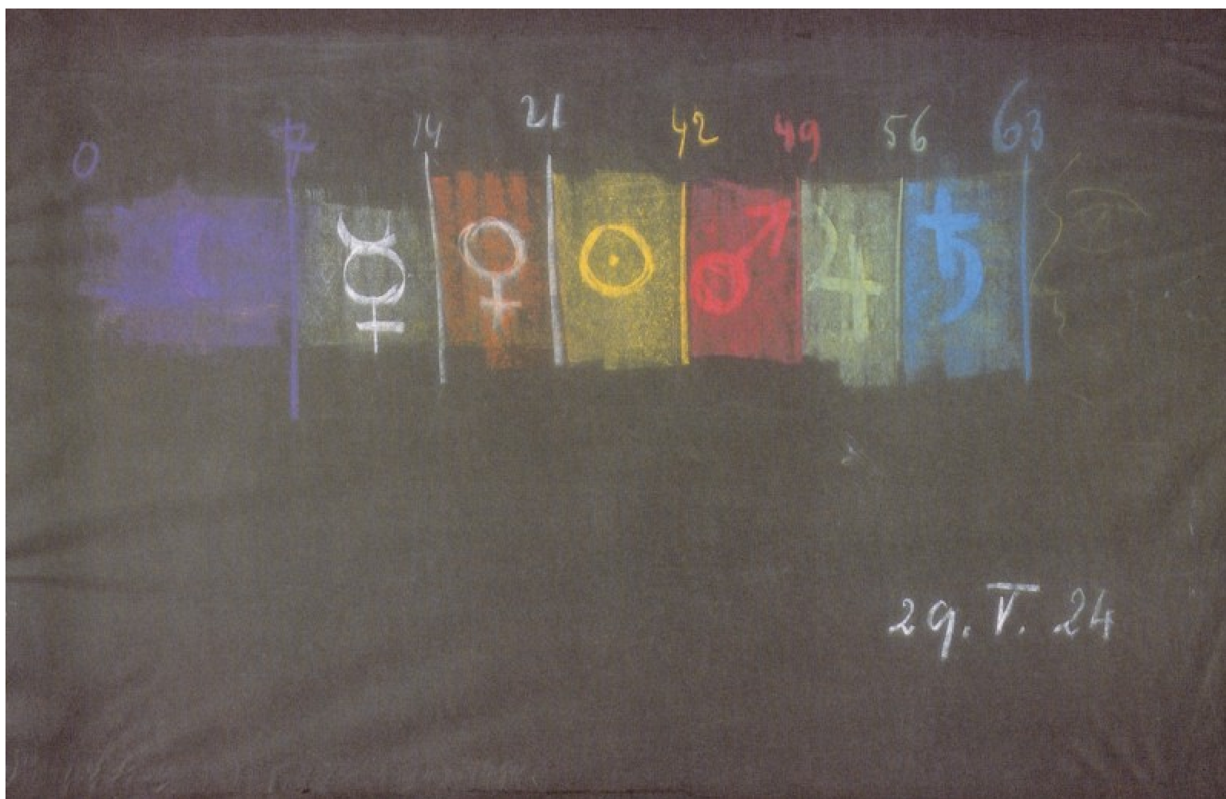

Tabla 14 — Conferința 12 — Dornach, 29 mai 1924

Tabla 15 — Conferința 13 — Dornach, 30 mai 1924

Tabla 16 Conferința 13 — Dornach, 30 mai 1924

Tabla 17 Conferința 14 — Dornach, 4 iunie 1924

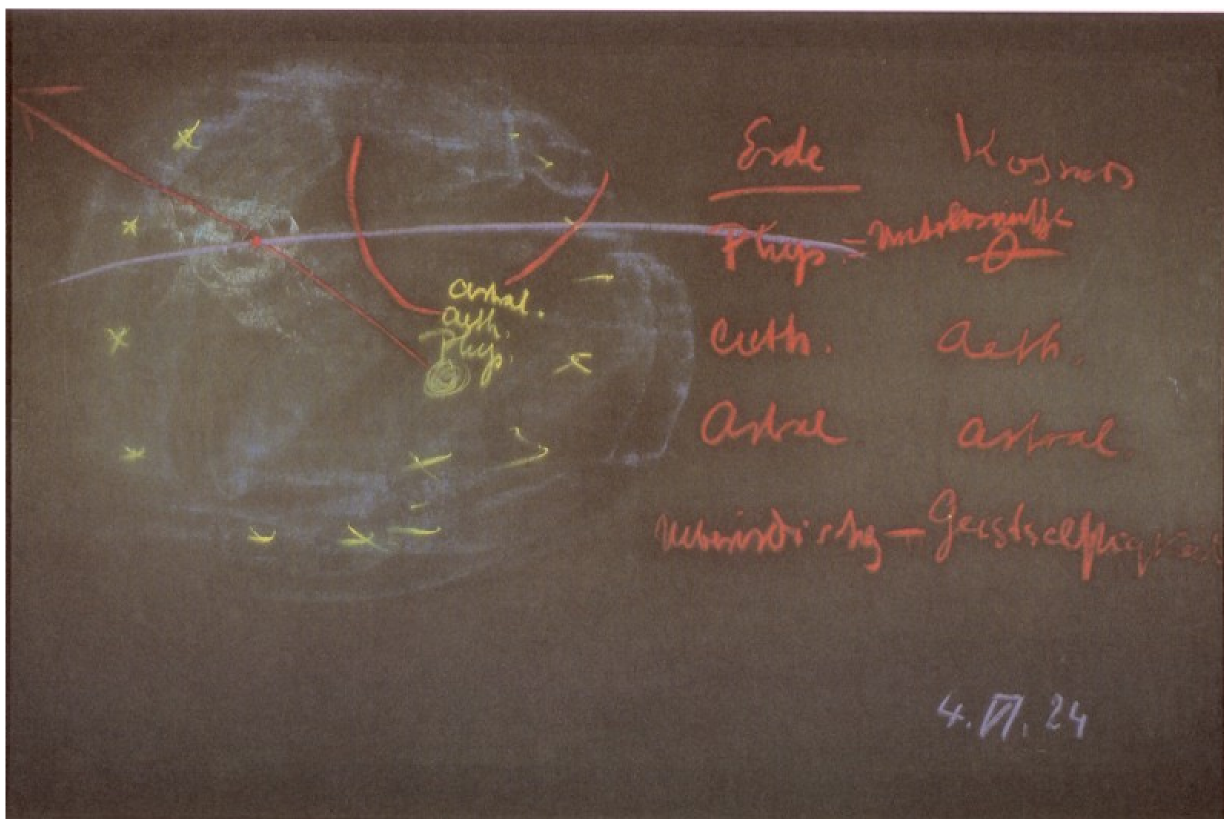

Tabla 18 Conferința 14 — Dornach, 4 iunie 1924

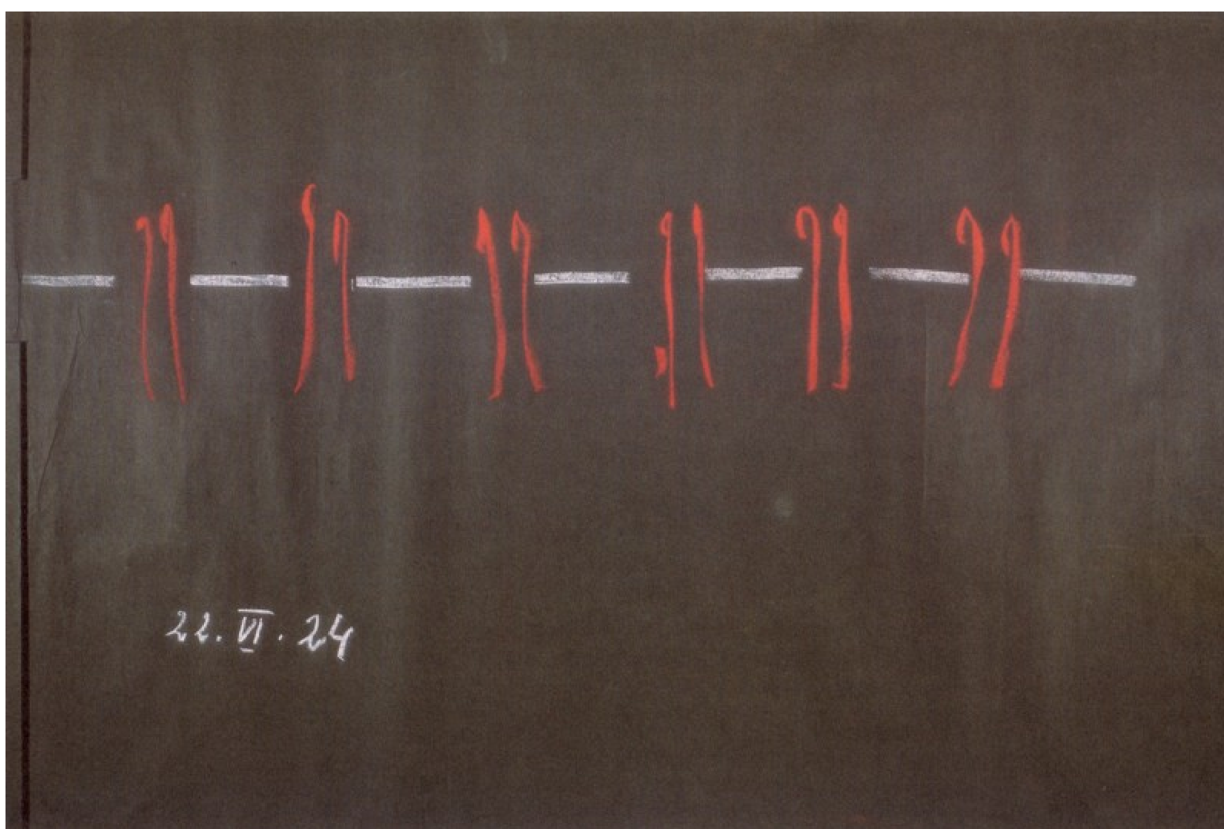

Tabla 19 Conferința 15 — Dornach, 22 iunie 1924

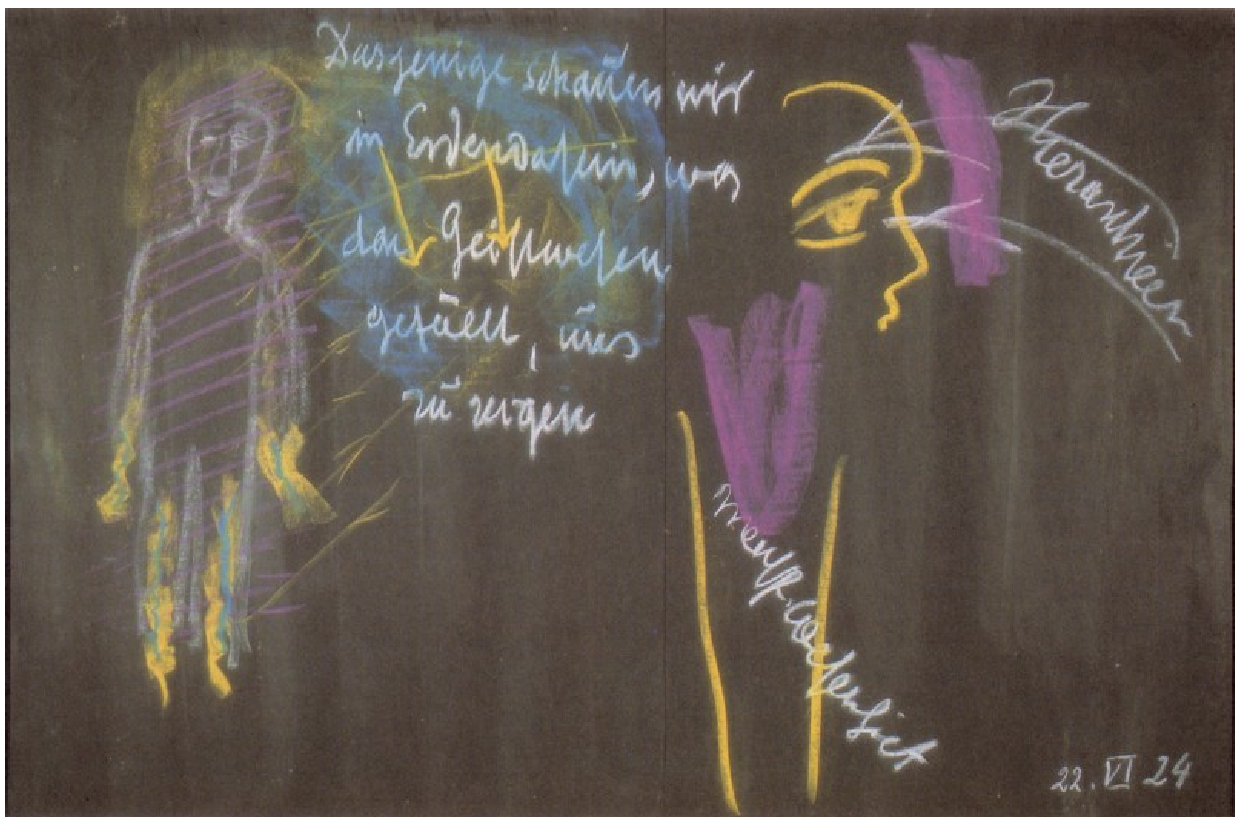

Tabla 20 Conferința 15 — Dornach, 22 iunie 1924

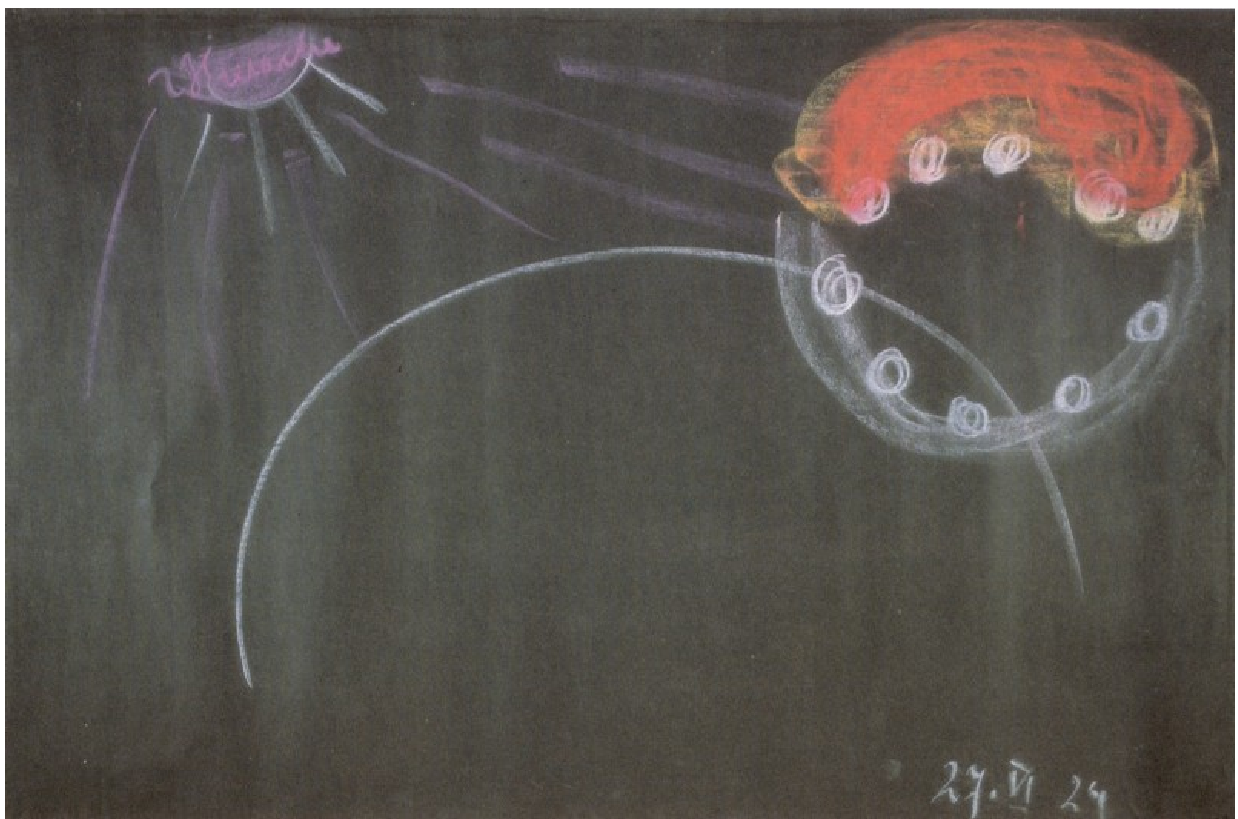

Tabla 21 Conferința 16 — Dornach, 27 iunie 1924

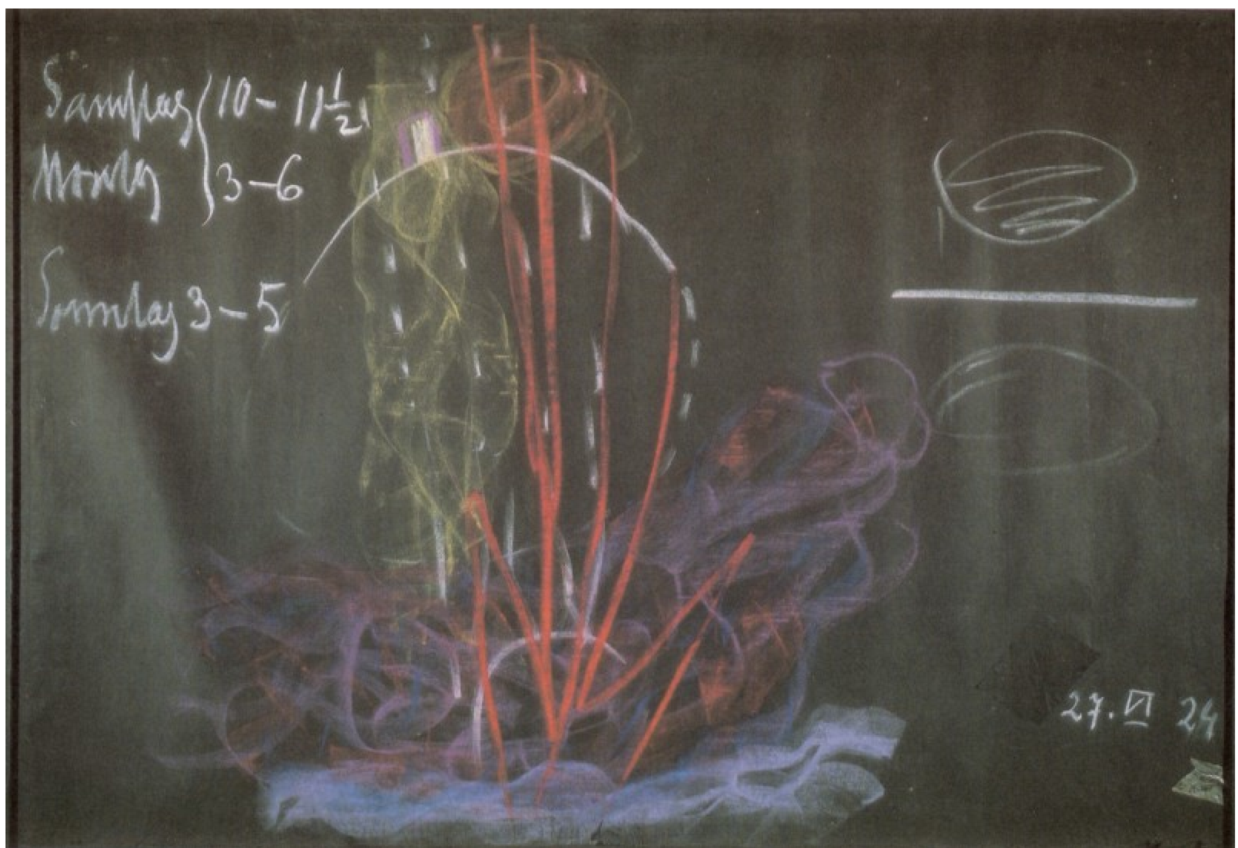

Tabla 22 Conferința 16 — Dornach, 27 iunie 1924

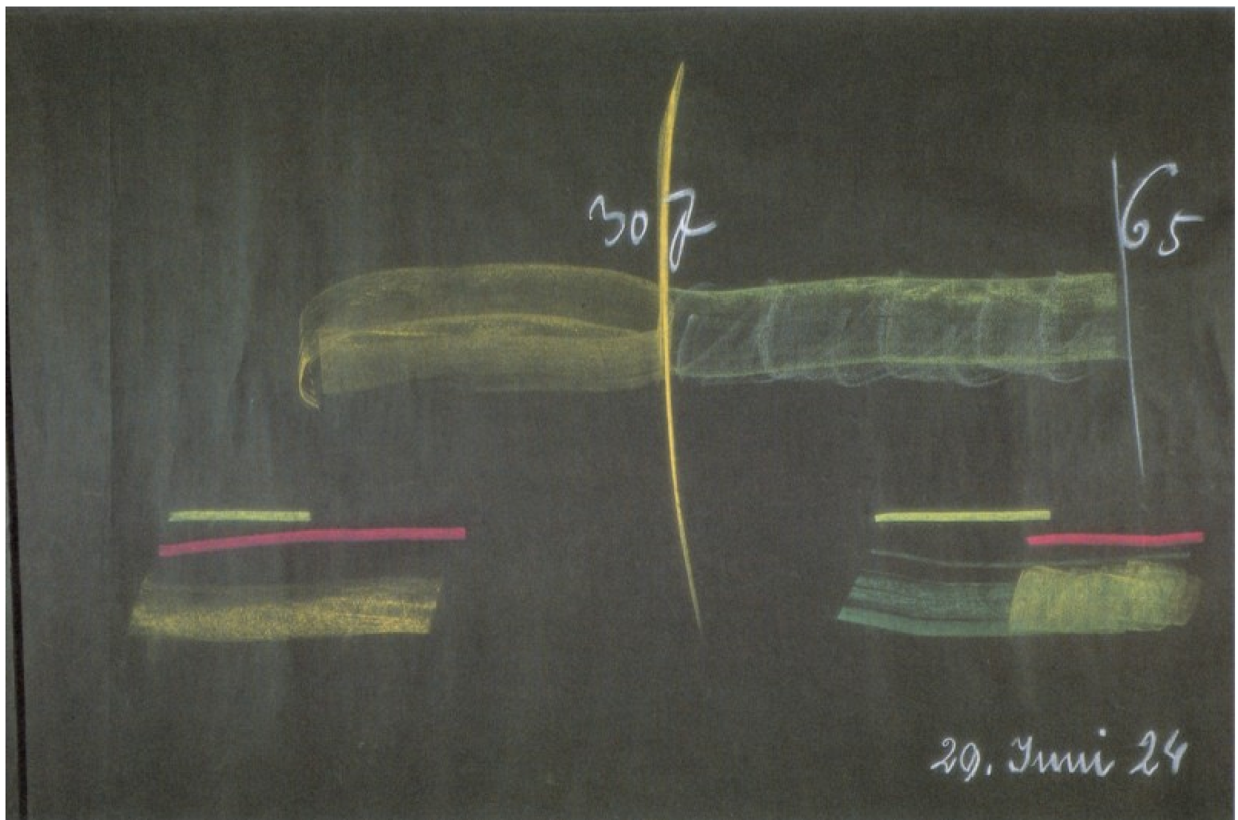

Tabla 23 Conferința 17 — Dornach, 29 iunie 1924